Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 14 Μαΐου 2023 • Ετος 15ο • Αρ. φύλλου 767* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Οι 75 μέρες αστοχίας της κυβέρνησης

Οι κακοί χειρισμοί έχουν διακόψει πολύ πρόωρα τον μήνα του μέλιτος

Η αποκάλυψη του διορισμού της 19χρονης ως συμβούλου στο υφυπουργείο Τουρισμού αποτέλεσε τη σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι για μία μεγάλη μερίδα των πολιτών και βρήκε το Προεδρικό σε αμηχανία αδυνατώντας να διαχειριστεί την κρίση εγκαίρως. Δεν ήταν η πρώτη λανθασμένη κίνηση μιας κυβέρνησης που μετρά μόλις 75 μέρες και έχει καταφέρει να εξοργίσει με κακούς χειρισμούς, αστοχίες υπουργών και λανθασμένους διορισμούς. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο οποίος μέχρι τώρα απολάμβανε την εύνοια μιας μεγάλης μερίδας της κοινωνίας, βλέπει την περίοδο χάριτος της κυβέρνησής του να λήγει απότομα και καλείται να λάβει δραστικά μέτρα. Είτε καλύτερου συντονισμού, είτε αλλαγών στο υπουργικό σχήμα. **Σελ. 3**

ΚΕΜΑΛ ΚΙΛΙΤΣΝΤΑΡΟΓΛΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

Θέλουμε το Αιγαίο περιοχή ειρήνης

Την επιθυμία του για την ανάπτυξη των ελληνοτουρκικών σχέσεων, όπως την εποχή του Ισμαήλ Τζεμ με τον Γιώργο Παπανδρέου, εκφράζει ο υποψήφιος πρόεδρος της Τουρκίας Κεμάλ Κιλιτσνταρόγλου στην «Κ» στον Μανώλη Κωστίδη και τονίζει πως θέλει το Αιγαίο «περιοχή ειρήνης». Ο κ. Κιλιτσνταρόγλου δείχνει σίγουρος για το εκλογικό αποτέλεσμα και τονίζει ότι «ως Εθνική Συμμαχία θα κερδίσουμε τις εκλογές. Στην Τουρκία θα φέρουμε με την πραγματική έννοια δημοκρατία και ειρήνη». Σημειώνεται πως οι σημερινές εκλογές θα καταγραφούν ως ιστορικό ορόσημο, μετά το σοκ του 2002 που γκρέμισε το παλιό πολιτικό σύστημα και έφερε στην εξουσία το ΑΚΡ. **Σελ. 4, 5**

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

Η συγκυρία απαιτεί πολιτική σταθερότητα

Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κυριάκος Μητσοτάκης σε συνέντευξή του στην «Κ» απαντά για τα σενάρια συνεργασίας και τον πήχυ της πρώτης κάλπης. Ο κ. Μητσοτάκης επιμένει ότι η μόνη πρόταση διακυβέρνησης είναι η αυτοδυναμία του κόμματός του. **Σελ. 18, 19**

ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ

Στον αέρα τα λύματα Μιας Μηλιάς

Κίνδυνος η Λευκωσία να στερηθεί τη λειτουργία του δικοινοτικού σταθμού στη Μια Μηλιά, με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε πρακτικό επίπεδο για τα λύματα και την επεξεργασία τους καθώς υπάρχει ένα μεγάλο χρέος της τ/κ πλευράς προς την διαχειρίστρια εταιρεία. **Σελ. 6**

ΑΚΕΛ

Σε τροχιά αναζήτησης αλλαγών

Το ΑΚΕΛ βρίσκεται σε διαβουλεύσεις ώστε να προχωρήσει σε οργανωτική ανασυγκρότηση και σε αλλαγές στο πλαίσιο συνεργασιών με ανθρώπους και κοινωνικά σύνολα που μοιράζονται τις ίδιες έγνοιες. **Σελ. 9**

ΝΑΥΤΙΚΗ ΒΑΣΗ

Ξεπαγώνει η αναβάθμιση στο Μαρί

Σε τροχιά υλοποίησης κινούνται οι σχεδιασμοί για τη ναυτική βάση στο Μαρί. Σύμφωνα με πηγές της «Κ» η επέκτασή της θα πραγματοποιηθεί με εθνικούς πόρους και υπό τον φόβο οι επιχειρησιακές αδυναμίες της να οδηγήσουν και σε πολιτικούς πονοκεφάλους. **Σελ. 10**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΜΠΟΣ

Εχουμε σχεδιασμό για ενίσχυση της αξιοπιστίας μας

Η κυβέρνηση επεξεργάζεται συγκεκριμένη πρόταση που θα αναδιαρθρώνει το σύστημα με τρόπο για να αλλάξει όλος ο τρόπος λειτουργίας του κράτους ως προς τις κυρώσεις, και αυτό θα είναι κάτι που σύντομα θα ανακοινωθεί λέει στην «Κ» ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κόμπος. **Σελ. 7**

ΒΡΕΤΑΝΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Στο τραπέζι η τεχνογνωσία μας για κυρώσεις

«Η βρετανική τεχνογνωσία και συνεργασία βρίσκεται στο τραπέζι σε μια σειρά τομέων, από την αντιμετώπιση της παράνομης χρηματοδότησης μέχρι τις υποστηρικτικές δομές διερεύνησης για επιβολή ή την αντιμετώπιση πιθανής παράκαμψης των κυρώσεων» λέει στην «Κ» ο Βρετανός υπουργός Ευρώπης Λέο Ντόχερτι. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τα ψιλά... ζητήματα

Ίσως ακούγεται ως ανέκδοτο ότι κάθε νέα κυβέρνηση θα τηρήσει μέχρι κεραίας τις προεκλογικές της υποσχέσεις, ωστόσο αυτός θα έπρεπε να είναι ο κανόνας. Ιδίως όταν η προμετωπίδα του προεκλογικού προγράμματος ενός οποιουδήποτε υποψήφιου προέδρου είναι η ανανέωση και η υπόσχεση για υπογραφή ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου. Συνήθως οι παγίδες βρίσκονται στα ψιλά γράμματα των συμβολαίων και όταν αυτά αρχίζουν να δείχνουν τα δόντια τους και οι όροι του συμβολαίου καταπατούνται ή δεν τηρούνται από τις πρώτες κιόλας στιγμές εφαρμογής του διακινδυνεύει η κοινωνική ειρήνη και διασαλεύεται η εμπιστοσύνη του πολίτη προς τους θεσμούς και μάλιστα στον ανώτατο βαθμό. Προσοχή, λοιπόν.

ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ ΓΙΑ ΦΕΤΟΣ

Ανοικτά τα μέτωπα στον τουρισμό

Πολλά μέτωπα παραμένουν ανοικτά στον τουριστικό δρόμο της Κύπρου. Την ώρα μάλιστα που εντείνονται οι προσπάθειες επιστροφής στα επίπεδα του '19 και εκφράζεται αισιοδοξία ότι φέτος θα πάμε καλύτερα. Θέματα συντονισμού, υποστελέχωση και πρακτικά ζητήματα ενδεχομένως να ζημιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών. **Οικονομική, σελ. 4**

ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Πολυτέλεια και δύναμη

Μέσα από περίπου 160 εκθέματα φτιαγμένα για βασιλιάδες, από το Αφγανιστάν μέχρι την Ιταλία, στην Έκθεση στο Βρετανικό Μουσείο αναδεικνύονται οι δεσμοί μεταξύ λαών και πολιτισμών. **Τέχνες, σελ. 1, 3**

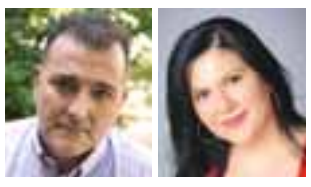

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Το τραύμα μέσα από τη συγγραφή

Οι συγγραφείς Ηλίας Μαγκλίνης και Κωνσταντία Σωτηρίου μιλάνε στην «Κ» για το τραύμα στη λογοτεχνία, με αφορμή τη συζήτηση που θα γίνει στη Λεμεσό στο Βιβλιοτρόπιο. **Τέχνες, σελ. 4**

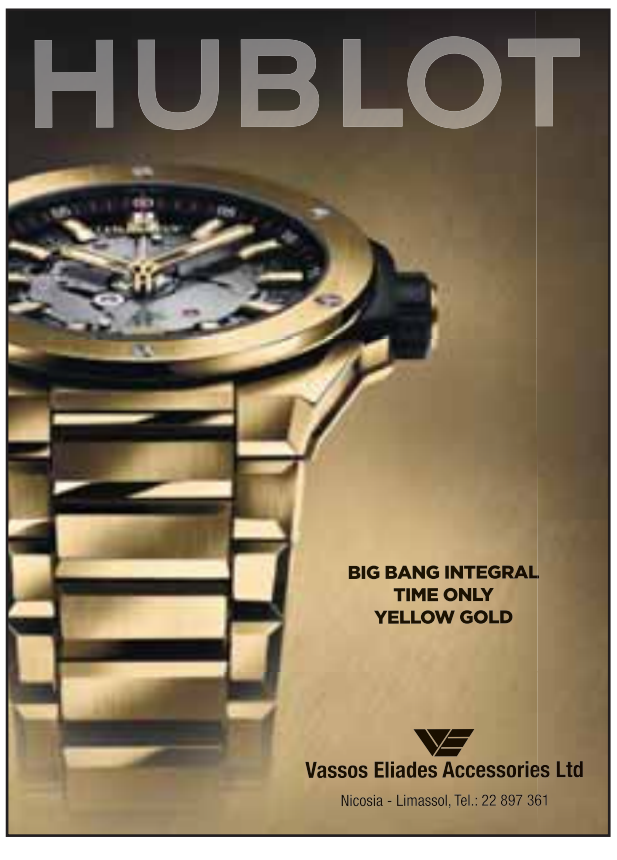

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / *Γράφει ο* **ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

What a day

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, όταν ο ιστορικός του μέλλοντος καταπιαστεί με τα γεγονότα της 6ης Μαΐου 2023 είμαι βεβαία ότι θα αναφωνήσει: What a day! Καθότι πόσα ν' αντέξει ο άνθρωπος μέσα σε μια μόνο ημέρα; Σαν να μη μας έφταναν οι παράλληλες στέψεις –του Κάρολου και του Κάρουλλα– ήρθε και το ακραίο καιρικό φαινόμενο της χαλαζόπτωσης για να μας αποτελειώσει. Τα ύστερα του κόσμου!

Ας ξεκινήσω καλύτερα από τα εύκολα, αγαπημένο μου ημερολόγιο... Εν προκειμένω με τη βασιλική στέψη, την οποία παρακολουθήσαμε σε ζωντανή μετάδοση στην οικία της Ρενέ Κυπαρίσσι. Εάν εξαιρέσουμε το ακανθώδες ερώτημα, κατά πόσον η Kate άλλαξε δύο φορέματα, όλα λαμπερά, όλα ανθηρά! Σε κάθε περίπτωση, το μεταξωτό ιβουάρ φόρεμα του Alexander McQueen ήταν χάρμα, τα δε κοσμήματα αριστούργημα.

Εκ παραλλήλου, στον Συναγερμό, να γίνεται η σφαγή του Δράμαλη! Από πού να το πάρουμε και πού να το αφήσουμε, αγαπημένο μου ημερολόγιο; Η αστική Λευκωσία κατέληξε με τα ταβόρ, παρακολουθώντας τον Δίπλαρο να προελαύνει όπως ο λίβας που καίει τα σπαρτά. Κάθε φορά που ακούω για τον θρίαμβο της λαϊκής Δεξιάς σκέφτομαι τον Ευθύμιο να πίνει γάλα τριαντάφυλλο και παθαίνω οισοφαγική παλινδρόμηση. «Να μην ξεχνάμε και τις αιμομιξίες των αγρινών» έριξε το δηλητήριό της η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, αλλά εμείς δεν απαντήσαμε καθότι Κυρίες.

Το υπερθέαμα απογειώθηκε με τη στέψη του Κάρουλλα. «Είναι εξαιρετικός ψάλτης» είπε η καθεστωτική Κυπαρίσσι, σαν να μην έφτανε που τα νεύρα μας ήταν εντελώς τσατάλια. «Και εγώ τραγουδάω εξαιρετικά το "Μαραμένα τα γιούλια κι οι βιόλες, μαραμένα και τα γιασεμιά", αλλά δεν το κάνω τόσο θέμα» ξέσπασε η Καλαμαρού, αφού ως ακραιφνής Συναγερμικιά είχε ένα λόγο να συγχίζεται παραπάνω. «Ο Μιχάλης ήταν πολύς τους» συμπλήρωσε με πίκα και το καρέ κατένευσε με ένα ηχηρό «ακατάχνωτα».

Η profile picture από το Mad Men, που επέλεξε ο Μιχάλης Σοφοκλέους μετά την ήττα του στις εσωκομματικές εκλογές, εμπεριείχε ένα ηχηρό πολιτικό μήνυμα.

Όταν ο ιστορικός του μέλλοντος σκαλίσει τις υποσημειώσεις των εκλογών στον ΔΗΣΥ θα βρεθεί ενώπιος ενωπίω με μια ενέργεια υψηλών νοημάτων και συμβολισμών. Αναφέρομαι στην αντικατάσταση της profile picture του Μιχάλη Σοφοκλέους στο Facebook με μια εμβληματική εικόνα από το Mad Men. «Τουτέστιν;» αναρωτήθηκε η σιεροκουτάλα η Κούταλου. «Η εικόνα ενός άντρα αραχτού στον καναπέ του, ο οποίος ατενίζει το μέλλον με μπλαζέ ύφος. Τουτέστιν, ας φακκάτε...» εξήγησε η Ευγενία η Καλαμαρού, υιοθετώντας τον κώδικα επικοινωνίας της νέας (λαϊκής) Δεξιάς.

«Κλαίνε οι χήρες, κλαίνε και οι παντρεμένες» μας ενημέρωσε η Καλαμαρού, καθώς δεν είχε τελειωμό ο συναγερμικός Γολγοθάς. Διά του λόγου το αληθές ανάγνωσε το παραλήρημα του Κώστα Μαυροσκούφη για τον «αδελφό» του Σωτήρη Σαμψών: «...η πάλαι ποτέ εθνικόφρων παράταξις, ούτε εθνικόφρων είναι πλέον, ούτε θέλει τους εθνικόφρονες (...) σε έκαναν μια χαψιά όλοι αυτοί που αποφάσισαν να συμπορευθούν με το τουρκοσπορίτικο ΑΚΕΛ, την τραμπάλα το ΔΗΚΟ, την πάλαι ποτέ εμφανιζόμενη ως Πατριωτική ΕΔΕΚ, την ιδρυθείσα σαν Εθνοκεντρική ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ, τους αλλού για αλλού Οικολόγους και όλο το τουρκολαγνικό τσογλανομάνι (...) το "αμάρτημα" σου Σωτήρη είναι ότι είσαι γιος του Νίκου Σαμψών». Έπος!

What a day. Λέγαμε να τελειώσει εκείνο το εξουθενωτικό Σάββατο, να πρεμίσουμε επιτέλους. Ώσπου ξημέρωσε η καταραμένη Κυριακή όπου έσκασε το παραπολιτικό για τη 19χρονη, η οποία διορίστηκε Σύμβουλος στο υφυπουργείο Τουρισμού. Κι ήτανε σαν να ανασήκωσε κάποιος την κουρτίνα, αγαπημένο μου ημερολόγιο, για ν' αντικρίσουμε – άναυδες και άναυδοι φευτον πολιτικό ογκόλιθο Κώστα Κουμή. Είπε πολλά και πικάντικα το πουλέν του υπουργικού. Εγώ θα σταθώ στο αυτάρεσκό του υφάκι, για το οποίο θα αποφανθεί υποθέτω ο έρμος ο ιστορικός του μέλλοντος: Οφείλεται άραγε σε παντελή άγνοια κινδύνου ή πρόκειται απλώς για πολιτικό μικρομεγαλισμό;

Τι είναι χειρότερο αλήθεια; Η αλαζονεία του Κουμή ή ο συνήγορος υπεράσπισής του Χριστόφορος Τορναρίτης; «... Δεν είχα δίπλωμα αλλά τα πήγα πολύ καλά. Αυτό που κάνετε μιας κοπέλας 19 ετών που δεν τη γνωρίζω είναι απάνθρωπο και ρατσιστικό. Εσάς όλους τους διπλωματούχους σάς είδαμε, σας θαυμάσαμε και σας μάθαμε. Οι περισσότεροι δεν κάνετε ούτε για να πουλάτε αγγούρια στο Λουτράκι. Μόνο αγάπη και συμπόνια» έγραψε ο Never Surrender, καίγοντας τα εγκεφαλικά μας κύτταρα.

Σύμφωνα με την εφημερίδα Αλήθεια πάντως, η χάρη του υφυπουργού Τουρισμού ξεπέρασε τα σύνορα της βραχονησίδας. Σε συνάντηση με τον Γερμανό ομόλογό του, όπου συμμετείχαν παγκοσμίου φήμης τουριστικοί πράκτορες, κατάφερε να κάνει έξαλλο τον CEO της Jet2, έναν από τους κορυφαίους βρετανικούς οργανισμούς. Ο λόγος ήταν γιατί ο Κώστας Κουμής έπαιζε (sic) με το κινητό του, γεγονός που έκανε έξω φρενών τον Εγγλέζο. «Τι άλλο θ' ακούσουμε, μάνα μου;» ψιθύρισε η Καλαμαρού, η οποία προφανώς δεν γνώριζε το νέο κατόρθωμα του έτερου πουλέν της κυβέρνησης, του υφυπουργού Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής Φίλιππου Χατζηζαχαρία.

«Τι είπε ο αγαπημένος μας υφυπουργός;» σάρκασε η Φώφη Κούταλου. «Δεν θέλω να σας σοκάρω κοπέλες» απάντησα μαλακά, καθότι σέρνονται και εγκεφαλικά. «Χτύπα κι άλλο, θα τ' αντέξω» πετάχτηκε η καθεστωτική Ρενέ Κυπαρίσσι. «Ο υφυπουργός μίλαγε για τις κυβερνοεπιθέσεις όταν, εντελώς ανερυθρίαστα, είπε επί λέξει: θα κάνουμε, στους δημοσίους υπαλλήλους, τα λεγόμενα penetration test». «Ου Γριστός!» πρόλαβε να ψελλίσει η συνταξιούχος θεολόγος Θεοπίστη Θεοδούλου, προτού μας μείνει βουνάρι (όπως γλαφυρά θα σημείωναν και οι ανθοί της λαϊκής Δεξιάς).

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

14.5.1933

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ: Αγγέλλεται εκ Λίμας ότι ο εκεί πρεσβευτής της Βραζιλίας Ντε Σίλβα ανεκοίνωσεν ότι μεταξύ Παραγουάης και Βολιβίας, κατόπιν της κηρύξεως του πολέμου, η κυβέρνησίς του κρίνει ότι θα έπρεπε ν' αποσυρθή εκ της Επιτροπής των Ουδετέρων. Κατόπιν της δηλώσεως ταύτης η Βραζιλία ευρίσκεται εις ην θέσιν και η Αργεντινή και η Χιλή, αίτινες δεν απήντησαν εις την διακοίνωσιν της εν λόγω επιτροπής περί ενάρξεως νέων διαπραγματεύσεων. Το Περού είναι ήδη η μόνη χώρα η συνορεύουσα με τους εμπολέμους ήτις συνεργάζεται με την Επιτροπήν. Ο πρεσβευτής του Περού εδήλωσεν ότι δεν έλαβεν εισέτι οδηγίας, αλλ' ότι κατά πάσαν πιθανότητα θ' ακολουθήση το παράδειγμα του συναδέλφου του πρεσβευτού της Βραζιλίας. Ηδη μετά το ναυάγιον των προσπαθειών της Επιτροπής, απομένει εις μόνην την ΚΤΕ η ευθύνη διά την αποκατάστασιν της ειρήνης.

ΔΑΝΤΣΙΓΚ: Αγγέλλεται εκ Δάντσιγκ ότι σοβαρά κατάστασις εδημιουργήθη εκεί από της χθες. Ο νέος αρχηγός των εργατικών οργανώσεων εθνικοσοσιαλιστής Κέντζια απεπειράθη να καταλάβη τα γραφεία των σοσιαλιστικών οργανώσεων. Ούτος είχε λάβει σχετικήν άδειαν παρά του δικαστηρίου και συνωδεύετο υπό αστυνομικών.

ΜΑΝΙΩΔΗΣ ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ: Το σπανιώτερον γραμματόσημον του κόσμου είνε το γραμματόσημον της 1 πέννας, χρώματος κυανού, της νήσου Μωρίς – όπως γνωρίζουν οι μανιωδέστεροι εκ των γραμματοσυλλεκτών. Υπάρχουν πράγματι πέντε αντίτυπά του εις τον κόσμον. Προ αρκετών ετών, εις Ολλανδός γαιοκτήμων, ο κ. Η. Μάνους, είχεν αγοράσει εν εξ αυτών αντί 11.000 λιρών. Ηδη το επώλησεν εις εν είδος πλειστηριασμού, ο οποίος όμως, προφανώς συνεπεία της κρίσεως, δεν απέδωκεν ειμή 2.400 λίρας. Πιστεύεται ότι ο αγοραστής του κ. Τόμας Αλλεν ενήργει διά λογαριασμόν αυτού τούτου του βασιλέως της Αγγλίας, ο οποίος, ως γνωστόν, είνε μανιώδης συλλέκτης γραμματοσήμων.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Τα 3Φ του Υπουργικού

Παρά τους βομβαρδισμούς –και τους προκριματικούς της Γιουροβίζιον θα έλεγα εγώ– ο κύριος Χριστοδουλίδης επέλεξε να επισκεφθεί το Ισραήλ, δήλωσε εκστασιασμένος ο πρόεδρος της γειτονικής χώρας. Πού να 'ξερες από τι βομβαρδισμούς γλύτωσε φεύγοντας από την Κύπρο. Βομβαρδισμούς γκαφών, τους πλέον επικίνδυνους.

Έρχονται σημαντικές επενδύσεις στον τόπο μας το 2023 δηλώνει ο Χριστοδουλίδης. Ας ευχηθούμε αυτή τη φορά η πρόβλεψή του δικού μας Νοστράδαμου να βγει πιο σωστή από ό,τι στο παρελθόν, όπου έπεσε έξω –πολύ έξω– σε σωρεία σημαντικών θεμάτων όπως στο άνοιγμα της Αμμοχώστου, στην εξεύρεση γεωτρύπανου από Τουρκία και σε διάφορα άλλα που μας άφησαν μια πικρή γεύση.

Ο γενικός ελεγκτής φαίνεται πως πήρε τη σημασία, και το equal status στη φώτο με τον μικρό Νίκο, και σε αντάλλαγμα θα βοηθήσει να νομιμοποιηθούν άμεσα οι όποιες παρανομίες –που μετά βδελυγμίας ο ίδιος κατάγγελλε– σε διάφορους διορισμούς. Εξ άλλου όλοι για ένα στάτους ζούμε.

Ο πρόεδρος του ΣΑΛ, αδερφός του πρίγκιπα Νικόλαου του Πρώτου και Δήμαρχος Λευκωσίας Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης δήλωσε πως άδειασαν τα ταμεία του Συμβουλίου Αποχετεύσεων. Μήπως αυτό σημαίνει πως σύντομα θα ξεχειλίσουν οι αποχετεύσεις μας; Oh shit!

Είναι ο άνθρωπος μια από τις γκάφες του Θεού ή ο Θεός μια από τις γκάφες του ανθρώπου; *Φρίντριχ Νίτσε*

Με αφορμή πρόσφατες πλημμύρες στον χώρο της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου η αναπληρώτρια διευθύντρια της βιβλιοθήκης δήλωσε μεταξύ άλλων πως «στάζει μόνο, όταν βρέχει και μετά σταματά». Πρώτον, δεν ήξερα ότι η βιβλιοθήκη έχει διευθύντρια και αναπληρώτρια διευθύντρια. Να τις εκατοστίσουμε. Δεύτερο, ευτυχώς που στάζει μόνο όταν βρέχει, φανταστήκατε να έσταζε ολόχρονα, ακόμη και καλοκαίρι;

Λήστεψαν γραφείο κηδειών και έφυγαν με τη νεκροφόρα. Πάλι καλά που η νεκροφόρα δεν είχε μέσα... πελάτη. Αν λήστευαν το ταμείο του ιπποδρόμου θα έφευγαν καβάλα σε άλογο; Με αγχώνει το ότι ακόμη δεν έχουν σφίξει οι ζέστες και δεν ολοκληρώθηκαν οι πρώτες εκατό μέρες της κυβέρνησης.

Πάντως, στο προεδρικό μαθαίνω πως όλοι μιλούν πως την κυβέρνηση τη βουλιάζουν «3Φ». Ρώτησα και εγώ να μάθω τι ορολογία είναι αυτή βγαλμένη από ελληνική ταινία. Με ενημέρωσαν πως τα 3Φ είναι η κωδική ονομασία για τα «τρία φρούτα» του υπουργικού: Τουρισμού, Καινοτομίας, Πολιτισμού. Είναι χαρά της δημοσιογραφίας τους ενημέρωσα, και να τους προσέχουν σαν τα μάτια τους. Εγώ θα τους έλεγα ο Καλός, ο Κακός και ο Άσχετος. Βάλτε εσείς τα ονόματα.

Ένιωσα ρίγη εθνικής συγκίνησης όταν αντίκρισα στην ενθρόνιση του Καρόλου την πρώτη μας κυρία Φιλίππα Χριστοδουλίδη, ντυμένη στα ολόλευκα, έστω και αν είπαν οι κακές γλώσσες πως θύμιζε παρανυφάκι χωρίς λαμπάδα. Στα μάτια μου φαινόταν γεννημένη για μεγαλεία και σαν έτοιμη από καιρό για ενθρονίσεις. Έφαγε τη σκόνη μας η Καμήλα ενώ σίγησε και η γνωστή καμήλα στο Πεντάκωμο.

Και το παραδέχομαι, αν κάποτε γίνουμε βασιλευόμενη μοναρχία θα είμαι ο πρώτος που θα στηρίξει Χριστοδουλίδη. Όπως και να το κάνουμε έχει μια... αριστοκρατικότητα, εφάμιλλη του εθνικού μας Πρίγκιπα. By the way, long live the Prince!

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νικόλαου Σαριπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Τελείωσε απότομα ο μήνας του μέλιτος

Στις 75 μέρες διακυβέρνησης, οι κακοί χειρισμοί και η απειρία τείνει να μετατρέψει τον Νίκο Χριστοδουλίδη σε πρόεδρο υπό προθεσμία

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Το κύμα αντιδράσεων που προκάλεσε η είδηση της εργοδότησης μιας 19χρονης ως συμβούλου στο υφυπουργείο Τουρισμού βρήκε το Προεδρικό αμήχανο και τα τηλέφωνα των αρμοδίων σε λειτουργία πτήσης. Ήταν ένα deja vu του τι επακολούθησε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όταν διορίστηκε ο –με αμφιλεγόμενα πτυχία– Μιχάλης Μιχαήλ στη γεμάτο κύρος ΕΔΥ, και γι' αυτό ακριβώς κανείς δεν ήταν πρόθυμος να πάρει πάνω του τη νέα καυτή πατάτα. Ένα ολόκληρο 48ωρο από την είδηση, ουδείς στο Προεδρικό δεχόταν να δώσει on record εξηγήσεις, ενώ ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμής αγνοείτο, μέχρι που πήρε σαφείς οδηγίες να τοποθετηθεί δημοσίως για τη σύμβουλό του. Κατάφερε ο Κώστας Κουμής να εκτονώσει την κρίση ή τα έκανε χειρότερα; Μάλλον η κρίση επιδεινώθηκε και για τα όσα είπε αλλά και για τη γενικά κακή του παρουσία. Η 19χρονη δεν αποτελεί προφανώς το μεγαλύτερο πολιτικό ολίσθημα αλλά ξέβρασε με τον πιο εκκωφαντικό τρόπο ότι η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη στις 75 μόλις μέρες διακυβέρνησής της χάνει σοβαρό πολιτικό κεφάλαιο ακόμα και από τα μικρά θέματα. Κάποιοι συγκρίνουν την κατάσταση με αυτήν που ακολούθησε τα τελευταία χρόνια επί διακυβέρνησης Χριστόφια, άλλοι επισημαίνουν πως αντιθέτως με την παρούσα διακυβέρνηση, αυτή του Δημήτρη Χριστόφια ήταν εξόχως πολιτική. Τα όσα προηγήθηκαν από τον σχηματισμό του Υπουργικού Συμβουλίου μέχρι σήμερα στέλνουν το μήνυμα πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης μέρα με τη μέρα προσπαθεί να επιβεβαιώσει τους αυστηρότερους επικριτές του κατά τη διάρκεια του προεκλογικού. Εκείνους που έλεγαν πως και να θέλει, δεν μπορεί να κυβερνήσει.

Το επικοινωνιακό Βατερλό, το σπασμένο τηλέφωνο με τα κόμματα της συγκυβέρνησης και η επόμενη μέρα.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης αντιμετωπίζει μία δύσκολη εκκίνηση στο πηδάλιο του τόπου, καθώς οι επικρίσεις αυξάνονται για τους κακούς χειρισμούς αλλά και τις λανθασμένες επιλογές.

Κλειστό προεδρικό κλαμπ

Η επιλογή του Νίκου Χριστοδουλίδη να διορίσει στο Προεδρικό πρόσωπα του στενού οικογενειακού του περίγυρου αλλά και της πλήρους εμπιστοσύνης αποτέλεσαν την πρώτη του αυτοακύρωση, δεδομένου ότι ο ίδιος προεκλογικά δεσμευόταν να πατάξει την ευνοιοκρατία. Πρόσωπα από το περιβάλλον του κ. Χριστοδουλίδη εξηγούν ότι η περίπτωση του επικοινωνιολόγου Γιώργου Φλέσσα σε συνδυασμό με το κεφάλαιο Μανώλης Κυριάκου, έκαναν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ιδιαίτερα καχύποπτο και επιφυλακτικό με τους γύρω του. Αυτό σε συνδυασμό με το ότι η οικογένειά του και αυτός θα ζουν στο Προεδρικό Μέγαρο, ενίσχυσε την απαίτησή του να βρίσκεται στο Προεδρικό ένας πολύ έμπιστος κύκλος, ασχέτως των αντιδράσεων που θα ακολουθούσαν. Καθόλου τυχαία η επιμονή στον διορισμό της έμπιστης συνεργάτιδάς του Μαριλένας Ραουνά, της οποίας ο διορισμός, όπως είχε αποκαλύψει προ μηνών η «Κ», είχε προκαλέσει τις έντονες αντιδράσεις του διπλωματικού σώματος και ζήτημα παρανομίας από τον γενικό ελεγκτή. Και αν για τη Μαριλένα Ραουνά κάποιοι απαντούν πως είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική, με τα απαραίτητα προσόντα, ανοικτό παραμένει για ποιο λόγο ο Νίκος Χριστοδουλίδης επέλεξε να αναλάβει και το πολιτικό κόστος της περίπτωσης Κωμοδρόμου. Η κα Κωμοδρόμου, αν και διορίστηκε αναπληρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπος, ήθελε να διατηρήσει παράλληλα με τη θέση της στο Προεδρικό και αυτήν του Πανεπιστήμιου Κύπρου, οδηγώντας σε αλλαγή του καθεστώτος της, όταν προέκυψε ο σάλος, από αξιωματούχου σε θέση απόσπασης για να μη θεωρείται διπλοθεσίτισσα. Κάποιοι εκτιμούν πως με αυτόν τον τρόπο επιλογής συγκεκριμένων προσώπων αποφεύγονται οι όποιες ανεπιθύμητες διαρροές, άλλοι διαβλέπουν πως αυτή θα είναι η αρχή της απομόνωσής του.

Η άγνοια

Πέραν της αίσθησης της οικογενειοκρατίας που ενισχύεται, διαφάνηκε από μία σειρά ζητημάτων πως οι αξιωματούχοι του Προεδρικού εκτός από την πολιτική απειρία δεν γνωρίζουν πώς λειτουργεί το κράτος. Δεν είναι για παράδειγμα μόνο ότι κανείς δεν έλεγξε ότι τα προσόντα του Μιχάλη Μιχαήλ είναι ανεπαρκή προτού τον διορίσουν για μία τόσο σημαντική θέση, ούτε βεβαίως έλεγξαν τα προσόντα των συνεργατών των υπολοίπων υπουργών. «Δεν γνωρίζουν ούτε ποιες είναι οι επιτροπές της Βουλής ούτε πώς λειτουργούν» ανέφερε στην «Κ» στέλεχος που ανήκει σε ένα από τα κόμματα της συγκυβέρνησης. Το πιο ενδεικτικό παράδειγμα που αναδεικνύει και την έλλειψη συντονισμού με τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση είναι αυτό του ΦΠΑ στα καύσιμα. Είχε προκαλέσει σωρεία πολιτικών συζητήσεων το γεγονός ότι ενώ η κυβέρνηση είχε πρόθεση για επαναφορά κατά το μισό της φορολογίας στα καύσιμα, όλα τα κόμματα (συμπεριλαμβανομένων ΔΗΚΟ-ΕΔΕΚ-ΔΗΠΑ) το καταψήφισαν. Αναμφίβολα, τα κόμματα που συγκυβερνούν δεν ήθελαν σε καμία περίπτωση να αναλάβουν πολιτικό κόστος για μία ήδη χαμένη μάχη –θα καταψηφιζόταν από τα δύο μεγάλα κόμματα ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ– όμως υπήρχε και έλλειψη συντονισμού μεταξύ κυβέρνησης και Βουλής. Το Προεδρικό απέστειλε με τη μορφή κατεπείγοντος προτού λήξει η προθεσμία το νομοσχέδιο, αγνοώντας πως με αυτόν τον τρόπο θα συζητηθεί αμέσως και δεν θα δώσει την ευκαιρία στα κόμματα της συγκυβέρνησης να πετύχουν συμμαχίες με ένα εκ των δύο μεγάλων κομμάτων. «Θα μπορούσε το Προεδρικό να στείλει μαζί την αύξηση του φόρου και την πρόταση για έγκριση του μηδενικού ΦΠΑ σε είδη πρώτης ανάγκης» σημειώνουν κομματικά στελέχη που βρίσκονται κοντά στην κυβέρνηση, υποστηρίζοντας πως αν το Προεδρικό τα έστελνε μαζί, τότε ενδεχομένως να άλλαζε και το αποτέλεσμα.

Ο πρωινός καφές

Το θέμα συντονισμού συζητήθηκε εκτενώς μεταξύ κυβέρνησης και κομμάτων, με αποτέλεσμα να θεσμοθετηθεί μία εβδομαδιαία συνάντηση εκπροσώπων των κομμάτων και του Προεδρικού. Σε αυτήν συμμετέχει από πλευράς ΔΗΚΟ ο Χρύσης Παντελίδης, από πλευράς ΔΗΠΑ ο Ανδρέας Θεμιστοκλέους και από την ΕΔΕΚ ο Γιώργος Γεωργίου, ενώ από την κυβέρνηση συμμετέχουν ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης και ο διευθυντής του Γραφείου του Προέδρου Βίκτωρας Παπαδόπουλος. Οι θεσμοθετημένες συναντήσεις συνδέονται με τη δυσφορία που υπήρξε μεταξύ κυβέρνησης και κομμάτων για το πώς λειτουργούν. Στην κυβέρνηση επικρατεί η θέση ότι τα κόμματα που συγκυβερνούν θέλουν μόνο να απολαμβάνουν τα καλά της εξουσίας και να αποχωρούν διακριτικά από τα μεγάλα και κρίσιμα ζητήματα που έχει να αντιμετωπίσει η κυβέρνηση.

Υπάρχουν όμως και ζητήματα από πλευράς των κομμάτων για τον διαμοιρασμό της πίτας. Το ΔΗΚΟ, του οποίου η πλειοψηφία της βάσης είναι δημόσιοι υπάλληλοι, είδε με ανησυχία την απουσία δικού τους μέλους στην ΕΔΥ και την αρχική προσπάθεια να ικανοποιηθεί η ΔΗΠΑ με την επιλογή του Μιχάλη Μιχαήλ. Αν και η κρίση επί του παρόντος εκτονώθηκε, δεν αποκλείεται να προκύψουν νέα ζητήματα όταν αρχίσουν οι διορισμοί άλλων σημαντικών πόστων και ιδιαίτερα στους ημικρατικούς οργανισμούς.

Συγκεντρωτικός πρόεδρος

Θα μπορεί η κυβέρνηση να διαχειριστεί μία ακόμη παρόμοια κρίση που θα πλήξει το προφίλ της; Όπως σημειώνουν πολιτικοί κύκλοι ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα πρέπει να περιορίσει την ανάγκη του να συγκεντρώνει κοντά του όλα τα ζητήματα. Αυτό, όπως σημειώνεται, οδηγεί και σε καθυστερήσεις και σε αναποφασιστικότητα. «Ο Νίκος Χριστοδουλίδης τείνει να μετατραπεί σε Πρόεδρος υπό προθεσμία» σημειώνουν κύκλοι, εξηγώντας πως θα πρέπει αφενός να γίνουν αλλαγές στο υπάρχον υπουργικό σχήμα για να γίνει ένα καλό restart αλλά παράλληλα να εμπιστευθεί λίγο περισσότερο και κάποιους εκ των συνεργατών του. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι η περίπτωση του κυβερνητικού εκπροσώπου Κωνσταντίνου Λετυμπιώτη. Ο κ. Λετυμπιώτης, ο οποίος λόγω και του μετριοπαθούς προφίλ του, φιλοδοξείτο να αποτελέσει τον νέο Χριστοδουλίδη όσο ήταν κυβερνητικός εκπρόσωπος, δεν έχει βρει ακόμα πλήρως τα πόδια του και αυτό συνδέεται με το γεγονός ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας καλύπτει εν πολλοίς και τον ρόλο του κυβερνητικού εκπροσώπου. Έχει επιλέξει να μιλά για μία σειρά ζητημάτων ο ίδιος, ακόμη και σε δημοσιογράφους, σε μία προσπάθεια να μειώσει τα πιθανά ολισθήματα. Σε αυτό το πλαίσιο ο κ. Λετυμπιώτης δεν είναι ακόμη έτοιμος να τοποθετείται με άνεση και ήδη φαίνεται να κάνει δεύτερες σκέψεις στην αρχική απόφαση που λήφθηκε για briefing των δημοσιογράφων στο Προεδρικό από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο. Το αν αυτό θα αλλάξει, θα εξαρτηθεί και από τον Νίκο Χριστοδουλίδη αλλά και από τις δυνατότητες που θα επιδείξει στη συνέχεια ο κ. Λετυμπιώτης.

Οι αδύναμοι κρίκοι

Το επικοινωνιακό κομμάτι κάθε κυβέρνησης συνδέεται άρρηκτα και από το έργο του υπουργικού συμβουλίου. Στην κυβέρνηση, για παράδειγμα, υπήρξε έντονη δυσφορία για το γεγονός ότι ενώ υπουργοί έδειξαν αποτέλεσμα (ο Κωνσταντίνος Ιωάννου με το «ΚΤΙΖΩ» και ο Γιάννης Παναγιώτου με το κλείσιμο της ΑΤΑ) στην ουσία ατυχείς χειρισμοί και ανεπάρκεια άλλων υπουργείων φαίνεται να επισκιάζουν την όποια προσπάθεια. Δεν είναι μυστικό εντός της κυβέρνησης πως υπάρχουν αδύναμοι κρίκοι με πολιτικούς κύκλους να μην αποκλείουν ανασχηματισμό προτού ολοκληρωθούν οι 18 μήνες (απαραίτητο χρονικό διάστημα για να λάβει ένας υπουργός την υπουργική σύνταξη). Τις περισσότερες αντιδράσεις τις έχει ήδη συγκεντρώσει ο υφυπουργός Πολιτισμού Μιχάλης Χατζηγιάννης. Δεν ήταν μόνο το κύμα αντιδράσεων του κόσμου του πολιτισμού υποστηρίζοντας πως δεν πληροί τα προσόντα, είναι και το γεγονός ότι ο ίδιος δεν βοήθησε τον εαυτό του καταθέτοντας συγκεκριμένο πολιτικό πλάνο. Μεγάλο βεβαίως ζήτημα υπάρχει και για τον υφυπουργό Έρευνας και Καινοτομίας. Η αμηχανία του όταν ρωτήθηκε από την Κατερίνα Ηλιάδη στον «Πολίτη» να πει την άποψή του για το CHATGTP ενίσχυσε την αίσθηση πως ο νέος υφυπουργός πρώτη φορά άκουγε γι' αυτές τις «μηχανές διαλόγου», τα chatbots τεχνητής νοημοσύνης που απασχολούσαν από καιρό τα διεθνή ΜΜΕ.

Ο κ. Χατζηζαχαρία δεν προέρχεται άλλωστε από τον χώρο της καινοτομίας και έχει ενισχύσει την ανησυχία πολλών πως δύσκολα θα μπορέσει να αντεπεξέλθει. Δεν είναι τυχαίο ότι οι εμφανίσεις του είναι μετρημένες. Υπενθυμίζεται πως τον κ. Χατζηζαχαρία φαίνεται πως πρότεινε η ΕΔΕΚ η οποία διατηρεί πολύ καλή σχέση με τον βουλευτή Ανδρέα Αποστόλου του οποίου η σύζυγος είναι η επιστημονική του σύμβουλος. Μαζί τους, ζήτημα τίθεται και για τον υφυπουργό τουρισμού Κώστα Κουμή. Όχι μόνο για την εμφάνισή του στο ΡΙΚ που ενίσχυσε τις αντιδράσεις παρά να τις εκτονώσει, αλλά και για το πλάνο που έχει για τον τουρισμό.

Εκτός ΕΛΚ θέλει τους υπουργούς η Αννίτα

Απέστειλε επιστολή προς τον Μάνφρεντ Βέμπερ, υπενθυμίζοντας πως ο ΔΗΣΥ βρίσκεται στην αντιπολίτευση

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όρια στη συμμετοχή της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη εντός του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος επιδιώκει να θέσει η πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου. Αφενός γιατί θέλει να στείλει το σαφές μήνυμα πως ο ΔΗΣΥ βρίσκεται πλέον στην αντιπολίτευση και αφετέρου γιατί δεν θέλει η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη να αποκτήσει σοβαρό έρεισμα εντός της ομάδας στην οποία ανήκει ο ΔΗΣΥ.

Σύμφωνα με επιστολή που απέστειλε στις 4 Μαΐου –μετά και την απόφαση του 17ου Παγκύπριου συνεδρίου να επικυρώσει τον αντιπολιτευτικό ρόλο του ΔΗΣΥ– ζητάει από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος Μάνφρεντ Βέμπερ τη μη συμμετοχή υπουργών της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη στις προπαρασκευαστικές υπουργικές συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος. Σε αυτές, συμμετέχουν υπουργοί των οποίων τα κόμματα ανήκουν στο ΕΡΡ και με αυτόν τον τρόπο επιχειρούν να συντονιστούν ή να ενημερωθούν καλύτερα για ζητήματα, πριν από τα Συμβούλια Υπουργών της Ε.Ε.

Όπως υπενθυμίζει η κα Δημητρίου στην επιστολή της προς τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, ο ΔΗΣΥ βρίσκεται στην αντιπολίτευση από τον Μάρτιο του 2023 και γι' αυτόν τον λόγο όπως σημειώνει, δεν μπορεί να συμμετέχει σε αυτές τις συναντήσεις. «Ως κόμμα έχουμε δείξει πολύ καλή πίστη και υπερβήκαμε εαυτόν με το να αποδεχτούμε την παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας να συμμετέχει ως παρατηρητής στις Συνόδους Κορυφής του ΕΛΚ» αναφέρεται χαρακτηριστικά στην επιστολή σημειώνοντας ωστόσο πως αυτή η ελαστικότητα που έχει δείξει το κόμμα δεν μπορεί να επεκταθεί πέρα από τη συμμετοχή του ίδιου του Νίκου Χριστοδουλίδη. «Γι' αυτό το λόγο ο ΔΗΣΥ δεν μπορεί να αποδεχτεί σε καμία περίπτωση τη συμμετοχή υπουργών της κυβέρνησης στις προπαρασκευαστικές υπουργικές συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος». «Ο Δημοκρατικός Συναγερμός είναι το μεγαλύτερο κόμμα και το μόνο μέλος του ΕΛΚ στην Κύπρο από το 1994» σημειώνεται στην επιστολή, υπογραμμίζοντας πως ως μέλος έδειξε μεγάλη αφοσίωση και ακλόνητη στήριξη στο ΕΛΚ όλα αυτά τα χρόνια.

Η Αννίτα Δημητρίου ξεκαθάρισε στον Πρόεδρο του ΕΛΚ ότι δεν πρόκειται να δεχτεί την παρουσία υπουργών της κυβέρνησης Αναστασιάδη στις προπαρασκευαστικές υπουργικές συναντήσεις του ΕΛΚ.

«Γι' αυτό το λόγο και στο πνεύμα της εξαιρετικής και διαχρονικής μας συνεργασίας είμαι σίγουρη ότι θα συμφωνήσουμε σε ένα πολύ συγκεκριμένο πλαίσιο αναφορικά με αυτό το ζήτημα» αναφέρεται στην επιστολή που υπογράφει η Αννίτα Δημητρίου.

Αφορμή για την εν λόγω επιστολή υπήρξε η δεδηλωμένη πρόθεση του υπουργού Εξωτερικών Κωνσταντίνου Κόμπου και του υπουργού Εσωτερικών Κωνσταντίνου Ιωάννου να συμμετέχουν στις προπαρασκευαστικές υπουργικές συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, ούτως ώστε να συντονίζονται καλύτερα ο πρώτος για ζητήματα που αφορούν την Τουρκία (εκλογές – ευρωτουρκικά και κίνητρα στην Τουρκία) και ο δεύτερος ιδιαίτερα για το μεταναστευτικό. Όπως μαθαίνει η «Κ» από κοινοτικούς κύκλους, το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα έχει δει ήδη με ανησυχία την εν λόγω επιστολή καθώς δεν θέλει σε καμία περίπτωση να δυσαρεστήσει το μέλος της που είναι ο ΔΗΣΥ, δεν θέλει όμως παράλληλα να χάσει την στενή επαφή και τον συντονισμό με την κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη. Κύριος λόγος είναι γιατί στα μεγάλα ζητήματα που αφορούν το ΕΛΚ όπως είναι οι ευρωτουρκικές σχέσεις, τα νέα πολιτικά δεδομένα που θα προκύψουν από την Τουρκία, σε συνδυασμό με το μεταναστευτικό, επιθυμεί περισσότερους συμμάχους. Θέλει με τον ίδιο τρόπο να αποφύγει το ενδεχόμενο αποδυνάμωσης του ΕΛΚ και ενδυνάμωσης της ομάδας Renew Europe στην οποία ανήκει ο Εμανουέλ Μακρόν και η οποία διεκδικεί να κερδίσει ως σύμμαχο τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Αξίζει να σημειωθεί πως την απόφαση να συμμετέχει ο Νίκος Χριστοδουλίδης ως παρατηρητής στις Συνόδους Κορυφής του ΕΛΚ, έλαβε ο τότε πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου. Του το είχε ζητήσει μεταξύ πρώτου και δεύτερου γύρου ο Νίκος Χριστοδουλίδης, αλλά και ο Πρόεδρος του ΕΛΚ Μάνφρεντ Βέμπερ, με τον κ. Νεοφύτου να συναινεί. Αν και η κ. Δημητρίου είδε αρχικά θετικά την εξέλιξη, δεν έκρυψε στη συνέχεια τη δυσφορία της για την προσοχή που λάμβανε ο Νίκος Χριστοδουλίδης και τη σοβαρή πιθανότητα να μετατραπεί με την πάροδο του χρόνου η ίδια σε ρόλο δεύτερου εντός του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος.

Θα αλλάξουν την Αγκυρα οι εκλογές;

Τι θα φέρει μια νίκη Κιλιτσντάρογλου στην εξωτερική πολιτική της Τουρκίας – Ποιος θα είναι ο ρόλος Ε.Ε. και ΗΠΑ

ΚΥΠΕ

Ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου έχει ήδη δημοσιοποιήσει ένα μανιφέστο με 2.300 καταγραμμένους στόχους προκειμένου να ενισχυθεί ο τρόπος με τον οποίο η Τουρκία θα κινηθεί σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Δεν χωράει καμιά αμφιβολία πως οι σημερινές γενικές εκλογές στην Τουρκία αποτελούν, μετά από 21 χρόνια στην εξουσία, την σημαντικότερη πολιτική πρόκληση για τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν –τόσο για την πολιτική του επιβίωση όσο και για το πώς θα διαμορφωθεί η μεγάλη εικόνα, πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά, για τη χώρα μέσα στις επόμενες δεκαετίες. Το σενάριο μιας ήττας του Ταγίπ Ερντογάν από τον Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου δεν πρέπει να θεωρείται ούτε απίθανο αλλά ούτε και να συνδέεται απαραιτήτως με ένα σενάριο εισόδου της Τουρκίας σε μια περίοδο ανεξέλεγκτων εντάσεων –χωρίς, επί της αρχής, μια μεταβατική περίοδος, δύσκολη πολιτικά, να μη θεωρείται δεδομένη.

Η ανάλυση των εκλογών από τη σκοπιά της εξωτερικής πολιτικής της Τουρκίας, την επόμενη ημέρα, στο σενάριο νίκης ενός εκ των δύο υποψηφίων έχει τεράστια σημασία για την Κύπρο. Κι αυτό διότι σε κάθε σενάριο υπάρχουν συγκεκριμένες δυναμικές που αφορούν όλο το εύρος του εξωτερικού προσανατολισμού στη χώρα και δη στα επίπεδα των ευρωτουρκικών σχέσεων, των σχέσεων ΗΠΑ – Τουρκίας και της Ανατολικής Μεσογείου (στην οποία εμπεριέχονται κατεξοχήν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις και το Κυπριακό).

Σενάριο Κιλιτσντάρογλου

Ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης (συμμαχία 6 κομμάτων) Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου έχει ήδη δημοσιοποιήσει ένα μανιφέστο με 2.300 καταγραμμένους στόχους προκειμένου να ενισχυθεί ο τρόπος με τον οποίο η Τουρκία θα κινηθεί σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο. Η δυναμική που αναπτύσσεται εδώ, δίνει βάση στον δημοκρατικό μετασχηματισμό της χώρας και στον σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου και η αίσθηση που αναπτύσσεται στο σενάριο επικράτησης Κιλιτσντάρογλου είναι πως οι διεθνείς σχέσεις της Τουρκίας θα μπουν σε ένα γενικό αλλά ορισμένο πλαίσιο, σε πορεία επανεκκίνησης σε όλο το εύρος των θεμάτων:

• **Θα επιχειρήσει** αναθέρμανση των σχέσεών της με την Ε.Ε. τόσο ως προς το (θεωρητικό πάντα) καθεστώς της ως υποψήφιας προς ένταξη χώρα, αλλά και σε διμερές επίπεδο με επιμέρους κράτη της Ε.Ε. προκειμένου να κερδίσει στα δύο σημαντικά κεφάλαια της απελευθέρωσης των θεωρήσεων εισόδου και στο ζήτημα μιας αναβαθμισμένης τελωνειακής ένωσης.

• **Θα επιχειρήσει** και επίλυση των ζητημάτων, ιδίως μετά το 2016, που προκαλούν τριβή με τις ΗΠΑ τόσο σε σχέση με το κεφάλαιο των S-400/F-16, το πρόγραμμα των F-35 όσο και με τον φάκελο του Κουρδικού και των δυναμικών στη Βόρεια Συρία (διάβαζε SDF/PKK).

Με μια νίκη Κιλιτσντάρογλου η εκτίμηση είναι πως θα επιχειρηθεί μια γενναία επανεκκίνηση στον τρόπο που θα προσλαμβάνει τις σχέσεις της χώρας του με την Ε.Ε. και τις ΗΠΑ.

Αυτές οι δυναμικές πρέπει να θεωρούνται δεδομένες, ασχέτως αν η κυβέρνηση Κιλιτσντάρογλου διαφοροποιηθεί, αισθητά, σε σχέση με τις προεκλογικές της δεσμεύσεις. Ασφαλώς πρέπει να εξεταστεί και ο βαθμός εμπλοκής Ε.Ε. και Δύσης σε ένα σενάριο που σε επίπεδο πολιτικής πρακτικής θα εδράζεται σε μικρά αλλά σταθερά βήματα αν κι εφόσον η Τουρκία προχωράει με τη διαδικασία του εκδημοκρατισμού και δεν ακολουθεί «περιπετειώδη» εξωτερική πολιτική είτε στο θέμα της Συρίας, είτε σε αυτό των ρωσοτουρκικών σχέσεων.

Σενάριο Ερντογάν

Το σενάριο επανεκλογής του Ερντογάν πρέπει να εξεταστεί τόσο σε σχέση με το τρέχον καθεστώς σχέσεων στο τρίγωνο Άγκυρας-Βρυξελλών-Ουάσιγκτον όσο κι αναφορικά με το πώς η επικράτηση του Τούρκου Προέδρου συνηγορεί προς μια κατεύθυνση που ενισχύει τον ολοκληρωτισμό του –όπως τον είδαμε τα τελευταία χρόνια στο εσωτερικό, καθώς και τον αναθεωρητισμό του σε σειρά ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής, η οποία μετά το 2016 είχε κι έντονα επεμβατικό χαρακτήρα (βλέπε Συρία), σειρά κρίσεων με ΗΠΑ και Ε.Ε. με σκληρή ρητορική και ενδυνάμωση των σχέσεων με τη Ρωσία του Πούτιν. Στο σενάριο επανεκλογής Ερντογάν τρία είναι τα ενδιαφέροντα ποιοτικά χαρακτηριστικά:

• **Μία, αρχικά,** ηπιότερη στάση σε ορισμένα ζητήματα όπως αυτή των τελευταίων μηνών προκειμένου ο Ερντογάν να διασφαλίσει ξένα κεφάλαια, μιας και ο φάκελος της τουρκικής οικονομίας παραμένει ο κρισιμότερος, με σειρά πολλαπλοτήτων για την χώρα την επόμενη ημέρα.

• **Η περαιτέρω** διάρρηξη των σχέσεων υπομονής Δύσης-Ε.Ε.-Τουρκίας εξαιτίας της αυταρχικής στάσης Ερντογάν στο εσωτερικό, η οποία θα ενισχυθεί –σε μη προβλέψιμα ύψη– αν επανεκλεγεί, σφραγίζοντας την πολιτική και ιδεολογική του πρωτοκαθεδρία 100 χρόνια μετά την ίδρυση του σύγχρονου τουρκικού κράτους, το 1923.

• **Σειρά** επιμέρους κρίσεων τόσο στο επίπεδο διμερών σχέσεων με ευρωπαϊκά κράτη όσο και με τις ΗΠΑ στα υπό εξέταση ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος (Κουρδικό, Συρία, Ρωσία, κ.λπ.).

Τα θέσφατα για την Τουρκία

Στο κρίσιμο ερώτημα αν η Τουρκία αλλάζει κατεύθυνση με μια νίκη Κιλιτσντάρογλου η απάντηση είναι επί της αρχής πως ναι. Ακόμη κι αν ο Κιλιτσντάρογλου θα έχει να διαχειριστεί έναν πανίσχυρο μηχανισμό του ΑΚΡ ακόμη παρόντα σε όλες τις κρατικές χωρητικότητες της Τουρκίας, καθώς κι έναν ετερόκλητο συνδυασμό πολιτικών συμμάχων, η εκτίμηση είναι πως θα επιχειρήσει, στρατηγικά και στοχευμένα, μια γενναία επανεκκίνηση στον τρόπο που προσλαμβάνει τις σχέσεις της χώρας του με την Ε.Ε. και τις ΗΠΑ. Ωστόσο, για την τουρκική εξωτερική πολιτική παραμένουν ορισμένα θέσφατα, τα οποία η Άγκυρα εντάσσει σε ένα πλαίσιο ασφάλειας και εθνικής στρατηγικής προσέγγισης. Η Ανατολική Μεσόγειος, ολιστικά, τα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό είναι αναπόσπαστα μέρη αυτής της προσέγγισης όπως και το Κουρδικό, στην πτυχή που αφορά τη δράση του PKK στην ανατολική Τουρκία, στη βόρεια Συρία και στο Ιράκ. Αυτό, ωστόσο, δεν αναιρεί πως στο πλαίσιο της επανεκκίνησης των σχέσεων Τουρκίας-Ε.Ε.-ΗΠΑ, το Κυπριακό θα μπορούσε να ενταχθεί στην προσέγγιση, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, με τις Βρυξέλλες και αντίστοιχα τα ελληνοτουρκικά στην προσέγγιση με τις ΗΠΑ. Στο σενάριο της επανεκλογής Ερντογάν η δυναμική δείχνει να είναι εγγύτερα, τουλάχιστον στο Κυπριακό, στην προσέγγιση μετά το 2017, με την απουσία διαλόγου σε συνδυασμό με τη δημιουργία τετελεσμένων σε ΑΟΖ και Βαρώσι να δίνει το γενικό πλαίσιο μιας απραξίας στο Κυπριακό ως προς την προοπτική επανεκκίνησης του διαλόγου. Σε κάθε περίπτωση, για τη Λευκωσία, η περίοδος που θα ακολουθήσει τους επόμενους μήνες στην Τουρκία, ανεξαρτήτως αποτελέσματος, είναι δύσκολη. Κι ενδεικτική πως για το Κυπριακό υπάρχουν μικρά περιθώρια επανεκκίνησης διαλόγου που χρειάζονται προσεκτικά σχεδιασμένες κινήσεις ουσίας, λελογισμένα ρίσκα και πολιτική βούληση, προκειμένου να υπάρξει και τραπέζι διαλόγου και προοπτική.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Οι καλοί λογαριασμοί κάνουν τις καλές κυβερνήσεις

Πώς θα χαρακτηρίζατε την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη; Συγκυβέρνηση των κομμάτων που στήριξαν την εκλογή του; Η μέχρι σήμερα εμπειρία δεν μας δείχνει κάτι τέτοιο. Δεν δείχνει ότι κόμματα και Προεδρικό συντονίζονται και λειτουργούν ενιαία. Μοιάζει περισσότερο με υπερκομματική κυβέρνηση του Νίκου Χριστοδουλίδη, με πρόσωπα που προτάθηκαν από το ΔΗΚΟ, την ΕΔΕΚ και τη ΔΗΠΑ, στην οποία όμως συμμετέχει και ένας σημαντικός αριθμός υπουργών που προέρχονται από τον Συναγερμό, καθώς και άτομα που αποτελούν προσωπικές επιλογές του Πρόεδρου της Δημοκρατίας. Μ' αυτά τα δεδομένα, πόση και τι είδους στήριξη δικαιούται να αναμένει ο κ. Χριστοδουλίδης από τα κόμματα που τον ψήφισαν ή, με άλλα λόγια, ποιες οι υποχρεώσεις και οι ευθύνες ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ έναντι της κυβέρνησης; Και, αντίστοιχα, πόση από την εξουσία και τις πολιτικές του είναι διατεθειμένος ο κ. Χριστοδουλίδης να μοιραστεί με αυτούς που τον στηρίζουν;

Έγινε κάποια συνεννόηση; Υπάρχει κάποια συναντίληψη μεταξύ των εμπλεκόμενων; Έχουν κάποιο πλαίσιο συνεργασίας ή τα πράγματα είναι τόσο θολά όσο φαίνονται; Και δεν αναφέρομαι στη μοιρασιά που έγινε για τις υπουργικές καρέκλες, αλλά στον τρόπο άσκησης πολιτικής, υλοποίησης του προγράμματος διακυβέρνησης του Προέδρου και διαχείρισης των ζητημάτων και των κρίσεων που θα προκύψουν. Σήμερα ο Πρόεδρος και οι υπουργοί του μπορεί να θεωρούν ότι το «σκάνδαλο» των διορισμών είναι ένα δύσβατο βουνό, αλλά μπροστά στα μεγάλα ζητήματα και κρίσεις που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν –όπως το μεταναστευτικό, το Κυπριακό, τα ενεργειακά, οι κυρώσεις– υποθέσεις όπως ο διορισμός στο υφυπουργείο Τουρισμού θα αποδειχθούν τρικυμία σε φλυτζάνι.

Τα ερωτήματα δεν είναι θεωρητικά. Ούτε έχουν επικριτική διάθεση. Άπτονται του τρόπου λειτουργίας της κυβέρνησης και εγείρονται διότι το μικρό δείγμα γραφής ενώπιόν μας προδιαγράφει μια προβληματική πορεία, εάν δεν ξεκαθαρίσουν ρόλοι και υποχρεώσεις και εάν δεν συμφωνηθεί ένας τρόπος επικοινωνίας και λειτουργίας μεταξύ των συνισταμένων του χαλαρού, μέχρι στιγμής, κυβερνητικού συνασπισμού. Σε δύο, τουλάχιστον, περιπτώσεις στους πρώτους δύο μήνες διακυβέρνησης ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ βρέθηκαν, μαζί με ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ, απέναντι από την κυβέρνηση. Στην ομόφωνη απόρριψη της αναπομπής του Προέδρου της Δημοκρατίας στον νόμο περί τουρκοκυπριακών περιουσιών και στην επέκταση της εφαρμογής των μειωμένων συντελεστών φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα. Η κυβέρνηση πρότεινε περιορισμό της μείωσης στο 50% και η Βουλή επανάφερε τη μείωση στο 100%.

Δεν υπήρξε Πρόεδρος χωρίς αξιόπιστο βραχίονα στη Βουλή, που ο λόγος του είχε πέραση στο Προεδρικό, που σχημάτιζε πλειοψηφίες, απέκρουε επιθέσεις και όλα όσα συμβαίνουν στους διαδρόμους της Βουλής.

Το έργο της κάθε διακυβέρνησης περνά από τη Βουλή, είτε της αρέσει είτε όχι. Ασφαλώς και δεν είναι η πρώτη φορά που Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν διαθέτει πλειοψηφία στη Βουλή. Ούτε όμως υπήρξε Πρόεδρος της Δημοκρατίας χωρίς ένα σταθερό στήριγμα στη Βουλή. Ένα αξιόπιστο βραχίονα, που οι συνομιλητές του γνώριζαν ότι ο λόγος του είχε πέραση στο Προεδρικό και την κυβέρνηση, που μπορούσε να σχηματίζει τις κρίσιμες πλειοψηφίες, γνώριζε πότε και γιατί αυτό δεν ήταν εφικτό, απέκρουε επιθέσεις και όλα τα άλλα που συμβαίνουν στις επιτροπές και τους διαδρόμους της Βουλής.

Στη δεκαετία Νίκου Αναστασιάδη, ο ΔΗΣΥ ήταν αυτός ο βραχίονας. Ήταν το στήριγμα της διακυβέρνησης, στα καλά και στα κακά της, διότι αρκετές φορές αναγκάστηκε να «καταπιεί» αδιαμαρτύρητα κυβερνητικές πολιτικές και συμπεριφορές, επωμιζόμενος το κόστος. Στην πενταετία Χριστόφια τον ρόλο αυτό είχε το ΑΚΕΛ, ενώ την αμέσως προηγούμενη πενταετία, επί Τάσσου Παπαδόπουλου, το ΑΚΕΛ, το ΔΗΚΟ, η ΕΔΕΚ (όταν ήταν ολόκληρη), ακόμα και οι Οικολόγοι στήριζαν την κυβέρνηση. Υπήρχαν, βεβαίως, εξαιρέσεις, όταν κάποια από τις συνιστώσες διαφωνούσε με μια κυβερνητική πολιτική. Η εκδήλωση όμως της διαφωνίας γινόταν σε συνεννόηση, γι' αυτό και ήταν διαχειρίσιμη. Δεν κατέβαινε η κυβέρνηση στη Βουλή και βρισκόταν ενώπιον ενέδρας που της είχαν στήσει «δικοί» της. Σήμερα, στο Προεδρικό ακούγονται μεμψιμοιρίες ότι τα κόμματα που συμμετέχουν στην κυβέρνηση ενδιαφέρονται μόνο για διορισμούς και βολέματα χωρίς να συνεισφέρουν στη διαμόρφωση πολιτικής ή τουλάχιστον στη στήριξή της. Αυτή είναι η μία όψη. Η άλλη είναι τα παράπονα των κομμάτων για έλλειψη συντονισμού, την οποία οι καλοπροαίρετοι αποδίδουν εν μέρει στην απειρία του Προεδρικού και μερίδας υπουργών ως προς τον τρόπο λειτουργίας του κοινοβουλίου, καθώς και στο ότι η κυβέρνηση δεν έχει βρει ακόμη τον βηματισμό της. Όπου κι αν είναι η αλήθεια, στη μέση ή κάπου αλλού, έχουν υποχρέωση και συμφέρον να βρουν έναν αποτελεσματικό τρόπο λειτουργίας. Αν τα καταφέρουν, τότε ένα σημαντικό μέρος των «καθηκόντων» του κοινοβουλευτικού βραχίονα της κυβέρνησης θα έχει ικανοποιηθεί.

Εφόσον γίνει αυτό, ο κ. Χριστοδουλίδης θα πρέπει να αποφασίσει εάν θέλει να πάρει τη σχέση με κάποιο από τους συμμάχους του στο επόμενο βήμα, ώστε να αποκτήσει κι αυτός τον «ανιδιοτελή» υποστηρικτή που είχαν οι προκάτοχοί του, που θα αναλάβει τη συνολική υποστήριξη της διακυβέρνησης επωμιζόμενο ασφαλώς το κόστος και απολαμβάνοντας τα οφέλη. Από τα υφιστάμενα κόμματα του συνασπισμού, αυτόν τον ρόλο μόνο το ΔΗΚΟ μπορεί να τον παίξει. Είναι ο μεγαλύτερος των ενδιάμεσων, διαθέτει παρουσία σε όλες τις κοινοβουλευτικές επιτροπές και άλλα προσόντα.

Ο κ. Ανδρέας Χατζηκυριάκος είναι είναι διευθύνων σύμβουλος της «ΓΝΩΡΑ Σύμβουλοι Επικοινωνίας».

ΚΙΛΙΤΣΝΤΑΡΟΓΛΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

Να γυρίσουμε με την Ελλάδα στην εποχή του Τζεμ

Τη νηνεμία στα ελληνοτουρκικά δηλώνει ότι επιθυμεί να επαναφέρει ο υποψήφιος πρόεδρος της Τουρκίας

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Την επιθυμία του για την ανάπτυξη των ελληνοτουρκικών σχέσεων, όπως την εποχή του Ισμαήλ Τζεμ με τον Γιώργο Παπανδρέου, εκφράζει ο υποψήφιος πρόεδρος της Τουρκίας Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου και τονίζει πως θέλει το Αιγαίο «περιοχή ειρήνης».

Συναντήσαμε τον κ. Κιλιτσντάρογλου στην Αγκυρα μετά την προεκλογική του ομιλία σε τηλεοπτικό δίκτυο. Στο ερώτημά μας για το τι εννοεί με τον όρο «αλλαγή άξονα της εξωτερικής πολιτικής», και τι σχεδιάζει να κάνει με την Ελλάδα, ο κ. Κιλιτσντάρογλου δήλωσε: «Δίχως να περιμένουμε την Ε.Ε. να ανοίξει κεφάλαια, εμείς θα εκπληρώσουμε όλους τους όρους που προβλέπει. Καθώς πιστεύουμε πως είμαστε μια χώρα που αξίζει πρώτης ποιότητας δημοκρατία. Με την Ε.Ε. θέλουμε να αναπτύξουμε τις σχέσεις μας. Μία από τις σημαντικές επιθυμίες μας είναι να έρθουν κι εκείνοι στην Τουρκία και να πραγματοποιήσουν επενδύσεις. Ως προς τις σχέσεις με την Ελλάδα, θέλουμε να μετατρέψουμε το Αιγαίο Πέλαγος σε περιοχή ειρήνης, όπως συνέβη την περίοδο που ήταν υπουργός Εξωτερικών ο Ισμαήλ Τζεμ. Θέλουμε τις σχέσεις μας με την Ελλάδα να τις αναπτύξουμε με φιλικό τρόπο. Αυτό είναι μία από τις μεγαλύτερες επιθυμίες μας. Αλλωστε έχουμε κοινό πολιτισμό, κοινά τραγούδια, κοινές αναμνήσεις και πρέπει αυτά να αναπτύξουμε».

> *«Δεν θα περιμένουμε την Ε.Ε. να ανοίξει κεφάλαια, εμείς θα εκπληρώσουμε όλους τους όρους που προβλέπει».*

Ρωτήσαμε τον κ. Κιλιτσντάρογλου γιατί σε μία από τις τελευταίες προεκλογικές του συγκεντρώσεις φόρεσε το αλεξίσφαιρο γιλέκο και αν φοβάται. «Δεν φοβάμαι. Ομως είμαι υποχρεωμένος να εξασφαλίσω την ασφάλειά μου. Υπήρχαν διάφορες πληροφορίες και μου ζητήθηκε να φορέσω αλεξίσφαιρο. Δεν θέλησα να τους δυσαρεστήσω και το φόρεσα», δήλωσε. Ο κ. Κιλιτσντάρογλου δείχνει σίγουρος για το εκλογικό αποτέλεσμα και τονίζει ότι «ως Εθνική Συμμαχία θα κερδίσουμε τις εκλογές. Στην Τουρκία θα φέρουμε με την πραγματική έννοια δημοκρατία και ειρήνη. Υπάρχει αστάθεια στην οικονομία και πρέπει να προσπαθήσουμε να φέρουμε σταθερότητα. Στους πυλώνες του κράτους υπάρχουν καταστροφές μεταξύ της νομοθετικής, δικαστικής και εκτελεστικής εξουσίας και θα προσπαθήσουμε να επαναφέρουμε την ισορροπία».

Οι περισσότεροι αναλυτές προβλέπουν επικράτηση του ηγέτη της αντιπολίτευσης. «Ο μεγαλύτερος αντίπαλος του προέδρου της Τουρκίας είναι τα οικονομικά προβλήματα, ο πληθωρισμός και οι δυσκολίες επιβίωσης. Αυτός είναι και ο λόγος που ο κ. Ερντογάν για πρώτη φορά αντιμετωπίζει τον κίνδυνο να ηττηθεί και ίσως με διαφορά», τονίζει στην «Κ» γνωστός δημοσιογράφος της Τουρκίας.

«Το ΑΚΡ και ο Ερντογάν κατάφεραν να συσπειρωθούν, όμως φαίνεται πως θα ηττηθούν λόγω του δικού τους εκλογικού συστήματος που προβλέπει το 50%+1 ψήφο», αναφέρει στην ανάλυσή του ο Οζέρ Σεντζάρ σχετικά με την τελευταία δημοσκόπηση της εταιρείας Metropoll της οποίας ηγείται.

Η ανησυχία όμως έχει να κάνει με το κλίμα ακραίας πόλωσης στο οποίο έχει οδηγηθεί η Τουρκία και πολιτικοί αναλυτές ανησυχούν για τις εξελίξεις που θα προκύψουν αμέσως μετά την ανακοίνωση του εκλογικού αποτελέσματος.

Η αποχώρηση του Μουχαρέμ Ιντζέ από την κούρσα λόγω ενός ροζ βίντεο έχει προκαλέσει μεγάλες συζητήσεις συνωμοσίας, που εκφράζονται με ξεκάθαρο τρόπο από επίσημα χείλη.

Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν προβάδισμα του Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου, με τα ποσοστά του να βρίσκονται από 46%-50%, με τα ποσοστά του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν να υπολείπονται 2 έως και 4 μονάδες.

Πάντως η εταιρεία ORC, που στις προηγούμενες προεδρικές εκλογές του 2018 είχε προβλέψει το αποτέλεσμα, αναφέρει πως ο κ. Κιλιτσντάρογλου θα νικήσει με διαφορά τουλάχιστον 7 μονάδων!

Αυτό που προκάλεσε σκεπτικισμό στο στρατόπεδο του κ. Κιλιτσντάρογλου ήταν η προεκλογική συγκέντρωση του κ. Ερντογάν την περασμένη εβδομάδα στην Κωνσταντινούπολη. Ο Τούρκος πρόεδρος κατάφερε να συγκεντρώσει τουλάχιστον ένα εκατομμύριο ανθρώπους στον χώρο του παλιού αεροδρομίου «Ατατούρκ» και έδειξε πως έχει ισχυρές πολιτικές αντοχές, αλλά και αποτελεσματικό κομματικό μηχανισμό.

Από την άλλη πλευρά, όμως, ο κ. Κιλιτσντάρογλου έχει το πλεονέκτημα πως δεν είναι μόνος του. Κυρίως τις τελευταίες δύο εβδομάδες τον ενισχύουν οι δήμαρχοι της Κωνσταντινούπολης και της Αγκυρας.

Ο ανταποκριτής της «Κ» Μανώλης Κωστίδης με τον υποψήφιο της αντιπολίτευσης για την προεδρία Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου.

Δύο θρησκευόμενες γυναίκες με νικάμπ περνούν μπροστά από γιγαντοαφίσα που απεικονίζει τον επικεφαλής της αντιπολίτευσης, Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου, ανάμεσα στους δημάρχους της Κωνσταντινούπολης και της Αγκυρας, Εκρέμ Ιμάμογλου (αριστερά) και Μανσούρ Γιαβάς...

Σημασία δεν έχει μόνο ποιος ψηφίζει τι, αλλά και ποιος μετράει τις ψήφους

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

«Ο Ταγίπ Ερντογάν είχε μια εμμονή: να αναδειχθεί ισότιμος με τους μεγαλύτερους σουλτάνους, τον Μωάμεθ τον Πορθητή και τον Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή... Ωστόσο κινδυνεύει να εξοστρακιστεί μέσω της κάλπης ως ένας απλός Ιζνογκούντ». Με αυτά τα λόγια περιέγραφε το «λυκόφως του σουλτάνου» η γαλλική Le Figaro σε άρθρο της για τις σημερινές εκλογές της Τουρκίας. Για πρώτη φορά από την άνοδό του στην εξουσία, το 2002, ο ισχυρός άνδρας της γειτονικής χώρας εμφανίζεται σε ρόλο αουτσάιντερ.

Τα πιο επιδραστικά διεθνή έντυπα (The Economist, Le Monde, Washington Post κ.ά.) τάχθηκαν υπέρ του αντιπολιτευόμενου υποψηφίου, Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου, εκτιμώντας ότι η ήττα του Ερντογάν θα στείλει ένα μήνυμα σε αυταρχικούς ηγέτες τύπου Ορμπαν και Μόντι, σε όλο τον κόσμο και κυρίως ότι θα φέρει την Τουρκία πιο κοντά στη Δύση. Ο Αμερικανός πρεσβευτής στην Τουρκία, Τζεφ Φλέικ, επισκέφθηκε τον Κιλιτσντάρογλου μεσούσης της προεκλογικής περιόδου, ενώ ο Γερμανός υπουργός Αγροτικής Οικονομίας, Τζεμ Ετσντεμιρ, ευχήθηκε ανοιχτά νίκη της αντιπολίτευσης.

Ενισχύοντας αυτές τις προσδοκίες, ο 74χρονος κεμαλικός πολιτικός κατήγγειλε ρωσική παρέμβαση στην εκλογική μάχη, αφήνοντας να εννοηθεί ότι η Μόσχα βρίσκεται πίσω από τη διαρροή σεξουαλικού περιεχομένου βίντεο, που ανάγκασε τον Μουχαρέμ Ιντζέ να αποσυρθεί από την κούρσα στο παρά πέντε των εκλογών. Περίεργος ισχυρισμός, δεδομένου ότι όλα τα δυτικά μέσα εκτιμούσαν ότι η απόσυρση του -επίσης κεμαλικού- Ιντζέ αυξάνει τις πιθανότητες του Κιλιτσντάρογλου να εκλεγεί από τον πρώτο γύρο.

Υπάρχει, βέβαια, πάντα ο φόβος να επαληθευθεί ο παλιός αφορισμός, που λέει ότι σημασία δεν έχει μόνο ποιος ψηφίζει τι, αλλά και ποιος μετράει τις ψήφους. Η αντιπολίτευση θυμίζει ότι το 2014 ένα «ξαφνικό» μπλακ άουτ είχε διακόψει την καταμέτρηση των ψήφων σε 35 πόλεις – ο τότε υπουργός Ενέργειας απέδωσε το συμβάν σε μια γάτα που είχε μπει σε μετασχηματιστή τάσης. Επιπλέον, η κατάσταση εκτάκτου ανάγκης που κηρύχθηκε μετά τους σεισμούς της 6ης Φεβρουαρίου σε 11 από τα 81 γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας έθεσε ερωτήματα για την κατάρτιση των εκλογικών καταλόγων.

Αρνείται να χάσει

Γεγονός είναι ότι επί δύο δεκαετίες ο Ερντογάν επικρατούσε στις εκλογικές αναμετρήσεις χωρίς εκτεταμένη νοθεία. Οταν έχασε, τον Ιούνιο του 2015, την κοινοβουλευτική πλειοψηφία, αποδέχθηκε το αποτέλεσμα και κατάφερε να το ανατρέψει σε νέες εκλογές, τον Νοέμβριο. Το 2019 το κυβερνών κόμμα ΑΚΡ προσπάθησε να ακυρώσει τη νίκη του Εκρέμ Ιμάμογλου στις δημοτικές εκλογές της Κωνσταντινούπολης, αλλά αποδέχθηκε την πανηγυρική επικράτησή του στις επαναληπτικές εκλογές. Με δεδομένα, όμως, την ακραία πόλωση και το γεγονός ότι και τα δύο στρατόπεδα εμφανίζονται απολύτως πεπεισμένα ότι θα επικρατήσουν, διάχυτος είναι ο φόβος για αμφισβήτηση του αποτελέσματος και ταραχές. Η προειδοποίηση του υπουργού Εσωτερικών Σουλεϊμάν Σοϊλού ότι η Δύση θα επιχειρήσει «πολιτικό πραξικόπημα», προφανώς δεν απάλυνε αυτές τις ανησυχίες.

> *Οι σημερινές εκλογές θα καταγραφούν ως ιστορικό ορόσημο, μετά το σοκ του 2002 που γκρέμισε το παλιό πολιτικό σύστημα και έφερε στην εξουσία το ΑΚΡ.*

Σε κάθε περίπτωση, οι σημερινές εκλογές θα καταγραφούν ως σημείο καμπής στην πολιτική ιστορία της Τουρκίας, ο επόμενος σταθμός μετά το σοκ του 2002, που γκρέμισε το παλιό πολιτικό σύστημα και έφερε στην εξουσία το ΑΚΡ. Η πρώτη δεκαετία του Ταγίπ Ερντογάν ήταν η καλύτερη περίοδος της Τουρκικής Δημοκρατίας μετά το πραξικόπημα του Κενάν Εβρέν το 1980 (παρεμπιπτόντως, και η πιο ήρεμη περίοδος στις ελληνοτουρκικές σχέσεις μετά τον «Αττίλα»). Το ΑΚΡ εμφανιζόταν ως «ισλαμοδημοκρατικό», κατ' αντιστοιχία προς τους Ευρωπαίους Χριστιανοδημοκράτες, μια συντηρητική κοινωνικά, αλλά φιλελεύθερη πολιτικά δύναμη εκδημοκρατισμού, που περιόρισε τους πασάδες του στρατού στους στρατώνες, με στρατηγικό στόχο την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε.

Γύρω στο 2012, όμως, το σύστημα Ερντογάν υφίσταται μια κακοήθη μεταμόρφωση από την «ισλαμοδημοκρατία» στον ισλαμοεθνικισμό, κάτι που αποκρυσταλλώνεται αργότερα με τον νέο κυβερνητικό συνασπισμό του ΑΚΡ με το ακροδεξιό ΜΗΡ του Ντεβλέτ Μπαχτσελί (Γκρίζοι Λύκοι). Δύο εξελίξεις έπαιξαν καταλυτικό ρόλο. Η πρώτη ήταν η συνειδητοποίηση, από πλευράς Ερντογάν, ότι οι κυρίαρχες δυνάμεις της Ε.Ε. δεν επιθυμούν πλήρη ένταξη της χώρας του. Πρόσφατα το γερμανικό περιοδικό Der Spiegel δημοσιοποίησε έγγραφα του υπουργείου Εξωτερικών, που αποκάλυψαν ότι από το 1992 ο τότε καγκελάριος Χέλμουτ Κολ δήλωνε κατ' ιδίαν πως η Τουρκία δεν θα γίνει ποτέ μέλος της Ενωσης.

Την ίδια εποχή ξεσπάει η λεγόμενη Αραβική Ανοιξη, που ώθησε τον Ερντογάν να επιδιώξει ηγεμονικό ρόλο στον σουνιτικό κόσμο, σε συνεργασία με τους Αδελφούς Μουσουλμάνους – ένα νεοοθωμανικό υποκατάστατο του χαμένου ευρωπαϊκού ονείρου. Η εκτροπή προς τον αυταρχισμό, που κορυφώθηκε μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016, ήταν το συνακόλουθο αυτής της μετάλλαξης. Είναι ενδεικτικό ότι δύο πρωταγωνιστές της πρώτης δεκαετίας Ερντογάν, ο αρχιτέκτονας της εξωτερικής του πολιτικής Αχμέτ Νταβούτογλου και ο τσάρος της Οικονομίας Αλί Μπαμπατζάν, ηγούνται σήμερα δύο κομμάτων του αντιπολιτευόμενου συνασπισμού.

Η επόμενη ημέρα

Ο Ταγίπ Ερντογάν ήρθε στην εξουσία ύστερα από τον καταστροφικό σεισμό του 1999 και την ολέθρια οικονομική κρίση του 2001. Για τους ίδιους λόγους, έναν σεισμό και μια νέα οικονομική κρίση, απειλείται να φύγει σήμερα. Ωστόσο, ούτε η αντιπολίτευση έχει να παρουσιάσει μια πειστική απάντηση στα οξύτατα προβλήματα της Τουρκίας. Ακόμη κι αν καταφέρει να έρθει στην εξουσία ύστερα από μια σχετικά ομαλή μετάβαση (ένα τεράστιο ΑΝ), οι πάντες γνωρίζουν ότι τα έξι κόμματα που τη στηρίζουν (κεμαλικοί, ακροδεξιοί εθνικιστές, ισλαμιστές) διαφωνούν σχεδόν στα πάντα, εκτός από την ανάγκη εξοστρακισμού του Ερντογάν. Επιπλέον, οι δημοσκοπήσεις εμφανίζουν την αντιπολίτευση να υπολείπεται του κυβερνητικού συνασπισμού στις βουλευτικές εκλογές. Τέλος, η νέα κυβέρνηση θα χρειαστεί να λάβει άκρως αντιδημοφιλή μέτρα για τη σταθεροποίηση της οικονομίας, κάτι που θα μπορούσε να την υπονομεύσει γρήγορα.

Με αυτά τα δεδομένα, η Τουρκία, με ή χωρίς τον Ερντογάν στο πηδάλιο, είναι πολύ πιθανό να εισέλθει σε μια περίοδο έντονης πολιτικής αστάθειας και κοινωνικών εντάσεων. Το πρόβλημα για τη Δύση είναι ότι οι μοχλοί επίδρασής της στο τουρκικό γίγνεσθαι προβάλλουν κατά πολύ αποδυναμωμένοι. Η Ε.Ε. δεν έχει να προσφέρει στην Αγκυρα παρά την τελωνειακή ένωση και την κατάργηση της βίζας – αρκετά, ίσως, για συνέχιση της σύμπραξης στο μεταναστευτικό, αλλά όχι για περισσότερα πράγματα. Οι δε ΗΠΑ μάλλον δεν πρόκειται να παραιτηθούν από την επένδυση στους Κούρδους που τους εξασφαλίζουν προγεφυρώματα στη Συρία, στο Ιράκ και τα πετρέλαιά τους. Επομένως, η σχέση Δύσης - Τουρκίας μάλλον θα συνεχίσει να είναι περιπετειώδης και απρόβλεπτη.

Στον αέρα τα λύματα Μιας Μηλιάς

Κίνδυνος για όλη τη Λευκωσία – Παρεμβάσεις Ε.Ε. για χρέη τ/κ πλευράς στην εταιρεία διαχείρισης

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Οι αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας κάθονται σε αναμμένα κάρβουνα, αναγνωρίζοντας ότι εάν το ζήτημα δεν επιλυθεί σύντομα, τότε υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να βρεθεί στον αέρα το εργοστάσιο επεξεργασίας λυμάτων στη Μια Μηλιά, μετά το τέλος Ιουνίου, όταν λήξει το συμβόλαιο της γερμανικής εταιρείας WTE Wassertechnick.

Στον αέρα βρίσκεται κυριολεκτικά το δικοινοτικό έργο επεξεργασίας λυμάτων της Μιας Μηλιάς, καθώς πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν έχει καταβάλει εδώ και χρόνια το ποσοστό 30% του κόστους που της αναλογεί, με αποτέλεσμα τα χρέη να έχουν συσσωρευθεί, προς τη διαχειρίστρια γερμανική εταιρεία, WTE Wassertechnick, ξεπερνώντας τα οκτώ εκατομμύρια ευρώ. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι τα πράγματα περιπλέκονται ακόμη περισσότερο, καθώς το δεκαετές συμβόλαιο της γερμανικής εταιρείας, που υπογράφηκε την 1η Ιουλίου 2013, λήγει στις 30 Ιουνίου του τρέχοντος έτους, σε ενάμιση δηλαδή μήνα. Και ο κίνδυνος όλη η Λευκωσία να στερηθεί τη λειτουργία του δικοινοτικού σταθμού στη Μια Μηλιά είναι ορατός και ουσιαστικός, με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε πρακτικό επίπεδο για τα λύματα και την επεξεργασία τους. Παράλληλα συντρέχουν και πολιτικές πτυχές, δεδομένου ότι η διαχείριση του ζητήματος από την τουρκοκυπριακή πλευρά είναι ενδεχομένως ενδεικτική της υπευθυνότητας αλλά και της αξιοπιστίας της έναντι της ελληνοκυπριακής πλευράς, αλλά και όσων συνέβαλαν στη δημιουργία τού εν λόγω δικοινοτικού έργου επεξεργασίας λυμάτων στη Μια Μηλιά, περιλαμβανομένης της Ε.Ε. Γεγονός που όχι μόνο δεν περνάει απαρατήρητο, αλλά προκαλεί εύλογους συνειρμούς, αναφορικά με τις προθέσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς έναντι της ελληνοκυπριακής πλευράς. Τόσο στο επίπεδο ενδεχόμενων νέων δικοινοτικών έργων, όσο και στο γενικότερο ζήτημα του Κυπριακού, όπου η αξιοπιστία και η εμπιστοσύνη έχουν εξέχουσα σημασία, για ευνόητους λόγους.

Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες της «Κ», δεν είναι τυχαίο ότι η Κομισιόν αισθάνθηκε την ανάγκη να παρέμβει τόσο προς την τοπική κοινότητα της κατεχόμενης Λευκωσίας όσο και προς τις αρχές της τουρκοκυπριακής κοινότητας, υποδεικνύοντας την ανάγκη καταβολής του ποσού που οφείλεται εκ μέρους της τουρκοκυπριακής πλευράς, προς τη γερμανική διαχειρίστρια εταιρεία, για τα λειτουργικά έξοδα του σταθμού επεξεργασίας λυμάτων.

Την ίδια ώρα, οι αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας κάθονται σε αναμμένα κάρβουνα, αναγνωρίζοντας ότι εάν το ζήτημα δεν επιλυθεί σύντομα, τότε υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να βρεθεί στον αέρα το εργοστάσιο επεξεργασίας λυμάτων στη Μια Μηλιά, μετά το τέλος Ιουνίου, όταν λήξει το συμβόλαιο της γερμανικής εταιρείας WTE Wassertechnick. Όπως μάλιστα είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η υφιστάμενη κυπριακή κυβέρνηση, αλλά και η προηγούμενη, επιδόθηκαν τους τελευταίους μήνες σε μια προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το εργοστάσιο διαχείρισης λυμάτων θα συνεχίσει να λειτουργεί κανονικά, χωρίς διακοπή, ώστε να μην μπει σε περιπέτειες ολόκληρη η πόλη της Λευκωσίας. Σημειώνεται ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά καταβάλλει κανονικά το δικό της ποσοστό, ύψους 70% του συνολικού ποσού, όπως προνοείται στο συμβόλαιο με τη διαχειρίστρια γερμανική εταιρεία, του δικοινοτικού έργου επεξεργασίας λυμάτων.

Οι Βρυξέλλες, βολιδοσκόπησαν την τουρκοκυπριακή πλευρά για μια φόρμουλα «σταδιακής αποπληρωμής» του χρέους, των οκτώ και πλέον εκατομμυρίων ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό έγινε μια σκέψη για την επιβολή ειδικού «τέλους» από πλευράς της τοπικής κοινότητας της κατεχόμενης Λευκωσίας.

Συναφείς πληροφορίες αναφέρουν ότι στο πλαίσιο των παρεμβάσεών της προς την τουρκοκυπριακή πλευρά, η Κομισιόν έχει κάνει διάφορες σκέψεις για την εξόφληση του ποσού που οφείλεται από την τουρκοκυπριακή κοινότητα προς τη γερμανική εταιρεία. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, οι Βρυξέλλες, μεταξύ άλλων, βολιδοσκόπησαν την τουρκοκυπριακή πλευρά για μια φόρμουλα «σταδιακής αποπληρωμής» του χρέους, των οκτώ και πλέον εκατομμυρίων ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό, έγινε μια σκέψη για την επιβολή ειδικού «τέλους» από πλευράς της τοπικής κοινότητας της κατεχόμενης Λευκωσίας.

Σε κάθε πάντως περίπτωση και ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές την περασμένη Παρασκευή, το ζήτημα της λειτουργίας του εργοστασίου επεξεργασίας λυμάτων εξακολουθούσε να βρίσκεται στον αέρα, καθώς η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν είχε δώσει καμιά ένδειξη προθέσεων για αποπληρωμή του χρέους προς τη διαχειρίστρια εταιρεία, έστω και σταδιακά, με δόσεις.

Το δικοινοτικό έργο επεξεργασίας λυμάτων στη Μια Μηλιά, δρομολογήθηκε το 2010, με κοινή χρηματοδότηση από το Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λευκωσίας και την Ε.Ε., καθώς και την υλοποίηση του Αναπτυξιακού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (UNDP), για την καλύτερη εξυπηρέτηση και των δύο κοινοτήτων. Ο σταθμός άρχισε τη λειτουργία του το 2013 και σύμφωνα με την Ε.Ε., είναι σε θέση να επεξεργάζεται κατά μέσο όρο 30.000 κυβικά μέτρα λυμάτων ημερησίως που ισοδυναμούν με πληθυσμό 270.000 ανθρώπων. Όπως επισημαίνει η Κομισιόν, ο σταθμός Μιας Μηλιάς «χρησιμοποιεί μια διαδικασία βιολογικής επεξεργασίας που συνάδει με τα πρότυπα της Ε.Ε. αναφορικά με την επεξεργασία λυμάτων. Η διαδικασία», σύμφωνα με την Ε.Ε., «όχι μόνο επιτρέπει την ασφαλή απόρριψη η επαναχρησιμοποίηση για σκοπούς άρδευσης των επεξεργασμένων υδάτων, αλλά διασφαλίζει επίσης ότι τυχόν στερεά κατάλοιπα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως λίπασμα η να διατεθούν με ασφάλεια κατόπιν επεξεργασίας». Σημειώνεται ακόμη ότι «το βιοαέριο που παράγεται από την επεξεργασία αυτών των στερεών μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή θερμότητας η ηλεκτρικής ενέργειας».

Τα εγκαίνια του σταθμού επεξεργασίας λυμάτων Μιας Μηλιάς έγιναν τον Απρίλιο 2014, στην παρουσία του τότε Επιτρόπου διεύρυνσης Στέφαν Φούλε και του τότε αναπληρωτή βοηθού διοικητή της UNDP, Ολιβιέ Αντάμ. Η μελέτη και κατασκευή αποτελούσε την πρώτη φάση του συμβολαίου, που ήταν κόστους 25,5 περίπου εκατομμυρίων ευρώ. Η επικεφαλής του προγράμματος Συνεταιρισμός για το Μέλλον της UNDP Τιζιάνα Ζεννάρο είχε αναφέρει ότι το συνολικό κόστος του έργου ανήλθε σε 29 εκατομμύρια ευρώ και συγχρηματοδοτήθηκε από το Συμβούλιο Αποχετεύσεως Λευκωσίας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω των προγραμμάτων στήριξης της τ/κ κοινότητας (χρηματοδοτικός Κανονισμός) και υλοποιήθηκε από το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των ΗΕ (UNDP) στο πλαίσιο του προγράμματος Συνεταιρισμός για το Μέλλον (PFP).

Πήγε Βρυξέλλες για τον ρόλο Ε.Ε. ο Στιούαρτ

Επαφές στην έδρα της Ε.Ε. πραγματοποίησε σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» ο ειδικός αντιπρόσωπος του γ.γ. ΟΗΕ Κόλιν Στιούαρτ, με επίκεντρο το Κυπριακό. Και κυρίως σε σχέση με τον ρόλο που διαδραματίζει η Ε.Ε., κάτι επί του οποίου, όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ο Καναδός επίσημος του ΟΗΕ είχε «κενά», καθώς σε αρκετές περιπτώσεις, στο πλαίσιο επαφών του στη Λευκωσία, έδειξε να μην είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται τον ρόλο και τον βαθμό εμπλοκής της Κομισιόν τόσο σε σχέση με το Κυπριακό αυτό καθεαυτό, όσο και έναντι στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, στη βάση των Κανονισμών της Πράσινης Γραμμής και της Χρηματοδότησης των Τουρκοκυπρίων. Στο πλαίσιο των επαφών του ο κ. Στιούαρτ, φέρεται, όπως πληροφορούμαστε, να ενημέρωσε Ευρωπαίους επισήμους για το χάσμα που επικρατεί μεταξύ των δύο πλευρών στην Κύπρο, προκειμένου να είναι σε θέση να επαναρχίσει μια διαδικασία διαπραγματεύσεων για διευθέτηση του προβλήματος. Στο πλαίσιο των συζητήσεων τέθηκε και το ζήτημα των εκλογών στην Τουρκία. Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν άλλωστε ότι, ο κ. Στιούαρτ είχε, μεταξύ άλλων, συναντήσεις με τον επικεφαλής Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Κομισιόν Μάριο Νάβα, τον αναπληρωτή γενικό γραμματέα της ΕΥΕΔ Ενρίκε Μόρα, τη διευθύντρια Ευρώπης της ΕΥΕΔ Αντζελίνα Άικχορστ, τον διευθυντή του γραφείου της Επιτρόπου Ελίζα Φερέϊρα, Χιούγκο Σομπράλ. Ακόμη, φέρεται να είχε συναντήσεις με τον Μόνιμο Αντιπρόσωπο της Ελλάδας στην Ε.Ε. και τον επικεφαλής της Αποστολής της Τουρκίας, στην έδρα της Ε.Ε.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ**

Η φιλελεύθερη εθνική παράταξη - Παρελθόν, παρόν και μέλλον

Μέσα από τις τελευταίες προεδρικές έχουν προκύψει κάποια νέα στοιχεία για το πολιτικό σύστημα. Ενώ οι εκλογές αυτές αναδείχτηκαν ως δύσκολη και βιώθηκαν ως τραυματική εμπειρία για τη φιλελεύθερη παράταξη. Μεσολάβησαν, ωστόσο, ραγδαίες εξελίξεις και προέκυψε μια νέα ηγετική ομάδα στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Μαζί με τα συγχαρητήρια και τις ευχές στην νέα (και πρώτη) πρόεδρο, όπως και στα άλλα μέλη της ηγεσίας για επιτυχία στο ιδιαίτερα απαιτητικό έργο που αναλαμβάνουν, είναι ώρα να κατατεθούν κάποιες σκέψεις. Με την ευκαιρία και του πρόσφατου Παγκύπριου Συνεδρίου, ορισμένες σκέψεις που απευθύνονται σε όλο τον κόσμο που κινητοποιείται στην παράταξη και μπορεί να έχουν κάποια χρησιμότητα. Για θέματα που πολλοί ίσως τα σκέφτονται, αλλά δεν συζητιούνται επαρκώς.

Πρώτη σκέψη είναι για εκείνες τις «πρωτόγονες» πρακτικές εκφοβισμού, στην κρίσιμη συνεδρίαση του Πολιτικού Γραφείου για τις προεδρικές εκλογές (7 Φεβρουαρίου 2023). Αυτές οι τόσο θλιβερές που έφτασαν στα όρια του κοινού «τραμπουκισμού», δεν αρκεί μόνο να τις καταδικάσουμε και να τις «αφήσουμε πίσω». Γιατί ήταν ενορχηστρωμένες απόπειρες αποτροπής του διαλόγου και επιβολής μιας πολιτικής επιλογής.

Δεν μπορεί να μη σημειώσουμε ότι σκοπό είχαν να επιβάλουν μια επιλογή που σήμαινε ουσιαστικά στήριξη της πολιτικής του ΑΚΕΛ από τον ΔΗΣΥ. Κι αυτό θεωρώ ότι είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό σημείο των καιρών. Δεν μαρτυρά αυτό και με ένα διαφορετικό τρόπο ένα φαινόμενο μηδενισμού των ιδεών («αποϊδεολογικοποίηση»); Φαίνεται να ενεδρεύει μια αντίληψη που κατατείνει να παρουσιάσει την πολιτική μόνο ως πρακτική «διακανονισμών» ή και «βολικών προσαρμογών». Δεν εξαντλείται σε εκείνο που αρκετοί ένιωσαν ως κάποιου είδους «ιεροσυλία». Εγκώμια για το ΑΚΕΛ από το βήμα του Συναγερμού είναι όχι μόνο άτοπο, αλλά αφαιρεί κάθε νόημα από την πολιτική πρακτική.

Τέτοιες απεχθείς και κατά βάση ενορχηστρωμένες απόπειρες αποτροπής της έκφρασης και του πολιτικού λόγου και επιβολής κάποιας («παρά πολιτική φύση») επιλογής, δεν μπορεί να συμβαίνουν σε μια σύγχρονη ευρωπαϊκή πολιτική δύναμη. Ειδικότερα όμως εδώ, έρχονται και σε απόλυτη σύγκρουση με τη συλλογική μνήμη της φιλελεύθερης παράταξης.

Δεύτερη σκέψη είναι ότι δεν ήταν πρώτη φορά που ζήσαμε τέτοιες σκηνές. Ανάλογες θλιβερές πρακτικές εμφανίστηκαν και το 2004. Με την ίδια λογική: να μην ακουστεί άλλη πρόταση. Αφού μόνο έτσι μπορούσε να επιβληθεί επιλογή, η οποία προφανώς δεν ετύγχανε της έγκρισης των πολιτών.

Μια τρίτη σκέψη, όσο κι αν είναι μακριά εκείνη η εποχή, είναι ότι και τις δύο φορές που κλήθηκε η παράταξη αυτή την τελευταία εικοσαετία να τοποθετηθεί σε πολύ κρίσιμα ζητήματα, το κόμμα «πέρασε δίπλα». Γύρεψε να επιβάλει επιλογή αντίθετη από εκείνη που έκανε η πολύ μεγάλη πλειοψηφία των συναγερμικών. Το κόμμα βρέθηκε να έχει αντίθετη θέση από τον κόσμο του. Τέταρτη σκέψη είναι ότι θα πρέπει, βεβαίως, να κοιτάξουμε μπροστά. Τι βλέπουμε όμως κοιτάζοντας μπροστά; Βλέπουμε Πρόεδρο της Δημοκρατίας ένα δικό μας υπουργό, από τους στενότερους (αν όχι τον στενότερο) συνεργάτες του Προέδρου Νίκου Αναστασιάδη. Εκλελεγμένο κατά το μεγαλύτερο μέρος με τις ψήφους των υποστηρικτών του Δημοκρατικού Συναγερμού. Αλλά πολιτικά περιστοιχισμένο από τους ηγέτες άλλων κομματικών δυνάμεων και με τον Συναγερμό, απέναντι! Αρκετά παράδοξο. Εκ των πραγμάτων ο ΔΗΣΥ έχει ταχθεί σε θέση αντιπολίτευσης. Είναι πάντως ένα ανοιχτό ερώτημα πώς ακριβώς θα σταθεί «απέναντι»… Ωστόσο, σε διακυβέρνηση που έχει κατ' αρχάς σταθεί στη δική του πολιτική βάση δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα μπορούσε να καθορίσει αποφασιστικά το πολιτικό πρόγραμμα και τις πρακτικές διακυβέρνησης. Ε, λοιπόν, κάτι πήγε στραβά! Πολύ στραβά και ανάποδα. Είναι άραγε το όλο ζήτημα μόνο θέμα προσώπων και χειρισμών ή «διαχείρισης συναισθημάτων»; Ή μήπως υπάρχει και ένα βαθύτερο θέμα νοοτροπίας και προσανατολισμού;

Πέμπτη σκέψη είναι το αυτονόητο. Ότι για να τραβήξουμε μπροστά, σε μια νέα πορεία, πρέπει να έχουμε πλήρη επίγνωση και συναίσθηση των πραγμάτων. Ότι τα τελευταία 10-15 χρόνια ακολουθείται πορεία όπου η επιρροή του κόμματος στις καθαρά πολιτικές, τις βουλευτικές εκλογές, συνεχώς συρρικνώνεται.

Από 34% το 2001 και 34,3% το 2011, μετά το 30,7% του 2016, φτάσαμε στο ιστορικό χαμηλότερο, 27,8% το 2021. Δηλαδή για πρώτη φορά λιγότερες από 100 χιλιάδες ψήφους σε βουλευτικές. Αλλά ακόμα πιο χαμηλό, το απολύτως χαμηλότερο στην ιστορία ποσοστό είχαμε φέτος στις προεδρικές εκλογές, 26,1%. Χωρίς να είναι ευθέως συγκρίσιμη, ίδια πορεία πάντως καταγράφεται και στις Ευρωεκλογές. Μετά την ιδιόρρυθμη κατάσταση του 2004, από 35,7% το 2009 και 37,8% το 2014 (το ψηλότερο ποσοστό ποτέ), σε 29% το 2019 με 81 χιλιάδες ψήφους σε σύγκριση με 102 χιλιάδες το 2009 [και με ποσοστό πλέον 8,3% του ΕΛΑΜ, δηλαδή 23 χιλιάδες ψήφους].

Αυτή η εικόνα, σε αδρές γραμμές σημαίνει μια ολοένα και χαμηλότερη εκλογική επιρροή του κόμματος. Πώς συμβαίνει; Πρέπει να τεθεί το ερώτημα και να απαντηθεί τεκμηριωμένα. Διότι καίριο ζήτημα για το αύριο είναι με ποιους τρόπους δεν θα επιβεβαιωθεί (ή και να επιδεινωθεί, φοβάμαι) μια τέτοια καθαρά παρακμιακή πορεία μέσα στη δεκαετία που διανύουμε. Αλλά να αναχαιτισθεί και να ανατραπεί.

Έκτη σκέψη, συναφής, είναι ότι πρέπει να αναλογιστούμε τι λέει σήμερα ο Δημοκρατικός Συναγερμός στον κόσμο και τι έλεγε παλαιότερα. Τι λέγαμε το 2001 όταν ο ΔΗΣΥ επηρέαζε 34% του εκλογικού σώματος; Φαίνεται κάπου να χάθηκαν το μέτρο των μεγάλων αξιών, αλλά και η ισορροπία. Σαν να αποξενωνόμαστε από βασικές αξίες προσπάθειας και της εργασίας, της πρωτοβουλίας και της εμπνευσμένης επινοητικότητας, της ποιότητας των ανθρώπων, της οικογένειας, της κοινότητας. Από τις αναφορές του κόσμου μας στην πίστη του και τα μεγάλα ιδεώδη μας… Και από αυτήν την ίδια την εθνική αναφορά μας.

Υπάρχουν και μερικές ακόμα σκέψεις σχετικές…

Ο κ. Πρόδρομος Προδρόμου είναι πρώην υπουργός Παιδείας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΜΠΟΣ, *υπουργός Εξωτερικών*

Εχουμε πρόταση αναδιάρθρωσης του κράτους για τις κυρώσεις

Προχωρούμε σε συγκεκριμένο σχεδιασμό γύρω από την επικοινωνία με τις τρίτες χώρες και τη διαχείριση πληροφοριών

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

«Εμείς θα κάνουμε ό,τι μπορούμε γιατί βλέπουμε τα αποτελέσματα της αδράνειας που υπάρχει όλο αυτό το διάστημα και το γεγονός ότι το περιβόητο στάτους κβο που για κάποιους στην πλευρά μας ήταν κάποτε μία λύση που βόλευε, οδηγεί σε μία συνεχή επιδείνωση» λέει στην «Κ» ο Κωνσταντίνος Κόμπος.

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Η κυβέρνηση επεξεργάζεται συγκεκριμένη πρόταση που θα αναδιαρθρώνει το σύστημα με τρόπο ώστε να ενισχυθεί και να προστατευθεί η αξιοπιστία της. Να αλλάξει ο όλος τρόπος λειτουργίας του κράτους ως προς τις κυρώσεις -και αυτό θα είναι κάτι που σύντομα θα ανακοινωθεί. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη συλλογή, διαχείριση, διάχυση πληροφοριών, την επικοινωνία με τρίτες χώρες, τον τρόπο επιτήρησης δεσμευτικών κυρώσεων, καθώς ακόμη και την ευρύτερή μας φιλοσοφία ως προς τις κυρώσεις» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κόμπος, ο οποίος αναφέρει πως επίκειται νέα λίστα συμπερίληψης ονομάτων. Ο υπουργός Εξωτερικών απαντά για το φιλόδοξο σχέδιο διορισμού απεσταλμένου από την Ε.Ε. για το Κυπριακό και κατά πόσο είναι μία επικοινωνιακή πρόταση εσωτερικής κατανάλωσης. Απαντά και με ποιο τρόπο η κυβέρνηση θα διαχειριστεί τις σοβαρότατες εξελίξεις στην περίκλειστη πόλη της Αμμοχώστου.

–Το όλο ζήτημα της ενεργότερης εμπλοκής της Ε.Ε. στο Κυπριακό δίνει σε κάποιους την αίσθηση πως αποτελεί επικοινωνιακή τακτική για εσωτερική κατανάλωση...

–Πρέπει πρώτα να διαχωρίσουμε το είδος της εμπλοκής που είχε στο παρελθόν η Ε.Ε. με αυτό που προτείνεται τώρα από τον Πρόεδρο. Στο παρελθόν, η παρουσία της Ε.Ε. περιοριζόταν σε τεχνοκρατικό επίπεδο όμως απουσίαζε η συμμετοχή σε πολιτικό επίπεδο που εκδηλώθηκε μόνο σε στιγμές κορύφωσης της διαδικασίας με τη συμμετοχή Γιούνκερ και Μογκερίνι επί Γενεύης και Κραν Μοντανά. Μιλάτε για επικοινωνιακή τακτική εσωτερικής κατανάλωσης, όμως, αν πράγματι ήταν, θα το συζητούσαμε μεταξύ μας εδώ στην Κύπρο. Έχουν γίνει δεκάδες συναντήσεις τόσο από τον Πρόεδρο όσο και από μένα όπου σε όλες είναι το πρώτο ζήτημα συζήτησης. Έχουμε έρθει από το Παρίσι όπου όντως η συνάντηση ξεκίνησε στο γεύμα με αυτό το θέμα και εκεί τέθηκαν ονόματα, όχι από μας αλλά από την άλλη πλευρά.

–Και πρόκειται για γνωστές πολιτικές προσωπικότητες;

–Φυσικά.

–Όπως;

–Δεν είναι σωστό να αποκαλύψω κάτι που τέθηκε από την άλλη πλευρά, αλλά αυτό που κρατάμε είναι ότι για να έχουμε από τη γαλλική πλευρά συζήτηση ονομάτων με δική τους πρωτοβουλία, τότε το όλο ζήτημα δεν είναι εσωτερικής κατανάλωσης.

–Θέλουμε δηλαδή μία επανάληψη της διαδικασίας όπως έγινε επί Κραν Μοντανά με τη συμμετοχή της Ε.Ε.;

–Αυτό που επιδιώκουμε είναι σταθερή συμμετοχή της Ε.Ε. τόσο σε τεχνοκρατικό επίπεδο όσο και σε πολιτικό, καθώς κάτι τέτοιο θα διευκολύνει την κατάσταση.

> *«Μιλάτε για επικοινωνιακή τακτική εσωτερικής κατανάλωσης, όμως αν πράγματι ήταν, θα το συζητούσαμε μεταξύ μας εδώ στην Κύπρο. Έχουν γίνει δεκάδες συναντήσεις τόσο από τον Πρόεδρο όσο και από μένα όπου σε όλες είναι το πρώτο ζήτημα συζήτησης».*

–Μα είδαμε τη στήριξη της διαδικασίας από αρχηγούς κρατών-μελών. Τι θα αλλάξει επί της ουσίας;

–Η στήριξη που υπήρχε είχε έδρα στις Βρυξέλλες και δεν είχε άμεση συμμετοχή στην καθημερινότητα. Έχει μεγάλη διαφορά και από άποψη συμβολισμού και ουσίας η πολιτική παρουσία και δέσμευση με διορισμό προσώπου, το οποίο μπορεί να σπάσει αδιέξοδα, να ανοίξει δρόμους. Σήμερα δεν είμαστε στο στάδιο των διαπραγματεύσεων, συνεπώς η ενεργοποίηση της Ε.Ε. και με πολιτική παρουσία σε αυτό το στάδιο, έχει ως στόχο να λειτουργήσει ως καταλύτης ώστε να μπορέσουμε να φτάσουμε στις διαπραγματεύσεις.

Κίνητρα προς την Τουρκία

–Η σκέψη είναι να υπάρξει διορισμός για να σπάσει το αδιέξοδο ή αφότου επαναρχίσουν οι συνομιλίες; Επειδή έχουμε ακούσει και τις δύο θέσεις...

–Στην παρούσα φάση έχουμε παρατεταμένο αδιέξοδο, έχουμε την αδυναμία του ΟΗΕ να διορίσει αντιπρόσωπο που να είναι αποδεκτός από την άλλη πλευρά και θεωρούμε ότι η παρουσία της Ε.Ε. μέσω του διορισμού ενός πολιτικού προσώπου θα διευκολύνει την επανέναρξη των συνομιλιών. Θα λειτουργήσει ως ενδιάμεσος, τόσο με την Τουρκία, όσο και σε σχέση με τα κίνητρα που μπορεί να δώσει η Ε.Ε. στην Τουρκία σε ό,τι αφορά τα ευρωτουρκικά ζητήματα. Παράλληλα, όμως, δεν τερματίζεται ο ρόλος αυτού του προσώπου με την επανέναρξη των συνομιλιών, διότι ο σκοπός δεν είναι η επανέναρξη των συνομιλιών για χάρη των συνομιλιών αλλά η ουσιαστική συζήτηση. Θέλουμε να λειτουργεί με τρόπο που θα υποβοηθά την επανέναρξη των συνομιλιών και που θα παραμείνει εμπλεκόμενο μέρος στις συνομιλίες, πάντα σε συνεργασία και υποβοηθώντας τα Ηνωμένα Έθνη και πάντα με την Ε.Ε. να έχει την τεχνοκρατική παρουσία σε καθημερινό επίπεδο.

–Τι κίνητρα μπορεί να δοθούν στην Τουρκία; Επειδή στο παρελθόν είχε έντονες αντιδράσεις με την παρουσία της Ε.Ε. στο τραπέζι των συνομιλιών...

–Τα κίνητρα κινούνται και προς την Τουρκία και προς την τ/κ κοινότητα. Το καλάθι των ευρωτουρκικών έχει σημαντικές πτυχές που θα μπορούσε να είναι αντικείμενο στη συζήτηση.

–Όπως για παράδειγμα;

Δεν αφορούν μόνο την Τουρκία και την Κύπρο αλλά κυρίως την Ε.Ε. και την Τουρκία. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έκανε αναφορά δημόσια σε προσωρινή άρση των θεωρήσεων για επιχειρηματίες σε ό,τι αφορά θέματα που έχουν να κάνουν με την Τελωνειακή Ένωση. Όμως όλα αυτά είναι μία σταδιακή εξέλιξη των πραγμάτων. Το να συζητείται δημόσια προτού καταλήξουμε με τους εταίρους μας στην Ε.Ε. δεν θα ήταν ούτε σωστό, ούτε υποβοηθητικό.

–Πάντως, βάσει και της Συνθήκης λειτουργίας της Ε.Ε., κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, δεν προνοείται, συνεπώς πώς ακριβώς θα γίνει ο διορισμός;

–Η Ε.Ε. έχει αποδείξει στο πολύ πρόσφατο παρελθόν τη δυνατότητά της να βρίσκει λύσεις σε διαδικαστικά ζητήματα, κενά ή προβλήματα. Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, για παράδειγμα, θα μπορούσε να προκύψει μία εντολή που να απευθύνεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και να αναφέρεται απευθείας σε όνομα. Εμείς έχουμε επεξεργαστεί και το λεκτικό ακόμα, στηριζόμενοι σε προηγούμενα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τα οποία δίνουν αυτή τη δυνατότητα. Τα διαδικαστικά ζητήματα άλλωστε είναι θέματα που η Ε.Ε έχει αποδείξει ότι έχει ιδιαίτερη φαντασία και μπορεί να βρει λύσεις.

–Αντιλαμβάνεστε πως αρκετοί βλέπουν με επιφύλαξη την εν λόγω πρόταση και τις αυξημένες προσδοκίες σας δεδομένων και των όσων προηγήθηκαν με τις κυρώσεις που ενώ ανεβάσαμε πολύ τον πήχη των προσδοκιών περάσαμε από κάτω...

–Είναι λίγο διαφορετικά τα δύο θέματα, όμως αφού αναφέρετε το θέμα των κυρώσεων κάποιος μπορεί να εξηγήσει τη χρησιμότητα της ύπαρξής τους έστω και ως νομική ή πολιτική επιλογή. Μία επιλογή που δεν υπήρχε στο παρελθόν...

–Υπάρχει συγκεκριμένο χρονικό περιθώριο;

–Σίγουρα οι εκλογές στην Τουρκία είναι ένα σημαντικό χρονικό ορόσημο, ανεξαρτήτως του αποτελέσματος. Εμείς χρησιμοποιούμε αυτόν τον χρόνο για να εξηγήσουμε την πρότασή μας και να απαντήσουμε σε ερωτήματα. Στην ουσία προετοιμάζουμε το έδαφος με την Ε.Ε. και με άλλους συνομιλητές και περιμένουμε να δούμε το αποτέλεσμα στην Τουρκία. Δεν εξαρτάται μόνο από μας βεβαίως, είναι κάτι που στο τέλος της ημέρας θα πρέπει να δούμε ποια είναι η τοποθέτηση της Τουρκίας και της τ/κ πλευράς. Εμείς θα κάνουμε ό,τι μπορούμε γιατί βλέπουμε τα αποτελέσματα της αδράνειας που υπάρχει όλο αυτό το διάστημα και το γεγονός ότι το περιβόητο στάτους κβο που για κάποιους στην πλευρά μας ήταν κάποτε μία λύση που βόλευε, οδηγεί σε μία συνεχή επιδείνωση. Ουσιαστικά αυτό που ζητάμε είναι να πάμε στο σημείο στο οποίο σταματήσαμε στο Κραν Μοντανά που ήταν πολύ προχωρημένο σημείο.

–Υιοθετούμε πλήρως τα έξι σημεία του Πλαισίου Γκουτέρες;

–Είναι το σημείο εκκίνησης της διαπραγμάτευσης.

–Υπάρχουν ζητήματα στις σχέσεις μας με τον Κόλιν Στιούαρτ;

–Συνεργαζόμαστε με τον εκπρόσωπο των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος έχει πολύ σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει, ιδιαίτερα σε περιόδους όπως αυτές το τελευταίο διάστημα που εν τη απουσία διαπραγματεύσεων υπάρχουν περισσότερες εντάσεις ή, πιο σωστά, ζητήματα προς επίλυση. Η δική μας πλευρά έχει κάθε καλή διάθεση συνεργασίας και εγώ προσωπικά έχω συναντηθεί αρκετές φορές μαζί του. Έχουν υπάρξει στο παρελθόν κάποια ζητήματα, εμείς ωστόσο αυτό που οφείλουμε να κάνουμε είναι να σημειώνουμε και να τονίζουμε τις δικές μας θέσεις. Σε επίπεδο κάποιος να αμφισβητήσει ωστόσο οτιδήποτε, δεν έχουμε επίσημα κάνει κάτι τέτοιο. Όπου όμως υπάρχει ανησυχία, δίδονται απαντήσεις.

–Τα νέα δεδομένα στο Βαρώσι έχουν προκαλέσει σοβαρή ανησυχία για το ότι η κατάσταση βγαίνει εκτός ελέγχου δεδομένου ότι αφορά ιδιωτικές συμφωνίες. Είδαμε ωστόσο σχετική αμηχανία από πλευράς της κυβέρνησης για το τι ακριβώς συνέβαινε...

–Οι τελευταίες εξελίξεις μάς ανησυχούν όλους ιδιαίτερα. Συγχέουμε όμως εδώ την αμηχανία με τη βιασύνη κάποιου να τοποθετηθεί τη στιγμή που τα δεδομένα άλλαζαν μέρα με τη μέρα. Όλες οι υπηρεσίες του κράτους προσπαθούσαμε να μαζέψουμε τα πραγματικά δεδομένα και να τα αξιολογήσουμε όπως έπρεπε για να τοποθετηθούμε υπεύθυνα. Έγιναν συσκέψεις με τη Νομική Υπηρεσία, με το υπουργείο Εσωτερικών όπου εξετάσαμε όλες τις νομικές και πολιτικές δυνατότητες. Η αλήθεια είναι πως είναι μία πολύ δυσάρεστη κατάσταση, διότι βλέπουμε από τη μία συμπατριώτες μας Ε/κ που για τους δικούς τους λόγους πήραν μία απόφαση και από την άλλη ακούσαμε τις πρόσφατες παροτρύνσεις Τσαβούσογλου προς Τούρκους για αγορά περιουσιών Ε/κ διότι αυτό θεωρούν πως διευκολύνει την κατάσταση. Ο καθένας έχει τα δικαιώματά του, την προσωπική επιλογή και πιστεύω ότι πράττει πάντα λαμβάνοντας υπόψη το ευρύτερο καλό.

–Το ζήτημα είναι ότι αρκετοί πρόσφυγες νιώθουν ότι απομακρύνεται η προοπτική λύσης και πλέον διαχειριζόμαστε τη διχοτόμηση.

–Εμείς θα εξαντλήσουμε όσες δυνατότητες έχει το κράτος ως προς την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος. [Δηλαδή, όλα αυτά τα μέτρα που θα μπορούσαμε να λάβουμε για να αποθαρρύνουμε, να αποτρέψουμε ή να βρούμε εναλλακτικούς τρόπους για να μην έχουμε τέτοιου είδους φαινόμενα σε κατάσταση κλίμακας]. Η βασική απάντηση, όμως, σε αυτόν τον δύσκολο γρίφο είναι η επίλυση του Κυπριακού, η δημιουργία ελπίδας στον προσφυγικό κόσμο και αυτό από μόνο του έχει και αποτρεπτική ικανότητα προς την πώληση περιουσιών. Είναι πάντως απαράδεκτη η διαχρονική ατολμία του κράτους ως προς την προσφυγική πολιτική. Άλλες είναι οι ανάγκες που διαμορφώνονται σήμερα, όπως για παράδειγμα τα γεγονότα στην περίκλειστη πόλη, και άλλο η αντίληψη περί προσφυγικής πολιτικής και ενίσχυσης που υπήρχε τη δεκαετία του '80. Χρειάζονται γενναίες αποφάσεις, έχουμε όμως και πολύ περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες.

Συγκεκριμένος αγοραστής πίσω από την αγοραπωλησία στο Βαρώσι

–Θα αναμέναμε μία πιο συγκεκριμένη στρατηγική μπροστά σε τέτοια δεδομένα;

–Δεν μπορώ να δημοσιοποιήσω κάτι αυτή τη στιγμή. Εμπλέκονται πολλά υπουργεία, έχει τεράστια οικονομική διάσταση και πολλά νομικά θέματα. Είχαμε μία εξαιρετική συνεργασία με τη Γενική Εισαγγελία όπου συζητήσαμε μία σειρά νομικών ζητημάτων που προκύπτουν και το πώς μπορούμε να τα διαχειριστούμε ώστε την ώρα της απόφασης να έχει ο Πρόεδρος ενώπιόν του στο τραπέζι όλες τις δυνατές επιλογές.

–Υπάρχει συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα;

–Υπάρχει σαφής βούληση του γενικού εισαγγελέα ότι αυτό θα γίνει τάχιστα, λαμβάνοντας βεβαίως και υπόψη το επείγον του ζητήματος. Θέλω να σημειώσω την εξαίρετη συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία και το υπουργείο Εσωτερικών.

–Ξέρουμε ποιοι βρίσκονται πίσω από τις αγοραπωλησίες;

–Ναι, γνωρίζουμε. Θα ήταν, όμως, ανεύθυνο να πω. Αυτό που μπορούμε να περιγράψουμε είναι ότι φαίνεται να υπάρχει συγκεκριμένος αγοραστής που εμπλέκεται σε αυτήν την ιστορία.

–Εμπεδώνεται όμως με όλα αυτά η διχοτόμηση και φαίνεται πως εμείς λειτουργούμε πάντοτε εκ των υστέρων.

–Η κατάσταση μάς ανησυχεί πάρα πολύ και αυτό δεν είναι μόνο εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού. Υπάρχει ένας ευρύτερος σχεδιασμός και αφορά την ΑΟΖ, το Βαρώσι, θέματα μεταναστευτικής πληθυσμιακής αλλοίωσης και μία συνεχής προσπάθεια δημιουργίας της εντύπωσης αναβάθμισης της παράνομης οντότητας. Όλο αυτό θα ενισχύεται όσο δεν υπάρχει καν διαδικασία διαπραγμάτευσης, οπότε θεωρούμε πως η απάντηση είναι στο να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να φτάσουμε στο σημείο ουσιαστικής διαπραγμάτευσης. Διαφορετικά, απλώς θα μπαίνει συνεχώς πίεση που θα πρέπει να τυγχάνει διαχείρισης και αντιμετώπισης με μία συχνότητα που δεν υπήρξε στο παρελθόν και με κινήσεις που δεν είχαμε να αντιμετωπίσουμε (στο παρελθόν). Προλαβαίνουμε πολλά πράγματα αυτή τη στιγμή, ωστόσο δεν θεωρώ σωστό να διατυμπανίζουμε ποιες κινήσεις προλάβαμε, γιατί ακριβώς μπαίνοντας σε αυτή τη διαδικασία, υποβοηθούμε την προσπάθεια δημιουργίας της εντύπωσης της αναβάθμισης.

–Στο ζήτημα των κυρώσεων πού ακριβώς βρισκόμαστε και τι σημαίνει όλο αυτό για την αξιοπιστία του τόπου;

–Από την πρώτη στιγμή που ενημερωθήκαμε, συνεργαστήκαμε με τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο και ξεκαθαρίσαμε πως η Κυπριακή Δημοκρατία είναι έτοιμη να βοηθήσει με κάθε τρόπο, καθώς είναι πάρα πολύ σημαντικό για εμάς να διασφαλιστεί η αξιοπιστία της. Η προσέγγισή μας έχει εκτιμηθεί, όπως έχετε διαπιστώσει από τις δύο χώρες. Εμείς οφείλουμε να διαφυλάξουμε και να προστατεύσουμε την Κυπριακή Δημοκρατία. Πρέπει να θεωρείται δεδομένη από όλους η συνεργασία μας με τις ξένες χώρες που εμπλέκονται σε θέματα κυρώσεων, χωρίς αστερίσκους και κωλυσιεργία. Εντοπίσαμε σημαντικά δομικά και οργανωτικά κενά ως προς τον τρόπο διαχείρισης, σε πολλά επίπεδα.

–Δηλαδή;

–Η κυβέρνηση επεξεργάζεται συγκεκριμένη πρόταση που θα αναδιαρθρώνει το σύστημα με τρόπο ώστε να ενισχυθεί και να προστατευθεί η αξιοπιστία της. Να αλλάξει ο όλος τρόπος λειτουργίας του κράτους ως προς τις κυρώσεις -και αυτό θα είναι κάτι που σύντομα θα ανακοινωθεί. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη συλλογή, διαχείριση, διάχυση πληροφοριών, την επικοινωνία με τρίτες χώρες, τον τρόπο επιτήρησης δεσμευτικών κυρώσεων, καθώς ακόμη και την ευρύτερή μας φιλοσοφία ως προς τις κυρώσεις.

–Να περιμένουμε όντως νέα ονόματα;

–Υπάρχει η πληροφόρηση ότι επίκειται μία νέα λίστα με συμπερίληψη ονομάτων αλλά αντιλαμβάνεστε ότι εμείς απευχόμαστε τη συμπερίληψη Κυπρίων. Αυτό, όμως, σίγουρα δεν αποκλείεται.

–Ποια θα είναι η εμπλοκή της Ε.Ε. στις κυρώσεις;

–Υπάρχει η ευρωπαϊκή διάσταση που είναι το 11ο πακέτο που συζητείται τώρα αλλά αυτό δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί, ούτε έχει παρουσιαστεί κατά τρόπο που να είναι κάτι ανακοινώσιμο. Το ζήτημα των συγκεκριμένων προσώπων και η συμπερίληψη στις κυρώσεις είναι κάτι που μπορεί να γίνει γνωστό μόνο όταν ανακοινωθεί.

ΛΕΟ ΝΤΟΧΕΡΤΙ, *Βρετανός υπουργός Ευρώπης*

Στο τραπέζι η βρετανική τεχνογνωσία

Έτοιμοι να στηρίξουμε πρακτικά τη Λευκωσία για να δημιουργήσει την εθνική αρχή επιβολής κυρώσεων

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Η βρετανική τεχνογνωσία και συνεργασία βρίσκεται στο τραπέζι σε μια σειρά τομέων, από την αντιμετώπιση της παράνομης χρηματοδότησης μέχρι τις υποστηρικτικές δομές διερεύνησης για επιβολή ή την αντιμετώπιση πιθανής παράκαμψης των κυρώσεων. Η προσφορά εκπαίδευσης και τεχνογνωσίας από το Γραφείο Επιβολής Οικονομικών Κυρώσεων του Η.Β. (UK Office for Financial Sanctions Implementation) για να στηρίξει τους Κύπριους εταίρους μας να δημιουργήσουν την εθνική αρχή επιβολής κυρώσεων αποτελεί ένα παράδειγμα της αφοσίωσης του Η.Β. σε μια στενότερη συνεργασία» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Βρετανός υπουργός Ευρώπης Λέο Ντόχερτι κατά την παρουσία του στην Κύπρο και την πρώτη του συνάντηση με τη νέα κυβέρνηση. Ο ίδιος ξεκαθαρίζει πως το Ηνωμένο Βασίλειο δεν έχει λόγο να προβάλει οποιαδήποτε ένσταση στην ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό αν οι πλευρές συμφωνούν ότι κάτι τέτοιο είναι χρήσιμο. Μιλώντας για τις τελευταίες εξελίξεις στο Βαρώσι σημειώνει αν το Συμβούλιο Ασφαλείας εντοπίσει νέες παραβιάσεις, τότε θα πρέπει να υπάρξει ανάλογη ανταπόκριση. Καταλαβαίνουμε όλοι όμως, ότι το πρόβλημα δεν θα λυθεί με κυρώσεις, δηλώσεις ή ψηφίσματα.

Ο συνδυασμός της στρατιωτικής παρουσίας του Η.Β. στο νησί, μαζί με τις υποδομές και την εμπειρία που έχει η Κύπρος σε εκκενώσεις αμάχων, επέτρεψε σε αυτήν την επιχείρηση να πετύχει.

–Τρία χρόνια μετά το Brexit, υπάρχουν ακόμα ανησυχίες για τον αντίκτυπο στη διμερή σχέση ΗΒ – Κύπρου. Πώς αξιολογείτε την κατάσταση;

–Η διμερής σχέση Η.Β. – Κύπρου παραμένει ισχυρή και βαθιά. Αυτό αναδεικνύεται με τον βέλτιστο τρόπο από την κοινή μας αφοσίωση στην άμυνα, όπου είδαμε στο πρόσφατο παρελθόν επισκέψεις από τις ναυαρχίδες του Βασιλικού Ναυτικού, το αεροπλανοφόρο Queen Elizabeth και το HMS Albion, καθώς και από τις κοινές ασκήσεις με την Εθνική Φρουρά. Έχουμε επίσης κοινές αξίες στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και όπως θυμάστε, υπογράψαμε πέρσι Μνημόνιο Συναντίληψης ώστε να εργαστούμε μαζί για την προστασία των δικαιωμάτων της ΛΟΑΤ+ κοινότητας. Και συνεργαζόμαστε στενά σε συγκεκριμένα θέματα όπως η στήριξη θυμάτων βιασμού ή/και σεξουαλικής κακοποίησης, μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων και επισκέψεων από ειδικούς από το Η.Β. Υπάρχουν όμως περισσότερα που μπορούμε να κάνουμε προς όφελος των χωρών μας, ιδιαίτερα στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στην ασφάλεια και το εμπόριο.

–Δεν υπήρξαν όμως επιπτώσεις στο εμπόριο;

–Οι επιπτώσεις στο εμπόριο οφείλονταν εν πολλοίς στην πανδημία, η οποία είχε αρνητικό αντίκτυπο σε όλο τον κόσμο. Παρακολουθούμε πλέον το εμπόριο μεταξύ Η.Β. και Κύπρου να ανακάμπτει, ενώ η ζήτηση για βρετανικά προϊόντα παρέμεινε ισχυρή καθ' όλη αυτήν την περίοδο. Βλέπουμε επίσης αυξημένη δραστηριότητα στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και της ψηφιακής υγείας, όπου ανταλλάσσουμε τεχνογνωσία, προϊόντα και επιστημονικές έρευνες. Επιπλέον, το Η.Β. κτίζει πάνω στη Συμφωνία Εμπορίου και Συνεργασίας, καθώς και στο Πλαίσιο του Γουίντσορ, για να μπει σε μια νέα φάση στη μετά-Brexit σχέση του με την Ευρώπη. Εργαζόμαστε μαζί με τους Ευρωπαίους εταίρους μας ώστε να διατηρήσουμε τη σταθερότητα, την ασφάλεια και την ευημερία στην ήπειρό μας.

–Οι κυβερνήσεις Η.Β. και Κύπρου υπέγραψαν επίσης ένα ευρύτερο Μνημόνιο Συναντίληψης τον περασμένο Νοέμβριο. Ποια είναι τα επόμενα βήματα εφαρμογής αυτού του Μνημονίου;

–Το Μνημόνιο αυτό αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την εμβάθυνση της σχέσης που απολαμβάνουν Η.Β. και Κύπρος. Όταν συνάντησα τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη, συμφωνήσαμε να αρχίσουμε να εργαζόμαστε πάνω σε αυτή τη συμφωνία, η οποία καλύπτει εύρος θεμάτων όπως η εκπαίδευση, το εμπόριο, η ναυτιλία, η δικαιοσύνη και η κλιματική αλλαγή. Έχουμε ήδη αρχίσει, σε συνεργασία με τα υπουργεία της Κύπρου, να εντοπίζουμε τις θεματικές για περαιτέρω συνεργασία εν όψει του πρώτου στρατηγικού διαλόγου που θα πραγματοποιήσουν οι χώρες μας τον Νοέμβριο.

ΚΥΠΕ

Αν το Συμβούλιο Ασφαλείας εντοπίσει νέες παραβιάσεις [σ.σ. στο Βαρώσι], τότε θα πρέπει να υπάρξει ανάλογη ανταπόκριση. Καταλαβαίνουμε όλοι όμως, ότι το πρόβλημα δεν θα λυθεί με κυρώσεις, δηλώσεις ή ψηφίσματα.

–Η κρίση στο Σουδάν ώθησε τις χώρες μας να συνεργαστούν πάνω στη διαχείριση μιας ανθρωπιστικής κρίσης. Πώς είδατε τη συνεισφορά της Κύπρου στην εκκένωση άμαχων πολιτών;

–Η επιχείρηση εκκένωσης αμάχων που έφευγαν από τον πόλεμο στο Σουδάν ήταν η μεγαλύτερη σε διάρκεια και έκταση από οποιαδήποτε δυτική χώρα. Απομακρύναμε επιτυχώς 2.450 ανθρώπους: 1.200 προέρχονταν από 20 διαφορετικές χώρες. Ο συνδυασμός της στρατιωτικής παρουσίας του Η.Β. στο νησί, μαζί με τις υποδομές και την εμπειρία που έχει η Κύπρος σε εκκενώσεις αμάχων, επέτρεψε σε αυτήν την επιχείρηση να πετύχει. Θα ήθελα για άλλη μια φορά να ευχαριστήσω την Κύπρο για την ενεργοποίηση του Σχεδίου Εστία και για όλες τις προσπάθειες και τη συνεισφορά της στην επιτυχή απομάκρυνση αμάχων από το Σουδάν.

–Έχουν μοιραστεί οι βρετανικές αρχές με τις αντίστοιχες κυπριακές, πληροφορίες για τις κυρώσεις ενάντια σε φυσικά και νομικά πρόσωπα στην Κύπρο;

–Από την έναρξη της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, βρισκόμαστε σε συνεχή συνεννόηση με την Ε.Ε. και τους εταίρους μας στην G7 για επιβολή κυρώσεων, ώστε να αποτρέψουμε τη χρηματοδότηση της πολεμικής μηχανής του Πούτιν. Το Η.Β. συνεργάζεται στενά και με την Κύπρο στην πολιτική των κυρώσεων, αυτή η απόφαση όμως ήταν δική μας. Το Η.Β. και η Κύπρος διαθέτουν εδώ και χρόνια μηχανισμούς ανταλλαγής πληροφοριών, περιλαμβανομένων της αντιμετώπισης αποφυγής κυρώσεων, του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος και άλλων ποινικών θεμάτων. Συνεχίζουμε να συζητούμε με τους Κύπριους εταίρους μας, τρόπους ενίσχυσης της συνεργασίας σε αυτούς τους τομείς, αλλά δεν μπορώ να αναφερθώ σε συγκεκριμένες ανοιχτές υποθέσεις.

–Υπάρχουν και άλλα φυσικά ή/και νομικά πρόσωπα από την Κύπρο που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν κυρώσεις το επόμενο διάστημα;

–Το Η.Β. είναι επικεντρωμένο στη συνεργασία με τους εταίρους μας ώστε να ανιχνεύσει και να σταματήσει την αποφυγή κυρώσεων. Σε αυτό το πλαίσιο ενδέχεται να υπάρξουν κι άλλες κυρώσεις εναντίον των όσων επιχειρούν να παρακάμψουν τις κυρώσεις (enablers και facilitators). Θα συνεχίσουμε να διερευνούμε στοιχεία για παράκαμψη ή αποφυγή κυρώσεων και θα ενεργούμε ανάλογα, αλλά δεν μπορούμε να αναφερθούμε σε μελλοντικές ποινές.

–Παρέχει το Η.Β. οποιαδήποτε τεχνογνωσία στην Κύπρο για την εφαρμογή κυρώσεων;

–Εκτιμούμε απεριόριστα τη συνεργασία μας με τις κυπριακές αρχές στην αντιμετώπιση πιθανών προσπαθειών παράκαμψης των κυρώσεων και εργαζόμαστε μαζί για τον κοινό στόχο να περιοριστεί η ικανότητα της Ρωσίας να πραγματοποιεί αυτόν τον παράνομο πόλεμο. Η βρετανική τεχνογνωσία και συνεργασία βρίσκεται στο τραπέζι σε μια σειρά τομέων, από την αντιμετώπιση της παράνομης χρηματοδότησης μέχρι τις υποστηρικτικές δομές διερεύνησης για επιβολή ή την αντιμετώπιση πιθανής παράκαμψης των κυρώσεων. Η προσφορά εκπαίδευσης και τεχνογνωσίας από το Γραφείο Επιβολής Οικονομικών Κυρώσεων του Η.Β. (UK Office for Financial Sanctions Implementation) για να στηρίξει τους Κύπριους εταίρους μας να δημιουργήσουν την εθνική αρχή επιβολής κυρώσεων αποτελεί ένα παράδειγμα της αφοσίωσης του Η.Β. σε μια στενότερη συνεργασία.

Το πρόβλημα δεν θα λυθεί με κυρώσεις ή δηλώσεις

–Υπάρχει έντονη ανησυχία για τις εξελίξεις στο Βαρώσι. Πιστεύετε ως Η.Β. πως ήρθε η ώρα το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών να λάβει μέτρα ενάντια στις παραβιάσεις των Ψηφισμάτων του από την Τουρκία;

–Παρακολουθούμε στενά τις εξελίξεις στην Αμμόχωστο και αντιλαμβανόμαστε τις ευαισθησίες για την περίκλειστη πόλη και το καθεστώς της. Το Η.Β. είχε συντάξει μια προεδρική δήλωση εκ μέρους του Συμβουλίου Ασφαλείας, όταν οι τουρκοκυπριακές αρχές άνοιξαν το Βαρώσι, παραβιάζοντας τα σχετικά Ψηφίσματα. Αν το Συμβούλιο Ασφαλείας εντοπίσει νέες παραβιάσεις, τότε θα πρέπει να υπάρξει ανάλογη ανταπόκριση. Καταλαβαίνουμε όλοι όμως, ότι το πρόβλημα δεν θα λυθεί με κυρώσεις, δηλώσεις ή ψηφίσματα. Το Η.Β. θα συνεχίσει να υποστηρίζει τη διαδικασία υπό τα Η.Ε. για μια δίκαιη και διαρκή λύση του Κυπριακού, στη βάση μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας, με πολιτική ισότητα για Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους.

–Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης ζητά ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία λύσης. Συζητήσατε αυτήν την πρόταση με τον Πρόεδρο;

–Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης ενημέρωσε τόσο εμένα, όσο και τον Βρετανό Ύπατο Αρμοστή για την ιδέα του. Είμαι βέβαιος ότι θυμάστε πως η Ε.Ε. είχε ρόλο σε προηγούμενους γύρους διαπραγματεύσεων και συνεισέφερε με σημαντικές συγκλίσεις, ιδιαίτερα στην εφαρμογή του κεκτημένου. Αν οι πλευρές συμφωνούν ότι θα είναι χρήσιμη η ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε., το Η.Β. δεν έχει κανένα λόγο να προβάλει την οποιαδήποτε ένσταση.

Πώς το 1,5 δισ. έγινε... 104 εκατ.

Να ενημερώνετε εγκαίρως για παγωμένα περιουσιακά στοιχεία, απαντά η Κομισιόν στα περί λανθασμένων στοιχείων

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ, Του ανταποκριτή μας
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Ανεπαρκής ενημέρωση από πλευράς της Κύπρου, παρά τις υποχρεώσεις των εθνικών αρχών, βρίσκεται πίσω από τους διαφορετικούς αριθμούς που παρουσίασαν δημόσια ο Επίτροπος Δικαιοσύνης Ντιντιέρ Ρέιντερς και Κύπριοι κρατικοί αξιωματούχοι σε δηλώσεις τους στα εγχώρια ΜΜΕ, σε σχέση με το πόσα περιουσιακά στοιχεία έχουν παγώσει στο πλαίσιο των κυρώσεων για τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Κληθείς να σχολιάσει τα διαφορετικά νούμερα που ακούστηκαν κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, καθώς και την πρόθεση της κυβέρνησης να αποστείλει διευκρινιστική επιστολή, απόφαση που ανακοινώθηκε δημόσια την Τετάρτη, ο αρμόδιος εκπρόσωπος της Κομισιόν Κρίστιαν Βίγκαντ περιορίστηκε να αναφέρει πως η Κύπρος έχει ενημερώσει την Κομισιόν για «σχετικά χαμηλό αριθμό» περιουσιακών στοιχείων που πάγωσαν στο πλαίσιο των κυρώσεων, και παρότρυνε τα κράτη μέλη να «ενημερώνουν εγκαίρως για τις όποιες επικαιροποιήσεις ή διορθώσεις».

Διαβάζοντας πίσω από τις λέξεις, και από συζητήσεις της «Κ» με κοινοτικούς αξιωματούχους, προκύπτει ότι οι αριθμοί που είχε στη διάθεσή του ο κ. Ρέιντερς ήταν λανθασμένοι λόγω του ότι οι κυπριακές αρχές δεν είχαν ενημερώσει πλήρως τα στοιχεία τα οποία οφείλουν να μεταφέρουν στις Βρυξέλλες κάθε εβδομάδα μέσω ειδικής πλατφόρμας. Τα κράτη μέλη οφείλουν βάσει του δέκατου πακέτου κυρώσεων κατά της Ρωσίας να υποβάλλουν στοιχεία σχετικά με κεφάλαια και πόρους που έχουν δεσμευθεί. Υπεύθυνη αρχή για εποπτεία της εφαρμογής των κυρώσεων στην Κύπρο είναι το υπουργείο Εξωτερικών και υπεύθυνη αρχή για ενημέρωση της Κομισιόν για τα σχετικά στοιχεία, είναι το υπουργείο Οικονομικών. Μάλιστα, όπως πληροφορείται η «Κ» μέχρι την Παρασκευή (12/05) τα δεδομένα που είχε στη διάθεσή της η Κομισιόν εξακολουθούσαν να δείχνουν ποσό 104 εκατομμυρίων ευρώ σε παγωμένα περιουσιακά στοιχεία.

«Η δυστοκία, και έλλειψη συντονισμού μεταξύ των αρχών, φάνηκε και από τον τρόπο με τον οποίο οι αρχές αντέδρασαν κατ' ιδίαν και δημόσια στις υποδείξεις Ρέιντερς».

ΚΥΠΕ

Από συζητήσεις της «Κ» με κοινοτικούς αξιωματούχους, προκύπτει ότι οι αριθμοί που είχε στη διάθεσή του ο κ. Ρέιντερς ήταν λανθασμένοι λόγω του ότι οι κυπριακές αρχές δεν είχαν ενημερώσει πλήρως τα στοιχεία τα οποία οφείλουν να μεταφέρουν στις Βρυξέλλες κάθε εβδομάδα μέσω ειδικής πλατφόρμας.

Δεν εξήγησαν δημόσια

Μέχρι την Παρασκευή 28 Απριλίου, πριν από την επίσκεψη Ρέιντερς, οι κυπριακές αρχές είχαν ενημερώσει μόνο για τις καταθέσεις που είχαν παγώσει (104 εκατ. ευρώ), και όχι άλλου είδους περιουσιακά στοιχεία, μαζί με τα οποία η συνολική αξία των περιουσιακών στοιχείων φτάνει το 1,5 δισ. ευρώ στα οποία είχε αναφερθεί ο τέως υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης τον Ιανουάριο μετά το επίμαχο ρεπορτάζ του CBS. Μάλιστα, σύμφωνα με πληροφορίες, το ποσό αυτό ξεπερνά πλέον το 1,5 δισ. Η δυστοκία, και έλλειψη συντονισμού μεταξύ των αρχών, φάνηκε και από τον τρόπο με τον οποίο οι αρχές αντέδρασαν κατ' ιδίαν και δημόσια στις υποδείξεις Ρέιντερς. Ο Επίτροπος είχε αναφερθεί συγκεκριμένα στον αριθμό των 104 εκατομμυρίων ευρώ σε συνέντευξή του στο ΚΥΠΕ πριν φτάσει στη Λευκωσία. Όπως πληροφορείται η «Κ», οι συνομιλητές του κ. Ρέιντερς στη Λευκωσία εξήγησαν πως τα 104 εκατομμύρια ευρώ αφορούσαν μόνο τις παγωμένες καταθέσεις, προσθέτοντας πως θα έστελναν διευκρινίσεις. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης οι αρχές δεν εξήγησαν δημόσια αυτή την παρανόηση, αφήνοντας να γίνονται δηλώσεις με διαφορετικά νούμερα. Το μόνο δημόσιο σχόλιο έγινε από τον γενικό διευθυντή του ΥΠΟΙΚ Γιώργο Παντελή στον «Πολίτη» κατά τη δεύτερη ημέρα, ωστόσο και πάλι δεν ανακοινώθηκε πως θα δίνονταν διευκρινίσεις. Τη δρομολόγηση επιστολής με διευκρινήσεις προς την Κομισιόν ανακοίνωσε εκπρόσωπος του υπουργείου Οικονομικών στην Επιτροπή Θεσμών της Βουλής μόλις την περασμένη Τετάρτη, ενώ ο εκπρόσωπος του ΥΠΕΞ έκανε λόγο κατά την ίδια συνεδρία για λανθασμένη πληροφόρηση του Επιτρόπου, χωρίς να διευκρινίζει από πού προήλθε το λάθος.

Ενημερώστε εγκαίρως

Απαντώντας σε γραπτή ερώτηση της «Κ» για τη διαφωνία που προέκυψε όσον αφορά τα στοιχεία, ο αρμόδιος εκπρόσωπος της Κομισιόν Κρίστιαν Βίγκαντ σημείωσε πως «η Κύπρος έχει πράγματι μέχρι στιγμής ενημερώσει την Κομισιόν για σχετικά χαμηλό αριθμό όσον αφορά ρωσικά και λευκορωσικά περιουσιακά στοιχεία που έχουν παγώσει». «Ενθαρρύνουμε όλα τα κράτη μέλη να ενημερώνουν εγκαίρως για τις όποιες επικαιροποιήσεις ή διορθώσεις, ώστε να διασφαλιστεί η διαφάνεια και η αποτελεσματικότητα του καθεστώτος κυρώσεων» πρόσθεσε. «Στην περίπτωση που υπάρχουν αποκλίσεις όσον αφορά τα αναφερόμενα στοιχεία, παροτρύνουμε τα κράτη μέλη να διορθώνουν αμέσως τις αναφορές και να παρέχουν τα πιο πρόσφατα δεδομένα» υπογράμμισε.

Μόνο τα μετρητά

Τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν την Κομισιόν σε εβδομαδιαία βάση για τη συνολική αξία των περιουσιακών στοιχείων τα οποία έχουν παγώσει, εξήγησε στην «Κ» κοινοτικός αξιωματούχος. Τα περιουσιακά στοιχεία που εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνουν μετρητά, ακίνητη περιουσία και έργα τέχνης, ενώ δεν περιλαμβάνονται σε αυτά τα περιουσιακά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Ρωσίας ή οι συναλλαγές.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του Επιτρόπου Ρέιντερς στην Κύπρο, σημείωσε ο ίδιος κοινοτικός αξιωματούχος, οι εθνικές αρχές ενημέρωσαν πως «τα 104 εκατομμύρια ευρώ αφορούσαν μόνο τα μετρητά τα οποία είχαν παγώσει», και πρόσθεσαν πως θα αποστείλουν σχετικές διευκρινίσεις. Η απάντηση του Επίτροπου Ρέιντερς στις διαβεβαιώσεις αυτές ήταν πως η Κομισιόν αναμένει τα σωστά δεδομένα, ώστε τα στοιχεία τα οποία έχει στη διάθεση της η Ε.Ε. να είναι επικαιροποιημένα.

Σε τροχιά αλλαγών το ΑΚΕΛ

Στο ψάξιμο η φόρμουλα συμμαχίας με την ευρύτερη κοινωνία και η συνάντηση με τους υποστηρικτές του Ανδρέα Μαυρογιάννη

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Με χρονικό ορίζοντα το καταστατικό συνέδριο τον ερχόμενο Νοέμβριο και εκμεταλλευόμενο την περιρρέουσα των προεδρικών εκλογών το ΑΚΕΛ βρίσκεται σε διαβουλεύσεις ώστε να προχωρήσει σε αλλαγές τόσο σε σχέση με την οργανωτική ανασυγκρότηση όσο και με το πλαίσιο συνεργασιών με ανθρώπους και κοινωνικά σύνολα που μοιράζονται τις ίδιες έγνοιες σε πολιτικό αλλά και κοινωνικοοικονομικό επίπεδο.

Η πλειοψηφία της ηγετικής πυραμίδας αλλά και της βάσης του κόμματος αντιλαμβάνεται ότι ήρθε η ώρα το κόμμα να κάνει ουσιαστικά βήματα, πρωτοστατώντας σε μία μεγάλη κοινωνική συμμαχία. Μία πρόθεση η οποία διαφάνηκε και κατά τη συνάντηση της ηγεσίας με πολίτες που μοιράζονται τις ίδιες αγωνίες και προβληματισμούς και δηλώνουν πρόθυμοι μέσα από την συγκρότηση μιας πολιτικής κίνησης να σταθούν συνοδοιπόροι σε αυτήν την προσπάθεια.

Στη συνάντηση, με την παρουσία πέραν των σαράντα προσωπικοτήτων με έντονες ανησυχίες και προβληματισμούς εκφράστηκε αρχικά ένθεν και ένθεν η πρόθεση για μελλοντική συνεργασία. Άλλωστε, δείγματα γραφής υπήρξαν και κατά την προεκλογική συνεργασία για την υποψηφιότητα Ανδρέα Μαυρογιάννη. Άρα παρουσίες όπως ο Βασίλης Πρωτοπαπάς εκ της ιδρυτικής ομάδας της κίνησης αλλά και εμπλεκόμενοι με το επιτελείο όπως ο Πάνος Παρράς αλλά και άνθρωποι που πίστεψαν στην υπέρβαση όπως η Ξένια Λοΐζίδου, ο Ανδρέας Ασσιώτης και ο Γιάγκος Γιαγκουλή δηλώνουν την πρόθεσή τους για μία μορφή συνεργασίας.

Μάλιστα, το επόμενο δεκαπενθήμερο αναμένεται να δοθεί και γραπτώς προς τον γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανο Στεφάνου το σκεπτικό βάσει συγκεκριμένων προτάσεων με στόχο την εκλογική σύμπραξη. Ξεκαθαρίζεται, πάντως, πως στόχος της πολιτικής κίνησης είναι να προχωρήσουν σε αυτήν την σύμπραξη με ισοτιμία, στηριζόμενοι σε συγκεκριμένα σημεία αναφοράς που θα συμφωνηθούν. Κάνουν λόγο για από κοινού λήψη αποφάσεων, ξεκαθαρίζοντας πως δεν επιθυμούν να είναι απλοί παρατηρητές των αποφάσεων της Κ.Ε. του κόμματος της Αριστεράς.

Το επόμενο δεκαπενθήμερο αναμένεται να δοθεί και γραπτώς προς τον γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανο Στεφάνου το σκεπτικό των μελών της κοινωνικής συμμαχίας, βάσει συγκεκριμένων προτάσεων με στόχο την εκλογική σύμπραξη.

Η πλειοψηφία της ηγετικής πυραμίδας αλλά και της βάσης του κόμματος αντιλαμβάνεται ότι ήρθε η ώρα το κόμμα να κάνει ουσιαστικά βήματα, πρωτοστατώντας σε μία μεγάλη κοινωνική συμμαχία.

Πάντως, το κλειδί, όπως διαμηνύεται, είναι να υπάρξει εντός Ιουνίου η ξεκάθαρη διαβεβαίωση ότι ο γ.γ. του κόμματος κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση. Με αυτόν τον τρόπο η ιδρυτική ομάδα της κίνησης θα μπορέσει να προχωρήσει ένα βήμα παραπέρα και να αρχίσει να επιλύει και πρακτικά ζητήματα όπως το ποιοι θα την εκπροσωπούν δημόσια και πώς θα λαμβάνονται οι τελικές αποφάσεις. Άλλωστε οι πιο αισιόδοξοι αυτής της προσπάθειας κάνουν λόγο για μία διεύρυνση, με σταδιακή εμπλοκή στη κοινωνική συμμαχία, και ανθρώπων που μέχρι σήμερα δεν βρίσκονται στο πλευρό τους αλλά είναι απογοητευμένοι με τα κόμματα που μέχρι προσφάτως στήριζαν. Από πλευράς ΑΚΕΛ φαίνεται να ζητήθηκε όπως δοθεί ένα χρονικό διάστημα ώστε να καταγράψουν σκέψεις και ιδέες σε σχέση με τον τρόπο που θα λειτουργήσει αυτή η οργανική σχέση, μιας και σε ό,τι αφορά την πολιτική ατζέντα δεν φαίνεται να υπάρχουν ουσιαστικές διαφωνίες.

Μάλιστα, οι προθέσεις του ΑΚΕΛ να προχωρήσει και σε καταστατικές αλλαγές όπως η εκλογή του γ. γ. του κόμματος από τους Σύνεδρους, αν και θα ήταν προτιμότερη η απόφαση για εκλογή από τα μέλη, η πρόταση για μείωση αριθμού των επαγγελματικών στελεχών εντός των σωμάτων του κόμματος, ενώ δεν αποκλείεται να τεθεί και θέμα ποσόστωσης σε σχέση με την παρουσία των γυναικών μιας και η παρούσα εικόνα είναι αποκαρδιωτική, κρίνονται προς τη σωστή κατεύθυνση από τις προσωπικότητες που επιδιώκουν περαιτέρω συνεργασία.

Πάντως, η ηγετική πυραμίδα του κόμματος φαίνεται να αντιλαμβάνεται πως πρέπει να εκμεταλλευτεί το μομέντουμ, έχοντας ως βασικό μέλημα να διατηρήσει τον ηγετικό του ρόλο στον ευρύτερο χώρο της Αριστεράς και αποδεικνύοντας πως τα λόγια και οι υποσχέσεις μπορούν να μετουσιωθούν σε πράξεις. Κρατώντας ως πλεονέκτημα πως οι συγκεκριμένοι πολίτες δεν έχουν ως αυτοσκοπό να δημιουργήσουν άλλη μία κομματική οντότητα διεκδικώντας ένα ποσοστό στις επόμενες εκλογές αλλά να κάνουν την υπέρβαση, με τους περισσότερους να δηλώνουν πως αν δεν ευοδωθεί η συνεργασία θα πάνε σπίτι τους, θα πρέπει το ΑΚΕΛ να βρει τη φόρμουλα για μία δομημένη συνεργασία.

Οι Νέες Δυνάμεις έκλεισαν τον κύκλο τους

Άλλωστε μιας και το κεφάλαιο Νέες Δυνάμεις φαίνεται να ολοκλήρωσε τον κύκλο του, θα πρέπει να δρομολογηθεί η προσπάθεια για εκλογική σύμπραξη, που δεν αποκλείεται αυτό να συμπεριλαμβάνεται και σε αλλαγές που μπορούν να υπάρξουν σε καταστατικές πρόνοιες. Εξάλλου δεν είναι τυχαίο πως ο γ.γ. του κόμματος αλλά και πρωτοκλασάτα στελέχη υπενθυμίζουν το τελευταίο χρονικό διάστημα, τη δημιουργία του λεγόμενου Εθνικού Απελευθερωτικού Συνασπισμού και στη Λεμεσό την πλατφόρμα γύρω από τις εκλογές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, την ΕΜΕΚΕΛ, θέλοντας να περάσουν το μήνυμα κυρίως προς εσωτερική κατανάλωση ότι από τη δεκαετία του '40 κουβαλούν την εμπειρία των συνεργασιών και δεν είναι εκτός της πολιτικής τους κουλτούρας.

Πάντως, πιστεύουν πως ο κόσμος του ΑΚΕΛ είναι έτοιμος να συμβάλει σε αυτήν την προσπάθεια κάτι άλλωστε που το απέδειξε και στις προεδρικές, ενώ κάποιες ανησυχίες υπάρχουν για ορισμένα στελέχη ψηλότερα στην ιεραρχία του κόμματος. Όπως σημειώνεται, οι επαφές πλέον με τη βάση είναι συνεχείς, ενώ έχουν μπει τα χρονοδιαγράμματα για τις συζητήσεις σε βάση τοπικών και επαρχιακών επιτροπών ενόψει του καταστατικού συνεδρίου, αλλά και των επερχόμενων τοπικών και ευρωεκλογών. Προηγήθηκαν επαφές του γ.γ. του κόμματος και με προσωπικότητες όπως ο Τάκης Χατζηδημητρίου, ο Δημήτρης Ηλιάδης, ο Γιώργος Βασιλείου, που στήριξαν την υποψηφιότητα Ανδρέα Μαυρογιάννη, θέλοντας να τους ευχαριστήσει για τη διαχρονική στήριξη αλλά και να συζητήσει σκέψεις και προτάσεις για την επόμενη μέρα. Αναμένεται συνάντηση εντός Ιουνίου του κ. Στεφάνου και με τον Ανδρέα Μαυρογιάννη, ο οποίος μπορεί να μην επιθυμεί να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή, ωστόσο, δηλώνει τη στήριξή του και επιθυμεί να συμβάλει στην όλη προσπάθεια.

Ο Στέφανος Στεφάνου είχε την ευκαιρία να ακούσει και τις απόψεις των νέων σε συγκεντρώσεις που οργανώθηκαν σε Λευκωσία και Λεμεσό.

Ο Στέφανος Στεφάνου είχε την ευκαιρία να ακούσει και τις απόψεις των νέων, σε συγκεντρώσεις που οργανώθηκαν σε Λευκωσία και Λεμεσό. Ανθρώπων που δεν ανήκουν στο κόμμα, που οι πλείστοι δεν ψήφισαν στις τελευταίες εκλογές, όμως έχουν όραμα και ζητούν την υπέρβαση με γνώμονα το καλό του τόπου. Μπορεί βέβαια το συνέδριο του κόμματος να έχει προγραμματιστεί για το ερχόμενο φθινόπωρο όμως όλοι αντιλαμβάνονται πως οι κινήσεις και οι αποφάσεις που θα ληφθούν πριν τις καλοκαιρινές διακοπές θα διαμορφώσουν και το σκηνικό της επόμενης μέρας. Εξάλλου οι δημοτικές εκλογές είναι ίσως ιδανική ευκαιρία για ένα crush test των υπερβάσεων που μπορούν να γίνουν και απ' όλες τις πλευρές, μιας και ο χώρος της τοπικής αυτοδιοίκησης προσφέρεται για στήριξη προσωπικοτήτων κοινής αποδοχής. Άλλωστε, μπορεί το μεγάλο στοίχημα να είναι τα ποσοστά που θα λάβει το ΑΚΕΛ στις επόμενες βουλευτικές εκλογές, ωστόσο μέσα από τα ποσοστά των τοπικών και ευρωεκλογών θα διαφανεί κατά πόσον ο Στέφανος Στεφάνου βγαίνει ενισχυμένος και πείθει για τις ουσιαστικές αλλαγές που επιθυμεί εντός του κόμματος αλλά και το ότι διαχειρίστηκε σωστά την ανάγκη προσωπικοτήτων και κοινωνικών ομάδων με κοινά οράματα και θέσεις να εμπλακούν ενεργά στη πολιτική ζωή του τόπου όπως διαφάνηκε στις τελευταίες προεδρικές εκλογές.

Το 2024 έρχονται τα γαλλικά ελικόπτερα

Εντός του 2024 θα ξεκινήσει η παραλαβή των πρώτων γαλλικών ελικοπτέρων που θα προμηθευτεί η Εθνική Φρουρά και τα οποία θα αντικαταστήσουν τον στόλο των ρωσικών επιθετικών ελικοπτέρων MI 35. Σύμφωνα με στρατιωτικές πηγές της «Κ», αδιευκρίνιστος παραμένει επί του παρόντος ο χρόνος πώλησης των ρωσικών ελικοπτέρων για τα οποία φαίνεται να υπάρχει συμφωνία με τη Σερβία. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό που έχει γίνει από τους επιτελείς του ΥΠΑΜ, τα ρωσικά MI 35 θα πωληθούν εφόσον φθάσουν στην

Στασιμότητα παρατηρείται στην πώληση των ρωσικών MI 35 στη Σερβία, άγνωστος ο χρόνος παράδοσης των ελικοπτέρων.

Με βάση τον σχεδιασμό του ΥΠΑΜ τα ρωσικά ελικόπτερα θα παραδοθούν στη Σερβία μόλις ολοκληρωθεί η παραλαβή της πρώτης παρτίδας των γαλλικών ελικοπτέρων.

Κύπρο τα γαλλικά ελικόπτερα, τα οποία θα καλύψουν το κενό των ρωσικών πτητικών μέσων. Ωστόσο, πληροφορίες θέλουν να τίθενται εμπόδια με το πιστοποιητικό τελικού χρήστη που θα πρέπει να συνοδεύει τα υπό πώληση επιθετικά ελικόπτερα και το οποίο θα πρέπει να εκδοθεί από την κατασκευάστρια χώρα που είναι η Ρωσική Ομοσπονδία. Οι ίδιες πληροφορίες αφήνουν να αιωρείται κάποια μορφής δυστοκία στην έκδοση του πιστοποιητικού τελικού χρήστη από την κατασκευάστρια χώρα, δυστοκία που αποδίδεται στις κυρώσεις που έχει επιβάλει η Ε.Ε. στη Ρωσία. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται, ακόμα και αν υπάρξει κάποια καθυστέρηση στην παράδοση των ρωσικών ελικοπτέρων στη Σερβία δεν τίθεται θέμα καθυστέρησης στην υλοποίηση της αγοράς και παράδοσης των γαλλικών ελικοπτέρων στην Εθνική Φρουρά.

Τα γαλλικά

Από το περασμένο καλοκαίρι η Βουλή έχει αποδεσμεύσει το κονδύλι προκαταβολής αγοράς της πρώτης παρτίδας των γαλλικών ελικοπτέρων. Σε πρώτη φάση η Εθνική Φρουρά θα προμηθευτεί 6 ελικόπτερα H-145 Airbus με δικαίωμα για άλλα έξι ελικόπτερα. Το συνολικό κόστος μαζί με τον οπλισμό τους, υπολογίζεται περίπου στα 140 εκατ. ευρώ. Εάν και εφόσον δεν παρουσιαστούν προβλήματα με το πιστοποιητικό τελικού χρήστη των ρωσικών ελικοπτέρων η παράδοσή τους, σταδιακά, θα πραγματοποιηθεί μετά την παραλαβή της πρώτης παρτίδας των γαλλικών.

Τα ρωσικά

Συνολικά στη Σερβία θα παραχωρηθούν 11 MI 35 τα οποία αποκτήθηκαν από την Εθνική Φρουρά αρχές του 2000 και σε μια περίοδο όπου η Εθνική Φρουρά δεν είχε πολλές επιλογές για αγορά οπλικών συστημάτων. Πέρα από την εξυπηρέτηση των αναγκών της Εθνικής Φρουράς από αέρος, τα ρωσικά επιθετικά ελικόπτερα αποδείχθηκαν ιδιαίτερα κοστοβόρα, από πλευράς συντήρησης και ενεργούς διατήρησης της επιχειρησιακής τους ικανότητας. Στρατιωτικές εκτιμήσεις ανέβαζαν το κόστος συντήρησης των ρωσικών ελικοπτέρων για την επόμενη δεκαετία στα 100 εκατ. ευρώ περίπου. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν δημιούργησαν επιπρόσθετα προβλήματα στο κομμάτι συντήρησης, με επιτελείς να εκφράζουν ανησυχίες για καθήλωση των MI 35 ένεκα ελλείψεων σε ανταλλακτικά.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΟΜΑΡΑΣ

Βραχνάς οι αδυναμίες της βάσης στο Μαρί

Κινητικότητα καταγράφεται για την αναβάθμιση των ναυτικών υποδομών

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Οι διαπιστωμένες αδυναμίες των ναυτικών υποδομών της Εθνικής Φρουράς, κυρίως στον ελλιμενισμό πολεμικών πλοίων άνω των 65 μέτρων, φαίνεται να αναζωπυρώνουν τις ανησυχίες που υπάρχουν, τουλάχιστον τα τελευταία δέκα χρόνια, για το αποτύπωμά τους και στις γεωπολιτικές επιδιώξεις της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το τελευταίο διάστημα, όπως πληροφορείται η «Κ», παρατηρείται μια παρασκηνιακή κινητικότητα προκειμένου να επιστρέψουν σε τροχιά υλοποίησης σχεδιασμοί που έχουν να κάνουν με ναυτικές υποδομές της Εθνικής Φρουράς, οι οποίοι για αδιευκρίνιστους λόγους πάγωσαν την τελευταία διετία. Η κινητικότητα που καταγράφεται αφορά τη ναυτική βάση στο Μαρί, η οποία αδυνατεί να ανταποκριθεί στις σημερινές επιχειρησιακές ανάγκες του πολεμικού ναυτικού της Εθνικής Φρουράς αλλά και στις επιδιώξεις της Κυπριακής Δημοκρατίας να ενισχυθεί ο γεωστρατηγικός της ρόλο στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Οι αδυναμίες που καταγράφονται εντάθηκαν μετά την παραχώρηση του λιμένα της Λεμεσού σε ιδιώτες επενδυτές και την κατακόρυφη αύξηση των τελών ελλιμενισμού πλοίων, κάτι που προκαλεί δυσφορία σε χώρες οι οποίες έχουν παρουσία στην περιοχή και χρησιμοποιούν την Κύπρο για παροχή υπηρεσιών. Το συγκεκριμένο θέμα, όπως λέγεται στο πολιτικό παρασκήνιο, ήταν στην ατζέντα των συζητήσεων του Προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη με τον Πρόεδρο της Γαλλίας Εμανουέλ Μακρόν.

Οι επιχειρησιακές αδυναμίες για ελλιμενισμό μεγάλων πολεμικών πλοίων καθώς και τα τσουχτερά τέλη στο λιμάνι Λεμεσού εκτιμάται πως μπορεί να δημιουργήσουν διπλωματικούς πονοκεφάλους στη Λευκωσία αλλά και να εξασθενίσουν το γεωστρατηγικό αφήγημα της κυπριακής πλευράς.

Οι ανησυχίες

Η απουσία ναυτικών υποδομών της Εθνικής Φρουράς να φιλοξενήσουν μεγάλα πολεμικά πλοία έχει ως αποτέλεσμα ναυτικές μονάδες ξένων χωρών να χρησιμοποιούν κατά κόρον το λιμάνι Λεμεσού για σκοπούς ανεφοδιασμού ή αναψυχής του προσωπικού τους. Μετά την ιδιωτικοποίηση του λιμένα Λεμεσού αρκετές χώρες, τα πολεμικά πλοία των οποίων επέλεγαν κυπριακά λιμάνια, έχουν εκφράσει επανειλημμένα παράπονα για τα υψηλά τέλη ελλιμενισμού. Ωστόσο αυτό που φαίνεται να ανησυχεί ιδιαίτερα τη Λευκωσία είναι το ενδεχόμενο να υπάρξουν ανεπιθύμητες παρενέργειες, υπό τη μορφή τετελεσμένων, όπως αυτές προσδιορίζονται από διπλωματικές εκτιμήσεις. Μια τέτοια περίπτωση αφορά τα πλοία της ειρηνευτικής δύναμης του Λιβάνου, τα οποία κατά κόρον χρησιμοποιούν κυπριακά λιμάνια. Αυτό το οποίο λέγεται με νόημα είναι πως πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη η στάση της Τουρκίας, η οποία συμμετέχει στη UNIFIL, να χρησιμοποιεί το κατεχόμενο λιμάνι της Αμμοχώστου. Πρακτική που ενδεχομένως να ακολουθήσουν κάποιες χώρες που συμμετέχουν στην UNIFIL εάν συνεχισθούν οι αδυναμίες και τα προβλήματα που υπάρχουν με την εξυπηρέτηση πολεμικών μονάδων, από κυπριακής πλευράς, με χρόνια παρουσίας στην περιοχή. Εξέλιξη η οποία πρωτίστως θα δημιουργούσε πονοκεφάλους επί του πολιτικού προβλήματος και δευτερευόντως θα εξασθένιζε το γεωστρατηγικό αφήγημα που χτίζει τα τελευταία δέκα χρόνια η Λευκωσία με τα ενεργειακά, τα σχήματα συνεργασίας αλλά και την έντονη δραστηριότητα που έχει αναπτύξει η Εθνική Φρουρά σε στρατιωτικό επίπεδο με χώρες τις περιοχής και όχι μόνο.

Η βάση στο Μαρί

Η ανάγκη για αναβάθμιση των ναυτικών υποδομών της Εθνικής Φρουράς υπάρχει από την πρώτη περίοδο διακυβέρνησης Αναστασιάδη, με τους Γάλλους να θέτουν από τότε το όλο θέμα. Η αναβάθμιση κατέστη επιτακτική ανάγκη όταν αυξήθηκαν τα τέλη ελλιμενισμού πλοίων στο λιμάνι Λεμεσού και η προσωρινή λύση που δόθηκε δεν εξυπηρετούσε τις υπάρχουσες ανάγκες. Στο πνεύμα αυτό, Κύπρος και Γαλλία, στο πλαίσιο της αμυντικής συνεργασίας των δύο χωρών, έθεσαν τις βάσεις για επέκταση της ναυτικής βάσης στο Μαρί. Μέσω της PESCO η Γαλλία θα βοηθούσε στην αναβάθμιση των υποδομών με επέκτασή τους προκειμένου η βάση στο Μαρί να είναι σε θέση να φιλοξενήσει και γαλλικά πολεμικά πλοία άνω των 60 μέτρων. Προς αυτήν την κατεύθυνση υλοποιήθηκε η απόφαση των ΥΠΑΜ των δύο χωρών, με Γάλλους εμπειρογνώμονες να συνδράμουν στο κομμάτι του σχεδιασμού. Όπως έχει γράψει η «Κ», τα έργα στη ναυτική βάση θα αφορούσαν: Πρώτον τη δημιουργία ενός νέου λιμενοβραχίονα νότια της βάσης και δεύτερον τη δημιουργία υποδομών υποστήριξης των πλοίων υπό τη μορφή ενός μικρού ναυπηγείου για εργασίες επισκευών και συντήρησης των πολεμικών ναυτικών μονάδων. Οι αλλαγές που έχουν σχεδιασθεί είναι συμβατές με τις προδιαγραφές φιλοξενίας μεγάλων πλοίων.

Τα έργα αναβάθμισης

Από τα σημεία «αγκάθια» στο κομμάτι υλοποίησης των σχεδιασμών ήταν το οικονομικό σκέλος εκτέλεσης των έργων. Για την κυπριακή πλευρά το πρωταρχικό μέλημα ήταν και είναι να μη δοθούν στη συνεργασία χαρακτηριστικά που να παραπέμπουν σε παραχώρηση βάσης, κάτι που ενδεχομένως να προκαλέσει πολιτικούς πονοκεφάλους, αλλά και ενδεχόμενο επηρεασμό στις παραδοσιακές σχέσεις με άλλες χώρες. Εξ αρχής Κύπρος και Γαλλία στην προσπάθεια εξεύρεσης κονδυλίων στράφηκαν προς ευρωπαϊκές πηγές, όπως μέσω της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας (PESCO). Ωστόσο, τότε, ο αρνητικός παράγοντας για την προοπτική αναβάθμισης των ναυτικών υποδομών με ευρωπαϊκά κονδύλια, ήταν ο χρόνος, ο οποίος πίεζε για ένα ζήτημα που είναι αμιγώς κυπριακό. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» από στρατιωτικές πηγές, τα όποια εμπόδια υπήρχαν φαίνεται να έχουν υπερπηδηθεί. Οι ίδιες πηγές υποστηρίζουν πως τα έργα στο Μαρί θα προχωρήσουν με εθνικούς πόρους και στη βάση των μελετών που έχουν γίνει από τους Γάλλους εμπειρογνώμονες. Άγνωστο παραμένει αν θα υπάρξει συνδρομή μέσω της PESCO, ωστόσο υπάρχει προσανατολισμός στο κομμάτι των έργων που αφορούν στον ελλιμενισμό μεγάλων πολεμικών πλοίων να υπάρξει συνδρομή από χώρες οι οποίες χρησιμοποιούν τον κυπριακό χώρο για υπηρεσίες υποστήριξης ή αναψυχής του προσωπικού τους.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Κυρώσεις και άλλες ιστορίες

Οι κυρώσεις που οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο επιβάλουν ή καλύτερα προτείνουν αποδεικνύουν τη θέληση που έχουμε ως κράτος, αν έχουμε, για να κάνουμε τα τολμηρά βήματα που χρειάζονται για να προχωρήσουμε προς τα μπρος. Και αυτό γιατί, όπως λέγεται κυρίως από τους νομικούς κύκλους, επειδή δεν είναι υποχρεωτικές. Δεν έγινε καμία συζήτηση, αν θα τηρήσουμε ή αν θα εφαρμόσουμε τις κυρώσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, γιατί ακριβώς αυτές είναι υποχρεωτικές. Άρα σε προαιρετικές συστάσεις είναι που δείχνουμε τι πραγματικά θέλουμε να κάνουμε.

Λέχθηκε από τα πιο επίσημα χείλη, από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, πως είναι η ώρα επιτέλους να καθαρίσουμε μια και καλή το όνομα της χώρας μας. Δήλωση σωστή και λανθασμένη. Σωστή, γιατί όντως υπάρχει ζήτημα, λανθασμένη, γιατί βάζει στο ίδιο καλάθι και την πλειοψηφία όσων ασχολούνται με τον τομέα των υπηρεσιών και δεν έχουν καμία εμπλοκή, καμία συνδιαλλαγή με κανένα Ρώσο ολιγάρχη. Ας μείνουμε όμως στη «σωστή πλευρά» της δήλωσης. Υπήρχε ζήτημα αξιοπιστίας της χώρας μας, το οποίο προφανώς και μεγαλώνει μετά τις 12 Απριλίου και τις επίμαχες κυρώσεις προσώπων, φυσικών και νομικών, από την Κύπρο. Είναι οι δηλώσεις του ΠτΔ αρκετές; Σίγουρα όχι, αλλά όλοι ευελπιστούμε πως δεν έμεινε εκεί αλλά γίνονται, πίσω από τις κάμερες και τα μικρόφωνα ουσιαστική δουλειά. Δουλειά που θα πείσει και τους πλέον καχύποπτους πως αυτά που λέμε τα εννοούμε και εφαρμόζουμε πολιτικές που το αποδεικνύουν.

Αν το έθετα παραστατικά, θα έπρεπε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και οι επιτελείς του να επιβιβάζονταν στο αεροπλάνο και να πήγαιναν στις ΗΠΑ, να ζητήσουν τεχνογνωσία, να συναντούσαν όσους έπρεπε να συναντήσουν, και να πείσουμε πως είμαστε έτοιμοι να καθαρίσουμε μια και καλή το όνομα της χώρα μας. Όχι για να αποτρέψουμε τη δεύτερη λίστα, για την οποία έκανε δηλώσεις δύο φορές ο ίδιος ο Πρόεδρος, κάθε άλλο. Θέλω να πιστεύω πως η κυβέρνηση, χωρίς τη φυσική μετάβαση στις ΗΠΑ, λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο. Είναι σε συνεχή επικοινωνία με τους Αμερικανούς αρμόδιους, τόσο στην Κύπρο όσο και στις ΗΠΑ για να ενισχυθεί, να βελτιωθεί ο μηχανισμός εφαρμογής των κυρώσεων στη χώρα μας.

Στη συνεδρίαση της περασμένης Τετάρτη, ακούστηκαν και ενδιαφέρουσες και εφαρμόσιμες εισηγήσεις. Επικράτηση αυτή της δημιουργίας ενός εθνικού μηχανισμού αποτελεσματικής εποπτείας, παρακολούθησης, επιβολής και διαχείρισης κυρώσεων. Απαραίτητος μηχανισμός που θα εναρμονίσει τις ίσως πολλαπλές ταχύτητες που σήμερα υπάρχουν στη μία ταχύτητα, αυτήν της πολιτικής ηγεσίας. Μηχανισμοί που υπάρχουν σε άλλες χώρες και που μπορούμε να ακολουθήσουμε, ζητώντας τους μάλιστα και τεχνογνωσία. Δεν έχουμε ούτε τον χρόνο, ούτε άλλα περιθώρια για να παίζουμε με αυτά τα ζητήματα.

Η πολιτική βούληση για οποιοδήποτε θέμα αποδεικνύεται με πολιτικές πράξεις, και όχι με ευχολόγια. Σε αυτό το ζήτημα οφείλουμε να κινηθούμε με ταχύτητες μεγαλύτερες από τις συνήθεις.

Η αξιοπιστία της χώρας μας πρέπει να αναβαθμιστεί. Σε ένα ρευστό περιβάλλον, με την έμφαση που διαχρονικά ως κράτος δίνουμε στις υπηρεσίες και στην προσέλκυση νέων, ξένων επενδύσεων δεν έχουμε την πολυτέλεια να δεχόμαστε χαστούκια που συνεχώς θα κατεβάζουν το ταβάνι των δυνατοτήτων μας ολοένα και πιο χαμηλά. Είμαι αισιόδοξος πως μπορούμε να αναβαθμίσουμε την αξιοπιστία μας άμεσα και δραστικά. Φτάνει να το πάρουμε απόφαση πως δεν μπορούμε να θεωρούμε τους εαυτούς μας τους εξυπνότερους στον πλανήτη, και πως μπορούμε να ξεγελάμε τους πάντες. Το δόγμα πως ο προσανατολισμός μας είναι ευρωπαϊκός πρέπει να πείσει και εντός και εκτός της χώρας.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι βουλευτής του ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών
twitter: @dmdemetriou

Παπανδρέου για όλες τις χρήσεις

Σε ποιον ανήκει ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ; Ποιος δικαιούται να μιλάει ως κληρονόμος του; Τέσσερις πολιτικοί απαντούν

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Στην κορύφωση της προεκλογικής περιόδου, Τσίπρας και Ανδρουλάκης συγκρούστηκαν για τα ιμάτια του Ανδρέα Παπανδρέου. Είκοσι επτά χρόνια μετά τον θάνατό του, ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ παραμένει στο επίκεντρο πολιτικών διενέξεων.

Είπαν και οι δύο την ίδια φράση: ο Αλέξης Τσίπρας και ο Νίκος Ανδρουλάκης συμφώνησαν ότι «ο Ανδρέας Παπανδρέου ανήκει στην Ιστορία». Συμφώνησαν διαφωνώντας. Με την απόδοση του Ανδρέα «στην Ιστορία», ο Ανδρουλάκης ήθελε να πει ότι «δεν ανήκει στον Τσίπρα», ενώ ο Τσίπρας ήθελε να πει ότι ανήκει και στην Αριστερά. Αλλωστε, η Ιστορία μπορεί να εκληφθεί ως ένα πεδίο κοινοκτημοσύνης, ένα γήπεδο συμβολισμών όπου μπορούν να παίζονται πολιτικά παιχνίδια. Πράγματι, είναι παράδοση τα τελευταία χρόνια σε κάθε εκλογική αναμέτρηση κάποιοι πολιτικοί αρχηγοί, με πρώτο τον Τσίπρα, να βλέπουν ξαφνικά μπροστά τους τον Ανδρέα όπως κάποιοι πιστοί συναντούν τον Ιησού. Γινόμαστε μάρτυρες τελετών ανάκλησης πνευμάτων, που με έναν πιο δωρικό τρόπο γίνεται και στον χώρο της Κεντροδεξιάς, όταν καλείται το πνεύμα του Κωνσταντίνου Καραμανλή, κυρίως σε επετείους ένταξης στην ΕΟΚ. Τσίπρας και Ανδρουλάκης, λοιπόν, ίσως ελλείψει σύγχρονων πολιτικών προτάσεων, συγκρούστηκαν για τα ιμάτια του Ανδρέα. «Το ΠΑΣΟΚ δεν είναι ιδιοκτήτης του Ανδρέα», είπε ο Τσίπρας, για να απαντήσει ο Ανδρουλάκης ότι ο Τσίπρας κάνει «πλαστογράφηση της Ιστορίας», αφού είναι αρχηγός ενός κόμματος που πήγε να βάλει φυλακή τον Ανδρέα Παπανδρέου. Τελικά, ο Ανδρέας Παπανδρέου ανήκει (και) στον Τσίπρα; Αναζητώντας μια απάντηση, η «Καθημερινή» απευθύνθηκε σε τέσσερις πολιτικές προσωπικότητες.

Back to the future

«Ο Ανδρέας είναι ένας ηγέτης από το μέλλον», λέει ο Κώστας Λαλιώτης, που υπήρξε στενός συνεργάτης του Ανδρέα Παπανδρέου, γραμματέας και κορυφαίο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ. «Ο Ανδρέας έχει καταστεί διαχρονικό σημείο αναφοράς, αφού όλα αυτά που έχει πει για την Ευρώπη, την ΟΝΕ, το Μάαστριχτ, το χρέος, συγκροτούν μια δυναμική εγγραφή στο μέλλον». Ο πρώην υπουργός ΠΕΧΩΔΕ στις κυβερνήσεις Ανδρέα Παπανδρέου και Κώστα Σημίτη προσθέτει πως οι ουκ ολίγοι που διακινούν αρνητικά στερεότυπα για τον Ανδρέα «δεν έχουν καταφέρει να σβήσουν τον αυθεντικό του μύθο και την εγγραφή των προοδευτικών ιδεών του από τη σκέψη, το συναίσθημα και το βίωμα εκατομμυρίων Ελλήνων», όπως αποδεικνύεται από την πρώτη θέση που καταλαμβάνει ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ σε όλες τις δημοσκοπήσεις που συγκρίνουν τους πρωθυπουργούς της μεταπολίτευσης. Είναι λοιπόν μάλλον φυσιολογικές οι προεκλογικές επικλήσεις του ονόματός του. Παράλληλα, όμως, ο Λαλιώτης θεωρεί ότι δεν μπορεί να τον επικαλείται ένα κόμμα που ισχυρίστηκε ότι αποτέλεσε «πρώτη φορά Αριστερά», ενώ σχημάτισε κυβέρνηση με τις ψήφους ακροδεξιού εταίρου αποτελούμενου από συκοφάντες και διώκτες του Παπανδρέου. Οπως λέει, δεν αναγνωρίζει στην Κουμουνδούρου την κατοχή κάποιας θαυματουργής «Κολυμβήθρας του Σιλωάμ» όπου καθαγιάζονται ως «αριστερά» πρόσωπα και πολιτικές. Ο Νίκος Κωνσταντόπουλος, πρώην πρόεδρος του Συνασπισμού, αλλά και συνιδρυτής του ΠΑΣΟΚ, από το οποίο διεγράφη το 1976, έχει ταυτιστεί στη μνήμη μέρους του παραδοσιακού ακροατηρίου του ΠΑΣΟΚ με τον ρόλο του κατηγόρου του Ανδρέα στο Ειδικό Δικαστήριο.

Λαθρεμπόριο

Ο ίδιος εκφράζεται όμως σήμερα με πολύ οξύ τρόπο για τις προσπάθειες πολιτικής εκμετάλλευσης του ιστορικού ηγέτη. «Δυστυχώς, γύρω από πρόσωπα που σημάδεψαν τη νεότερη πολιτική μας ιστορία διεξάγεται ένα ασταμάτητο λειψανεμπόριο», λέει στην «Κ». «Επιδίδονται σε αυτό το λειψανεμπόριο λαθρέμποροι πολιτικών πρωτοβουλιών και λαθροθήρες εντυπώσεων. Οσοι επιχειρούν να αντιγράψουν ιστορικά πρόσωπα δεν είναι καν πολιτικοί φακίρηδες, είναι πολιτικοί κλόουν». Ο Κωνσταντόπουλος κυρίως τονίζει τις σαφείς διαφορές του Παπανδρέου με την Αριστερά. «Ο Τσίπρας επιχειρεί να πλαστογραφήσει την Ιστορία. Ο Ανδρέας είχε έναν κατεξοχήν διμέτωπο αγώνα με την Αριστερά και με τη Δεξιά. Πολιτικά, ιδεολογικά, εκλογικά, ήταν ανταγωνιστική η σχέση του με την Αριστερά. Ο Ανδρέας και οι συν αυτώ από τη μια πλευρά και οι αριστεροί από την άλλη έμοιαζαν με γείτονες που ερίζουν. Εριζαν για τη νομή της ευρύτερης εκλογικής πελατείας». Οταν ο Κωνσταντόπουλος έγινε πρόεδρος του Συνασπισμού το 1993, ο Ανδρέας Παπανδρέου θεώρησε ότι μπορεί να αποκαταστήσει τη σχέση του με την Αριστερά και πράγματι, έπειτα από συνομιλίες, οργάνωσαν την από κοινού κάθοδο του ΠΑΣΟΚ με τον Συνασπισμό στις νομαρχιακές εκλογές του 1994. Αυτό, όμως, όπως τονίζει ο Κωνσταντόπουλος, δεν τον έκανε «κομμάτι της Αριστεράς».

Δεν κληρονομείται

Ο ομότιμος καθηγητής Οικονομικών Επιστημών του ΕΚΠΑ, Τάσος Γιαννίτσης, ο οποίος υπήρξε επικεφαλής του Οικονομικού Γραφείου του Ανδρέα Παπανδρέου (1994-1996) και του Κώστα Σημίτη (1996-2000) και στη συνέχεια υπουργός Εργασίας και Εξωτερικών στις κυβερνήσεις Σημίτη, αποδέχεται τη διακριτή θέση του Παπανδρέου στην Ιστορία λέγοντας ότι «με τη μαχητικότητά του, το ιδεολογικό του οπλοστάσιο, τους αγώνες του και τη συμβολή του για την υπέρβαση των πολιτικών διχονοιών και των βαθιών ρηγμάτων της κοινωνίας μας, ακόμη και με τα λάθη του, εξέφρασε με ιδιαίτερο τρόπο κοινωνικές προσδοκίες και συναισθήματα δεκαετιών». Ωστόσο, θεωρεί ότι ο Ανδρέας δεν ήταν ο μοναδικός ηγέτης που σφράγισε την εποχή μας, ενώ υπαινίσσεται ότι το έργο μιας ιστορικής προσωπικότητας δεν μπορεί να γίνει σημαία για την εξυπηρέτηση τρεχουσών πολιτικών αναγκών. «Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο Ανδρέας Παπανδρέου και ο Κώστας Σημίτης είναι οι τρεις εμβληματικοί πρωθυπουργοί της μεταπολίτευσης. Τους οφείλουμε σεβασμό για όσα άφησαν. Παραφράζοντας τον Ανδρέα Παπανδρέου, θα έλεγα ότι το έργο και η προσφορά καθενός τους δεν μπορεί να τεμαχίζεται, δεν χαρίζεται και δεν κληρονομείται. Ανήκει στον ελληνικό λαό και στην Ιστορία μας».

Χωρίς εισπηδήσεις

Ο πρώην υπουργός Παιδείας, βουλευτής και υποψήφιος του ΣΥΡΙΖΑ στην Α΄ Αθηνών, Νίκος Φίλης, διακρίνει τα θετικά και τα αρνητικά της πολιτικής Παπανδρέου: «Ο Ανδρέας Παπανδρέου στις συνθήκες της μεταπολίτευσης ριζοσπαστικοποίησε το Κέντρο, δημιούργησε το ΠΑΣΟΚ και εξέφρασε το αίτημα για την ισότιμη έκφραση στην κοινωνία εκατομμυρίων συμπολιτών μας αποκλεισμένων από το μετεμφυλιακό κράτος της Δεξιάς». Παράλληλα, ο Φίλης αναφέρεται σε παθογένειες, όπως ο λαϊκισμός, ο αρχηγισμός και η λαφυραγώγηση του κράτους, που σε συνδυασμό με τη «νεοφιλελεύθερη μετάλλαξη της συντηρητικής παράταξης», οδήγησαν στην ηθική, πολιτική και οικονομική χρεοκοπία και τα μνημόνια. «Σε αυτή την καμπή, το κενό εκπροσώπησης των λαϊκών στρωμάτων και των ηττημένων της χρεοκοπίας, ανέλαβαν να καλύψουν ο ΣΥΡΙΖΑ και ο Αλέξης Τσίπρας, που αποτέλεσαν ανάχωμα στην ακροδεξιά υποτροπή και εξέφρασαν την ελπίδα μιας νέας δημοκρατικής και ριζοσπαστικής τομής. Αυτή η ελπίδα μέσα σε ένα ριζικά διαφορετικό διεθνές και εσωτερικό σκηνικό παραμένει επίκαιρη». Παράλληλα, όμως, ο Φίλης τονίζει τις σαφείς διαχωριστικές γραμμές που χωρίζουν την Αριστερά από την παπανδρεϊκή Κεντροαριστερά. «Η Ανανεωτική Ριζοσπαστική Αριστερά έχει τις δικές της αξίες και τη δική της ιστορία σε παράλληλη πορεία, διάλογο και αντιπαράθεση με τις ιστορίες της Δεξιάς, του Κέντρου και της δογματικής Αριστεράς. Εχει τις δικές της ηγετικές μορφές και ένα πλήθος απλών αγωνιστών. Η ιδεολογική αυτονομία της επιτρέπει με αυτοπεποίθηση να ανανεώνει διαρκώς την ιδιαίτερη και αυτόνομη ταυτότητά της, να διευρύνεται και να εκπροσωπεί τις ανάγκες πλατιών λαϊκών στρωμάτων, να προχωρεί στον αναγκαίο ιστορικό αναστοχασμό χωρίς να μειώνει τους αντιπάλους της, αλλά και χωρίς να επιχειρεί εισπηδήσεις στην ιστορία άλλων χώρων».

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / *Γράφει ο* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Παιχνίδια νοημοσύνης Ι

Ο διορισμός της 19χρονης έμπαζε νερά από παντού, από το νεαρό της ηλικίας της, άρα και την απειρία της, από το ποιος την πρότεινε, έως το ποιος ενέκρινε τον διορισμό, και στο τέλος ποιος διόρισε αυτόν που ενέκρινε τον διορισμό. Με λίγα λόγια πάρ' τ' αβγό και κούρευ' το. Ο υφυπουργός Τουρισμού βέβαια κ. Κώστας Κουμή είπε ότι κατά τη δική τους άποψη ήταν μια πολύ καλή περίπτωση για τον χειρισμό των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και ότι χρειάζεται κάποιο άτομο εμπιστοσύνης. Βέβαια, δεν την ήξερε τη 19χρονη, αλλά ένας δικός του άνθρωπος του τη σύστησε, και αυτόν ήταν αρκετό. Πάντως, ο κ. Κουμή ήξερε τι έκανε, ήθελε έναν άνθρωπο να ξέρει από μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διότι είδατε τι έγινε; Αναγκάστηκε να τα βλέπει μόνος του και έχουμε θέματα στο εξωτερικό, βέβαια ο ίδιος διαψεύδει οποιαδήποτε προβλήματα. Επίσης, ο κ. Κουμή είπε ότι έκαναν και άλλοι περίεργες προσλήψεις, άρα γιατί φωνάζουμε; Και τι καταφέραμε, είπε ο κ. Κουμή στην εκπομπή Από μέρα σε μέρα του ΡΙΚ, ότι καταφέραμε να στερήσουμε από μία 19χρονη μια ευκαιρία την οποία την άξιζε. Χωρίς πτυχίο, χωρίς εμπειρία, αλλά την άξιζε. Τώρα όσοι και όσες σπουδάσατε, δουλέψατε, και δεν είχατε πρόσωπα να σας συστήσουν πρόβλημά σας. Ας είχατε. Ζηλόφθονοι!

Παιχνίδια νοημοσύνης ΙΙ

Μέλι γάλα Προεδρία της Δημοκρατίας και γενικός ελεγκτής, σε καλό κλίμα όλα, λύσεις για τους παράτυπους διορισμούς θα βρεθούν και μετά κανείς δεν θα έχει να πει τίποτα. Ούτε να κανιβαλίσει θα μπορεί, αθώα πλάσματα, γιατί όλα έχουν τα όριά τους. Το είπε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης, και ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Νικόλας Παπαδόπουλος και ο κ. Σενέκης βουλευτής Αμμοχώστου του ΔΗΚΟ, ο οποίος ήταν πιο λάβρος, εκείνος μίλησε για ασέλγεια. Μια λέξη βαριά, πολύ βαριά για να χρησιμοποιείται ελαφρά τη καρδία. Το να καυτηριάσει κάποιος τον διορισμό ενός ανειδίκευτου προσώπου 19 ετών, δεν είναι ούτε κανιβαλισμός, ούτε ασέλγεια, όταν φυσικά γίνεται σε ευπρεπή πλαίσια. Διότι είναι κρίμα νέοι και νέες που πασχίζουν να βρουν μία δουλειά μετά τις σπουδές τους να ακούν τον κ. Κουμή να λέει ότι στερήθηκε η 19χρονη μια θέση που άξιζε να την έχει, αν και δεν την ήξερε...

Είναι κρίμα νέοι και νέες που πασχίζουν να βρουν μία δουλειά μετά τις σπουδές τους να ακούν τον κ. Κουμή να λέει ότι στερήθηκε η 19χρονη μια θέση που άξιζε να την έχει, αν και δεν την ήξερε...

Χαμογελάστε, παρακαλώ

Ακάθεκτος με τις φωτογραφήσεις και τα βιντεάκια ο υφυπουργός Πολιτισμού κ. Μιχάλης Χατζηγιάννης. Κάθε συνάντηση και ένα φωτογραφικό ενστάντανέ. Συνεχίζει ακάθεκτος να συναντιέται με κάθε φορέα που υπάρχει στην Κύπρο. Μάλλον θα έχει κάποιο σχέδιο ο κ. Χατζηγιάννης, και θα εμπλέξει ολόκληρη την κοινωνία στα πολιτιστικά πράγματα, βιομηχάνους, εργοδότες, βιοτέχνες, κάθε λογής επαγγελματική ομάδα, με ντιβέλοπερ, με τους πάντες. Πάντως, με ικανοποιεί που με κάθε φορέα που συναντιέται βρίσκει τρόπους με τους οποίους μπορεί να συνεργαστεί. Η απορία που έχω είναι μία. Τελείωσαν οι θεσμικοί φορείς του πολιτισμού; Τους είδε όλους; Α, και ακόμη μία, χρήματα για την κάρτα νεολαίας βρέθηκαν; Εξασφαλίστηκαν; Ακόμη μία... με το Τμήμα Αρχαιοτήτων όλα εντάξει; Και ένα παράπονο θα κάνω, γιατί δεν αντέχω να το κρατάω. Συνάντησε και δημοσιογράφους από την Ιταλία, την περασμένη εβδομάδα, εμάς τους εγχώριους, πέντε-έξι είμαστε θα μας συναντήσει; Θα μας ενημερώσει για το πώς προχωράει; Εμάς δεν θέλει να μας δει; Στο πηγάδι εμείς;

Τα μερεμέτια

Και μιας και μιλάμε για πολιτισμό και παιδεία, τελικά στάζει ή όχι η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου; Διότι αν στάζει θα πρέπει να το πούμε στον Ζαν Νουβέλ να στείλει συνεργείο για μερεμέτια, είναι κρίμα. Όχι τίποτε άλλο να μην πιάσει ξανά τη βιβλιοθήκη στο στόμα του ο κ. Θεμιστοκλέους και έχουμε θέματα. Επίσης, προβλήματα χρηματοδότησης αντιμετωπίζει η Κυπριακή Ακαδημία Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών και επίσης και έλλειψη προσωπικού... και αυτή, και μάλιστα γίνονται πράγματα και όπως είπε ο κ. Αντρέας Δημητρίου, πρόεδρος της μεταβατικής διοίκησης της Ακαδημίας Δημητρίου στην Επιτροπή Παιδείας της Βουλής «ενώ παίρνουμε αποφάσεις έχουμε μια δυσκολία στην υλοποίηση τους, διότι δεν έχουμε διοικητική δομή»... και τώρα εξηγούνται όλα. Φταίει η υποστελέχωση και εδώ... Μάλιστα, πάλι μια απορία θα εκφράσω, την υποστελέχωση και τον παραμερισμό της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών γιατί ποτέ κανείς δεν τα συζητάει; Γιατί οδεύει με συνοπτικές διαδικασίες σε κλείσιμο το Κέντρο; Γιατί αφήνεται στην τύχη του; Ακαδημίαν έχομεν, άλλη χρείαν δεν έχομεν!

Εμείς να είμαστε προσεκτικοί;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ζούμε αναμφισβήτητα την εποχή του διαδικτυακού κανιβαλισμού, ο οποίος κυκλοφορά ανά το παγκόσμιο και καταδεικνύει την κατάντια των καιρών μας. Οι λόγοι πολλοί, και παρότι χρήζουν επιστημονικής ανάλυσης εύκολα υποθέτει κανείς πως σ' αυτούς ανήκει και ο πολιτικός θυμός που ψάχνοντας τρόπους να εκτονωθεί, εκτονώνεται συχνά με τους λάθους τρόπους, δεδομένου ότι η πολιτική ωρίμανση και η κριτική σκέψη προϋποθέτουν πολύ περισσότερα από ό,τι μια αντανακλαστική εκτόνωση. Όσο για το πού οφείλεται αυτός ο θυμός, υπάρχουν ένα σωρό αιτίες (βλέπε οικονομική κρίση, πανδημία, ανασφάλεια, τοξικότητα, έκπτωση αξιών κτλ.), οι οποίες φιλτραρισμένες από την αβάσταχτη ελαφρότητα των σόσιαλ μίντια απομακρύνουν τελικά την κοινή γνώμη από την ουσία αντί να την οδηγούν στην αναζήτησή της. Αποτέλεσμα: Η κοινή γνώμη χωρίς τις κατάλληλες αντιστάσεις –δηλαδή ψυχραιμία και ορθολογισμό, βαθύτερη ανάγνωση των γεγονότων και περισυλλογή– γίνεται επιρρεπής σε πολιτική χειραγώγηση και πέφτει εύκολα θύμα πολιτικού λαϊκισμού. Αν λοιπόν στη μία πλευρά βρίσκεται το σύνδρομο του κανιβαλισμού, στην άλλη πλευρά του ίδιου νομίσματος βρίσκεται ο πολιτικός λαϊκισμός που τροφοδοτεί αυτόν τον κανιβαλισμό παριστάνοντας ότι τον καταπολεμά. Γιατί τα γράφω όλα αυτά; Διότι από την πρόσφατη υπόθεση του διορισμού της 19χρονης εκείνο που θεωρώ πως πρέπει να μας προβληματίσει περισσότερο είναι αυτός ο καμουφλαρισμένος λαϊκισμός με τον οποίο επιχείρησαν να διαχειριστούν το όλο συμβάν οι κυβερνώντες. Να σημειώσω πως στη δική μου, τουλάχιστον, αντίληψη εκτός από κάποια αρρωστημένα τρολς και ένα-δύο δημοσιεύματα της πλάκας, δεν είδα να κανιβαλίζεται η εν λόγω νεαρή.

Ακόμα όμως κι αν έτυχε κανιβαλισμού αυτό θα έπρεπε να το ανέμεναν και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο υφυπουργός Τουρισμού αλλά και ο αρχηγός του ΔΗΚΟ –δεν χρειάζεται ιδιαίτερη διορατικότητα– και όχι να βγαίνουν να μας παραδίδουν «μαθήματα» συμπεριφοράς μετατοπίζοντας το κέντρο βάρος του κυβερνητικού λάθους. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έσπευσε να μας νουθετήσει «να είμαστε πιο προσεχτικοί στην κριτική μας ώστε να μην γίνεται κανιβαλισμός εναντίον ατόμων» και το ίδιο πάνω-κάτω έπραξαν και οι άλλοι δύο. Η ουσία ωστόσο στην προκειμένη περίπτωση δεν βρίσκεται στην αντίδραση της κοινής γνώμης αλλά στις πράξεις των ίδιων των κυβερνώντων, οι οποίες πυροδότησαν την αντίδραση της κοινής γνώμης, καθώς και στην προσπάθειά τους να δικαιολογηθούν τα αδικαιολόγητα. Είναι λοιπόν οι κυβερνώντες που οφείλουν πρωτίστως να γίνουν (επιτέλους) πιο προσεχτικοί ώστε αφενός να παραδειγματίσουν με πράξεις και όχι με νουθεσίες και αφετέρου να συγχρονιστεί (επιτέλους) ο τρόπος που κυβερνούν με τις προεκλογικές τους εξαγγελίες, με τις οποίες έπεισαν τον κόσμο να τους ψηφίσει ώστε να υπάρξει (επιτέλους) αλλαγή πολιτικής νοοτροπίας, διαφάνεια, αξιοκρατία και λογοδοσία. Μέχρι στιγμής τίποτα από αυτά δεν είδαμε να συμβαίνει, αντ' αυτού, η κοινή γνώμη βλέπει άστοχες ενέργειες και γκάφες που εντείνουν την ανασφάλειά της δεδομένου ότι δεν αποτελούν «δείγματα» νέας πολιτικής κουλτούρας. Και καπάκι έρχεται και ο αρχηγός του ΔΗΚΟ να εμπαίξει με τη νοημοσύνη του κόσμου, δηλώνοντας στις τηλεοράσεις πως «η νεαρή κοπέλα στοχοποιήθηκε από ΜΜΕ που εκπροσωπούν το παραδοσιακό πολικό κατεστημένο» (ο ίδιος θεωρεί ότι δεν ανήκει σ' αυτό!) και «που μισούν τον κ. Χριστοδουλίδη (!) και που δεν έχουν αποδεχτεί πως κέρδισε τις εκλογές». Αυτό ακριβώς είναι που εννοώ αναφερόμενη σε επικίνδυνο πολιτικό λαϊκισμό.

Και καλό θα ήταν, αν πράγματι ο Πρόεδρος προσδοκά να φέρει αλλαγή της πολιτικής κουλτούρας, να διαχειριστεί πρώτα τους κομματάρχες που τον στήριξαν και οι οποίοι εξακολουθούν να εμπαίζουν τη νοημοσύνη του κόσμου που εμπιστεύτηκε σε αυτόν την απαλλαγή του από αυτού του είδους τον λαϊκισμό. Με άλλα λόγια, εκείνη που οφείλει να γίνει (επιτέλους) πιο προσεχτική είναι η κυβέρνηση και όχι η κοινή γνώμη, διότι η περίοδος χάριτος εξαντλείται και τα προβλήματα που έχουμε ενώπιόν μας είναι πολύ πιο σοβαρά από το ποιος δεν χώνεψε ακόμα την εκλογή του κ. Χριστοδουλίδη.

elenixenou11@gmail.com

EPA/GIAN EHRENZELLER

Δύο εκατομμύρια κυβικά μέτρα βράχου από το βουνό Brienzer Rutsch που βρίσκεται πάνω από το χωριό Brienz/Brinzauls στο Graubuenden της Ελβετίας πρόκειται να χαλαρώσουν και να πέσουν στην κοιλάδα στο άμεσο μέλλον. Οι αρχές διέταξαν την εκκένωσή του.

Το «άφθαρτο» φθάρηκε νωρίς

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν τον περασμένο Σεπτέμβριο, ο «Πολίτης» δημοσίευε τις ιδιωτικές συνομιλίες του Νίκου Χριστοδουλίδη με τον άλλοτε στενό του συνεργάτη Μανώλη Κυριάκου, προέκυπταν σοβαρά ερωτήματα που άφηναν ηθικά και πολιτικά εκτεθειμένο τον κ. Χριστοδουλίδη. Στο ηθικό κομμάτι εξέπληξε η ευκολία με την οποία ήταν έτοιμος να διαβάλει πρόσωπα τα οποία τον επέκριναν. Μία ευκολία που αφενός δημιουργούσε σοβαρές ρωγμές στο ατσαλάκωτο προφίλ που επιμελώς έκτιζε και αφετέρου το γεγονός ότι η λάσπη που με ευκολία ήταν έτοιμος να ρίξει, δολοφονώντας χαρακτήρες έδειχνε τα ελλειμματικά δημοκρατικά αντανακλαστικά τού κατά τα άλλα νέου και άφθαρτου. Στην πολιτική πτυχή, το εν λόγω περιστατικό αναδείκνυε την κακή του κρίση, εγείροντας ένα κεφαλαιώδες ερώτημα: Αν με τόση ευκολία εμπιστευόταν κάποιον όπως τον Μανώλη Κυριάκου, τι τον εμπόδιζε να επιδείξει την ίδια αφέλεια και στον σχηματισμό του υπουργικού του σχήματος; Μπορεί η εμπιστοσύνη στο πρόσωπο του Κυριάκου να έπληξε μόνο τον ίδιο, όμως το ενδεχόμενο επιλογής λάθος προσώπων στο υπουργικό του ενδεχομένως να έπλητε σοβαρά τον τόπο.

Με ποιους θα κυβερνούσε λοιπόν ο Νίκος Χριστοδουλίδης και πόσο έτοιμος ήταν να αναλάβει τα ηνία της χώρας; Αυτές ήταν οι κύριες ανησυχίες που θα έπρεπε να διασκεδάσει, όχι μόνο εξαιτίας του κακού προηγούμενου που εκτυλίχθηκε με τον Κυριάκου αλλά και γιατί γύρω του μαζεύτηκαν ετερόκλητες δυνάμεις που προετοίμαζαν και τους πιο καλοπροαίρετους για τις σκοπιμότητες. Το ΔΗΚΟ, που λίγο καιρό πριν κατάγγελλε την κυβέρνηση στην οποία συμμετείχε ως υπουργός ο Νίκος Χριστοδουλίδης ως την πιο διεφθαρμένη κυβέρνηση, εκτίμησε πως ο συνεχιστής τού Νίκου Αναστασιάδη είναι και ηθικός και άφθαρτος. Ο αντιομοσπονδιακός Μαρίνος Σιζόπουλος, που έβλεπε το κόμμα του να τον εγκαταλείπει, προτίμησε τη σιωπή μπροστά στις δηλώσεις Χριστοδουλίδη για συνέχιση των συνομιλιών από το σημείο που μείναμε στο Κραν Μοντανά.

Και η ΔΗΠΑ, με στελέχη κατά τα άλλα ορκισμένους εχθρούς του Νικόλα Παπαδόπουλου, μια χαρά χώρεσε κάτω και από την ίδια στέγη με το ΔΗΚΟ, ανταλλάσσοντας χειραψίες και εναγκαλισμούς και μάλιστα χωρίς να παρουσιάσουν ούτε κοινό προεκλογικό πρόγραμμα, ούτε βεβαίως να μπουν στη διαδικασία να μας πείσουν για τις κοινές πολιτικές τους θέσεις και αφετηρίες.

Όλες αυτές οι ανησυχίες, βεβαίως, επιβεβαιώθηκαν και με το παραπάνω στην πρώτη πολιτική πράξη του Νίκου Χριστοδουλίδη. Εκείνο το 48ωρο που προηγήθηκε της εξαγγελίας του υπουργικού συμβουλίου, όταν ο Μάριος Καρογιάν έβαζε βέτο για την Αναστασία Παπαδοπούλου στο Δικαιοσύνης και προωθούσε στο υπουργείο Οικονομικών τον Μάκη Κεραυνό. Όταν ο Μαρίνος Σιζόπουλος κλωτσούσε, αν έμπαινε στο υπουργικό σχήμα ο Τάσος Γιασεμίδης και προωθούσε ανεξήγητα το άλλοτε πρωτοκλασάτο στέλεχος της Αλληλεγγύης Μιχάλη Γιωργάλλα για το υπουργείο Άμυνας.

Ξαφνικά το μαύρο μπλοκάκι εξαφανίστηκε. Τα χιλιάδες βιογραφικά επιστημόνων από το εξωτερικό, που όπως έλεγε μελετούσε προσεκτικά, μετατράπηκαν σε επιλογές κομματικών στελεχών, οι διορισμοί αξιωματούχων έγιναν εξόφληση γραμματίων και το Προεδρικό μία μικρή οικογενειακή επιχείρηση. Η παθογένεια όλου του υπουργικού διαφάνηκε στην περίπτωση της 19χρονης. Όχι μόνο για τους λόγους και τον τρόπο που επιλέχθηκε ένα πρόσωπο χωρίς τα κατάλληλα προσόντα να συμβουλεύει τον υφυπουργό Τουρισμού, αλλά και για τον σοβαρό ερασιτεχνισμό που επιδείχτηκε στη διαχείριση της κρίσης. Από την 48ωρη απουσία οποιασδήποτε επίσημης τοποθέτησης, που απέδειξε την ατολμία στο να αναλάβει κάποιος την ευθύνη για κάτι τόσο μικρό, μέχρι και το θράσος που επέδειξε ο υφυπουργός, όταν αναγκάστηκε να αναλάβει την ευθύνη.

Όταν ένα υπουργικό σχήμα δεν μπορεί να διαχειριστεί μία τέτοια μικρή κρίση, τι θα κάνει άραγε στα μεγάλα ζητήματα; Θα κρύβονται για να μην κάψουν το πολιτικό τους κεφάλαιο;

Δυστυχώς, ο Νίκος Χριστοδουλίδης μέσα στις λίγες μέρες διακυβέρνησής του κατάφερε να κάψει το πιο δυνατό του χαρτί. Ότι η υποψηφιότητά του προέρχεται από την κοινωνία και αυτήν ακριβώς θα υπηρετήσει. Ότι ακριβώς επειδή η κοινωνία τον στηρίζει έχει κάθε λόγο να πολεμήσει το κατεστημένο, την κομματοκρατία και την αναξιοκρατία. Αντ' αυτού, μέρα με τη μέρα ενισχύει την αίσθηση πως το άφθαρτο που επικαλείτο φθάρηκε νωρίς και πως το νέο που ευαγγελιζόταν, έχει κτιστεί σε θεμέλια πολύ παλιακά.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η νέα πολιτική καραμέλα

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

«Κανιβαλισμός». Η νέα «καραμέλα» των πολιτικών. Ενίοτε και «ανθρωποφαγία». Με τη γνωστή ουρά για την «αρένα» των κοινωνικών δικτύων. Όλα τα κλισέ μέσα σε μερικές μόνο λέξεις. Πρώτος άνοιξε τον χορό ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πιστεύοντας, αφελώς μάλλον, ότι η κοινωνία είναι οι κλακαδόροι που τον περιβάλλουν. Η κοινωνία, όμως, με την οποία συνομιλούσε καθημερινά, όπως έλεγε, αποδεικνύεται ένα αδηφάγο τέρας που δεν μασάει εύκολα. Γι' αυτό και τα περί κανιβαλισμού έπεσαν στο κενό. Ο κόσμος δεν τα κατάπιε αμάσητα. Γεγονός που ανάγκασε τον Νίκο Χριστοδουλίδη να κάνει ένα επικοινωνιακό ελιγμό σε μια προσπάθεια να σώσει ό,τι διασώζεται. Αναφέρομαι στη συνάντησή του με τον γενικό ελεγκτή η οποία είχε θετικό επικοινωνιακό πρόσημο. Πλην όμως –και δυστυχώς για τον Πρόεδρο– δεν υπολόγισε τον… βασιλικότερο του βασιλέως. Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ, αφού παραδέχτηκε το λάθος με τον διορισμό της 19χρονης, πιπίλισε τα περί κανιβαλισμού, πηγαίνοντας ένα βήμα παρακάτω. Αναφέρθηκε σε όσους «μισούν τον Νίκο Χριστοδουλίδη και δεν του έχουν συγχωρέσει ότι έχει κερδίσει τις Προεδρικές Εκλογές». Το τερμάτισε, δε, κάνοντας λόγο για «παραδοσιακό πολιτικό κατεστημένο». Αφιερώστε μερικά δευτερόλεπτα μονάχα για να κατανοήσετε το οξύμωρο: Ο γιος του Τάσσου, γόνος μιας από τις πιο ισχυρές οικογένειες του τόπου, κουνάει το δάκτυλο στο κατεστημένο! Ναι, είναι τόσο γελοίο όσο ακριβώς ακούγεται, οπότε δεν έχει νόημα να ξοδέψουμε ούτε λέξη παραπάνω.

Ας επιστρέψουμε όμως στη νεοφανή θεωρία «γι' αυτούς που μισούν τον Νίκο Χριστοδουλίδη». Κατ' αρχάς, όσο και να δυσκολεύονται κάποιοι να το αντιληφθούν, οι πολίτες αυτής της χώρας έχουν πιο σοβαρά θέματα ν' ασχοληθούν από τα τοξικά αισθήματα για τον οποιοδήποτε πολιτικό. Έχουν να πληρώσουν λογαριασμούς, να βγάλουν τον μήνα με τιμές που ανεβαίνουν διαρκώς, έχουν παιδιά να σπουδάσουν και ενοίκια να πληρώσουν. Καμιά σκασίλα δεν έχουν για να κανιβαλίσουν τον οποιοδήποτε. Ούτε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ούτε τον υφυπουργό του, ούτε τη νεαρή που ευνοήθηκε από τον ρουσφετολογικό διορισμό. Η κριτική που δέχεται η κυβέρνηση είναι αμιγώς πολιτική. Αφετηρία είναι τα όσα δήλωνε ο Νίκος Χριστοδουλίδης προ ολίγων μηνών, όταν έκανε σημαία του την «αλλαγή πολιτικής κουλτούρας». Τότε που μιλούσε για νέο ύφος και ήθος διακυβέρνησης, για αξιοκρατία και εκσυγχρονισμό στη δημόσια διοίκηση.

Το πρώτο δείγμα γραφής –η πρώτη κορυφαία πολιτική του πράξη– ήταν ένα ηχηρό ράπισμα στις μεγάλες προσδοκίες που ο ίδιος καλλιέργησε. Δεν τήρησε τη δέσμευσή του για συμμετοχή κατά 50% γυναικών στο υπουργικό, καθώς και για άλλα κριτήρια που περιλαμβάνονταν στις προεκλογικές του εξαγγελίες. Απογοήτευσε λοιπόν, και το μούδιασμα ήταν εμφανές σε πολλούς από αυτούς που τον στήριξαν. Κι ύστερα ξεκίνησε το γαϊτανάκι των διορισμών. Η περίπτωση του Μιχάλη Μιχαήλ με το καταγέλαστο βιογραφικό στην ΕΔΥ έστειλε το μήνυμα ότι η κυβέρνηση βαδίζει στον δρόμο των προκατόχων της: όλα για το βόλεμα των ημετέρων. Με μια μικρή αλλά ενδιαφέρουσα «λεπτομέρεια», την παράταση της θητείας του Κυριάκου Κενεβέζου στην πρεσβεία της Αθήνας έναντι του ευτελούς ποσού των 122.400 ευρώ. Ώσπου ξεσπάει το σκάνδαλο για τον διορισμό της 19χρονης στο υφυπουργείο Τουρισμού (χωρίς πτυχίο και οποιοδήποτε προσόν πέραν της συμμετοχής της στο επιτελείο Χριστοδουλίδη) κι αποδεικνύεται περίτρανα ότι ο εχθρός του γελοίου είναι το γελοιωδέστερο. Σαν να μην έφτανε δε η εξόφθαλμη κοροϊδία, μας προέκυψε και ο λαλίστατος Κώστας Κουμής, ο οποίος δεν αρκέστηκε στην καραμέλα του κανιβαλισμού, σήκωσε τους πολιτικούς τόνους με τη μνημειώδη ατάκα: «το υφυπουργείο απασχολούν πιο σοβαρά προβλήματα και θα πρέπει να μας αφήσουν να εργαστούμε».

Εν όψει του απολογισμού των πρώτων 100 ημερών, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα πρέπει να βάλει μια άνω τελεία και να προβληματιστεί για κάποια από τα πρόσωπα που επέλεξε. Πρόσωπα που είναι εμφανώς ακατάλληλα για τη δουλειά που τους ανατέθηκε. Αντί να αναλώνεται το κυβερνητικό επιτελείο σε θεωρίες περί κανιβαλισμού, ας κάνουν απλώς τη δουλειά τους, τιμώντας τις προεκλογικές δεσμεύσεις που τους έφεραν στην εξουσία. Όλα τ' άλλα περισσεύουν, κύριε Πρόεδρε.

stavros.christodoulou@gmail.com

«Σαν Κύπρος» και «σαν κράτος»…

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Εδώ και αρκετά χρόνια παρακολουθώ δηλώσεις Κυπρίων κρατικών αξιωματούχων, διαφόρων κυβερνήσεων, οι οποίοι στο πλαίσιο παρεμβάσεων στην Ε.Ε., ως εκπρόσωποι του κυπριακού κράτους, αρχίζουν την τοποθέτησή τους με την εξαιρετική από κάθε άποψη αναφορά, «σαν Κύπρος» (και όχι ως Κύπρος). Προφανώς, οι εν λόγω αξιωματούχοι, που δεν είναι λίγοι, δεν γνωρίζουν τη διαφορά του «ως» και του «σαν». Σύμφωνα λοιπόν με τη γραμματική των Κλαίρη-Μπαμπινιώτη, «το σαν χρησιμοποιείται μοναχά για παρομοίωση, ενώ το ως αποδίδει ιδιότητα». Γι' αυτό, λοιπόν, η ατάκα «σαν Κύπρος» που κοτσάρουν όπου φτάσουν, κάποιοι Κύπριοι αξιωματούχοι, έχει καταντήσει ανέκδοτο στις Βρυξέλλες. Ένα ανέκδοτο το οποίο σε κάθε περίπτωση ενέχει και το στοιχείο της τραγικότητας αξιωματούχων του κυπριακού κράτους που δεν γνωρίζουν βασικά στοιχεία της ελληνικής γλώσσας και κατά συνέπεια αδυνατούν να συντάξουν μια πρόταση. Προχθές, Πέμπτη, ακούγοντας το πρωινό δρομολόγιο του ΡΙΚ, κάποιοι δημόσιοι λειτουργοί «υιοθέτησαν» το εν λόγω «μότο», προκειμένου να εξηγήσουν τι κάνει το κυπριακό κράτος σε σχέση με τα σχέδια αναβάθμισης πολυκατοικιών που είχαν ανεγερθεί συνεπεία της τουρκικής εισβολής, το 1977. Και έλεγαν ότι «σαν κράτος» κάνουμε αυτό, «σαν κράτος» κάνουμε το άλλο, εξηγώντας την πολιτική και τα σχέδια που δρομολόγησε η κυπριακή κυβέρνηση. «Σαν κράτος» και «όχι ως κράτος».

Με βάση λοιπόν τα πιο πάνω, γίνεται κατανοητό ότι η Κύπρος εκλαμβάνεται από κάποιους αξιωματούχους, αλλά και από κάποιους δημοσίους λειτουργούς ότι προσομοιάζει με κράτος. Και άρα δεν είναι κανονικό κράτος. Αν και γραμματικά θα διαφωνήσω μαζί τους, πολιτικά ίσως να έχουν δίκαιο και να πρέπει τελικά όλοι να ευθυγραμμιστούμε και να υιοθετήσουμε το μότο «σαν Κύπρος» και «σαν κράτος».

Διότι δεν νοείται αξιωματούχος κράτους που έχει επιφορτιστεί με την προώθηση του τουριστικού μας προϊόντος, του μόνου που μπορούμε ακόμη να διαθέσουμε, να παίζει με το κινητό του τηλέφωνο στη διάρκεια συνάντησης με τον διευθύνοντα σύμβουλο μεγάλου τουριστικού οργανισμού. Και να μην τον λαμβάνει υπόψη, σε τέτοιο βαθμό, ώστε ο διευθύνων σύμβουλος να εκνευριστεί και να αποχωρήσει από τη συνάντηση (Αλήθεια, Cyprus Mail). Ο λόγος για τον υφυπουργό Τουρισμού Κώστα Κουμή, ο οποίος θα έπρεπε να είχε κληθεί στο προεδρικό και να του ανακοινωθεί ότι παύεται από τα καθήκοντά του για να μπορεί να έχει ελεύθερο χρόνο και να παίζει όσο θέλει με το κινητό του ή με ό,τι άλλο θέλει.

Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης δεν έπαυσε όμως τον υφυπουργό Τουρισμού, ούτε τον κάλεσε να υποβάλει την παραίτησή του, παρά το γεγονός, ότι ο ίδιος ο κ. Κουμής δεν είναι μόνο επιρρεπής στα κινητά τηλέφωνα, αλλά ήταν και αυτός που προσέλαβε μια 19χρονη στο υφυπουργείο Τουρισμού, μετά από σύσταση ενός «πολύ δικού του ανθρώπου», όπως είχε πει στο ΡΙΚ. Αν και δεν μας είπε ποιο ήταν αυτό το «πολύ δικό του πρόσωπο», το οποίο συνέστησε την πρόσληψη μιας 19χρονης, αυτό που δήλωσε «ξεκάθαρα» είναι ότι «δεν γνώριζα ότι (σ.σ. το εν λόγω πρόσωπο που προσλήφθηκε) ήταν στο επιτελείο του κ. Χριστοδουλίδη». Πρόσθεσε, μάλιστα, ότι «είναι πολύ σημαντικό το κάθε πολιτικό πρόσωπο να έχει πέριξ του ανθρώπους που μπορεί να εμπιστευτεί». Με άλλα λόγια, ο κ. Κουμής, θεωρούσε ότι ένα πρόσωπο 19 ετών, χωρίς καμιά πείρα, θα μπορούσε να εισέλθει στον στενό πυρήνα των συνεργατών του, προτάσσοντας το ζήτημα της «εμπιστοσύνης», το οποίο αποτελεί προϋπόθεση βεβαίως για οποιοδήποτε πολιτικό πρόσωπο, προκειμένου να δέχεται συμβουλές συνεργατών του. Ποιες συμβουλές θα μπορούσε να του δώσει ένα πρόσωπο 19 ετών, χωρίς καμιά πείρα, μόνο ο κ. υφυπουργός θα μπορούσε να γνωρίζει. Εικάζω, πάντως, ότι οποιοσδήποτε 19χρονος, ακόμη και χωρίς πείρα, θα μπορούσε να συμβουλέψει τον κάθε υπουργό και υφυπουργό, ότι είναι τουλάχιστον άκομψο, να παίζει με το τηλέφωνό του εν ώρα συνάντησης με τον διευθύνοντα σύμβουλο ενός τουριστικού οργανισμού, στον οποίο το κυπριακό κράτος επενδύει για να μπορεί να ανακάμψει από τη συνεχιζόμενη πληθωριστική κρίση.

Και να συμβουλέψει και τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ότι οι ετερόφωτοι και κατά συνέπεια οι εύκολα αναλώσιμοι που μάζεψε γύρω του, με ελάχιστες εξαιρέσεις, δικαιωματικά συνιστούν και υπηρετούν αυτό που κάποιοι ονομάζουν «σαν κράτος», «σαν Κύπρος» και «σαν κυβέρνηση». Και κάποιοι άλλοι, «σαν παιδική χαρά».

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ερντογάν ή Κιλιτσντάρογλου;

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Σκέπτομαι μερικές φορές πόσο πολύ έχει αλλάξει ο Ερντογάν. Οταν τον γνώρισα για πρώτη φορά πριν από είκοσι χρόνια ένιωθα ότι είχα απέναντί μου ένα πολύ δυνατό «πολιτικό κτήνος». Δεν μπορούσα όμως να φανταστώ ότι θα ήταν ο άνθρωπος που θα ηγεμόνευε στην Τουρκία κατά τρόπο απόλυτο και θα αναδεικνυόταν σε έναν σημαντικό παγκόσμιο παίκτη. Η απόσταση που έχει διανύσει μέσα σε αυτά τα είκοσι χρόνια είναι ασύλληπτη. Στην πρώτη μας συνέντευξη έπρεπε να περιμένω σε έναν τούρκικο οντά στα γραφεία του κόμματος σε μια παλιά πολυκατοικία σε λαϊκή γειτονιά της Πόλης. Ο ίδιος καθόταν σε μια πολυθρόνα και γύρω του γυναίκες με μαντίλες έπιναν τσάι και του έλεγαν τα προβλήματά τους. Στην τελευταία το πρωτόκολλο επέβαλλε να περπατήσουμε μια μεγάλη απόσταση, πριν συναντηθούμε για μια τηλεοπτική χειραψία, σε ένα τεράστιο σαλόνι ενός υπερφίαλου παλατιού.

Αν εκλεγεί ο ηγέτης της αντιπολίτευσης, Αμερικανοί και Ευρωπαίοι θα δείξουν απέναντί του πολύ μεγάλη ανοχή στα πάντα. Σκεφθείτε πώς θα αντιμετωπίζουν την Τουρκία, όσο και αν προκαλεί.

Ρωτούν πολλοί τι συμφέρει την Ελλάδα; Να επανεκλεγεί ή όχι. Αυτό που ξέρω μετά βεβαιότητος είναι ότι ο πρώιμος Ερντογάν αποτελούσε μια σημαντική ευκαιρία για την Ελλάδα και την Κύπρο. Εκείνη την εποχή έπαιζε δυνατά το ευρωπαϊκό χαρτί, και γιατί ήταν δημοφιλές εντός της Τουρκίας και γιατί το χρησιμοποιούσε σαν εργαλείο για να ξεδοντιάσει το βαθύ κράτος, τον στρατό και τις υπηρεσίες ασφαλείας. Και επειδή ήταν το βαθύ κράτος που πίεζε πάντοτε για να προκαλέσει ένταση με την Ελλάδα, η δική του ατζέντα ήταν εντελώς διαφορετική. Με λίγη τόλμη από τους πολιτικούς της εποχής θα μπορούσαν να έχουν βρεθεί λύσεις χωρίς γκρίζες ζώνες ή αποστρατιωτικοποιήσεις και άλλα ζητήματα που τώρα ρίζωσαν για τα καλά στη λίστα των τουρκικών εμμονών. Ο σημερινός Ερντογάν έχει πέσει στην αγκαλιά του βαθέος κράτους και των ακροδεξιών συνεταίρων του. Ευρωπαϊκή προοπτική δεν υπάρχει. Αντιθέτως οι εμπρηστικές δηλώσεις εναντίον της Ευρώπης και των ΗΠΑ είναι εξαιρετικά δημοφιλείς. Η Ελλάδα και η Κύπρος μπορεί να μην ήταν στο μυαλό του ως προτεραιότητα πριν από είκοσι χρόνια, σήμερα όμως είναι. Και όχι μόνο στο δικό του. Εχει χυθεί πολύ δηλητήριο στην τουρκική κοινή γνώμη και η αναθεωρητική ατζέντα είναι δημοφιλής και κυρίαρχη σε όλο το πολιτικό σκηνικό.

Ερντογάν ή Κιλιτσντάρογλου λοιπόν, αν σκεπτόμαστε αμιγώς ελληνικά; Ερντογάν για ένα λόγο, όσο κυνικό και αν ακούγεται για όσους νιώθουμε την αγωνία πολλών φίλων Τούρκων που ασφυκτιούν τα τελευταία χρόνια. Αν εκλεγεί ο Κιλιτσντάρογλου, Αμερικανοί και Ευρωπαίοι θα δείξουν απέναντί του πολύ μεγάλη ανοχή στα πάντα. Το κάνουν με τον Ερντογάν όταν τους προκαλεί σε σχέση με τη Ρωσία ή άλλα κρίσιμα θέματα. Σκεφθείτε αν χάσει πώς θα αντιμετωπίζουν την Τουρκία, όσο και αν προκαλεί. Σε λίγο θα ξέρουμε βέβαια αν ο Ερντογάν θα κλείσει τον κύκλο του με έναν θρίαμβο ή ως ένας ακόμη ηγέτης που έπεσε στην παγίδα της ύβρεως.

Η μάχη των μαχών

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Η σημερινή εκλογική αναμέτρηση στη γειτονική Τουρκία έχει προσλάβει εκ των πραγμάτων διαστάσεις μείζονος σημασίας σε περιφερειακό επίπεδο. Και αυτό κυρίως εξαιτίας της άκρως επικριτικής στάσεως εναντίον του σημερινού προέδρου Ερντογάν από κορυφαία συστημικά ΜΜΕ μεγάλων δυτικών δυνάμεων. Τούρκοι αναλυτές ομιλούν για «ωμή παρέμβαση της Δύσεως στις τουρκικές εκλογές» και ίσως δεν έχουν άδικο.

Βεβαίως τίτλοι, όπως αυτός που δημοσίευσε προσφάτως η Washington Post ότι «η ήττα του κ. Ερντογάν θα είναι νίκη για τη δημοκρατία σε όλον τον κόσμο», ενδέχεται να έχουν το αντίθετο αποτέλεσμα από το επιδιωκόμενο.

Να οδηγήσουν, με άλλα λόγια, σε αύξηση του αντιδυτικού αισθήματος των πολιτών της χώρας και ενίσχυση της δημοτικότητος του κ. Ερντογάν. Αυτά όμως είναι θέματα που θα διευκρινισθούν με την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων του πρώτου γύρου των σημερινών εκλογών.

Το θέμα που ενοχλεί βεβαίως τις ΗΠΑ είναι το πνεύμα «σχετικής ανεξαρτησίας» που επιδεικνύει ο κ. Ερντογάν ως προς την πολιτική του προέδρου Μπάιντεν για την επιβολή παγκόσμιας κυριαρχίας, με λάβαρο ιδεολογικό τον «εκδημοκρατισμό» των «αυταρχικών καθεστώτων».

Από τη στιγμή που σύμπασα η Δυτική Ευρώπη, με πρώτη τη Γερμανία, συντάχθηκε εκούσα άκουσα με την αποστολή της Δύσεως όπως την προσδιόρισε ο κ. Μπάιντεν, δεν είναι δυνατόν να γίνει ανεκτή η στάση του προέδρου της Τουρκίας.

Ούτως ή άλλως πριν καν εκλεγεί πρόεδρος των ΗΠΑ ο κ. Μπάιντεν κατέστησε σαφή την αντιπάθειά του προς τον κ. Ερντογάν όταν σε συνομιλία του με το δημοσιογραφικό επιτελείο των Τάιμς της Νέας Υόρκης είχε υποστηρίξει την απομάκρυνση του Τούρκου προέδρου από την εξουσία, αλλά όχι με πραξικόπημα.

Από την άλλη πλευρά, μια αυτοκρατορική δύναμη, που είναι στις μέρες μας οι ΗΠΑ, δεν είναι δυνατόν να ανεχθεί διαφοροποιήσεις ή τάσεις έστω και σχετικής ανεξαρτησίας, διότι λειτουργούν υπονομευτικά του κύρους της. Αυτό ακριβώς προσδίδει μια σημαντική περιφερειακή διάσταση στις εκλογές στην Τουρκία.

Ομως η συμμαχία των ΗΠΑ με τους Κούρδους της Συρίας δαιμονίζει όχι μόνον τον κ. Ερντογάν αλλά και την πλειοψηφία των πολιτών αυτής της χώρας. Παράλληλα, το ενδεχόμενο νίκης του κ. Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου με την ψήφο των Κούρδων –των ορκισμένων «εχθρών» της Τουρκίας– δεν εγγυάται μιαν ομαλή εναλλαγή στην εξουσία.

Εν αναμονή των εξελίξεων στη γειτονική μας χώρα θα ήταν χρήσιμο ενδεχομένως να ληφθεί υπόψη ότι «η Δύση» δεν έχει ως έννοια την ίδια ανάγνωση σε Ελλάδα και Τουρκία. Αν και η Επανάσταση το 1821 υπήρξε όντως θαυμαστό γεγονός, η ίδρυση του ανεξαρτήτου κράτους της Ελλάδος αποτελεί επεισόδιο της ευρωπαϊκής διπλωματίας.

Στην άλλη ακτή του Αιγαίου, ωστόσο, οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις ήσαν αυτές που είχαν μεθοδεύσει τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά το τέλος του Μεγάλου Πολέμου. Και οι Τούρκοι σε αντίθεση με εμάς τους Ελληνες έχουν μνήμη σκληρή. Προσαρμόζονται βέβαια ανάλογα με τις συνθήκες, αλλά δεν λησμονούν. Θα δούμε πού θα βγάλει εντέλει αυτή η ιστορία.

Προσχηματική η διδασκαλία των Αρχαίων

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο Αλέξανδρος Νεχαμάς στην «Κ» της περασμένης Κυριακής (7/5) παρενέβη στη συζήτηση για το περιβόητο θέμα της κατάργησης της υποχρεωτικής διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών στις κλασικές σπουδές του Πρίνστον. Ο Νεχαμάς είναι καθηγητής στο Πρίνστον, μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, κυρίως όμως συγγραφέας έργων σημαντικών για τη γνώση, και την επίγνωση, της ελληνικής φιλοσοφίας. Το τελευταίο του βιβλίο που μεταφράστηκε στα ελληνικά φέρει τον τίτλο «Αρετές της αυθεντικότητας: Δοκίμια για τον Πλάτωνα και τον Σωκράτη» - «Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης».

Στο άρθρο του ο Νεχαμάς υποστηρίζει ότι η κατάργηση της υποχρεωτικής διδασκαλίας δεν είναι θύμα του παλιρροϊκού κύματος της πολιτικής ορθότητας. Ενας άλλος καθηγητής στο ίδιο πανεπιστήμιο, ο Νταν ελ Πατίγια Περάλτα, είχε υποστηρίξει πως ο ρατσισμός, η δουλεία και ο φυλετισμός οφείλονται στην αρχαιότητα. Ο Νεχαμάς μεταθέτει το πρόβλημα στη βάση του. Στον τρόπο με τον οποίο διδάσκονται τα αρχαία ελληνικά και τα λατινικά, με έμφαση κυρίως στα γραμματοσυντακτικά φαινόμενα, με αποτέλεσμα να λειτουργούν αποτροπαϊκά για τις κλασικές σπουδές. Από τότε που η εκμάθηση έγινε προαιρετική αυξήθηκαν οι αιτήσεις συμμετοχής στα αντίστοιχα τμήματα. Το θέμα έχει ενδιαφέρον διότι αφορά κατά μείζονα λόγο το δικό μας εκπαιδευτικό σύστημα.

Κάποτε κάποιοι θα πρέπει να αποφασίσουν να βρουν τρόπο θεραπείας αυτής της αναπηρίας της παιδείας μας. Επαιρόμεθα πως είμαστε απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων, αλλά τους γνωρίζουμε ακροθιγώς. Μερικά ονόματα εδώ κι εκεί, καμιά αξιομνημόνευτη φράση, και πέραν τούτου μακριά από μας. Πόσες ώρες διδασκαλίας Αρχαίων στη μέση εκπαίδευση και πόσοι από τους αποφοίτους τους μπορούν να πουν πως ξέρουν αρχαία ελληνικά; Και δεν εννοώ ξέρουν να κάνουν χρονικές αντικαταστάσεις, προϊόν παπαγαλίας. Εννοώ πόσοι από αυτούς μπορούν να έχουν αναγνωστική εμπειρία ενός αρχαίου κειμένου; Ο,τι ίσχυε στον καιρό μου ισχύει και σήμερα. Ισως επί τα χείρω. Προοδεύουμε οπισθοδρομώντας. Στον καιρό μου στη Φιλοσοφική σχολή πήγαιναν όχι μόνον οι καλύτεροι μαθητές, αλλά κατά τεκμήριον όσοι αγαπούσαν το διάβασμα της λογοτεχνίας, της φιλοσοφίας ή της Ιστορίας. Ηταν μια δύσκολη σχολή. Δεν ισχύει πλέον. Ως επί το πλείστον λειτουργεί ως η εύκολη λύση. Και αναρωτιέμαι πόσοι από τους αποφοίτους των σχολών αυτών έχουν καταφέρει εν τω μεταξύ να αποκτήσουν την ικανότητα που δεν τους έδωσε το λύκειο, τη δυνατότητα αναγνωστικής εμπειρίας. Χωρίς να παραγνωρίζω τις βάσεις που μου είχε δώσει το σχολείο, εγώ την κατέκτησα μόνος μου με τον μόνο δυνατό τρόπο: την ανάγνωση.

Πώς είναι δυνατόν ένα έθνος που στηρίζει την ταυτότητά του στους δεσμούς του με την αρχαία Ελλάδα να μην έχει βρει μετά από διακόσια χρόνια τον τρόπο να τη διδάσκει στα παιδιά του; Για τα λατινικά δεν μιλάω καν. Η διδασκαλία τους ήταν πάντα και παραμένει ακόμη προσχηματική. Στο απολυτήριο είχα είκοσι, όμως όταν στον πρώτο χρόνο στο Παρίσι βρέθηκα αντιμέτωπος με κείμενο του Τίτου Λίβιου ήθελα να κρυφτώ στο πλησιέστερο σπήλαιο.

Θα μου πείτε βρισκόμαστε μία εβδομάδα πριν από τις εκλογές. Τον Ελληνισμό τον απασχολούν σοβαρά προβλήματα όπως η απεικόνιση της Παναγίας ως γκέισας ή τα τηλεφωνήματα που θα κάνει ο Βαρουφάκης σε περίπτωση θερμού επεισοδίου στο Αιγαίο. Οι συνδικαλιστές της εκπαίδευσης αντιστέκονται στην ελληνική Pisa και σε ένα μήνα ξεκινούν οι Πανελλαδικές. Κι εγώ ασχολούμαι με τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών. Για ένα θέμα που δεν αφορά κανέναν και, φοβάμαι, δεν αφορά ούτε τους άμεσα ενδιαφερομένους, αυτούς που τα διδάσκουν. Υπάρχουν οι εξαιρέσεις, όμως, δυστυχώς, η φωνή τους χάνεται μέσα στην εκκωφαντική βοή των γεγονότων.

Κι όμως αν υπάρχει μια ουσιαστική μεταρρύθμιση στην εκπαίδευση, κυρίως στη μέση, αυτή αφορά τη διδασκαλία των Αρχαίων. Και κατ' επέκταση των ελληνικών. Δύσκολο, από πού ν' αρχίσει κανείς και πώς να απαλλαγούν οι φιλόλογοι από τον εθισμό στη γραμματική και στο συντακτικό και στα περίφημα «αποσπάσματα», τα οποία και πάλι οδηγούν στα γραμματοσυντακτικά φαινόμενα. Χρειάζεται θάρρος, επινοητικότητα και χρειάζεται πριν απ' όλα διάγνωση του προβλήματος. Αρκεί να υπολογίσεις το κόστος σε ώρες διδασκαλίας με τα πενιχρά αποτελέσματα.

Πολύ θα ήθελα να δω μια, έστω, αναφορά σε κάποιο από τα προγράμματα των κομμάτων για το θέμα. Κάτι είπα τώρα, θα μου πείτε.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Η ιερότητα της πολιτικής: πώς μηδενίζεται

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Είναι δυνατό να υπάρξει πολιτικός βίος (ευθύνη αρχόντων και πολιτών, άθλημα κοινωνικής συνοχής) δίχως «σέβας θεών»; Ο ρεαλισμός των Ελλήνων θα απαντούσε: Οχι – μάλλον και η πανανθρώπινη εμπειρία: Η άρθρωση και συγκρότηση του κοινωνικού γεγονότος, γύρω πάντοτε από έναν άξονα του «ιερού», ήταν το κοινό γνώρισμα της συλλογικής συμβίωσης των ανθρώπων, πάντοτε – ώς τη σύγχρονη εποχή, του πολιτισμού της «εκκοσμίκευσης». Ο πολιτισμός μας σήμερα μοιάζει με την πρώτη προσπάθεια του ανθρώπου να οργανώσει κοινωνίες και να ασκήσει πολιτική, παραιτημένος από κάθε μεταφυσική αναφορά. Και αυτή η παραίτηση πανηγυρίζεται σαν απελευθέρωση από δογματικές ιεροποιήσεις της εξουσίας, από θεοκρατικές τυραννίες, θρησκευτικούς εξωραϊσμούς της βίας. Ταυτίζεται η παραίτηση από τη μεταφυσική με την «πρόοδο» που πέτυχε ο άνθρωπος στους τελευταίους αιώνες, και συναρτάται με τις ιλιγγιώδεις κατακτήσεις του στην επιστήμη και στην τεχνολογία.

Ετσι, κάθε λόγος, έστω και άτολμο ψέλλισμα που επιχειρεί να θυμίσει ότι κανονιστικές αρχές συμβίωσης δεν είναι δυνατό να λειτουργήσουν όταν αντλούνται μόνο από ορθολογικές συμβάσεις, όπως δεν υπάρχει ήθος και ηθική δίχως οντολογικό θεμέλιο (κοινή βίωση νοήματος της ύπαρξης και του υπαρκτού), κάθε τέτοιος λόγος υποβλέπεται σαν σκοταδιστικός, ανασταλτικός της προόδου. Λόγος ύποπτος θεοκρατικών οραματισμών, θρησκόληπτης δουλοφροσύνης.

Ειδικά στη σύγχρονη Ελλάδα, όπου ο κοινωνικός προβληματισμός είναι κυρίως συνθηματολογικό αναμάσημα εισαγόμενων ιδεολογημάτων, θέλει πολύ κουράγιο για να υπενθυμίσει κανείς έστω τα αυτονόητα. Αν οι Αρχαίοι Ελληνες άφησαν πίσω τους κυρίως ναούς και αγάλματα θεών, δεν το επέβαλε κάποιος Χομεϊνί της τότε εποχής. Και αν η ελληνικότητα, στο λεγόμενο «Βυζάντιο», σημάδεψε την Ιστορία πάλι με αρχιτεκτονήματα λατρείας και Εικόνες ιερές, δεν το υπαγόρευσαν οι φονταμενταλιστές εκείνων των καιρών – ο αυταρχισμός δεν γεννάει ποτέ θαύματα τέχνης και κορυφώματα πολιτισμού. Ο άνθρωπος έχει μπροστά του το αίνιγμα του θανάτου, ακόμα και μέσα στην ίδια τη βιοδομή του, όπως έλεγε ο μαρκήσιος ντε Σαντ, τη θηριώδη ορμή προς το έγκλημα. Μόνο αν υπερβεί την αλογία του θανάτου και το α-νόητο της θηριώδους ορμής, μόνο τότε εξουδετερώνει τη Σφίγγα και ψηλαφεί νόημα της ύπαρξής του και της ύπαρξης του κόσμου.

Η πανανθρώπινη εμπειρία θεμελίωνε πάντοτε το «κοινόν άθλημα» κοινωνίας και πολιτικής σε «νόημα» υπερβατικό. Ο Βιτγκενσταϊν συνόψισε μοναδικά:

«Το νόημα του κόσμου πρέπει να βρίσκεται έξω από τον κόσμο. Στον κόσμο όλα είναι όπως είναι και όλα συμβαίνουν όπως συμβαίνουν. Μέσα στον κόσμο δεν υπάρχει καμιά αξία – και αν υπήρχε, δεν θα είχε καμιά αξία. Αν υπάρχει μια αξία που να έχει αξία, πρέπει να βρίσκεται έξω από όσα συμβαίνουν· και έχουν - έτσι. Γιατί όλα όσα συμβαίνουν και έχουν - έτσι είναι συμπτωματικά. Αυτό που τα κάνει να μην είναι συμπτωματικά δεν μπορεί να βρίσκεται μέσα στον κόσμο, γιατί τότε θα ήταν και αυτό συμπτωματικό. Πρέπει να βρίσκεται έξω από τον κόσμο».

Ερωτήματα απλά, στοιχειώδη: Αν το ανθρώπινο λογικό υποκείμενο είναι μόνο μια συμπτωματική εξέλιξη των προηγμένων θηλαστικών· αν από μόνη της η ύλη, κάτω από ορισμένες συνθήκες, παράγει «πνεύμα»· αν η ίδια η δημιουργία του σύμπαντος από τη «Μεγάλη Εκρηξη» και ο ακριβέστατος συντονισμός των προϋποθέσεων για την εμφάνιση «έλλογης ζωής» είναι μόνο προϊόν ανερμήνευτης «τυχαιότητας», τότε, ποια ευθύνη «νοήματος» μπορεί να τιθασεύσει τα κτηνώδη ορμέμφυτα του ανθρώπου;

Πρέπει να είσαι ουτοπιστής για να δεχθείς ότι μπορεί να λειτουργήσει αρετή, αιδώς και δίκη, μόνο επειδή το επιτάσσει ο «ορθός λόγος» και το κοινό συμφέρον. Μοιάζει παράδοξο, αλλά ο μέγιστος εχθρός του λογικού ανθρώπου, ο θάνατος, είναι και μέγιστη πρόκληση που παράγει ποιότητα ζωής, δηλαδή πολιτισμό. Το κάλλος, ο έρωτας, κάθε μεγάλη Τέχνη μέσα στην Ιστορία, είναι τα μέτρα της υπαρκτικής αναμέτρησης του ανθρώπου με το «όντως υπαρκτό»: την ελευθερία από τον χρόνο και τη φθορά.

Ακούμε τους πολιτικούς να αγορεύουν από το βάθρο των μεθυστικών απολαύσεων που τους προσφέρει η εξουσία και να υπόσχονται «συνέπεια», «τιμιότητα», «αξιοκρατία». Και όσοι από μας διατηρούν ακόμη στοιχειώδη κριτική εγρήγορση, διερωτώνται: Με ποιο πρωτογενές κίνητρο θα ασκήσουν αυτές τις αρετές; Οταν δεν εμπιστεύονται καμιά ελπίδα ακατάλυτη από τον θάνατο, ποια αίσθηση ευθύνης θα τους υπαγορεύσει τη συνέπεια, την τιμιότητα, την αξιοκρατία;

Υστερόγραφο

Με τη σημερινή επιφυλλίδα αλλάζει ο ρυθμός της επιφυλλιδογραφίας μου στην «Καθημερινή»: Από βδομαδιάτικη, θα γίνει μηνιαία. Επιβάλλει την αλλαγή η ηλικία, δηλαδή οι μειωμένες πια αντοχές μου. Η πρώτη μου επιφυλλίδα στην «Κ» δημοσιεύτηκε στις 25.6.1964 – πριν από πενήντα εννέα χρόνια. Θα είμαι πάντοτε ευγνώμων για την τιμή αυτής της πολύχρονης συνεργασίας, το δώρο να συμπορευτώ με μεγάλους μαστόρους της γλώσσας και του ήθους.

Χ. Γ.

Το κρισιμότερο ερώτημα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Αν ο ελληνισμός, σε Κύπρο κι Ελλάδα, οφείλει να θέσει το κρισιμότερο ερώτημα σε σχέση με τις τουρκικές εκλογές και το αποτέλεσμά τους σε σχέση με το Κυπριακό και τα ελληνοτουρκικά, τότε πρέπει να αναστοχαστεί επί του εξής απλού: Προτιμά την επανεκλογή ενός τύπου όπως τον Ερντογάν, που ήδη έχει μετατρέψει τα τελευταία χρόνια την Τουρκία σε ένα προσωποπαγές και αντιδημοκρατικό καθεστώς που στο σενάριο της επανεκλογής του θα οριστικοποιήσει μια κατάσταση πραγμάτων προς τον απόλυτο αυταρχισμό, ή προτιμά έναν τύπο σαν τον Κιλιτσντάρογλου, που παρά την κεμαλική του προέλευση και τον ετερόκλητο πολιτικό του σχηματισμό, μπορεί να δώσει μια ευκαιρία στην Τουρκία να επανέλθει σε τροχιά εκδημοκρατισμού;

Προσοχή! Το ερώτημα δεν θέτει ένα ζήτημα πολιτικής πρόβλεψης για το πώς ο ένας ή ο άλλος, αν εκλεγούν, θα κινηθούν σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής την επόμενη ημέρα σε σχέση με το Κυπριακό και τα ελληνοτουρκικά. Επαναφέρει, ωστόσο, σε επίπεδο αναστοχασμού, το παλιό ερώτημα της Γεωγραφίας: Ποιον προτιμάς για γείτονα; Έναν ηγέτη που είναι αυταρχικός και παραμένει στην εξουσία για 20 και πλέον χρόνια, σφραγίζοντας ακόμη σε μια θητεία τον αυταρχισμό του ή έναν ηγέτη που μπορεί να πάρει μια ευκαιρία, για τη χώρα του, για να κινηθεί δημοκρατικότερα; Το εν λόγω ερώτημα, συχνά, απουσιάζει από τη δημόσια σφαίρα της ελληνόφωνης ανάλυσης, όταν η τελευταία εξετάζει τις τουρκικές εκλογές. Κι επιπλέον, το ζήτημα του εκδημοκρατισμού πηγαίνει μέχρι και τη θεωρία –με σοβαρή εμπειρική επαλήθευση διαμέσου του 20ού και 21ου αιώνα– των κορυφαίων Maoz, Russet, de Mesquita, Morgan και Campbell για τη «δημοκρατική ειρήνη», η οποία υποστηρίζει πως δύο δημοκρατικά κράτη δεν πολεμούν μεταξύ των.

Οι τουρκικές εκλογές σήμερα κρίνουν σε μεγάλο βαθμό την επόμενη ημέρα των σχέσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ, καθώς και το πώς θα κινηθεί η Τουρκία για τα επόμενα χρόνια σε σχέση με τον εξωτερικό της προσανατολισμό –σε μια κρίσιμη συγκυρία όπου ο πόλεμος στην Ουκρανία ξανασχεδιάζει ολόκληρη την αρχιτεκτονική ασφάλειας του διεθνούς συστήματος. Κρίνουν επίσης και το προς ποια κατεύθυνση θα κινηθεί, για τις επόμενες δεκαετίες, η τουρκική κοινωνία. Κάπου εκεί, ανάμεσα, με πολύ μικρά γράμματα δυστυχώς, βρίσκεται και το Κυπριακό –άλυτο εδώ και πέραν του μισού αιώνα και χωρίς συνομιλίες για μια εξαετία. Είτε με τον Ερντογάν, είτε με τον Κιλιτσντάρογλου η επόμενη ημέρα για την προοπτική επανέναρξης των συνομιλιών στο Κυπριακό αποκτά ξεχωριστή σημασία, κυρίως για να διαφανεί αν υπάρχει, έστω, ένα μικρό παράθυρο ευκαιρίας προκειμένου να δοθεί ένα τέλος στο απαράδεκτο στάτους κβο της κατοχής από το 1974 ή αν η διχοτόμηση, οριστικά, θα επικρατήσει επί κυπριακού εδάφους κι επίσημα.

Καλό θα ήταν και οι διαμορφωτές εξωτερικής πολιτικής και λήπτες αποφάσεων στην Κύπρο να θέσουν το κρίσιμο και συνάμα απλό ερώτημα για την Τουρκία της επόμενης ημέρας. Και να σχεδιάζουν όχι κατά τα τετριμμένα τη στρατηγική προσέγγιση εκείνη που θα επιτρέψει και έναν ειλικρινή διάλογο στο Κυπριακό και το σχέδιο Β σε περίπτωση που τα πράγματα δυσκολέψουν. Η Τουρκία, είτε με τον Ερντογάν είτε με τον Κιλιτσντάρογλου, παραμένει ένα σημαντικό κράτος σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο και, επιτέλους, καλό θα ήταν να την προσεγγίζουμε με την ανάλυση εκείνη που είναι και εξωστρεφής και, κυριότερα, χωρίς χαμένα στην Ιστορία επιχειρήματα με απλούς δυϊσμούς περί Κεμαλιστών και Ισλαμιστών.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

EPA/IDREES MOHAMMED

Ανθρωποι που διέφυγαν από τη σύγκρουση στο Σουδάν περιμένουν τη μεταφορά προς την πόλη Renk, στο Wunthaou του νότιου Σουδάν, κοντά στα σύνορα με το Σουδάν.

Ο Επίτροπος στη διαπασών...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ο Ευρωπαίος Επίτροπος Δικαιοσύνης Ντιντιέρ Ρέιντερς («Φιλελεύθερος», 7/5) συνέχισε από εκεί που έμεινε στο ΚΥΠΕ, (4/5). Μίλησε για τη διαφθορά, τα χρυσά διαβατήρια, για τα ελλείμματα στο κράτος δικαίου στη νήσο. Για πρώτη φορά τόσο στοχευμένα, δημόσια, καθαρά. Είπε πως «επιβάλλεται να έχετε έναν ανεξάρτητο γενικό εισαγγελέα».

Μερικά κύρια σημεία από τις δηλώσεις του:

• «Δεν πρόκειται απλώς για την παραχώρηση μιας βίζας ή ενός διαβατηρίου, αλλά για ξεπούλημα των ευρωπαϊκών μας αρχών και αξιών».

• «Πρέπει να προχωρήσετε ακόμη περισσότερο με τους κανόνες που αφορούν τη διαφάνεια που αφορούν τα περιουσιακά στοιχεία αξιωματούχων, εκλεγμένων προσώπων στο κοινοβούλιο, στην κυβέρνηση αλλά και στα γραφεία των διάφορων υπουργών».

• «Για να καταπολεμηθεί η διαφθορά επιβάλλεται να έχετε ανεξάρτητους, καταρτισμένους και αποτελεσματικούς δικαστές. Και χρειάζεται να δοθούν οι απαραίτητοι πόροι».

• «Το σύστημα απονομής δικαιοσύνης πρέπει να εκσυγχρονιστεί, να προχωρήσει η ψηφιοποίηση και να τεθούν νέοι δικονομικοί κανόνες».

• «Και βέβαια ιδιαίτερο βάρος πέφτει στο Γραφείο του γενικού εισαγγελέα. Επιβάλλεται να έχετε έναν ανεξάρτητο γενικό εισαγγελέα».

• «Είναι υπερβολικά μεγάλο το χρονικό διάστημα που περνά για να δούμε αποφάσεις από τα δικαστήρια».

Οι δηλώσεις Ρέιντερς συνέπεσαν με το συνέδριο του κόμματος που κυβερνούσε τη χώρα τα τελευταία δέκα χρόνια με πρόεδρο τον Ν. Αναστασιάδη και με την πρωταγωνιστική συμμετοχή και του νυν ΠτΔ. Ιδού πώς βλέπουν τα κεντρικά πολιτικά στελέχη του την κατάσταση πραγμάτων που άφησαν πίσω τους. Μερικές «ατάκες» από την πρόεδρο, τον αν. πρόεδρο και τους αντιπροέδρους:

Η πρόεδρος: «Έχουμε κάθε λόγο να αισθανόμαστε περήφανοι. Για ένα κόμμα ανοιχτό, εξωστρεφές και πρωταγωνιστή στα πολιτικά δρώμενα του τόπου».

Ο αν. πρόεδρος: «Όλοι μαζί θα προχωρήσουμε μπροστά, γυρίζουμε σελίδα και ο ΔΗΣΥ θα προχωρήσει με πιο μεγάλες, μεγαλύτερες νίκες στο μέλλον».

Ο αντιπρόεδρος: «Συνεχίζουμε με στόχους, με όραμα, με πρόγραμμα για να οδηγήσουμε τη χώρα και τον τόπο σε ακόμα καλύτερες μέρες».

Η αντιπρόεδρος: «Η παράταξή μας σήμερα έχει γυρίσει σελίδα. Μια σελίδα που θα γραφτεί με τις πιο λαμπρές προοπτικές για να πάμε μπροστά τον ΔΗΣΥ».

Ο αντιπρόεδρος: «Γυρίζουμε σελίδα ενωμένοι για έναν ισχυρό ΔΗΣΥ που υπεύθυνα και σοβαρά να οδηγεί τον τόπο στην ανάπτυξη και την ευημερία».

Πιάσαμε πάτο και άλλοι περί άλλων τυρβάζουν. Μας λέει ο Ρέιντερς όσα έπρεπε να αλλάζουμε μόνοι μας. Η σιωπηλή πλειοψηφία βλέπει, από τη μία, την κατηφόρα και, από την άλλη, απορεί με την κατώτερη των περιστάσεων αντιπολίτευση. Τι μένει; Η επιμονή Ρέιντερς, αφού μόνοι μας δεν μπορούμε ούτε τα στοιχειώδη!

Στο ίδιο μίγμα πολιτικής και η συνάντηση του ΠτΔ με τον γενικό ελεγκτή (10/5). Σύμφωνα με τον γ.ε. «βρέθηκαν λύσεις για όλα τα ζητήματα που προέκυψαν. 1. Για τους συμβούλους των αξιωματικών της κυβέρνησης και των βουλευτών, ο Πρόεδρος θα προχωρήσει σε ετοιμασία νομοσχεδίου –πρότυπου του νόμου που υπάρχει ήδη για τους κοινοβουλευτικούς συνεργάτες– που θα προωθήσει το αμέσως επόμενο διάστημα στη Βουλή. 2. Θα προχωρήσει επίσης με ελέγχους, προκειμένου να διαπιστωθεί το κατά πόσον οι σύμβουλοι ικανοποιούν τα κριτήρια. Όσοι δεν τα τηρούν, τότε θα υπάρξει τερματισμός της σύμβασής τους».

Λοιπόν, στην αυλή των θαυμάτων μας όλα είναι πιθανά! Είναι όλα αυτά στην αρμοδιότητα του γ.ε., και μάλιστα να τα ανακοινώνει ο ίδιος; Προφανώς όχι! Αλλά πολύ καλά κάνει ο γ.ε. που παίρνει αυτές τις πρωτοβουλίες, έστω, θεσμικά ανορθόδοξες. Είναι πραγματικά λυπηρό που κόμματα που ευαγγελίζονται κάθε τόσο αλλαγές και μεταρρυθμίσεις, δεν έκαναν αυτό που έκανε ο γ.ε. Μια ειδική σύσκεψη μεταξύ τους, επεξεργασία μιας πρότασης που θα καλύπτει αυτά τα κενά, να δούμε πώς τίθεται τέρμα σε μια παλαιοκομματική πρακτική ή πώς οι τρύπες γεμίζουν με κανόνες και οι κανόνες με κριτήρια και διαφάνεια.

Μέσα στο ίδιο πνεύμα εντάσσεται και η αναφορά της ηλ. έκδοσης Offsite (10/5) για την πρόθεση της κυβέρνησης να φτιάξει τρία νέα υφυπουργεία: Μετανάστευσης, Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και Αθλητισμού. Προσθέτω τα πέντε ήδη υπάρχοντα: υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, υφυπουργείο Ναυτιλίας, υφυπουργείο Τουρισμού, υφυπουργείο Πολιτισμού.

Σύνολο 8. Βέβαια αυτά τα ζητήματα, όπως η «σπορά» υφυπουργείων, είναι απείρως πιο σημαντικά από τη διάσημη αυθαιρεσία του υφυπουργού Τουρισμού. Η λογική της διανομής τίτλων και μικροεξουσίας συνιστά άσκηση της πιο παλαιοκομματικής πρακτικής που γαρνίρεται με σκόνη για δήθεν καλύτερη διοίκηση. Στη δική μου γνώμη, μια ισχυρή δομή, μια ικανή διοίκηση μέσα στα υπάρχοντα υπουργεία δίνει πολύ καλύτερες απαντήσεις παρά ο διασκορπισμός της εξουσίας σε τιτλούχους χωρίς σχέδιο και συνοχή όπως λ.χ. συμβαίνει με τα δίδυμα Μιχαηλίδου – Χατζηγιάννης, Παπαναστασίου – Κουμής.

Η σιωπή των κομμάτων, η συνήθης αντίληψη «άσε τα 8 υφυπουργεία, κάποτε θα μάς φανούν χρήσιμα, όταν θα έρθει η δική μας σειρά», συμβάλλει στη διαιώνιση μιας πρακτικής γεμάτης από διοικητικό ανορθολογισμό, κατακερματισμό αρμοδιοτήτων και απουσία σεβασμού στα δημόσια οικονομικά. Δεν αρκεί ένα νομοσχέδιο για συμβούλους υπουργών, έχει μεγάλη σημασία η κεντρική κατεύθυνση του ποταμού. Τα δείγματα γραφής της διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη φωνάζουν από μόνα τους: παλαιοκομματικές πρακτικές, αδιαφάνεια, επιλογές από τη λίστα των «δικών μας παιδιών». Ωστόσο, μια σοβαρή διακυβέρνηση δεν περιμένει την παρέμβαση του γ.ε. για να νομοθετήσει περί των συνεργατών των υπουργών. Διαβουλεύεται, θέτει και ψηφίζει τους κανόνες, θέτει προς ψήφιση, ύστερα επιλέγει πρόσωπα και ταυτόχρονα τα δημοσιοποιεί. Συνεπώς, μεταρρυθμίσεις στη «γραμμή» Ρέιντερς!

www.larkoslarkou.org.cy

Έρχεται εξεταστική περίοδος για την Κύπρο

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Μετά τις επικοινωνιακές, θεσμικές και άλλες πατάτες στη διακυβέρνηση του εσωτερικού της χώρας, οι οποίες αν και όχι καταστροφικές δείχνουν (για να το πούμε ευγενικά) πως η νέα κυβέρνηση έχει τε-ρά-στι-α περιθώρια βελτίωσης, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει αρχίσει να αντιμετωπίζει και τις πρώτες εξετάσεις της στο εξωτερικό.

Πρόκειται για έναν τομέα της διακυβέρνησης που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς μπορεί να έχει βραχυπρόθεσμες καταστροφικές συνέπειες, ή να υποσκάψει την αξιοπιστία που θα χρειαστούμε σε μελλοντικές μάχες.

Τα τεστ που έχει μπροστά της η κυβέρνηση αυτή τη στιγμή σε σχέση με την εξωτερική της εικόνα, τουλάχιστον στις Βρυξέλλες αλλά και σε άλλες πρωτεύουσες (ενόψει της προσθήκης ενδεχομένως και νέων ονομάτων Κύπριων στις κυρώσεις ΗΠΑ και ΗΒ πριν από την επόμενη σύνοδο των G7 στη Χιροσίμα) αφορούν τρία ζητήματα:

- το πώς η νέα κυβέρνηση θα διαχειριστεί στην πράξη τις κυρώσεις των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου και αν θα χρησιμοποιήσει την ευκαιρία αυτή για να σπάσει το πύον που δράτζιασε χάρη σε μια συγκεκριμένη κάστα δικηγορολογιστών,

- το ξεκαθάρισμα προς την Κομισιόν πόσα περιουσιακά στοιχεία Ρώσων και Λευκορώσων πάγωσαν από τις κυπριακές αρχές και την ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων κρατικών αρχών για ενημέρωση των Βρυξελλών,

- το αν θα αντιμετωπίσουμε επιτέλους αποφασιστικά το γεγονός πως η Κύπρος είναι κόμβος εξαγωγών στη βιομηχανία παρακολουθήσεων, μετά τη διαπίστωση των προβλημάτων με τον πιο επίσημο τρόπο σε έκθεση της ερευνητικής επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και στο προσχέδιο ψηφίσματος που βαίνει εκτός απροόπτου προς έγκριση.

Η επαναφορά της ιδέας για υφυπουργείο Ευρωπαϊκών Θεμάτων είναι ένα δομικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

Σύντομα, στα πιο πάνω τεστ θα προστεθούν νέα, καθώς οι αυξημένες πιθανότητες εκλογής μιας νέας κυβέρνησης στην Τουρκία έχουν ξυπνήσει ορισμένες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και αξιωματούχους στις Βρυξέλλες, που βλέπουν ευκαιρία για επανακαθορισμό των ευρωτουρκικών. Σε όποια κατεύθυνση και αν κινηθούν τελικά αυτές οι σχέσεις, η Κύπρος θα πρέπει να είναι εποικοδομητική και να αξιοποιήσει πλήρως τα διαπραγματευτικά της χαρτιά για να πετύχει το εφικτό. Χωρίς όμως να τα κάψει με την ελπίδα του ανέφικτου για εσωτερική κατανάλωση.

Όλα τα πιο πάνω θα έρθουν να δέσουν με τις εξελίξεις στο Κυπριακό, είτε στην περίπτωση που δρομολογηθεί μια νέα διαδικασία είτε, ειδικά, στην περίπτωση που το αδιέξοδο συνεχιστεί. Παράλληλα, η επαναφορά της ιδέας για υφυπουργείο Ευρωπαϊκών Θεμάτων είναι ένα δομικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση καθώς σύντομα πρέπει να ξεκινήσει η προετοιμασία για την Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. κατά το πρώτο εξάμηνο του 2026. Η δεύτερη Προεδρία του Συμβουλίου είναι ενδεχομένως και ένα σημείο καμπής για τον ρόλο της Κύπρου ως μέλους της Ε.Ε., αλλά και για την εικόνα που η χώρα προβάλλει στο εξωτερικό – και την εικόνα που η ίδια η χώρα έχει για τον εαυτό της.

Μετά από την ένταξη το 2004, και το σοκ που προκαλέσαμε στους εταίρους με την απόρριψη του Σχεδίου Ανάν που είχαμε υποσχεθεί να εγκρίνουμε, η Κύπρος πήρε αρκετά χρόνια να αρχίσει να ανακτά κάπως την εικόνα της εντός της Ε.Ε. Παρά την καχυποψία με την οποία πολλοί έβλεπαν και βλέπουν ακόμα, δικαίως ή αδίκως τους Ελληνοκυπρίους, μετά το 2008 ξεκινήσαμε και πάλι τις προσπάθειες για λύση, και το 2012 αποδείξαμε πως παρότι μικρή και προβληματική χώρα, μπορούμε να φέρουμε εις πέρας την πολύπλοκη τεχνοκρατική άσκηση της εξάμηνης Προεδρίας του Συμβουλίου. Η αυτοπεποίθηση αυτή πλήγηκε σοβαρά κατά την τραπεζική κρίση του 2013, με την εικόνα μας να βυθίζεται (δικαίως ή αδίκως) στο στερεότυπο του ρωσικού δορυφόρου. Ότι πολιτικό κεφάλαιο πήγε να κερδίσει η τότε κυβέρνηση με την πρόοδο των διαπραγματεύσεων του 2014-2017, κάνκε στο Κραν Μοντανά.

Η νέα κυβέρνηση έχει, και θα έχει, πολλές ευκαιρίες να περάσει τις ευρωπαϊκές και διεθνείς εξετάσεις, ώστε να αξίζει στη χώρα μας να θεωρείται ευρωπαϊκή, και σοβαρή. Θα έχει όμως και πολλές ευκαιρίες να πατώσει.

ykakouris@gmail.com

Σύμβουλοι αλλά χωρίς πείρα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Η αμερικανική εφημερίδα Wall Street Journal δημοσίευσε πριν από μερικές μέρες έρευνα του ινστιτούτου NORC, σύμφωνα με την οποία οι επιχειρηματίες προτιμούν εργαζόμενους 55 ετών και άνω, γιατί απλώς εργάζονται πολύ σκληρότερα από τους νέους, δεν έχουν τα πάθη της νεότητας και κυρίως γιατί έχουν πείρα, οξυμένη κρίση και ξέρουν να αντιμετωπίζουν καλύτερα τα προβλήματα. Η εφημερίδα κάνει αναφορά σε πολλές μεγάλες εταιρείες, οι οποίες επιλέγουν συνειδητά μεγάλους στην ηλικία. Στόχος της έρευνας ήταν να μετρήσει την απόδοση των εργαζομένων, σε σχέση με τον μισθό τον οποίο λαμβάνουν. Η είδηση έγινε πρωτοσέλιδο σε όλο τον κόσμο και φυσικά προκάλεσε έντονο προβληματισμό. Στην Αμερική σχεδόν όλες οι αποφάσεις, ακόμη και για ψυχολογικά προβλήματα, λαμβάνονται στη βάση στατιστικών στοιχείων. Σε αυτή τη βάση τίθενται και οι περίφημοι στόχοι τους οποίους θέτουν κάθε χρόνο οι μάνατζερ, ενώπιον των μετόχων επιχειρήσεων και ανάλογα με την απόδοσή τους, είτε χρυσοπληρώνονται, είτε καρατομούνται.

Οι ηγέτες σε όλες τις σοβαρές χώρες και οι μάνατζερ σε όλες τις κερδοφόρες επιχειρήσεις κρίνονται πρώτα και κύρια από την επιλογή των συμβούλων και των υφισταμένων τους. Η επιλογή άξιων συνεργατών σημαίνει κατά κανόνα ότι οι επικεφαλής είναι πιο ικανοί από τους υφισταμένους τους. Αν συμβαίνει το αντίθετο, τότε στην περίπτωση των δημοκρατικά εκλεγμένων ηγετών, το κόστος θα είναι η πτώση από την εξουσία, γιατί με μαθηματική ακρίβεια, τα λάθη δεν θα έχουν τέλος. Στην περίπτωση επιχειρήσεων, οι μάνατζερ χάνουν αυτόματα τη χρυσοπληρωμένη θέση τους. Ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο οποίος έλεγε ότι στέγνωσε την ψυχή του για να κυβερνήσει τους Έλληνες, κατηγορήθηκε από τους δικού του ανθρώπους ότι στο πρώτο Υπουργικό Συμβούλιο επέλεξε πολλούς υπουργούς από τα στρατόπεδα των αντιπάλων του. Η απάντησή του ήταν απλώς ότι αυτοί ήταν πιο άξιοι και όλοι σιώπησαν. Αλλά για να μπορέσει να πει αυτά τα λόγια, σίγουρα ήταν πολύ πιο άξιος από όλους τους συνεργάτες του. Στην Κύπρο αποκαλύφθηκε πρόσφατα ο τραγελαφικός διορισμός μιας 19χρονης φοιτήτριας στη θέση συμβούλου του υφυπουργού Τουρισμού. Τελικά το κορίτσι θυσιάστηκε όπως την Ιφιγένεια εν Αυλίδι, για να προχωρήσει σε διορθωτικές κινήσεις η κυβέρνηση. Το φαινόμενο δεν είναι πρωτοφανές στον τόπο μας. Στο παρελθόν είχαμε Προέδρους Δημοκρατίας και προέδρους Βουλής, οι οποίοι διόρισαν νεαρούς, με πτυχία και τίτλους, σε θέσεις συμβούλου, τάχα για να στηρίξουν τους νέους επιστήμονες. Τα αποτελέσματα, όπως ομολογούσαν παρασκηνιακά πολλοί Πρόεδροι ήταν απογοητευτικά. Οι νεαροί χωρίς πολιτική πείρα και με πολλές απαιτήσεις δεν ήταν σε θέση ούτε στα απλά και αυτονόητα να ανταποκριθούν. Το τραγικότερο ήταν στις δύσκολες ώρες της κρίσης, όπου οι «σύμβουλοι» εξαφανίστηκαν με «μαγικό» τρόπο, αφού απλώς δεν είχαν τίποτα να προτείνουν.

Τα ίδια και χειρότερα έπαθαν υπουργοί, πολλοί από τους οποίους έφαγαν και το «κεφάλι» τους, γιατί επέλεξαν νέους και άπειρους συμβούλους. Στην ίδια μοίρα και πολλοί βουλευτές, οι οποίοι διάλεξαν επιστημονικούς συνεργάτες, όπως αποκαλούνται, οι οποίοι ούτε νομοσχέδια μπορούν να διαβάσουν, ούτε ομιλίες να γράψουν, αλλά ούτε και επικοινωνία με τους ψηφοφόρους να έχουν. Και όλα αυτά, γιατί ήθελαν να βολέψουν παιδιά φίλων και συγγενών, για μια δουλίτσα. Τελικά όλοι, εκ των υστέρων, κραύγαζαν σιωπηλά «φοβού τους υπό σου ευεργετηθέντες…», ενώ οι πιο ευαίσθητοι κτυπούσαν το κεφάλι τους στον τοίχο. Όλα βεβαίως στη ζωή έχουν δύο όψεις, αφού πολιτικοί, με λιγότερες ικανότητες και με πιο «ταπεινό» φρόνημα, κατάφεραν να μείνουν στην ιστορία, γιατί απλώς είχαν δίπλα τους ικανότατους συμβούλους.

Αποτελεί κοινό μυστικό και λαϊκή συνείδηση, ότι διαχρονικά οι πραγματικοί «κυβερνήτες» σε αυτόν τον τόπο δεν ήταν οι ηγέτες, αλλά οι σύμβουλοι τους, οι οποίοι ήξεραν καλά το πολιτικό παιχνίδι και κάλυπταν ή προλάβαιναν, λάθη και γκάφες ηγετών. Στη Βουλή τα τελευταία χρόνια, έγινε μια πολύ σοβαρή προσπάθεια να τεθούν κριτήρια πρόσληψης των επιστημονικών συνεργατών των βουλευτών, για να γλιτώσουν οι αντιπρόσωποι του λαού από την «κακή πίεση» ψηφοφόρων. Οι τραγελαφικές ιστορίες των τελευταίων βδομάδων με τις προσλήψεις στο Προεδρικό, δεν κάνουν κακό μόνο στην κυβερνητική ομάδα, αλλά και σε όλη την κοινωνία, η οποία στενάζει από τον φόβο της ανεργίας και του αύριο. Καλό είναι να γίνεται και καμιά σύσκεψη με έμπειρους συμβούλους πριν να λαμβάνονται αποφάσεις. Καλό είναι να κουβεντιάζονται σε πρωινούς καφέδες, αυτά που γράφουν έμπειροι δημοσιογράφοι. Καλό είναι να υπάρχει και λίγη ταπείνωση. Και όλα διορθώνονται...

kaparispan@yahoo.gr

Ο,τι και να γίνει στις εκλογές, η Τουρκία έχει δύσβατη πορεία

Του **ΤΣΙΧΑΝ ΤΟΥΓΚΑΛ**

Η αντιπολίτευση στην Τουρκία ουδέποτε υπήρξε τόσο αισιόδοξη, όσο σήμερα. Παρά τις πολλές δυσκολίες των τελευταίων δύο δεκαετιών, αυτή είναι η πρώτη φορά που τόσοι παράγοντες μοιάζει να συγκλίνουν προκειμένου να καταστεί αδύνατη η επανεκλογή του Ταγίπ Ερντογάν και του ΑΚΡ.

Η οικονομία έχει πληγεί ανεπανόρθωτα, ύστερα από τη βύθιση της λίρας το 2018, ενώ καμία κυβερνητική πρωτοβουλία δεν κατάφερε να ανασχέσει την πτώση του εθνικού νομίσματος. Η φτώχεια εντείνεται, πλήττοντας ακόμη και την εκλογική βάση του κυβερνώντος κόμματος, ενώ η ανησυχία για τις αυταρχικές μεθόδους του Ερντογάν αυξάνεται. Ο σεισμός που χτύπησε τη χώρα τον Φεβρουάριο, προκαλώντας περισσότερους από 50.000 νεκρούς και ανείπωτη καταστροφή, μοιάζει να αποτέλεσε τη σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι.

Ειρωνεία αποτελεί το γεγονός ότι ένας άλλος σεισμός, εκείνος του 1999, ήταν αυτός που βοήθησε το ΑΚΡ να ανέλθει στην εξουσία. Μόλις η καταστροφή της εποχής εκείνης αποκάλυψε την ηθική ένδεια και την ανικανότητα των παραδοσιακών κομμάτων, το κόμμα του Ερντογάν αναδείχθηκε για πρώτη φορά σε αξιόπιστη και έντιμη εναλλακτική πολιτική λύση. Σήμερα, η αύρα αποτελεσματικότητας αυτή έχει διαλυθεί. Κρίνοντας από τις σφυγμομετρήσεις, όλα δείχνουν ότι οι Τούρκοι ψηφοφόροι είναι έτοιμοι να δώσουν τέλος στα 21 συναπτά έτη του ΑΚΡ στην εξουσία και στην αυταρχική διακυβέρνησή του. Η προοπτική αυτή είναι ασφαλώς συναρπαστική. Η ευφορία είναι, όμως, πρόωρη. Αν επικρατήσει η αντιπολίτευση, θα βρεθεί αντιμέτωπη με τα ίδια δομικά προβλήματα που πλήττουν τη χώρα εδώ και χρόνια. Η Τουρκία μπορεί

> *Κρίνοντας από τις σφυγμομετρήσεις, όλα δείχνουν ότι οι Τούρκοι ψηφοφόροι θα δώσουν τέλος στα 21 συναπτά έτη του ΑΚΡ στην εξουσία.*

να απαλλαγεί από τον αυταρχικό ηγέτη της, αλλά θα παραμείνει βαθιά προβληματική.

Μία από τις λέξεις που χρησιμοποιεί συνεχώς η αντιπολίτευση είναι η «ανοικοδόμηση». Τα έξι κόμματα που αποτελούν τον συνασπισμό δεν συμφωνούν σε όλα, αλλά έχουν δώσει σημάδια των στόχων τους για την ανοικοδόμηση αυτή. Δύο από τα κόμματα έχουν ως επικεφαλής τους πρώην ανώτατα στελέχη του ΑΚΡ. Ενας από αυτούς, ο Αλί Μπαμπατσάν, επινόησε την αρχική οικονομική πολιτική του κόμματος του Ερντογάν. Ο Αχμέτ Νταβούτογλου, από τη μεριά του, θεωρείται ο εμπνευστής της διπλωματικής στρατηγικής του ΑΚΡ. Με τις δύο αυτές προσωπικότητες, το κόμμα του Ερντογάν κατάφερε την πρώτη δεκαετία του νέου αιώνα να εδραιώσει τις οικονομικά φιλελεύθερες και φιλοδυτικές περγαμηνές του. Μια επάνοδος στην προσέγγιση αυτή, όμως, δεν είναι πια εφικτή. Το παγκόσμιο οικονομικό κλίμα δεν είναι πια ευνοϊκό για φιλελεύθερες πολιτικές, όπως ήταν η εξάρτηση από ξένες επενδύσεις και η απελευθέρωση του εμπορίου των πρώτων ετών του ΑΚΡ στην εξουσία. Γεωπολιτικά, η στάση της Ευρώπης απέναντι στην τουρκική ένταξη στην Ε.Ε. έχει αλλάξει ριζικά, αποκλείοντας ουσιαστικά το ενδεχόμενο αυτό. Στην ευρύτερη περιοχή, η αμερικανική στρατιωτική και διπλωματική ηγεμονία δεν είναι πια πρόθυμη να εξυπηρετήσει τα τουρκικά συμφέροντα. Η κυβέρνηση της Αγκυρας γνώριζε όλα τα παραπάνω. Η μετατόπιση από τη φιλελεύθερη οικονομική πολιτική του Μπαμπατσάν επιβλήθηκε από τη συρρίκνωση των παγκόσμιων αγορών πριν από μία δεκαετία. Στο πεδίο των διεθνών σχέσεων, ο κύριος λόγος της παραίτησης Νταβούτογλου από την πρωθυπουργία, το 2016, ήταν ότι το κυβερνών κόμμα έπαψε να θεωρεί επωφελή τη φιλοδυτική στάση της κυβέρνησης. Με την ενίσχυση της επιρροής της Ρωσίας και της Κίνας στην περιοχή, το ΑΚΡ αποφάσισε να μοιράσει τις πιθανότητές του, χωρίς ωστόσο να εγκαταλείψει τελείως τους δυτικούς του συμμάχους. Τα τελευταία χρόνια, το ΑΚΡ υιοθέτησε ορισμένες ρεαλιστικές πρωτοβουλίες με στόχο την ανόρθωση της οικονομίας. Παρά τα σφάλματα, αυτό που επέτρεψε στο κόμμα να διατηρηθεί στην εξουσία ήταν η ευρεία λαϊκή στήριξη, την οποία απολάμβανε. Η εκλογική αυτή βάση οικοδομήθηκε με πολύ κόπο. Με εξαίρεση το κουρδικό πολιτικό κίνημα, το ΑΚΡ ήταν το μόνο κόμμα που επιδίωξε τέτοια διείσδυση στην κοινωνία, προσφέροντας λύσεις σε προβλήματα της καθημερινότητας. Χωρίς σαφή εναλλακτική λύση, πολλοί ψηφοφόροι θα επιλέξουν πάλι το ΑΚΡ, παρά τις υποσχέσεις του Κιλιτσντάρογλου για αναδιανομή του πλούτου.

Η οξεία κριτική της αντιπολίτευσης στα μεγαλεπήβολα –και ανέφικτα– οικονομικά σχέδια του ΑΚΡ δεν συνοδεύεται από αξιόπιστες εναλλακτικές προτάσεις. Ακόμη και μία νίκη της αντιπολίτευσης δεν πρόκειται να δώσει τέλος στη διχαστική ρητορική του ΑΚΡ. Η ακροδεξιά ρητορική μπορεί πάντα να έχει καταστροφικές συνέπειες για την κουρδική μειονότητα, τα δικαιώματα των γυναικών και των ομοφυλοφίλων.

Ο κ. Τσιχάν Τουγκάλ είναι καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ στις ΗΠΑ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Η κρίση της εκπαίδευσης (ΙΙ)

Σύμφωνα με την Hannah Arendt («Η κρίση της εκπαίδευσης», 1954), η πρώτη βασική αιτία υποβάθμισης της ποιότητας της παιδείας και των υπηρεσιών που προσφέρει η εκπαιδευτική λειτουργία στην αμερικανική κοινωνία του μεταπολέμου ήταν η απώλεια της αρχής (authority) που ασκούσε το διδασκαλικό και καθηγητικό σώμα πάνω στη μαθητιώσα νεολαία. Κατά την Γερμανοεβραία φιλόσοφο, το διδασκαλικό σώμα αποποιήθηκε την εξουσία που δικαιωματικά ασκούσε και όφειλε να ασκεί πάνω στις μαθήτριες και τους μαθητές στο όνομα του εξισωτισμού. Η κυρίαρχη αυτή κοινωνική τάση στην πολιτική συγκρότηση των ΗΠΑ δεν θα μπορούσε να μην επηρεάσει τον τόσο σημαντικό αυτόν τομέα διαμόρφωσης των νέων πολιτών. Το αμερικανικό εκπαιδευτικό κατεστημένο θεώρησε ότι στο όνομα της πολιτικής ισότητας και της δημοκρατίας, το μαθητικό σώμα έπρεπε να αυτοκυβερνάται, αφού χειραφετηθεί από την καθηγητική εξουσία και δημιουργήσει το ίδιο τους όρους και τους κανόνες της φοίτησής του. Η νοοτροπία αυτή, που έχει πλέον επικρατήσει και στην Ευρώπη, είναι σύμφωνα με την Arendt ολέθρια. Η ίδια της η αρχή είναι λανθασμένη. Οι μαθητές και μαθήτριες πρέπει να μυηθούν στην πολιτική εξουσία μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όχι να ασκούν πολιτική εξουσία εντός της. Βαθμιαία, η εκπαιδευτική κοινότητα, η οποία λειτουργούσε υπό την καθηγεσία του σώματος των διδασκόντων, μεταβλήθηκε σε ένα πολιτικό σύστημα όπου η εξουσία των δασκάλων αμφισβητήθηκε και πέρασε στους μαθητές τους.

«Η εκπαίδευση δεν μπορεί να παίξει κανένα ρόλο στην πολιτική, διότι στην πολιτική έχει κανείς να κάνει πάντα με εκείνους που είναι ήδη μορφωμένοι», γράφει η Arendt. Είναι ο λόγος για τον οποίο δεν μπορούμε να μορφώσουμε τους ενήλικες, οι οποίοι έχουν ήδη διαμορφωμένες και παγιωμένες αντιλήψεις και νοοτροπίες. Σκοπός της εκπαίδευσης είναι να μορφώσει και να μυήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες στην πολιτική κοινωνία. Πριν ολοκληρωθεί η διαδικασία αυτή, η μαθητιώσα νεολαία είναι ανίκανη να αυτοκυβερνηθεί και πολύ περισσότερο να αναλάβει ηγετικό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όταν όμως δίνεται πολιτική εξουσία σε άτομα αμύητα και αμαθή, τότε δεν γίνεται απλά κατάχρηση της εξουσίας αλλά και διαφθορά των νέων από την εξουσία την οποία λανθασμένα κατέχουν. Οι νέοι και οι νέες μετατρέπονται σε τυράννους, τόσο απέναντι στους δασκάλους τους όσο και απέναντι στους συμμαθητές και συμμαθήτριές τους. Δημιουργείται, γράφει η Arendt, «ένας κόσμος και μια κοινωνία παιδιών που είναι αυτόνομα και πρέπει να τους επιτραπεί να αυτοκυβερνώνται στο μέτρο του δυνατού. Ο ρόλος των ενηλίκων πρέπει να περιορίζεται στην υποβοήθηση αυτής της διακυβέρνησης. Είναι η ίδια η ομάδα των παιδιών που έχει την εξουσία να λέει σε κάθε παιδί τι να κάνει και τι να μην κάνει». Όσον αφορά το κάθε παιδί, καταλήγει η Arendt, «βρίσκεται φυσικά σε χειρότερη κατάσταση από πριν, διότι η εξουσία μιας ομάδας, ακόμη και μιας ομάδας παιδιών, είναι πάντα πολύ ισχυρότερη και πολύ πιο τυραννική από εκείνη ενός ατόμου, όσο αυστηρή και αν είναι». Πόσο μάλλον όταν η εξουσία των ενηλίκων είναι εξουσία μορφωμένων και επιεικών ατόμων, ενώ η εξουσία της μαθητικής μάζας είναι τυραννία της αμάθειας και της σκληρότητας. Αυτή η τυραννία μεταφράζεται σήμερα στα ακραία φαινόμενα παραβατικότητας, και συχνά εγκληματικότητας, στις σχολικές αυλές.

Η δεύτερη βασική αιτία υποβάθμισης της παιδείας είναι, σύμφωνα με την Arendt, η απώλεια του κύρους, το οποίο απολάμβαναν οι καθηγητές και καθηγήτριες της μέσης εκπαίδευσης. Για αυτό ευθύνεται η εντελώς λανθασμένη κατεύθυνση που έχει πάρει σήμερα η παιδαγωγική επιστήμη και κυρίως η αδιανόητη εξουσία που της έχει δοθεί πάνω σε όλες τις υπόλοιπες επιστήμες. Η Hannah Arendt στηλίτευσε με δριμύτητα «αυτό το συνονθύλευμα σύγχρονων παιδαγωγικών θεωριών, οι οποίες προέρχονται από το κέντρο της Ευρώπης και αποτελούνται από ένα αδιανόητο μείγμα κοινοτοπιών και ανοησιών, να επιφέρει επαναστατικές αλλαγές σε ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα στο όνομα της εκπαιδευτικής προόδου». «Υπό την επίδραση της σύγχρονης ψυχολογίας και των πραγματιστικών δογμάτων», σημειώνει η Arendt, «η παιδαγωγική έχει γίνει μια επιστήμη της διδασκαλίας γενικά, σε σημείο που να είναι εντελώς ανεξάρτητη από το αντικείμενο διδασκαλίας. Καθηγητής θεωρήθηκε αυτός που είναι ικανός να διδάξει ... τα πάντα. Η εκπαίδευσή του τον δίδασκε να διδάσκει, όχι να κατέχει ένα συγκεκριμένο αντικείμενο».

Οι επιστήμες δεν θεωρούνται πλέον αποτέλεσμα εξειδίκευσης αλλά εγκυκλοπαιδικής γνώσης και κοινού νου. Ο καθηγητής του γυμνασίου και του λυκείου εξισώνεται με τον δάσκαλο του δημοτικού, του οποίου οι γνώσεις στις επιμέρους επιστήμες δεν χρειάζεται να είναι εκτεταμένες και εξειδικευμένες. Τα νέα προγράμματα σπουδών των λεγόμενων «καθηγητικών» πτυχίων μειώνουν στο ελάχιστο τα μαθήματα της επιστημονικής εξειδίκευσης, των μαθηματικών, της φυσικής, της βιολογίας, και αυξάνουν στο μέγιστο τα παιδαγωγικά μαθήματα. Η λογική αυτή γίνεται ακόμη πιο παράδοξη, όταν το σύστημα προαγωγής των καθηγητών και των καθηγητριών εντός του εκπαιδευτικού συστήματος στηρίζεται σχεδόν εξ ολοκλήρου στα χρόνια διδακτικής εμπειρίας τους και όχι στην απόκτηση νέων επιστημονικών γνώσεων. Πώς όμως η τριβή με τους μαθητές καθιστούν κάποιον καλύτερο μαθηματικό, φυσικό, ιστορικό ή φιλόλογο; Μόνο οι διδακτορικές σπουδές και η αδιάκοπη ενασχόληση με την έρευνα μπορούν να έχουν αυτό το αποτέλεσμα. Η κρατούσα λογική λέει ότι η έρευνα και η επιστημονική εξειδίκευση λαμβάνουν χώρα στα πανεπιστήμια και επομένως δεν μπορούμε να απαιτούμε από τους καθηγητές της μέσης εκπαίδευσης να έχουν ερευνητικές δραστηριότητες. Κυρίως, βέβαια, το παρόν σύστημα απλά δεν τους το επιτρέπει αφού το μόνο που απαιτεί είναι παιδαγωγική και όχι επιστημονική επάρκεια.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Το δεύτερο νέο στοιχείο για το οποίο θα πρέπει να δώσει απαντήσεις η κυπριακή κυβέρνηση αφορά τα δημοσιεύματα για εξαγωγή του Predator στο Σουδάν, από την Ελλάδα μέσω Κύπρου.

Ζητούν απαντήσεις τα ευρήματα PEGA

Προσοχή στις εταιρείες τεχνολογίας ισραηλινών συμφερόντων ζητά από την Κύπρο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ, του ανταποκριτή μας
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Ιδιαίτερη έμφαση στις δραστηριότητες στην Κύπρο ισραηλινών εταιρειών που συνδέονται με προϊόντα παρακολούθησης, αλλά και στη φερόμενη εξαγωγή του Predator από την Ελλάδα στο Σουδάν μέσω Κύπρου, καταγράφουν μεταξύ άλλων η έκθεση γεγονότων, και το προσχέδιο συστάσεων, της εξεταστικής επιτροπής για τη χρήση spyware του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (PEGA). Η έκθεση με τις συστάσεις σε κράτη-μέλη και την Κομισιόν (που πάει για ψήφιση στην Ολομέλεια τον Ιούνιο) αλλά και η έκθεση γεγονότων (η οποία εγκρίθηκε την περασμένη Δευτέρα) δεν είναι δεσμευτικές. Ωστόσο, καταγράφουν αρκετά ξεκάθαρα τα σημεία εκείνα στα οποία η κυπριακή κυβέρνηση έχει δεσμευτεί πως θα εξετάσει ώστε να καθαρίσουν οι σκιές για τη χώρα. Ειδικότερα, το προσχέδιο των συστάσεων καλεί πλέον την Κύπρο να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις δραστηριότητες ισραηλινών εταιρειών, ή εταιριών ισραηλινών συμφερόντων, που ασχολούνται με τεχνολογίες παρακολούθησης, και να χαρτογραφήσει ακριβώς ποια είναι η κατάσταση. Πέρα από αυτό το νέο στοιχείο, το οποίο προστέθηκε με τις τροπολογίες που είχαν κατατεθεί, το προσχέδιο καλεί τη χώρα να αξιολογήσει τις άδειες εξαγωγής που δόθηκαν, αλλά και να δημοσιοποιήσει την έκθεση για το «μαύρο βαν».

Οι εκθέσεις της PEGA καταγράφουν ξεκάθαρα τα όσα η κυβέρνηση έχει δεσμευτεί να εξετάσει σε σχέση με τις δραστηριότητες εταιρειών spyware στην Κύπρο.

Το δεύτερο νέο στοιχείο για το οποίο θα πρέπει να δώσει απαντήσεις η κυπριακή κυβέρνηση αφορά τα δημοσιεύματα για εξαγωγή του Predator στο Σουδάν, από την Ελλάδα μέσω Κύπρου. Οι εργασίες της PEGA έχουν ουσιαστικά ολοκληρωθεί με την έγκριση της έκθεσης της εισηγήτριας Σοφία ιν 't Βελντ και την προώθηση του προσχεδίου συστάσεων στην Ολομέλεια. Όμως αν και τα όσα εγκρίθηκαν και θα εγκριθούν δεν είναι δεσμευτικά καθώς τα θέματα εθνικής ασφαλείας είναι αρμοδιότητα των κρατών-μελών, η PEGA υπενθυμίζει στο προσχέδιο πως το Δικαστήριο της Ε.Ε. έχει κρίνει ότι η εθνική ασφάλεια δεν αρκεί μόνη της για να αιτιολογήσει τη μη τήρηση της κοινοτικής νομοθεσίας.

Συστάσεις για Κύπρο

Στις συστάσεις τις οποίες η PEGA ζητάει από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να υιοθετήσει για την Κύπρο ζητείται όπως η χώρα:

- «αξιολογήσει διεξοδικά όλες τις άδειες εξαγωγής που εκδόθηκαν για spyware και να τις ανακαλέσουν όπου κρίνεται κατάλληλο»,
- «αξιολογήσει διεξοδικά την αποστολή υλικού κατασκοπευτικού λογισμικού στην εσωτερική αγορά της Ε.Ε. μεταξύ των κρατών-μελών και να χαρτογραφήσει τις διάφορες ισραηλινές εταιρείες ή εταιρείες που ανήκουν και διοικούνται από Ισραηλινούς πολίτες, οι οποίες είναι εγγεγραμμένες στην Κύπρο και εμπλέκονται σε τέτοιου είδους δραστηριότητες»,
- «δώσει στη δημοσιότητα την έκθεση του ειδικού ανακριτή για την υπόθεση του 'βαν spyware' όπως ζητήθηκε από την επιτροπή κατά την επίσημη αποστολή στην Κύπρο»,
- «διερευνήσει πλήρως, με τη βοήθεια της Europol, όλες τις κατηγορίες για παράνομη χρήση και για εξαγωγή spyware, ειδικά κατά δημοσιογράφων, δικηγόρων, της κοινωνίας των πολιτών και Κύπριους πολίτες».

Ζητάει επίσης την ένταξη της Κύπρου αλλά και του Ισραήλ στον διακανονισμό του Wassenaar, αναγνωρίζοντας πως η Κύπρος έχει καταθέσει αίτηση ένταξης (παραπέμποντας εμμέσως στη θέση της κυβέρνησης πως το βέτο της Τουρκίας εμποδίζει να γίνει αυτό το βήμα) και επισημαίνοντας πως η Κύπρος δεσμεύεται ούτως ή άλλως από τον κανονισμό της Ε.Ε. για τα προϊόντα διπλής χρήσης.

Υπηρεσία... hacking

Ένα νέο στοιχείο στο κείμενο των συστάσεων αφορά την πρακτική της παροχής υπηρεσιών κυβερνοεπιθέσεων και υποκλοπών (hacking as a service), για την οποία, σημειώνεται, «η Κύπρος έχει χρησιμοποιηθεί για να προσπεράσει τους υπάρχοντες περιορισμούς βάσει της ισραηλινής νομοθεσίας».

Όπως αναφέρεται, η πρακτική αυτή αφορά εταιρείες όπως –κυρίως- η Intellexa, οι οποίες «δεν έχουν μόνο πωλήσει την τεχνολογία υποκλοπής και εξαγωγής δεδομένων, αλλά και ολόκληρη την υπηρεσία, που αναφέρεται επίσης ως "hacking as a service" ή "active cyberintelligence", προσφέροντας ένα πακέτο μεθόδων παρακολούθησης και τεχνολογιών υποκλοπής, καθώς και εκπαίδευση για το προσωπικό και τεχνική, επιχειρησιακή και μεθοδολογική υποστήριξη». Η πρακτική αυτή καθιστά σχεδόν αδύνατη την εποπτεία και τον έλεγχο από την αρμόδια αρχή, αλλά δίνει και στην εταιρεία τη δυνατότητα να έχει τον έλεγχο ολόκληρης της επιχείρησης παρακολούθησης και να συγκεντρώνει τα δεδομένα παρακολούθησης. Η χώρα μας είναι επίσης μία από αρκετές άλλες χώρες όπου έχει δραστηριότητες η NSO Group καθώς και η Thalestris Limited, της οποίας η Intellexa είναι θυγατρική. Σύμφωνα με το προσχέδιο που εγκρίθηκε μετά από συμφωνία στο πλαίσιο των τροπολογιών, στην Κύπρο υπάρχουν στοιχεία κακοδιοίκησης κατά την εφαρμογή του Κανονισμού για τα προϊόντα διπλής χρήσης.

Στάση για Σουδάν

Το κυριότερο νέο στοιχείο στην έκθεση γεγονότων το οποίο έχει προστεθεί μέσω τροποποιήσεις, είναι τα ευρήματα έρευνας του Lighthouse Report σε συνεργασία με τη Haaretz και το Inside Story, σύμφωνα με τα οποία οι δραστηριότητες του Ταλ Ντιλιάν που σχετίζονται με το Predator «φέρονται να συνδέονται με ένα Cessna που πετούσε από την Ελλάδα και την Κύπρο στο Σουδάν μεταξύ Απριλίου και Αυγούστου του 2022».

Σύμφωνα με το σχετικό δημοσίευμα, «το αεροσκάφος αυτό παρέδωσε κρυφά και παράνομα τεχνολογία παρακολούθησης υψηλής τεχνολογίας στις πολιτοφυλακές των Δυνάμεων Ταχείας Υποστήριξης (RSF). Τα αρχεία πτήσεων συνέδεαν το ιδιωτικό τζετ, που πετούσε από και προς μέσω Κύπρου, με τον Ταλ Ντιλιάν, πρώην ανώτερο στέλεχος των Ισραηλινών Αμυντικών Δυνάμεων, ο οποίος ίδρυσε την Intellexa Alliance το 2019 με βάσεις στην Κύπρο και την Ελλάδα». Όπως προστίθεται, στις 18 Φεβρουαρίου η Κομισιόν «επιβεβαίωσε ότι επικοινώνησε με τις εθνικές αρχές της Ελλάδας και της Κύπρου για διευκρινίσεις σχετικά με το θέμα αυτό», ωστόσο «δεν έχει λάβει απάντηση», ενώ στις 19 Απριλίου ο αναπληρωτής ΥΠΕΞ της Ελλάδας Μιλτιάδης Βαρβιτσιώτης επιβεβαίωσε πως δόθηκε άδεια για εξαγωγή του Predator στο Σουδάν, ενώ αρνήθηκε πως χρησιμοποιήθηκε στις πρόσφατες συγκρούσεις.

Επίσης, αναφέρεται ότι τον Ιούνιο του 2021, το Μπαγκλαντές αγόρασε όχημα spyware από την εγγεγραμμένη στην Κύπρο εταιρεία Passitora.

Κύπρος και εταιρείες

Στην έκθεση γεγονότων καταγράφεται πως στα χαρτιά υπάρχει ισχυρό νομικό πλαίσιο, αλλά στην πράξη η Κύπρος είναι ελκυστική χώρα για χώρες που πωλούν τεχνολογίες παρακολούθησης, κάτι που αρνείται η κυβέρνηση, κάνοντας λόγο για μείωση των εταιρειών που είναι εγγεγραμμένες στη χώρα. Όπως προστίθεται, πρόσφατα σκάνδαλα έχουν ξεκινήσει μια διαδικασία προώθησης νέων νομοθεσιών για ενίσχυση του νομικού πλαισίου. Όσον αφορά τις δυνατότητες ελέγχου σημειώνεται πως βάσει της νομοθεσίας τις δραστηριότητες της ΚΥΠ επιβλέπει μια τριμερής επιτροπή που διορίζεται από το υπουργικό συμβούλιο μετά από εισήγηση του ΠτΔ. Προστίθεται ότι αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει πληροφόρηση για τη σύνθεση της επιτροπής και τις εργασίες της. Καταγράφονται ακόμα «τεχνικές» με τις οποίες οι εταιρείες παρακάμπτουν τους κανονισμούς, με την έκθεση να παραπέμπει και στην Κύπρο, όπως η αποστολή του εξοπλισμού χωρίς τα σχετικά προγράμματα, τα οποία ο πελάτης μπορεί να κατεβάσει στη συνέχεια από usb stick το οποίο αποστέλλεται ξεχωριστά. Επίσης, προστίθεται, πολλές ισραηλινές εταιρείες ξεκινούν τις δραστηριότητες τους στην Ε.Ε. από την Κύπρο, ενώ σύμφωνα με πηγές που επικαλείται η έκθεση στη χώρα εδρεύουν 29 τέτοιες εταιρείες, με την Κύπρο να φέρεται να έχει λάβει κάποια προϊόντα από την NSO και τη WiSpear. «Κάποιες πηγές δείχνουν προς στενή σύνδεση μεταξύ του εμπορίου spyware και των διπλωματικών σχέσεων», με την Κύπρο να αποτελεί «σημείο εισόδου για εμπόριο Ισραηλινών spyware στην εσωτερική αγορά της Ε.Ε. καθώς και για την εξαγωγή spyware σε τρίτες χώρες».

Η έκθεση περιέχει, ακόμα, τις γνωστές εκτεταμένες αναφορές, με βάση σειρά δημοσιευμάτων σε Ελλάδα και Κύπρο, για τη δραστηριότητα ατόμων όπως ο Ταλ Ντιλιάν στην Κύπρο, την υπόθεση του «μαύρου βαν», και τις διασυνδέσεις που έφεραν τον κ. Ντιλιάν στην Ελλάδα. Επίσης, αναφέρεται πως σύμφωνα με έγγραφα που το ΑΚΕΛ παρείχε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η NSO Group φέρεται μέσω θυγατρικής της να εξήγαγε το Pegasus στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Στην έκθεση γίνονται αναφορές στα δημοσιεύματα, στα βιβλία του Μακάριου Δρουσιώτη και στο Inside Story, για τη διαπραγμάτευση της ΚΥΠ με την εταιρεία Hacking Team για αγορά λογισμικών παρακολούθησης, και το πώς οι αποκαλύψεις των σχετικών email μέσω των Wikileaks οδήγησε στην παραίτηση Ανδρέα Πενταρά. Γίνονται ακόμα εκτεταμένες αναφορές στα όσα ο Μακάριος Δρουσιώτης δημοσιοποίησε για παρακολούθηση των επικοινωνιών του.

ΑΡΘΡΟ / *Των* **ΖΟΖΕΠ ΜΠΟΡΕΛ** *και* **ΤΟΜΠΙΑΣ ΜΠΙΛΣΤΡΟΜ**

Ευρώπη και Ινδοειρηνικός: Εταίροι που αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις

Στις 13 Μαΐου πραγματοποιήθηκε στη Στοκχόλμη, με δική μας πρωτοβουλία, συνάντηση των υπουργών της περιοχής του Ινδοειρηνικού και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και εταίρων. Η συνάντησή μας αποτέλεσε έκκληση για ανάληψη δράσης, καθώς καταδεικνύει τη σταθερή δέσμευση της Ε.Ε. στην περιοχή του Ινδοειρηνικού.

Η συνάντησή μας πραγματοποιήθηκε τη στιγμή που ο κόσμος βρίσκεται αντιμέτωπος με επιθετικότητα, γεωπολιτικές εντάσεις, οικονομικές αναταραχές και την κλιματική κρίση. Σ' αυτούς τους κρίσιμους καιρούς, οι εταιρικές μας σχέσεις είναι απαραίτητες, και ποτέ στο παρελθόν δεν ήταν τόσο πειστικό το επιχείρημα υπέρ της συνεργασίας μεταξύ των περιοχών μας. Η περιοχή του Ινδοειρηνικού είναι στρατηγικής σημασίας. Είναι η περιοχή στην οποία ζει το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του πλανήτη και στην οποία αναπτύσσεται το μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας οικονομίας. Από τις θάλασσες της περιοχής διέρχεται το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου εμπορίου. Η σταθερότητα και η ελευθερία της ναυσιπλοΐας στον Ινδοειρηνικό είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία μας. Η περιοχή του Ινδοειρηνικού καθορίζει, σε μεγάλο βαθμό, την τύχη της κλιματικής αλλαγής και την υγεία των ωκεανών. Όταν απειλούνται οι θεμελιώδεις ελευθερίες και η ανοικτότητα, είτε στην Ευρώπη είτε στον Ινδοειρηνικό είτε αλλού, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι αδιάφορη.

Ζούμε σ' έναν κόσμο κοινής ασφάλειας. Η κλιμάκωση των εντάσεων σε τμήματα της Ασίας έχει παγκόσμιες συνέπειες. Αντίστοιχα, οι εξελίξεις στην Ευρώπη έχουν αντίκτυπο και στον Ινδοειρηνικό. Η παράνομη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία γίνεται αισθητή μέσω των κατάφωρων παραβιάσεων των αρχών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και μέσω της αύξησης των τιμών των τροφίμων και της ενέργειας. Έχουμε κοινό συμφέρον να αντιμετωπίσουμε αυτές τις προκλήσεις και να σεβαστούμε τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και το διεθνές δίκαιο. Πράγματι, οι στόχοι της Ουκρανίας –να προστατεύσει την ελευθερία της, την κυριαρχία της και την εδαφική της ακεραιότητά– είναι θεμελιώδους σημασίας για όλους.

Όσον αφορά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε, υπάρχουν πολλές αξιοσημείωτες ομοιότητες μεταξύ της Ευρώπης και του Ινδοειρηνικού: πίεση στις αλυσίδες εφοδιασμού, αποσταθεροποιητικός πληθωρισμός, ενεργειακή ανασφάλεια, ανταγωνιστική τεχνολογία, διάχυση παραπληροφόρησης και απειλές για την κυβερνοασφάλεια. Με λίγα λόγια, το μέλλον της Ευρώπης και του Ινδοειρηνικού συνδέονται άρρηκτα και τα συμφέροντά μας ευθυγραμμίζονται ποικιλοτρόπως.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Ινδοειρηνικός είναι από κοινού αρκετά ισχυροί ώστε να επιφέρουν ουσιαστικές αλλαγές όσον αφορά το ελεύθερο εμπόριο και τις αλυσίδες εφοδιασμού, την τεχνολογία και την κλιματική αλλαγή, καθώς και τη γενικότερη ασφάλεια. Αντιπροσωπεύουμε πάνω από τα δύο τρίτα των εμπορικών συναλλαγών, του ΑΕΠ και του πληθυσμού του πλανήτη. Μέσω στενότερων σχέσεων μπορούμε να επηρεάσουμε περαιτέρω τη συνεργασία για την αντιμετώπιση των βασικών παγκόσμιων προκλήσεων. Στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον Ινδοειρηνικό αναλαμβάνουμε τη δέσμευση να δραστηριοποιηθούμε περισσότερο, και καλούμε τους εταίρους μας να συνεργαστούν μαζί μας για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων. Οραματιζόμαστε βαθύτερες εταιρικές σχέσεις για τη βιώσιμη ευημερία και το περιβάλλον, την ψηφιακή συνδεσιμότητα και την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της ανθρώπινης ασφάλειας. Η στρατηγική μας για τον Ινδοειρηνικό αποτελεί πάνω απ' όλα πρόσκληση προς τους εταίρους μας στην περιοχή για διάλογο και αντιμετώπιση των διακυβευόμενων ζητημάτων.

Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι σαφής. Είμαστε έτοιμοι να αναλάβουμε δράση σε ένα ευρύ φάσμα συνεργασίας, γεγονός που αντικατοπτρίζει την εκτεταμένη και μακροπρόθεσμη προσήλωσή μας στον Ινδοειρηνικό. Αυτό αποτυπώνεται στις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο ενεργών διαπραγματεύσεων με την Αυστραλία, την Ινδία, την Ινδονησία και την Κένυα, ενώ έχουμε δρομολογήσει εκ νέου τις διαπραγματεύσεις με την Ταϊλάνδη και αναμένουμε σύντομα την υπογραφή συμφωνίας με τη Νέα Ζηλανδία. Δραστηριοποιούμαστε στον τομέα των υποδομών, στην αναπτυξιακή συνεργασία και στη διατήρηση των ωκεανών που εκτείνονται από τις αφρικανικές ακτές έως τον Ειρηνικό.

Σημαντικό γεγονός είναι ότι η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί ένα ανοικτό και χωρίς αποκλεισμούς μοντέλο εταιρικής σχέσης για τον Ινδοειρηνικό, στο πλαίσιο του οποίου συνεργαζόμαστε με βάση τα κοινά συμφέροντα και την προστασία των κοινών αξιών και αρχών. Ο σχεδιασμός αυτός μας επιτρέπει να αντεπεξέλθουμε αποτελεσματικότερα στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε. Στόχος μας είναι να οικοδομήσουμε στρατηγική εμπιστοσύνη και να προωθήσουμε την κοινή ηγεσία για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων.

Καθώς καλωσορίζουμε τους συμμετέχοντες στο υπουργικό φόρουμ Ε.Ε. - Ινδοειρηνικού στη Στοκχόλμη στις 13 Μαΐου, οι συζητήσεις μας επικεντρώθηκαν στα κοινά μας συμφέροντα, προκλήσεις και αξίες με στόχο τη στήριξη του στενότερου συντονισμού και της ολοκλήρωσης. Αυτό αποτελεί σαφές μήνυμα της μακροπρόθεσμης ευρωπαϊκής δέσμευσης για τον Ινδοειρηνικό.

Ο κ. Ζοζέπ Μπορέλ είναι ύπατος εκπρόσωπος της Ε.Ε. για θέματα εξωτερικής πολιτικής. Ο κ. Τομπίας Μπίλστρομ είναι υπουργός Εξωτερικών της Σουηδίας.

VOGUE
GREECE
21/05
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
mother hood
Haris Alexiou & Manos Theofilou
by Johan Sandberg

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

Σκεφθείτε να έλεγα εγώ, «μπορώ να συνεργαστώ με το ΠΑΣΟΚ υπό την προϋπόθεση να μην είναι αρχηγός ο κ. Ανδρουλάκης». Είναι λάθος, προσωπικές ατζέντες να παρασύρουν μια ολόκληρη παράταξη σε λάθος δρόμο.

Δεν υπάρχει καμία απολύτως περίπτωση η Νέα Δημοκρατία να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση χωρίς να στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο στους εκλεγμένους με τη Ν.Δ. βουλευτές.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΜΗΤΣΟΣ/ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΟΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

«Η επαναφορά της βάσης εισαγωγής δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να προσανατολιστούν σε μια σχολή, από την οποία θα πάρουν πτυχίο που θα έχει αντίκρισμα με καλό εισόδημα. Οχι να τους τάζουμε είσοδο στα πανεπιστήμια, όπως κάνει ο κ. Τσίπρας, για να πάνε σε μια σχολή από την οποία, κατά πάσα πιθανότητα, δεν θα αποφοιτήσουν».

Ο Ανδρουλάκης μπορεί να φέρει τον Τσίπρα από το παράθυρο

Οσοι παρακολούθησαν το ντιμπέιτ είδαν ότι δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή άλλη αξιόπιστη πρόταση διακυβέρνησης, εκτός από την αυτοδυναμία της Νέας Δημοκρατίας

Στον **ΣΤΑΥΡΟ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Τέλος στα σενάρια μιας πιθανής συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ φαίνεται να βάζει ο πρωθυπουργός με τη σημερινή του συνέντευξη στην «Κ». Ο κ. Μητσοτάκης καταλογίζει στον Νίκο Ανδρουλάκη «προσωπική εμμονή» εναντίον του και «συμπαράταξη με τον ΣΥΡΙΖΑ». Επιμένει ότι η μόνη πρόταση διακυβέρνησης είναι η αυτοδυναμία του κόμματός του και χαρακτηρίζει «αχταρμά» τα σενάρια συνεργασίας που προτείνει ο κ. Τσίπρας.

– Κύριε πρόεδρε, βρισκόμαστε μόλις μία εβδομάδα πριν από τις εκλογές και ενώ έχετε θέσει τον στόχο της αυτοδυναμίας για τις δεύτερες κάλπες, δεν έχετε θέσει τον πήχυ για την 21η Μαΐου. Με τι ποσοστό θα πείτε το βράδυ των εκλογών πως έχετε πετύχει τον στόχο σας;

– Κατ' αρχάς να σας επισημάνω ότι δεν μιλώ για πρώτη και δεύτερη κάλπη. Εχουμε εκλογές στις 21 Μαΐου και επιδιώκουμε σε αυτές το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Αυτό το αποτέλεσμα θα καθορίσει και τις εξελίξεις στη συνέχεια. Δεν θέτω αριθμητικό πήχυ. Ο στόχος είναι η αδιαμφισβήτητη πρωτιά της Νέας Δημοκρατίας με καθαρή διαφορά από τον δεύτερο, ώστε την επόμενη μέρα να μην υπάρχει αμφιβολία για το ποιος πρέπει να είναι ο πρωθυπουργός και η κυβέρνηση της νέας τετραετίας. Αλλωστε, όσοι παρακολούθησαν το ντιμπέιτ είδαν ότι δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή άλλη αξιόπιστη πρόταση διακυβέρνησης, εκτός από την αυτοδυναμία της Νέας Δημοκρατίας. Ηταν εκεί όλοι οι πολιτικοί αρχηγοί και οι υποτιθέμενοι κυβερνητικοί εταίροι της λεγόμενης «προοδευτικής διακυβέρνησης» για την οποία μιλάει ο κ. Τσίπρας. Βγάλατε κάποιο συμπέρασμα για το ποια ακριβώς είναι η πρότασή του; Είναι σαφές νομίζω. Αντί για σταθερότητα και πρόοδο θα είχαμε μια βαβέλ, έναν αχταρμά, που μέσα από παζάρια και διαρκείς κομματικές διαπραγματεύσεις θα οδηγούσε σε αστάθεια και παραλυσία.

– Εχετε πει ότι στόχος σας είναι ο σχηματισμός σταθερής κυβέρνησης σε δεύτερες εκλογές, με τον νόμο που εσείς ψηφίσατε. Αυτό σημαίνει ότι δεν θα διερευνήσετε τη δυνατότητα συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ την 22α Μαΐου; Γιατί να πάμε σε δεύτερες εκλογές αν προκύψει άθροισμα κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας από τις πρώτες;

– Δυστυχώς, σε αντίθεση με άλλες στιγμές στη διαδρομή του ΠΑΣΟΚ, ο κ. Ανδρουλάκης έχει το βλέμμα στραμμένο στο παρελθόν και εκεί συναντιέται με τον κ. Τσίπρα. Είναι σαφές ότι το ΠΑΣΟΚ του κ. Ανδρουλάκη είναι κοντά στον ΣΥΡΙΖΑ. Και αυτό πρέπει να το ξέρουν οι ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ. Αν βγαίνουν οι αριθμοί, τότε μπορεί να δουν να επιστρέφει και με τη δική τους ψήφο ο κ. Τσίπρας «από το παράθυρο».

Ο κ. Ανδρουλάκης έχει οδηγήσει το κόμμα του σε θέσεις που το φέρνουν πιο κοντά στον κ. Τσίπρα: από την άρνηση της αξιολόγησης στο Δημόσιο, μέχρι τα «ναι μεν αλλά» στη λειτουργία μη κρατικών πανεπιστημίων, μέχρι την καταψήφιση της μεταρρύθμισης του ΕΦΚΑ για ταχύτερη απονομή συντάξεων. Με το ΠΑΣΟΚ του κ. Ανδρουλάκη θα είχαμε καθήλωση στις κρίσιμες μεταρρυθμίσεις, αντί για την επιτάχυνσή τους, αφού δείχνει να επιστρέφει στις παλιές λογικές του κρατισμού.

Κι όλα αυτά αποτυπώνονται και στην καθημερινή πολιτική πρακτική του. Βλέπετε ότι από το πρωί μέχρι το βράδυ καταγγέλλει την κυβέρνηση και εμένα προσωπικά, όταν γύρω του ακούγονται θέσεις που έχουν πληρώσει ακριβά και οι οπαδοί του ΠΑΣΟΚ. Αλλαγές νομισμάτων, κρατικοποιήσεις τραπεζών και οργανισμών και νέους φόρους. Για να μη μιλήσω και για τις απολύσεις δικαστών που διαλαλεί ο κ. Πολάκης. Δεν έχω, συνεπώς, και πολλά πράγματα να συζητήσω μαζί του.

– Εχετε προσάψει στον κ. Ανδρουλάκη ότι «έχει προσωπικό θέμα μαζί σας». Εχει άδικο να αισθάνεται δυσπιστία, αφού εσείς ο ίδιος έχετε παραδεχθεί ότι ήταν λάθος η παρακολούθησή του από την ΕΥΠ; Εχετε επιδώξει να του εξηγήσετε προσωπικά αυτό το λάθος;

Το ΠΑΣΟΚ του κ. Ανδρουλάκη δείχνει να επιστρέφει στις παλιές λογικές του κρατισμού. Δεν έχω, συνεπώς, και πολλά πράγματα να συζητήσω μαζί του.

– Το ότι έχει προσωπικό θέμα μαζί μου έχει φανεί εξαρχής. Αλλωστε, απέφευγε να με συναντήσει πολλούς μήνες πριν προκύψει το ζήτημα των παρακολουθήσεων. Δεν ξέρω για ποιους λόγους, αλλά θέλει να μην είμαι εγώ πρωθυπουργός. Θα μπορούσε, λέει, να συνεργαστεί με τη Ν.Δ., αλλά όχι με μένα. Αυτό δεν δείχνει, άραγε, προσωπική εμμονή; Σκεφθείτε να έλεγα εγώ, «μπορώ να συνεργαστώ με το ΠΑΣΟΚ υπό την προϋπόθεση να μην είναι αρχηγός ο κ. Ανδρουλάκης». Είναι λάθος, όμως, προσωπικές ατζέντες να παρασύρουν μια ολόκληρη παράταξη σε λάθος δρόμο. Και, μάλιστα, σε μονοπάτια εντελώς αντίθετα από αυτά που έχουν δείξει ότι επιθυμούν η βάση και οι ψηφοφόροι της.

– Αν ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ εμφανιστεί πιο διαλλακτικός μετά τις εκλογές και άρει τον όρο για το πρόσωπο του πρωθυπουργού, εσείς θα ανταποκριθείτε;

– Μου λέτε, δηλαδή, ότι θα γίνει ξαφνικά αξιόπιστος ένας συνομιλητής που θα έχει αλλάξει τη βασική θέση του μέσα σε 24 ώρες; Κοιτάξτε. Οπως σας είπα, το ΠΑΣΟΚ του κ. Ανδρουλάκη δυστυχώς συμπαρατάσσεται με τον ΣΥΡΙΖΑ κι αυτό δεν πρόκειται να αλλάξει, προφανώς, μέσα σε τρεις ημέρες. Αν βγαίνουν οι αριθμοί, θα προσπαθήσει να τα βρει με τον κ. Τσίπρα.

– Εχετε πει πως μια μονοκομματική κυβέρνηση είναι πιο «γρήγορη» στις αποφάσεις. Ο αντίλογος πολλών είναι πως μια συγκυβέρνηση δεν αφήνει ανεξέλεγκτο ένα σύστημα εξουσίας. Δεν είναι λογικό το επιχείρημα;

– Ζούμε σε εποχές που εντείνεται η διεθνής αβεβαιότητα και ο γείτονάς μας εξ ανατολών γίνεται πιο απρόβλεπτος. Η συγκυρία απαιτεί σταθερές κυβερνήσεις, ώστε να παίρνουν γρήγορες αποφάσεις, χωρίς ατέρμονα κομματικά παζάρια και αδιέξοδες διαβουλεύσεις, που οδηγούν σε παραλυσία. Ο έλεγχος του συστήματος εξουσίας δεν προκύπτει από το πόσα κόμματα μετέχουν. Το παράδειγμα της συγκυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ και τα όσα έγιναν, με δύο υπουργούς καταδικασμένους από Ειδικό Δικαστήριο για παράβαση καθήκοντος, είναι πολύ πρόσφατο. Ο έλεγχος του συστήματος εξουσίας προκύπτει από την ισχυροποίηση των θεσμών, τον σεβασμό της διάκρισης των εξουσιών και την ενίσχυση των δικλίδων ασφαλείας που πρέπει να λειτουργούν σε μια φιλελεύθερη δημοκρατία. Σε αυτή την κατεύθυνση κινηθήκαμε όταν διαπιστώθηκαν προβλήματα στη διάρκεια της θητείας μας και σε αυτόν τον δρόμο θα κινηθούμε ώστε να αντιμετωπίσουμε τα οποία προβλήματα παρατηρούνται στη λειτουργία της δημοκρατίας.

– Κατηγορείτε τον ΣΥΡΙΖΑ για τις προτάσεις του ως προς την εκπαίδευση. Ομως, ούτε οι δικές σας εξαγγελίες έχουν εκπληρωθεί. Στα πανεπιστήμια δεν έχει εγκατασταθεί ούτε η ειδική αστυνομία ούτε τα συστήματα ελεγχόμενης εισόδου. Κι επίσης, δεν έχει προχωρήσει σημαντικά η πολιτικά επώδυνη επαναχάραξη του χάρτη των ΑΕΙ. Μήπως είναι και τα πανεπιστήμια ένας τομέας στον οποίο δεν τολμήσατε;

– Δεν θα συμφωνήσω. Προφανώς τα πανεπιστήμιά μας δεν είναι ακόμη στο επίπεδο που θέλουμε και στο επίπεδο που μπορούν, αλλά κάνετε μια σύγκριση με την κατάσταση το 2019 και θα δείτε ότι έχουν γίνει σημαντικά βήματα, τα οποία ο ΣΥΡΙΖΑ απειλεί να αναιρέσει. Εχουν γίνει πολύ πιο εξωστρεφή, έχουν προχωρήσει σε συνεργασίες με μεγάλα ξένα ΑΕΙ, λειτουργούν με ένα νέο θεσμικό πλαίσιο που προστατεύει την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών κι όχι τη βία. Οι Ομάδες Προστασίας Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων έχουν ξεκινήσει τη δράση τους. Περιπολούν όλο το 24ωρο στους ανοιχτούς χώρους, στα campus τριών Πανεπιστημίων (ΑΠΘ, ΕΚΠΑ και Πολυτεχνείο) που έχουν ζητήσει τη συμβολή τους. Αυτή τη στιγμή έχουμε 200 νέους ΟΠΠΙ. Είναι όλοι πτυχιούχοι πανεπιστημίων. Ταυτόχρονα η αστυνομία παρεμβαίνει, όταν γίνονται παράνομες ενέργειες. Στο Αριστοτέλειο βάλαμε τέλος σε μια κατάληψη 34 ετών και ο χώρος γίνεται βιβλιοθήκη, απαλλάξαμε τη Φοιτητική Εστία Ζωγράφου από τρεις εγκληματικές οργανώσεις που δρούσαν εκεί επί χρόνια, εκκενώσαμε κατάληψη στα Χανιά σε χώρο του Πολυτεχνείου. Είναι μερικά παραδείγματα.

Η συγκυρία απαιτεί σταθερές κυβερνήσεις, ώστε να παίρνουν γρήγορες αποφάσεις, χωρίς ατέρμονα κομματικά παζάρια, που οδηγούν σε παραλυσία.

Οσο για τον χάρτη των ΑΕΙ, είδατε διαμαρτυρίες σε διάφορες πόλεις επειδή είχαμε μεταφορά σχολών με απόφαση των ίδιων των πανεπιστημίων, ενώ η επαναφορά της βάσης εισαγωγής δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να προσανατολιστούν όταν τελειώσουν το σχολείο σε μια σχολή από την οποία θα πάρουν πτυχίο που θα έχει αντίκρισμα και θα βρουν μια δουλειά της προκοπής, με καλό εισόδημα. Οχι να τους τάζουμε είσοδο στα πανεπιστήμια, χωρίς ουσιαστικά καμία απολύτως προσπάθεια, με κατάργηση της ειδικής βάσης, όπως κάνει ο κ. Τσίπρας, για να πάνε σε μια σχολή από την οποία, κατά πάσα πιθανότητα, δεν θα αποφοιτήσουν. Δεν τους εξυπηρετούμε με αυτόν τον τρόπο. Τους κοροϊδεύουμε. Κοιτάζοντας το σύνολο της εκπαίδευσης, έχουμε να κάνουμε πολλά ακόμη για να φτάσουμε εκεί που θέλουμε, αλλά μην παραβλέπουμε και τα βήματα που έχουν γίνει και είναι σημαντικά.

– Με τις επιδόσεις της κυβέρνησής σας στην επιτάχυνση της Δικαιοσύνης είστε ευχαριστημένος;

– Ο χρόνος απονομής εξακολουθεί να είναι, πράγματι, μεγάλος. Είναι αλήθεια. Εχουμε κάποια πρόοδο, αλλά αυτή δεν αρκεί. Μιλάμε για ένα θέμα με κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις, που ταλαιπωρεί τους πολίτες και λειτουργεί αποτρεπτικά για όποιον θέλει να επενδύσει στην Ελλάδα. Η επιτάχυνση στην απονομή της δικαιοσύνης είναι από τους κεντρικούς στόχους της νέας θητείας και έχει ενταχθεί και στο «Ελλάδα 2.0» ως ξεχωριστό πρόγραμμα. Εχουν δρομολογηθεί σημαντικές δράσεις με στόχο να ολοκληρωθούν έως το 2027: νέος Δικαστικός Χάρτης με 14 νέα δικαστικά μέγαρα, ψηφιοποίηση όλων των αρχείων, κατάρτιση και αξιολόγηση δικαστών, πιλοτική δίκη, εξειδικευμένα δικαστήρια. Η υλοποίησή τους θα οδηγήσει στην υλοποίηση του στόχου για να φθάσει ο χρόνος απονομής στον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Ποιος μπορεί να ενισχύσει τη θέση της χώρας, να αναπτύξει τις διεθνείς της συμμαχίες, να αυξήσει την αποτρεπτική της ικανότητα. Μπορεί να το κάνει ο Μητσοτάκης ως πρωθυπουργός μιας αυτοδύναμης κυβέρνησης ή μια κυβέρνηση - αχταρμάς, με πρωθυπουργό τον κ. Τσίπρα;

Κρατήσαμε την κοινωνία όρθια, δίχως να θέσουμε σε κίνδυνο τη δημοσιονομική ισορροπία. Είμαστε ένα βήμα πριν από την επενδυτική βαθμίδα. Τι έχουν να πουν άραγε, οι διάφοροι «illuminati», που κάθε τρεις και λίγο βλέπουν εκτροπή;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΜΗΤΣΟΣ/ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

«Από την κυβέρνηση Σαμαρά μέχρι και σήμερα, εμείς ήμασταν αυτοί που σταθήκαμε απέναντι στη Χρυσή Αυγή σε όλα τα επίπεδα και χαίρομαι διότι τελικά φάνηκε εκ του αποτελέσματος ότι ψηφίσαμε μια διάταξη πολύ στέρεη. Λυπάμαι που κάποιοι απείχαν. Είναι ξεκάθαρο ότι ο κ. Τσίπρας προσπαθεί να προσελκύσει κάποια σκληρή αντισυστημική ψήφο», λέει ο Κυρ. Μητσοτάκης στον Στ. Παπαντωνίου.

Οι φοροελαφρύνσεις και οι αυξήσεις δεν είναι επιδόματα

– Λέτε πως δεν θα δεχθείτε ψήφο εμπιστοσύνης από βουλευτές που δεν είναι εκλεγμένοι με τη Ν.Δ. Εάν κάποιος βουλευτής που έχει εκλεγεί με άλλο κόμμα θέλει, στο όνομα της σταθερότητας, να προσχωρήσει στη Ν.Δ., θα το αρνηθείτε;

– Το έχω πει ξεκάθαρα σε όλους τους τόνους και το επαναλαμβάνω: δεν υπάρχει καμία απολύτως περίπτωση η Νέα Δημοκρατία να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση χωρίς να στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο στους εκλεγμένους με τη Ν.Δ. βουλευτές.

– Τα κόμματα στα δεξιά της Ν.Δ. συγκεντρώνουν αθροιστικά το 10%. Η Ν.Δ. απευθύνεται σε αυτό το μέρος του εκλογικού σώματος; Ή θεωρεί αυτούς τους ψηφοφόρους χαμένους;

– Η Ν.Δ. απευθύνεται σε όλους τους δημοκρατικούς πολίτες, που πιστεύουν στη φιλελεύθερη δημοκρατία, στην ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας, σε μια Ελλάδα που θα προοδεύει σε όλους τους τομείς. Μια Ελλάδα πιο παραγωγική, πιο κοινωνική, περισσότερο πράσινη και ψηφιακή, πιο δίκαιη και εν τέλει πιο ισχυρή. Οσο για εκείνους που έχουν πιο έντονες πατριωτικές ανησυχίες, πρέπει να σκεφθούν ποιος ήταν εκείνος που θωράκισε τα σύνορά μας, που ενίσχυσε τις Ενοπλες Δυνάμεις, που κράτησε σθεναρή στάση σε προκλήσεις, που δυνάμωσε τη διεθνή θέση της χώρας. Ποιος, όχι με «λόγια του αέρα», αλλά με τον πατριωτισμό της ευθύνης, έκανε πιο ισχυρή την Ελλάδα.

– Η δική σας κυβέρνηση εισηγήθηκε νομοθετικά μέτρα αποκλεισμού για τους καταδικασμένους για εγκληματική οργάνωση. Σας προβληματίζει το γεγονός ότι είναι αναγκαίο να παρέμβει ο νομοθέτης και ο δικαστής προκειμένου να μην μπουν στη Βουλή αυτοί οι σχηματισμοί; Γιατί εξακολουθούν, ακόμη και μετά την καταδίκη τους, να έχουν απήχηση;

– Οι λόγοι που αυτοί οι σχηματισμοί, η Χρυσή Αυγή, το κόμμα Κασιδιάρη υποστηρίζονται από κάποιους, είναι πολλοί. Κάποιοι έχουν πράγματι φασιστική ιδεολογία. Μερικοί τρέφονται από ανορθολογικές θεωρίες και από τον ακραίο λόγο κι άλλοι πιστεύουν ότι υποστηρίζοντας αυτές τις δυνάμεις, «τιμωρούν» το πολιτικό σύστημα. Κι αδιαφορούν ακόμη κι αν η Δικαιοσύνη έχει αποφανθεί ότι πρόκειται για εγκληματικές οργανώσεις. Η δημοκρατία μας έπρεπε να αντιδράσει κι αυτό κάναμε. Οπως το έκανε διαχρονικά η Νέα Δημοκρατία απέναντι στη Χρυσή Αυγή. Από την κυβέρνηση Σαμαρά μέχρι και σήμερα, εμείς ήμασταν αυτοί που σταθήκαμε απέναντι στη Χρυσή Αυγή σε όλα τα επίπεδα και χαίρομαι διότι τελικά φάνηκε εκ του αποτελέσματος ότι ψηφίσαμε μια διάταξη πολύ στέρεη, παρά τα όσα έλεγε ένα μέρος της αντιπολίτευσης, η οποία οδήγησε το Τμήμα του Αρείου Πάγου στο να αποκλείσει μια εγκληματική οργάνωση να διεκδικήσει το δικαίωμα συμμετοχής στις εθνικές εκλογές.

Λυπάμαι που κάποιοι απείχαν από αυτή την προσπάθεια. Δεν μου κάνει όμως εντύπωση, διότι και στο παρελθόν είχαν συναντηθεί στις «πλατείες της οργής». Είναι ξεκάθαρο ότι ο κ. Τσίπρας προσπαθεί να προσελκύσει κάποια σκληρή αντισυστημική ψήφο. Θα έπρεπε σε αυτό το ζήτημα τουλάχιστον να υψώσουμε από κοινού «τείχος δημοκρατίας». Και να πείσουμε τους πολίτες που θέλουν να δείξουν την αντίθεσή τους στο πολιτικό σύστημα, ότι η λύση δεν είναι η στήριξη εγκληματικών οργανώσεων ή των νεοναζί και των φασιστών. Δυστυχώς ο ΣΥΡΙΖΑ επέλεξε να αποτελέσει δημοκρατική εξαίρεση. Προφανώς η ριζική αντιμετώπιση του φαινομένου, που δεν είναι μόνο ελληνικό, προϋποθέτει κλίμα πολιτικού διαλόγου και όχι διχασμούς και ακραία ρητορική, ενίσχυση της δημοκρατίας, συμπεριληπτικότητα, ώστε κάποιοι συμπολίτες μας να μη νιώθουν αποκλεισμένοι.

– Δηλώσατε ότι η επόμενη κυβέρνηση θα έχει περισσότερες γυναίκες. Σε ποια αναλογία; Είναι εφικτό το 50-50;

– Θα έχει περισσότερες γυναίκες και είδατε ότι ένα τέτοιο βήμα κάναμε και στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας, όπου στις έξι πρώτες θέσεις έχουμε τρεις γυναίκες. Επίσης να σας θυμίσω ότι με δική μας πρόταση έχουμε σήμερα την πρώτη γυναίκα Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Δεν πιστεύω ότι μπορούμε να φθάσουμε στο ποσοστό που λέτε στο υπουργικό συμβούλιο, αλλά σίγουρα θα υπάρχει σημαντικά ενισχυμένη γυναικεία παρουσία. Ελπίζω να έχουμε και περισσότερες γυναίκες στην Κοινοβουλευτική Ομάδα. Εμείς βάλαμε στα ψηφοδέλτιά μας μεγαλύτερο ποσοστό γυναικών από το προβλεπόμενο. Το πόσες θα είναι στη Βουλή είναι υπόθεση των ψηφοφόρων.

Εκείνοι που έχουν πιο έντονες πατριωτικές ανησυχίες, πρέπει να σκεφθούν ποιος θωράκισε τα σύνορά μας, ενίσχυσε τις Ε.Δ., κράτησε σθεναρή στάση σε προκλήσεις, δυνάμωσε τη διεθνή θέση της χώρας.

– Εχετε κατά νου και δομικές αλλαγές στα χαρτοφυλάκια, εκτός από το υπουργείο Στεγαστικής Πολιτικής που έχετε ήδη ανακοινώσει;

– Ολοκληρώνουμε μια τετραετία κυβερνητικής θητείας, στη διάρκεια της οποίας κληθήκαμε να αντιμετωπίσουμε σειρά εξωγενών κρίσεων, οι οποίες ξεσπούσαν η μία μετά την άλλη. Παράλληλα είχαμε να αντιμετωπίσουμε χρόνιες παθογένειες και τις συνέπειες και πληθώρα προβλημάτων. Και το 2019 ήμασταν έτοιμοι, αλλά τώρα εκτός από τα σχέδια έχουμε και μεγάλη εμπειρία για το τι πρέπει να κάνουμε καλύτερα και τι πρέπει να αποφύγουμε. Ξέρουμε επίσης πού πρέπει να γίνουν αλλαγές και είμαστε έτοιμοι τώρα να τις κάνουμε. Θα γίνει πράγματι αναδιάταξη σε υπουργεία, αν οι πολίτες μάς εμπιστευθούν ξανά τη διακυβέρνηση της χώρας. Εχω πει ήδη ότι θα δημιουργηθεί υπουργείο Δημογραφικής και Στεγαστικής Πολιτικής, που θα επικεντρώνεται σε ειδικά προβλήματα με μεγάλη κοινωνική σημασία και θα πάρει αρμοδιότητες από το σημερινό υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Θα μπορούμε να πούμε περισσότερα στον κατάλληλο χρόνο.

– Οι δημοσκοπήσεις εξακολουθούν να δείχνουν ότι η Ν.Δ. δυσκολεύεται να περάσει το μήνυμά της στους νέους. Πώς το εξηγείτε; Μπορεί αυτό το έλλειμμα εμπιστοσύνης να καλυφθεί με εφάπαξ επιδόματα των 150 ευρώ;

– Η έλλειψη εμπιστοσύνης των νέων δεν είναι κάτι που αφορά αποκλειστικά τη Ν.Δ. Θα δείτε ότι όλα τα κόμματα εξουσίας έχουν χαμηλή απήχηση στη νέα γενιά. Κι αυτό είναι κάτι που, πέραν των διαπιστώσεων, πρέπει να προσπαθήσουμε να το αλλάξουμε. Θα ήταν προσβλητικό και για μας και για τους νέους να ειπωθεί ότι το έλλειμμα αυτό θα καλυφθεί με κάποια επιδόματα. Αυτό που κάνουμε, με πολιτικές σε πολλά επίπεδα, είναι να προσπαθούμε να οικοδομήσουμε μια καλύτερη χώρα στην οποία θα βλέπουν το δικό τους μέλλον καλύτερο από σήμερα. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι οι νέοι στη δεκαετία της κρίσης φορτώθηκαν βάρη προηγούμενων γενεών. Αισθάνονται ότι κλήθηκαν να πληρώσουν για προβλήματα για τα οποία δεν φταίνε. Πολλοί έφυγαν από τη χώρα. Αλλοι ζουν με χαμηλές αμοιβές και πολύ ακριβό ενοίκιο ή μένουν ακόμη με τους γονείς τους, επειδή δεν βγαίνουν οικονομικά. Προωθήσαμε πολιτικές για να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα. Αναβαθμίσαμε την εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες. Αυξήσαμε τον κατώτατο μισθό στα 780 ευρώ, από 650 ευρώ που τον άφησε ο ΣΥΡΙΖΑ. Με το πρόγραμμα «Σπίτι μου» δίνουμε τη δυνατότητα να αποκτήσουν νέα ζευγάρια το δικό τους σπίτι. Το μεγάλο ενδιαφέρον για το πρόγραμμα μας οδήγησε στην απόφαση να διπλασιάσουμε τους διαθέσιμους πόρους.

Υλοποιήσαμε, επίσης, νέα προγράμματα κατάρτισης ανέργων σε ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες, δράσεις για την απασχόληση ειδικά των νέων ανέργων και για την υποστήριξη της νεανικής επιχειρηματικότητας. Στην τετραετία δημιουργήθηκαν 300.000 νέες θέσεις εργασίας. Η ανεργία των νέων παραμένει υψηλή, όμως μειώθηκε κατά 5,5 μονάδες από το 2019 κι έχουμε τις πρώτες σαφείς ενδείξεις αναστροφής του brain drain. Προσπαθούμε να φτιάξουμε μια περισσότερο πράσινη και πιο ψηφιακή Ελλάδα.

Οσο οι νέοι θα βλέπουν ότι το ενδιαφέρον μας δεν εξαντλείται σε λόγια και «κούφια» συνθήματα κι ότι η ζωή τους αλλάζει προς το καλύτερο, θα πείθονται ότι οι πολιτικοί «δεν είναι όλοι ίδιοι» και θα ενισχύεται η εμπιστοσύνη τους στο πολιτικό σύστημα. Οσο θα βλέπουν άγονες αντιπαραθέσεις και θα ακούν υποσχέσεις που μένουν στα λόγια, τόσο θα γυρίζουν το κεφάλι τους αλλού.

– Οσο ήσασταν στην αντιπολίτευση, κατηγορούσατε τον κ. Τσίπρα για επιδοματική πολιτική. Δεν έχετε μοιράσει κι εσείς πολλά «πάσα» - πολλά εφάπαξ βοηθήματα;

– Οι φοροελαφρύνσεις και οι αυξήσεις σε μισθούς και συντάξεις που δίνουμε είναι μόνιμες κι όχι εφάπαξ. Κι αυτές προκύπτουν από την ανάπτυξη της οικονομίας. Τα διάφορα εφάπαξ βοηθήματα είτε αφορούν την «κάρτα αγορών» είτε τα «fuel pass» είτε την έκτακτη ενίσχυση των χαμηλοσυνταξιούχων είτε την επιδότηση των λογαριασμών ρεύματος, αφορούν μία συγκεκριμένη συγκυρία. Είναι ένας τρόπος στήριξης σε μια συγκεκριμένη δύσκολη κατάσταση, ειδικά εκείνων που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Οι κρίσεις, στις οποίες λειτουργούν ως αναχώματα οι έκτακτες ενισχύσεις, είναι παροδικές. Ενώ η απαλλαγή από 50 φόρους, οι ετήσιες αυξήσεις στις συντάξεις και τους μισθούς αποτελούν μέτρα με διαρκή ισχύ. Θα συνεχίσουμε λοιπόν με πολιτικές που αυξάνουν σε μόνιμη βάση το εισόδημα των πολιτών, των εργαζομένων, της μεσαίας τάξης και παράλληλα σε εποχές κρίσεων το κράτος θα είναι δίπλα στους πολίτες, ιδιαίτερα στους πιο ευάλωτους. Κρατήσαμε την κοινωνία όρθια, δίχως να θέσουμε σε κίνδυνο τη δημοσιονομική ισορροπία. Τα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν πρόσφατα καταγράφουν μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, ενώ την ίδια στιγμή δείχνουν δημοσιονομική σταθερότητα και είμαστε ένα βήμα πριν από την επενδυτική βαθμίδα. Τι έχουν να πουν άραγε οι διάφοροι «illuminati», που κάθε τρεις και λίγο βλέπουν δημοσιονομική εκτροπή;

Θα συνομιλήσω με όποιον επιλέξουν οι Τούρκοι πολίτες

– Προσδοκάτε ότι μετά τις εκλογές σε Ελλάδα και Τουρκία θα επανεκκινήσει ο διάλογος μεταξύ των δύο χωρών; Θα μπορούσαμε να πάμε στη Χάγη και για ζητήματα που δεν αφορούν τον καθορισμό θαλασσίων ζωνών;

– Σήμερα γίνονται εκλογές στην Τουρκία. Το ποιος θα εκλεγεί είναι υπόθεση των Τούρκων πολιτών. Οφείλω να σημειώσω, ωστόσο, ότι με τη σημερινή προσέγγιση και τον αναθεωρητισμό της Τουρκίας, δεν μπορεί να είναι κάποιος ιδιαίτερα αισιόδοξος. Γι' αυτό έχει εξαιρετική σημασία ποιος θα βρίσκεται στο τιμόνι της Ελλάδας τα επόμενα χρόνια. Ποιος μπορεί να ενισχύσει τη θέση της χώρας, να αναπτύξει τις διεθνείς της συμμαχίες, να αυξήσει την αποτρεπτική της ικανότητα. Μπορεί να το κάνει ο Μητσοτάκης ως πρωθυπουργός μιας αυτοδύναμης κυβέρνησης ή μια κυβέρνηση - αχταρμάς, με πρωθυπουργό τον κ. Τσίπρα; Θα συνομιλήσω με όποιον επιλέξουν οι Τούρκοι πολίτες. Περιμένω λοιπόν το σημερινό αποτέλεσμα και οφείλουμε να είμαστε έτοιμοι και για καλύτερες, αλλά και για πιο δύσκολες μέρες. Η Τουρκία ελπίζω κάποια στιγμή να συνειδητοποιήσει ότι έχει να κερδίσει περισσότερα αν επαναπροσεγγίσει την Ελλάδα, την Ευρώπη και γενικότερα τη Δύση. Εμείς έχουμε ανοιχτή την πόρτα του διαλόγου για την οικοδόμηση μιας θετικής ατζέντας, σε ζητήματα που μπορούμε να έχουμε αμοιβαίο όφελος, όπως το εμπόριο, ο πολιτισμός, το περιβάλλον. Είμαστε συνεπείς σε αυτά που λέμε. Αλλά αφελείς δεν είμαστε.

Για να υπάρχει ουσιαστική βελτίωση στις σχέσεις μας, η Τουρκία πρέπει να δεχθεί ότι λύνουμε τις διαφορές μας με βάση το Διεθνές Δίκαιο και το Δίκαιο της Θάλασσας. Κι ότι ουσιαστικά έχουμε μια μεγάλη διαφορά, που είναι η οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών, ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας, στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτά είναι και τα ζητήματα για τα οποία κάποια στιγμή θα μπορούσαμε να πάμε στη Χάγη. Δεν υπάρχει καμία περίπτωση να συζητήσω άλλα θέματα με την Τουρκία. Ούτε, προφανώς, ζητήματα που έχουν να κάνουν με την ελληνική κυριαρχία στα νησιά του Αιγαίου ούτε ζητήματα που έχουν να κάνουν με την αποστρατιωτικοποίηση των νησιών.

Οφείλουμε να είμαστε έτοιμοι και για καλύτερες, αλλά και για πιο δύσκολες μέρες. Εμείς έχουμε ανοιχτή την πόρτα του διαλόγου.

– Ασκήθηκε κριτική για το ψηφοδέλτιο Επικρατείας, πως αφενός είχε πολλά κυβερνητικά στελέχη, αφετέρου στελεχώνεται από πρόσωπα χωρίς ιδεολογικό στίγμα. Τι απαντάτε σ' αυτή την κριτική;

– Στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας ήθελα να κάνω κάτι διαφορετικό από όσα γίνονταν μέχρι σήμερα. Ηθελα να επιβραβεύσω γυναίκες και άνδρες που έχουν διακριθεί για τη δουλειά τους και όχι κατ' ανάγκη πρόσωπα με υψηλά επίπεδα αναγνωρισιμότητας, στέλνοντας παράλληλα ένα μήνυμα στην κοινωνία. Οτι μας ενδιαφέρει πολύ περισσότερο η αναγνώριση στον τομέα που δραστηριοποιείται ο καθένας και λιγότερο η αναγνωρισιμότητα. Γι' αυτό και επέλεξα σε αυτό το ψηφοδέλτιο Επικρατείας μια σειρά από πρόσωπα που έχουν τη δική τους αναφορά και τη δική τους διαδρομή. Ταυτίζονται με τομείς προτεραιότητας τους οποίους έχουμε αναδείξει και μέσα από το κυβερνητικό μας πρόγραμμα, όπως η οικονομία, η πολιτική προστασία, η υγεία, η παιδεία, η κοινωνική πολιτική. Εκεί έχουν δώσει δείγματα γραφής. Και τους δίνουμε τη δυνατότητα να δοκιμαστούν στην πολιτική. Να εκτεθούν στον δύσκολο πολιτικό στίβο και κάποιοι από αυτούς που θα εκλεγούν, να μπορέσουν να εκπροσωπήσουν την παράταξη στη Βουλή κομίζοντας κάτι καινούργιο. Πιθανώς μέσα από τη διαδικασία του σταυρού να μην είχαν αυτή τη δυνατότητα. Αυτή είναι η φιλοσοφία του ψηφοδελτίου Επικρατείας και πιστεύω ότι το αποτέλεσμα θα μας δικαιώσει.

– Εχετε παραδεχθεί ότι η κυβέρνηση δεν προχώρησε σε όλους τους τομείς εξίσου «γρήγορα» και «τολμηρά». Θα μπορούσατε να μας πείτε, εφόσον είστε ξανά πρωθυπουργός, ποια θα είναι τα τρία βασικά πράγματα που θα δούμε τις πρώτες 365 ημέρες;

– Πριν πάμε σε επιμέρους πολιτικές, θα σας έλεγα ότι ο πρώτος μεγάλος εθνικός στόχος είναι η επίτευξη επενδυτικής βαθμίδας. Οι οίκοι αξιολόγησης και οι αγορές περιμένουν να δουν το αποτέλεσμα των εκλογών. Αν θα συνεχίσουμε τις μεταρρυθμίσεις ή αν θα επιστρέψουμε σε πρακτικές του παρελθόντος. Αυτό αποτυπώνεται και στις εκθέσεις διεθνών οίκων τις προηγούμενες μέρες. Αν ο ελληνικός λαός μάς εμπιστευθεί ξανά, θα είναι ζήτημα μηνών να αποκτήσουμε την επενδυτική βαθμίδα. Μπορεί να πει το ίδιο ο κ. Τσίπρας; Αν υποθέσουμε ότι από τις εκλογές προέκυπτε μια κυβέρνηση που θα επιχειρούσε να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα, περίπου σαν αυτό που λέει ο κ. Τσίπρας, όχι μόνο δεν θα βλέπαμε επενδυτική βαθμίδα ούτε με κιάλι, αλλά θα οδηγούσε σε μεγάλη αύξηση των φόρων, σε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος και τελικά σε νέα μνημόνια και χρεοκοπία.

Οσον αφορά τα τρία βασικά πράγματα που ρωτήσατε, θα μπορούσα να σας πω σε λίγες λέξεις: η ενίσχυση του ΕΣΥ, η προώθηση περισσότερων αλλαγών για την ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης και η ολοκλήρωση της τηλεδιοίκησης στον σιδηρόδρομο, παράλληλα με τα έργα για τον συνολικό εκσυγχρονισμό του δικτύου.

Η ψαλίδα και η κούρσα των μικρών

Η «διασπορά» των αναποφάσιστων, η αποχή, αλλά και οι κάλπες στην Τουρκία, μπαίνουν στο μικροσκόπιο Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Με διαφορετικές ελπίδες και φόβους εισέρχονται Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ στην τελική ευθεία της προεκλογικής περιόδου, έχοντας στο επίκεντρο της προσοχής τους το ποσοστό που θα καταγράψει το πρώτο κόμμα, αλλά και το εύρος της μεταξύ τους διαφοράς.

Παράλληλα, ο πρωθυπουργός Κυρ. Μητσοτάκης και ο Αλ. Τσίπρας παρακολουθούν με προσοχή τη σκληρή μάχη την οποία δίνουν ενόψει της αναμέτρησης της προσεχούς Κυριακής οι μικρότεροι κομματικοί σχηματισμοί, καθώς τα «σκορ» που θα επιτύχουν τα κόμματα που κινούνται στο όριο του 3% και της εισόδου στη Βουλή θα είναι κρίσιμα, ενόψει, όχι τόσο της πρώτης, αλλά της δεύτερης κάλπης, καθορίζοντας τον πήχυ της αυτοδυναμίας στις εκλογές της 2ας Ιουλίου.

REUTERS/ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

Οι πολιτικοί αρχηγοί στο πρόσφατο ντιμπέιτ. Η αγωνία για το αποτέλεσμα των εκλογών, σύμφωνα με τα ευρήματα των δημοσκοπήσεων, εστιάζεται στη διαφορά ανάμεσα σε Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ, καθώς και στις επιδόσεις των κομμάτων που κινούνται κοντά στο 3%.

Το εύρος της διαφοράς

Από το σύνολο των δημοσκοπήσεων της τελευταίας περιόδου προκύπτει ότι μια εβδομάδα πριν από τις εκλογές η Ν.Δ. διατηρεί ασφαλές δημοσκοπικό προβάδισμα έναντι του ΣΥΡΙΖΑ, οπότε θα συνιστά έκπληξη να δοθεί μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων μάχη για την πρωτιά. Όμως, είναι κρίσιμη η διαφορά που θα καταγραφεί το βράδυ της 21ης Μαΐου. Συνυπολογίζοντας τα όρια του στατιστικού λάθους και με ένα μοντέλο κατανομής των αναποφάσιστων –με βάση σε ποια κομματική επιλογή βρίσκονται πιο κοντά– η Ν.Δ. (σύμφωνα με την τελευταία δημοσκόπηση της Pulse για τον ΣΚΑΪ) μπορεί να κινηθεί σε ποσοστά από το 32,1% έως το 37,9%, ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ από το 25,7% έως λίγο πάνω από το 31%. Είναι προφανές πως εάν η Ν.Δ. κινηθεί προς το υψηλό της όριο θα έχει μπει σε ασφαλή τροχιά αυτοδυναμίας ενόψει της δεύτερης εκλογικής αναμέτρησης. Αντιθέτως, στην περίπτωση που η Ν.Δ. προσεγγίσει το χαμηλό της όριο και ο ΣΥΡΙΖΑ το δικό του υψηλό, ο στόχος της αυτοδυναμίας θα απομακρυνθεί και ενδεχομένως οι επόμενες εκλογές με τον νέο εκλογικό νόμο θα προσλάβουν χαρακτήρα ντέρμπι.

> *Με ένα μοντέλο κατανομής των αναποφάσιστων, με βάση σε ποια κομματική επιλογή βρίσκονται πιο κοντά, η Ν.Δ. μπορεί να κινηθεί σε ποσοστά από το 32,1% έως το 37,9%.*

Συσπειρώσεις

Υπό το ανωτέρω πρίσμα, σημαντικά «κλειδιά» για το Μέγαρο Μαξίμου και την Κουμουνδούρου αποτελούν ο βαθμός συσπείρωσης της εκλογικής τους βάσης και οι διεργασίες στον χώρο της λεγόμενης γκρίζας ζώνης. Σύμφωνα με πληροφορίες, μια εβδομάδα πριν ανοίξουν οι κάλπες, Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ έχουν εμφανή περιθώρια περαιτέρω συσπείρωσης, καθώς κινούνται σε ποσοστά περί το 70%, με την Κουμουνδούρου να έχει σημαντικότερο πρόβλημα, καθώς ως αντιπολίτευση θα έπρεπε να καταγράφει μεγαλύτερη δυναμική. Ενδεικτικά αναφέρεται πως πριν από τις ευρωεκλογές του 2019 η συσπείρωση της Ν.Δ., που τελικώς επικράτησε με άνεση, είχε φθάσει το 80%, ενώ του ΣΥΡΙΖΑ ήταν της τάξης περίπου του 60%. Επίσης, πηγή προβληματισμού αποτελεί η προσέγγιση των αναποφάσιστων που (πάλι σύμφωνα με την Pulse), ενώ κινούνται σε υψηλά επίπεδα, δεν φαίνεται να έχουν στο επίκεντρο των επιλογών τους τη Ν.Δ. και τον ΣΥΡΙΖΑ, προδιαγράφοντας μια αναμέτρηση με στοιχεία σχετικά χαλαρής ψήφου. Μάλιστα σε δημοσκόπηση της Alco (για τον Alpha), ποσοστό που ανέρχεται στο 23% δηλώνει πως «το σύστημα της απλής αναλογικής το οποίο θα ισχύσει στις εκλογές αποτελεί ευκαιρία για ψήφο διαμαρτυρίας».

Παράλληλα, ερωτήματα που μπορεί να επηρεάσουν σε έναν βαθμό την έκβαση της επερχόμενης αναμέτρησης, αποτελούν για το Μέγαρο Μαξίμου και την Κουμουνδούρου το εύρος της αποχής και το σκηνικό στην Τουρκία μετά τις σημερινές εκλογές. Για το ύψος της αποχής, που ευνοεί πρωτίστως το πρώτο κόμμα, δεν μπορεί να γίνει ασφαλής εκτίμηση, καθώς, όπως αναφέρουν έμπειροι δημοσκόποι, όσοι κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση κατά κανόνα δεν απαντούν στις δημοσκοπήσεις. Επίσης, εάν οι οριακές, ως αναμένεται, κάλπες στην Τουρκία συνοδευτούν από ένταση και αστάθεια, μπορεί να στρέψουν την προσοχή των πολιτών στα θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας, όπου η Ν.Δ. έχει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι του ΣΥΡΙΖΑ.

Η μάχη του 3%

Τέλος, με δεδομένο ότι το ΠΑΣΟΚ κινείται σταθερά στην περιοχή του διψήφιου ποσοστού και το ΚΚΕ περί το 6%, το ενδιαφέρον του Μεγάρου Μαξίμου και της Κουμουνδούρου εστιάζεται, μετά και την απόφαση του Αρείου Πάγου για το μόρφωμα Κασιδιάρη, στις επιδόσεις των μικρότερων κομμάτων, ενόψει και της δεύτερης κάλπης – εάν όπως αναμένεται δεν προκύψει κυβέρνηση από την αναμέτρηση της Κυριακής: Και τούτο, καθώς όσο μεγαλύτερο είναι το άθροισμα των κομμάτων που θα μείνουν εκτός Βουλής στις εκλογές της 2ας Ιουλίου, τόσο θα κατεβαίνει ο πήχυς της αυτοδυναμίας για το πρώτο κόμμα.

Με δεδομένο ότι οι δυνητικοί ψηφοφόροι του Κασιδιάρη δεν φαίνονται να «μετακινούνται» μαζικά προς έναν συγκεκριμένο χώρο, ερώτημα αποτελούν:

– Η τελική επίδοση της Ελληνικής Λύσης και του ΜέΡΑ25, που καταγράφουν, ειδικά η πρώτη, πτωτική πορεία το τελευταίο διάστημα και κινούνται στο 3% και το 4% αντίστοιχα. Όπως λέγεται, εάν τα δύο κόμματα πραγματοποιήσουν χαμηλή πτήση στις εκλογές της Κυριακής, ακόμη και εάν υπερβούν το όριο του 3%, μπορεί στο σκηνικό πόλωσης που θα επικρατήσει στις δεύτερες εκλογές να «πιεστούν» περαιτέρω και η επόμενη Βουλή να μην είναι τελικώς εξακομματική, φέρνοντας πιο κοντά την αυτοδυναμία.

– Η πορεία τεσσάρων άλλων κομμάτων, της Πλεύσης Ελευθερίας, της Εθνικής Δημιουργίας, της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και της ΝΙΚΗΣ, που επίσης ανιχνεύονται στις δημοσκοπήσεις με ποσοστά περί το 1% (Pulse). Οι τελικές τους επιδόσεις έχουν σημασία τόσο για το όριο της αυτοδυναμίας όσο και γιατί μπορεί να «κόψουν» ή να «δώσουν» ψήφους στη Ν.Δ. και τον ΣΥΡΙΖΑ. Πάντως, παρότι η δυναμική τόσο μικρών κομμάτων είναι δύσκολο να διακριβωθεί στις δημοσκοπήσεις, η προσοχή των ερευνητών της κοινής γνώμης εστιάζεται κυρίως στη ΝΙΚΗ, που φαίνεται να λειτουργεί και «ανταγωνιστικά» ως προς το κόμμα του κ. Βελόπουλου.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Πώς φθάσαμε στο σημερινό σκηνικό

Του **ΠΑΝΟΥ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ**

Μία εβδομάδα πλέον πριν από τις εκλογές της 21ης Μαΐου, έχει ήδη δημοσιευθεί σειρά ερευνών μετά την επίσημη ανακήρυξη (2.5) των κομμάτων που θα λάβουν μέρος, η οποία ανακατεύει τα δεδομένα λόγω της μη ανακήρυξης ορισμένων κομμάτων, πολύ λιγότερο όμως από το να θεωρείται η εξέλιξη αυτή στατιστικά σημαντική, όπως θα δούμε στη συνέχεια. Στις προεκλογικές περιόδους έχει πάντοτε τη μεγαλύτερη σημασία η εξέλιξη των τάσεων, η οποία βεβαιώνεται συγκριτικά στη σειρά των διαθέσιμων στοιχείων. Ενώ όμως η σειρά αυτή μπορεί φυσικά να διαπιστωθεί χωριστά για κάθε εταιρεία, ο μέσος όρος των διαθέσιμων στοιχείων δίνει θεωρητικά μια πιο «αντικειμενική» διάσταση και για πρακτικούς λόγους. Όλες οι έρευνες έχουν εκ των πραγμάτων δειγματοληπτικά σφάλματα, ο μέσος όρος όμως ενδέχεται να εξισορροπεί τα σφάλματα. Αυτή είναι τουλάχιστον η λογική πίσω από την πρακτική του λεγόμενου «poll of polls», που αναμφισβήτητα έχει μεγάλη διάδοση σε όλες τις χώρες με παράδοση και εμπειρία δημοκρατικών εκλογών.

Με αυτά τα δεδομένα, αναζητώντας τα στοιχεία που έχουν κοινοποιηθεί σε μηνιαία βάση από τις αρχές του 2023 μέχρι σήμερα, καταλήγουμε σε όσα εμφανίζονται στον πίνακα που δημοσιεύεται. Όπως βλέπουμε, στους δύο πρώτους μήνες του χρόνου καταγραφόταν απόσταση επτά μονάδων μεταξύ Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ, η οποία βεβαίωνε παράλληλα την ανοδική τάση και των δύο προπορευομένων κομμάτων σε σχέση με τα δεδομένα του προηγουμένου έτους. Πράγματι, το 2022 είχε χαρακτηριστεί από την εντυπωσιακή αρχικά άνοδο του ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ (μετά την εκλογή νέου αρχηγού) σε ποσοστά απλής πρόθεσης ψήφου της τάξης του 14%, η οποία περιορίστηκε όμως σταδιακά στη συνέχεια φθάνοντας στα όρια του διψήφιου ποσοστού. Παρ' όλα αυτά, η απρόοπτη τραγωδία των Τεμπών (28.2) ανέτρεψε την ενδεχόμενη τότε περαιτέρω εξέλιξη αυτής της ακολουθίας. Όπως βλέπουμε στα στοιχεία Μαρτίου του πίνακα, καταγράφηκε απότομη απομείωση της πρόθεσης ψήφου για τη Ν.Δ. πάνω από τρεις μονάδες, η οποία όμως δεν ενίσχυσε τα άλλα δύο κύρια κόμματα. Συνολικά, η εμβέλεια των τριών πρώτων κομμάτων μειώθηκε κατά τέσσερις μονάδες, οι οποίες κατευθύνθηκαν κατά το ήμισυ στην αδιευκρίνιστη στάση (αυξήθηκε στο 17,6% από 15,8%), αλλά και διασκορπίστηκε ως πρόθεση ψήφου στα υπόλοιπα κόμματα τα οποία ενισχύθηκαν, όλα ανεξαιρέτως, συνολικά κατά δύο μονάδες.

> *Η ανάλυση των δημοσκοπήσεων πριν και μετά το ορόσημο των Τεμπών.*

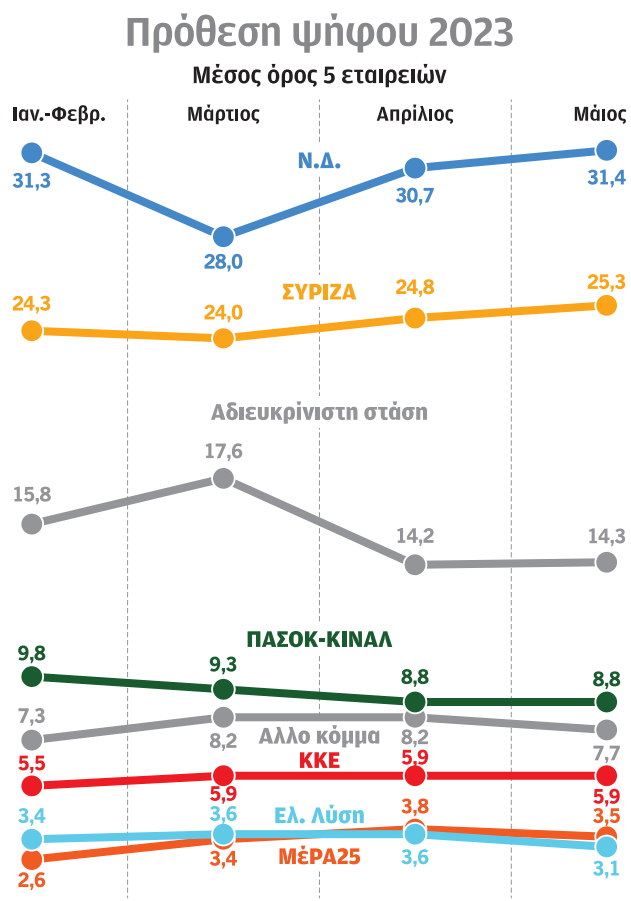

Παρουσιάζεται η πρόθεση ψήφου που αποτυπώνεται με όλες τις δυνατές απαντήσεις. Συμπεριλαμβάνονται δηλαδή και οι απαντήσεις Ακυρο, Λευκό, Δεν θα ψηφίσω, Δεν απαντώ, Δεν έχω αποφασίσει, οι οποίες παρουσιάζονται ενιαία ως Αδιευκρίνιστη στάση. Ο μέσος όρος υπολογίζεται από τα ευρήματα πέντε εταιρειών (Metron Analysis, Pulse, Alco, Marc, GPO) οι οποίες δημοσίευσαν στοιχεία σε μηνιαία βάση. Οι εταιρείες MRB, Prorata, Rass δεν έχουν δημοσιεύσει ακόμη μετά την επίσημη ανακήρυξη των κομμάτων στις 2 Μαΐου.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η νέα εξέλιξη των τάσεων, όπως αναδεικνύεται στα στοιχεία Απριλίου και Μαΐου, επαναφέρει τελικά με σαφήνεια το αρχικό βασικό σχήμα ενίσχυσης των δύο προπορευόμενων κομμάτων. Στα ενδεικτικά στοιχεία του Μαΐου, η Ν.Δ. επανέρχεται στη δηλούμενη πρόθεση ψήφου που διέθετε κατά μέσον όρο στις αρχές του χρόνου, ο ΣΥΡΙΖΑ εμφανίζεται αντίστοιχα ωφελημένος κατά μία μονάδα, ισόποσα δηλαδή με την περαιτέρω απώλεια του ΠΑΣΟΚ (που σταθεροποιείται πάντως για πρώτη φορά στους δύο τελευταίους μήνες κοντά στο 9%) και συνολικά επομένως τα τρία πρώτα κόμματα επανέρχονται στην ίδια ακριβώς εμβέλεια που διέθεταν στην αρχή της καταγραφής που παρουσιάζεται. Τι γίνεται όμως παρακάτω; Αν εξαιρέσει κανείς το απόλυτα σταθερό ποσοστό που καταγράφει το ΚΚΕ στο όριο του 6%, διαγράφεται μάλλον αμφισημία (όχι σταθερή τάση) σε σχέση με τα άλλα δύο κοινοβουλευτικά σήμερα κόμματα (Ελληνική Λύση, ΜέΡΑ25), ενώ δεν είναι φυσικά ορατές οι όποιες διεργασίες μπορεί να συντελούνται στον χώρο των μικρότερων σχηματισμών (κάτω του 3%) που συμπυκνώνονται σήμερα στο 7,7%, στο μέσον δηλαδή του διαστήματος διακύμανσης που εμφανίστηκε περιορισμένα, έτσι ή αλλιώς, από 7,3% μέχρι 8,2%.

Το τελευταίο συμπέρασμα αναδεικνύει βεβαίως ότι η μη ανακήρυξη του κόμματος Έλληνες, που φαινόταν να ξεχωρίζει στον χώρο των μικρότερων σχηματισμών, δεν μεταβάλλει εν τέλει ουσιαστικά την εμβέλεια του συγκεκριμένου χώρου. Οι πιθανοί ψηφοφόροι του, δηλαδή, φαίνεται να διασπείρονται κατά βάση εντός του «χώρου». Απομένει όμως το περίπου 14% της λεγόμενης αδιευκρίνιστης στάσης, το οποίο θα καθορίσει φυσικά με τη συμπεριφορά του τις τελικές εκλογικές ισορροπίες. Αν και το ποσοστό αυτό (μικρότερο μόνο κατά 1,5% σε σχέση με τις αρχές του χρόνου) θυμίζει τα ποσοστά που εμφανίζουν τα exit polls ως αποφάσεις της «τελευταίας στιγμής», είναι βέβαιο ότι η εκλογική συμπεριφορά του δεν είναι άσχετη συνήθως από την εξέλιξη των τάσεων.

Ο κ. Πάνος Σταθόπουλος είναι διευθυντής Επιστημονικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής.

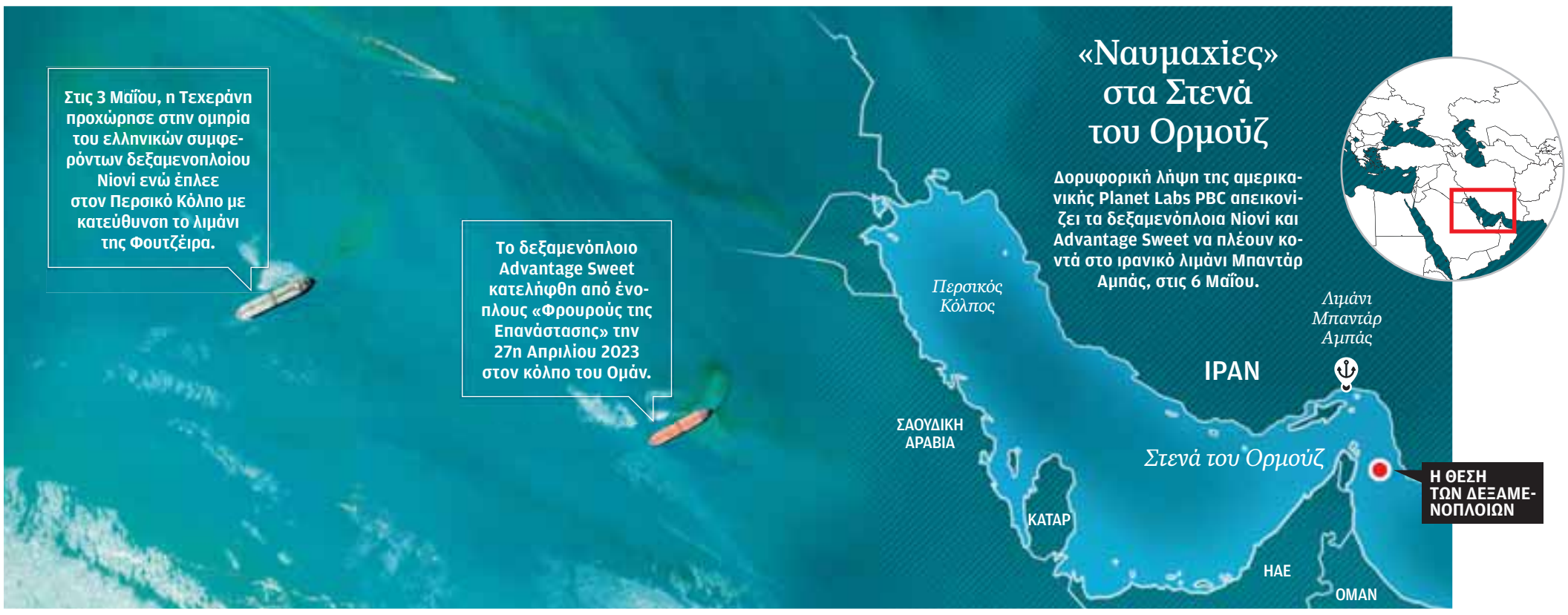

Πίσω από τα ρεσάλτα στον Περσικό

Στη δίνη του ανταγωνισμού ΗΠΑ - Ιράν βρίσκονται ελληνόκτητα τάνκερ, που κατελήφθησαν από δυνάμεις της Τεχεράνης

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ**

Κι όμως. Ενα αόρατο νήμα συνδέει το πρόσφατο ρεσάλτο των «Φρουρών της Επανάστασης» στα δύο πετρελαιοφόρα ανοικτά των ακτών του Ιράν, με την επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου στους Δίδυμους Πύργους και την πυροδότηση βόμβας κατά Αμερικανών πεζοναυτών, το 1983 στη Βηρυτό.

Το πρώτο από τα δεξαμενόπλοια, με ονομασία Advantage Sweet, κατελήφθη από τις ειδικές δυνάμεις της Τεχεράνης στις 27 Απριλίου 2023 ενώ έπλεε στον κόλπο του Ομάν. Ηταν έμφορτο με πετρέλαιο και μισθωμένο από αμερικανικό κολοσσό στην αγορά ενέργειας. Το δεύτερο δεξαμενόπλοιο έχει ονομασία Niovi. Είναι κενό φορτίου και κατελήφθη από τους «Φρουρούς της Επανάστασης» στις 3 Μαΐου 2023 ενώ ταξίδευε προς το λιμάνι της Φουτζέιρα, στα Εμιράτα. Σήμερα και τα δύο πλοία βρίσκονται υπό ομηρία, αγκυροβολημένα ανοικτά του ιρανικού λιμανιού Μπαντάρ Αμπάς.

Οι δύο υποθέσεις δεν συνδέονται –ευθέως τουλάχιστον– μεταξύ τους. Αποδεικνύουν όμως ότι η Τεχεράνη έχει υιοθετήσει μια άκρως επιθετική τακτική για την υπεράσπιση, όπως η ίδια τουλάχιστον θεωρεί, των συμφερόντων της σε ό,τι αφορά τη διακίνηση του ιρανικού πετρελαίου.

Για να γίνουν κατανοητά όσα διαδραματίστηκαν στο διάστημα μεταξύ 27 Απριλίου και 3 Μαΐου, στην εξίσωση πρέπει να προστεθεί ένα τρίτο, μεγάλων διαστάσεων τάνκερ, το Suez Rajan. Παρά το αμερικανικό εμπάργκο, το πλοίο φέρεται να μεταφέρει στις ΗΠΑ εκατομμύρια βαρέλια αργού ιρανικού πετρελαίου. Πρόκειται για πλοίο ελληνικών συμφερόντων, όπως άλλωστε και το Niovi, με τις ελληνικές αρχές να διευκρινίζουν ότι «καθώς τα πλοία έχουν ξένη σημαία δεν έχουμε ενεργό συμμετοχή στη διαχείριση των υποθέσεων».

Στο παρασκήνιο, πάντως, τις δύο υποθέσεις παρακολουθεί η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΕΥΠ), ενώ πηγές από τη ναυτιλιακή αγορά αναφέρουν ότι το υπουργείο Ναυτιλίας έχει αποστείλει έγγραφη προειδοποίηση στις ελληνικές εφοπλιστικές εταιρείες για τον κίνδυνο δεξαμενόπλοια συμφερόντων τους να βρεθούν στο στόχαστρο της Τεχεράνης.

Ας δούμε, όμως, καθεμιά από τις υποθέσεις ξεχωριστά. Στα τέλη Απριλίου η Τεχεράνη δήλωσε ότι δέσμευσε το Advantage Sweet επειδή συγκρούστηκε με ένα ιρανικό

Μολονότι οι ελληνικές αρχές δηλώνουν αμέτοχες, στο παρασκήνιο τις υποθέσεις των ελληνόκτητων Niovi και Suez Rajan παρακολουθεί η ΕΥΠ.

αλιευτικό σκάφος στον κόλπο του Ομάν. Μια σειρά από δημοσιεύματα στον διεθνή Τύπο, ωστόσο, παραθέτουν μια αρκετά διαφορετική εκδοχή των γεγονότων συσχετίζοντας το ρεσάλτο των «Φρουρών της Επανάστασης» στο δεξαμενόπλοιο με την υπόθεση του ελληνικών συμφερόντων Suez Rajan.

Τον Φεβρουάριο του 2022 το Suez Rajan εντοπίστηκε να μεταφορτώνει ιρανικό πετρέλαιο από άλλο δεξαμενόπλοιο ανοικτά των ακτών της Κίνας, κατά παράβαση του αμερικανικού εμπάργκο στις εξαγωγές ιρανικού πετρελαίου. Την αποκάλυψη έκανε η αμερικανική οργάνωση United Against Nuclear Iran (UANI) στην οποία μετέχουν πρώην διπλωμάτες και αξιωματούχοι υπηρεσιών ασφαλείας των ΗΠΑ και του Ισραήλ. Η UANI διαθέτει εφαρμογή που της επιτρέπει να παρακολουθεί μέσω δορυφόρων τις κινήσεις δεξαμενόπλοιων ύποπτων για μεταφορά ιρανικού πετρελαίου.

Μόλις εντοπίστηκαν οι πλόες του

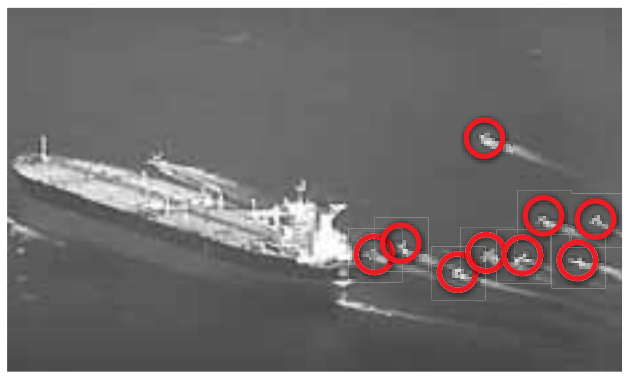

«Πληρώστε για να το αφήσουμε»

Σκάφη των «Φρουρών της Επανάστασης» καταλαμβάνουν το δεξαμενόπλοιο Niovi, ενώ ταξίδευε κενό φορτίου. Η Τεχεράνη επλήγη από μια περίπλοκη δικαστική διαμάχη σχετικά με την πληρωμή ενός φορτίου ιρανικού πετρελαίου και κατέλαβε το πλοίο ώστε να πιέσει για την αποζημίωσή της, όπως εκτιμά η αμερικανική οργάνωση UANI.

Suez Rajan ενεργοποιήθηκαν αποφάσεις δικαστηρίων σε Νέα Υόρκη και Λος Αντζελες για την καταβολή αποζημιώσεων στα θύματα των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στο Μανχάταν από την Αλ Κάιντα και της 23ης Οκτωβρίου 1983 στη Βυρητό κατά Αμερικανών πεζοναυτών. Η πρώτη ενέργεια αποδόθηκε στην Αλ Κάιντα και η παλαιότερη στη Χεζμπολάχ, με τις ΗΠΑ να θεωρούν ότι και οι δύο επιθέσεις είχαν την υποστήριξη του Ιράν.

Σύμφωνα με στοιχεία που επικαλείται η εξειδικευμένη σε θέματα ναυτιλίας ιστοσελίδα Trade Winds, οι δικαστικές αποφάσεις προβλέπουν ότι τα χρήματα από την πώληση του ιρανικού πετρελαίου που κατάσχουν οι ΗΠΑ ανά τον κόσμο διατίθενται για την αποζημίωση των οικογενειών των θυμάτων. Τουλάχιστον ένα μέρος αυτών. Μετά τη δημοσιοποίηση της υπόθεσης τον Φεβρουάριο του 2022 και το «κυνηγητό» των ΗΠΑ στο δεξαμενόπλοιο, με στόχο τη δέσμευση του φορτίου του, οι διαχειρίστριες εταιρείες που έχουν την έδρα τους στο εξωτερικό και ο Ελληνας πλοιοκτήτης του Suez Rajan υποχρεώθηκαν να δηλώσουν δημόσια ότι συνεργάζονται με τις αρχές, καθώς και ότι ερευνούν με προσοχή τους ισχυρισμούς περί μεταφοράς ιρανικού πετρελαίου. Για σχεδόν έναν χρόνο το δεξαμενόπλοιο παρέμεινε στο αγκυροβόλιο της Σιγκαπούρης και μόλις φέτος τον Μάρτιο απέπλευσε κινούμενο δυτικά. Πρόσφατα, οι Financial Times επικαλούμενοι τρεις διαφορετικές πηγές ενημέρωσης ανέφεραν σε δημοσίευμά τους ότι οι αμερικανικές αρχές προχώρησαν σε κατάσχεση του Suez Rajan υποχρεώνοντάς το να μεταφέρει το ιρανικό πετρέλαιο από τις δεξαμενές του στις ΗΠΑ. Στη διάρκεια της

Η δέσμευση του Advantage Sweet που μεταφέρει αργό πετρέλαιο για λογαριασμό αμερικανικού κολοσσού ερμηνεύεται ως πράξη αντεκδίκησης της Τεχεράνης.

εβδομάδας έπλεε στον Ατλαντικό Ωκεανό με πορεία προς τις ακτές των Ηνωμένων Πολιτειών.

Το ρεσάλτο των «Φρουρών της Επανάστασης» στο Advantage Sweet, που μεταφέρει στις δεξαμενές του εκατομμύρια βαρέλια αργού πετρελαίου για λογαριασμό αμερικανικού ενεργειακού κολοσσού, ερμηνεύεται ως πράξη αντεκδίκησης της Τεχεράνης. Η εκπρόσωπος της UANI, Κλερ Γιούνγκμαν, με την οποία επικοινώνησε η «Κ», αρνήθηκε να σχολιάσει την υπόθεση Suez Rajan - Advantage Sweet.

Αντίθετα, παρέθεσε πληροφορίες και υποκλαπέντα emails, που έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα Wiki Iran (www.wikiiran.org) από τα οποία προκύπτει ότι πίσω και από τη δεύτερη υπόθεση, την κατάληψη δηλαδή του ελληνικών συμφερόντων πλοίου Niovi, κρύβεται πάλι μια περίπλοκη δικαστική διαμάχη. Σ' αυτή εμπλέκονται δύο εταιρείες, η πρώτη με έδρα το Ομάν και η δεύτερη με έδρα την Τουρκία, που μπήκαν διαδοχικά στη λίστα κυρώσεων των ΗΠΑ. «Υποπτευόμαστε ότι η υπόθεση σχετίζεται με μια οικονομικής φύσης αντιδικία για την πληρωμή φορτίου ιρανικού πετρελαίου, το 2020», λέει στην «Κ» η εκπρόσωπος της UANI.

Τι ακριβώς έχει συμβεί στην περίπτωση του Niovi; Τον Νοέμβριο του 2020 το ελληνικών συμφερόντων πετρελαιοφόρο φόρτωσε στις δεξαμενές του 2 εκατ. βαρέλια αργού πετρελαίου. Σύμφωνα με την UANI, το καύσιμο ήταν ιρανικής προέλευσης και είχε μεταφορτωθεί στο Niovi από ένα άλλο ιρανικών συμφερόντων τάνκερ. Το φορτίο ανήκε σε εταιρεία του Ομάν και μεταφέρθηκε στο λιμάνι Γιαντάι της Κίνας. Πριν όμως το πετρέλαιο εκφορτωθεί, η παραλήπτρια εταιρεία του φορτίου φέρεται να το πούλησε σε άλλη εταιρεία με έδρα την Τουρκία. Εξέλιξη που προκάλεσε εκτός από την αναμενόμενη αντίδραση της τουρκικής εταιρείας και σοβαρές νομικές προστριβές.

«Επεσε στην αντίληψή μας ότι το φορτίο στο δεξαμενόπλοιο Niovi πουλήθηκε και ξεφορτώθηκε στην Κίνα στις 7 και 14 Νοεμβρίου 2020 επί τη βάσει πλαστών εγγράφων που εξέδωσε η πλοιοκτήτρια εταιρεία», αναφέρεται σε υποκλαπέν email. Αποστολέας του μηνύματος είναι ο νομικός εκπρόσωπος της τουρκικής εταιρείας και παραλήπτης εταιρεία στην Κίνα.

Η Τεχεράνη επλήγη οικονομικά από τη νομική εμπλοκή στην υπόθεση μεταφοράς του ιρανικού πετρελαίου με το Niovi το 2020 και στις 3 Μαΐου 2023 κατέλαβε το πλοίο προκειμένου να ασκήσει πίεση για την είσπραξη χρημάτων που θεωρεί ότι της οφείλονται. «Πρόκειται για έναν μοχλό πίεσης. Είναι σαν να λένε "πληρώστε μας για να το αφήσουμε"», σχολίασε η Κλερ Γιούνγκμαν της United Against Nuclear Iran.

Η επικοινωνία του Ελληνα καπετάνιου του Niovi με την οικογένειά του αποκαταστάθηκε στη διάρκεια της εβδομάδας. Δήλωσε καλά στην υγεία του.

Ανεγκέφαλοι, ζητούνται επειγόντως!

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η αλήθεια είναι πως ο εγκέφαλος είναι ένα βάσανο και μισό. Από τη στιγμή που γεννιόμαστε δεν μας αφήνει ούτε λεπτό σε ησυχία: άνοιξε τα μάτια σου! Κούνα το πόδι σου! Πιάσε! Βύζαξε! Κατάπιε! Σκούξε! Προσπάθησε! Πιάσε! Κοίταξε! Πάλι, πάλι, πάλι!... Να σκεφτείτε, πως μια φορά έβαλαν σε ένα δωμάτιο ένα μωρό ενός έτους και έναν αθλητή στην ακμή των δυνάμεών του – ό,τι έκανε το μωρό έπρεπε να το κάνει και ο αθλητής. Και τι νομίζετε; Στα μισά της ημέρας ο αθλητής εγκατέλειψε! Είχε τελείως εξαντληθεί. Ο εγκέφαλος του μωρού τον είχε βγάλει εκτός μάχης. Το κακόμοιρο το μωρό, όμως, μπορεί λέτε να εγκαταλείψει; Αμ δεν μπορεί! Ερχεται βλέπεις πακέτο με αυτόν τον καταραμένο τον εγκέφαλο, που μια ζωή το σαλαγάει, το δύστυχο και το σπρώχνει – εμπρός! εμπρός! Να, όμως, που τώρα ευρέθη Καλή Μάγισσα που θα τα γλιτώσει τα παιδάκια μας από αυτόν τον τύραννο. Αρχίζει με τα δεκαεφτάχρονα βέβαια, γιατί τι να γίνει; Από κάπου πρέπει κανείς να αρχίσει. Αλλά θα προχωρήσει· πρέπει να την εμπιστεύεστε αυτή την καλή τη Μάγισσα, γιατί τον λόγο της τον κρατάει πάντοτε – κάποτε με τούμπες, άλλοτε με κωλοτούμπες, αλλά ίσια πάντοτε στην πορεία. Ξεκινάει λοιπόν με το δεκαεφτάχρονο. «Ελα εδώ παιδάκι μου», του λέει η Καλή η Μάγισσα, έλα σε μένα την ελευθερώτρια. Θα σου δείξω τον δρόμο να ζήσεις χαλαρά και ωραία, ολόκληρη τη ζωή σου. Ασε τα διαβάσματα, τα φροντιστήρια, τις ασκήσεις και όλα αυτά τα βάσανα – είναι μαρτύρια περιττά στα οποία σε υποβάλλει αυτός ο σαδιστής ο εγκέφαλός σου. Παράτα τον αυτόν και όλα θα πάνε πρίμα!».

«Ναι», απαντάει το δεκαεφτάχρονο, «αλλά έχεις ακούσει εκείνο το ποίημα που λέει "αμάν, αμάν, ένα σκουλήκι ψόφιο, να το πατήσω δεν μπορώ, να φύγω δεν μ' αφήνει;", έτσι είμαι κι εγώ ο δυστυχής με τον εγκέφαλό μου. Να τον αφήσω δεν μπορώ, να φύγω δεν μ' αφήνει».

«Μπα! Αυτό είναι ευκολάκι. Ακου τι πρέπει να κάνεις!», τον ορμηνεύει η Καλή Μάγισσα. Και, ανοίγοντας ένα ένα τα δάχτυλά της τον αρχίζει: «Πρώτον, συμμάζεψε καλά καλά το μυαλό σου! Κατόπιν δέσε το χειροπόδαρα. Μετά βρες ένα κατάλληλο γραφείο πρυτάνεως και χώσε το μέσα! Τέλος, καλού κακού, χτίσε με τούβλα παράθυρο και πόρτα! Και... πάπαλα!», καταλήγει θριαμβευτικά, τινάζοντας μια υποθετική άμμο από τις παλάμες της. «Είσαι πια ελεύθερος! Ολα τα άλλα τα παίρνω εγώ απάνω μου: καταργώ τις εξετάσεις κι εσύ μπαίνεις χαλαρά σε όποια ανώτατη σχολή γουστάρεις· σπουδάζεις χαλαρά και όταν είσαι έτοιμος για αλλαγή, βγαίνεις με ένα δίπλωμα στο χέρι». «Χωρίς να ανοίξω βιβλίο;», μένει εκστατικό το δεκαεφτάχρονο. «Τα βιβλία είναι για τους ρετσινιάρηδες», τον βεβαιώνει η Καλή Μάγισσα. «Και πες πως θελήσω –λέμε τώρα!–, πες πως θελήσω κάποτε να πιάσω δουλειά», ρωτάει εκείνο.

«Α! Κατεργάρικο!», του χαμογελάει η Καλή Μάγισσα. «Εσύ θα μένεις κοντά μου κι εγώ θα σε βολεύω· από δουλίτσα δεν θα ξεμείνεις ποτέ και όσο πιο κοντά μου μένεις, τόσο καλύτερα θα σε βολεύω. Θα ζεις μια χαρά, με τον μισθουλάκο σου και με τα επιδοματάκια σου, πάντα χαλαρά κι ωραία. Και όσο για το φραπεδάκι σου, αυτό πια δεν θα σου λείψει ποτέ!». Ετσι λοιπόν το τετραπέρατο το δεκαεφτάχρονο, έχοντας κλείσει ισοβίως τον εγκέφαλό του στο πρυτανικό γραφείο, πήγε και έριξε την ψήφο του στην καλή τη μεριά, ευχόμενο να ζήσει η Καλή Μάγισσα καλά και τα φραπεδάκια ακόμη καλύτερα.

Υποσημείωση 1: Εκτοτε, η τύχη του ανωτέρω δεκαεφτάχρονου αγνοείται.

Υποσημείωση 2: Ολα τα άλλα δεκαεφτάχρονα είναι καλά και σας χαιρετούν.

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Η Ευρώπη αντέχει τη δοκιμασία του πολέμου

Μεγάλη έρευνα του ECFR: ουραγός η Ελλάδα σε φιλοευρωπαϊκά αισθήματα, ευάλωτη στη ρωσική προπαγάνδα

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Δεκαπέντε μήνες μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθεί να δοκιμάζεται. Η ενεργειακή κρίση αντιμετωπίστηκε προσωρινά μόνο, ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη επιμένει στο 7%, η μετανάστευση αυξάνεται και τα ακροδεξιά, συχνά φιλορωσικά, κόμματα ανακτούν το ακροατήριό τους. Η Εναλλακτική για τη Γερμανία (AfD), που έχει αποδειχθεί ότι διατηρεί στενές σχέσεις με τη Μόσχα, ανεβαίνει σταθερά κι έχει φτάσει στο 16% στις τελευταίες δημοσκοπήσεις. Στη Γαλλία η Μαρίν Λεπέν, το κόμμα της οποίας χρηματοδοτήθηκε στο παρελθόν από ρωσικές τράπεζες, θα κέρδιζε τον Εμανουέλ Μακρόν με ποσοστό 55-45% αν επαναλαμβάνονταν τώρα οι περυσινές προεδρικές εκλογές. Στη Σλοβακία οι τρέχουσες έρευνες εμφανίζουν ως πολύ πιθανή την προοπτική δημιουργίας φιλορωσικού κυβερνητικού συνασπισμού τον Σεπτέμβριο. Και στην Αυστρία το ακροδεξιό φιλορωσικό «Κόμμα της Ελευθερίας» είναι το δημοφιλέστερο αυτή τη στιγμή στη χώρα.

Διλήμματα

Σύμφωνα με μελέτη του think tank «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Διεθνών Σχέσεων» (ECFR), που δόθηκε στη δημοσιότητα την Ημέρα της Ευρώπης την περασμένη Τετάρτη, παρά τις προκλήσεις για τις ευρωπαϊκές αξίες και τη σύνθετη ιστορία της Γηραιάς Ηπείρου με τη Ρωσία, η πλειονότητα των χωρών της Ε.Ε. φαίνεται πως στηρίζει απαρέγκλιτα την Ουκρανία στον πόλεμο. Ωστόσο τα αποτελέσματα δεν είναι ενιαία σε όλη την Ε.Ε.

«Είναι θεμιτό ένα μποϊκοτάζ στα ρωσικά πολιτιστικά προϊόντα σε ένδειξη αλληλεγγύης προς το Κιέβο; Είναι απαραίτητη η αναστολή λειτουργίας των ρωσικών ΜΜΕ για να καταπολεμηθεί η παραπληροφόρηση της Μόσχας; Θα πρέπει να επιβληθούν κυρώσεις σε βάρος των Ρώσων πολιτών ή δεν πρέπει να πληρώσει ο λαός για τα λάθη του Κρεμλίνου;». Αυτά είναι μερικά από τα διλήμματα που αντιμετωπίζουν οι Βρυξέλλες στην προσπάθειά τους να χαράξουν μια λεπτή γραμμή ανάμεσα στη συμπαράσταση στην Ουκρανία και την τιμωρία στη Ρωσία.

Η απάντηση της Ε.Ε. σε αυτά τα ερωτήματα δεν επηρεάζει απλώς την εικόνα του πλανήτη για την Ευρώπη αλλά και των Ευρωπαίων πολιτών για την Ενωση. Για να αποτιμήσει τα φιλοευρωπαϊκά αισθήματα των 27 χωρών-μελών της Ε.Ε., το ECFR συγκέντρωσε στοιχεία με βάση δέκα κριτήρια. Η ανάλυση δείχνει ότι στη συντριπτική πλειονότητα των χωρών η κοινή γνώμη έχει θετική γνώμη για την Ε.Ε. και την Ευρώπη. Με την εξαίρεση της Ουγγαρίας και λιγότερο της Πολωνίας και της Βουλγαρίας, οι κυβερνήσεις είναι φιλοευρωπαϊκές. Τον τελευταίο χρόνο οι κυβερνήσεις τεσσάρων χωρών (της Τσεχίας, της Δανίας, της Σλοβακίας και της Σλοβενίας) έχουν αποκτήσει μεγαλύτερη σύνδεση με την Ευρώπη, ενώ μόνο εκείνη της Βουλγαρίας έχει γίνει πιο ευρωσκεπτικιστική. Ως προς τη στήριξη στην Ουκρανία, 12 χώρες-μέλη έχουν διαθέσει τουλάχιστον 0,5% του ΑΕΠ τους για την παροχή βοήθειας. Η Δανία προηγείται σε επίπεδο φιλοευρωπαϊκού φρονήματος, η Ελλάδα είναι ουραγός. Στη χώρα μας, όπως και στη Γαλλία, οι μισοί και πλέον ερωτηθέντες δεν είναι αισιόδοξοι για το μέλλον της Ε.Ε. Η αφοσίωση στις ευρωπαϊκές αρχές είναι σχετικά χαμηλή στην Τσεχία, την Εσθονία και την Ελλάδα. Η χώρα μας μαζί με την Κύπρο είναι οι χώρες στις οποίες η ρωσική ρητορική και προπαγάνδα έχουν τη μεγαλύτερη απήχηση. Θεωρείται δηλαδή μια από τις πιο ευάλωτες και επικίνδυνες χώρες της Ενωσης για τον διεμβολισμό της κοινής γνώμης από τη Μόσχα. Γιατί συμβαίνει αυτό; Ο Πάβελ Ζέρκα, αναλυτής του ECFR και συντάκτης της έρευνας, εξηγεί: «Οπως βλέπετε στην έρευνα διαχωρίζω τις χώρες που είναι πιο ευάλωτες στη ρωσική προπαγάνδα. Η Ελλάδα και η Κύπρος παρουσιάζουν κοινά στοιχεία, μην ξεχνάμε όμως και τη Γερμανία και τη Γαλλία, οι οποίες επίσης εμφανίζονται επιρρεπείς στη ρητορική της Μόσχας. Το πιο σημαντικό ερώτημα ως προς το ευρωπαϊκό φρόνημα είναι το κατά πόσον οι πολίτες των 27 χωρών αισθάνονται ότι μοιράζονται το ίδιο μέλλον. Σε αυτό το σημείο η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο ποσοστό σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες, κάτι που αποτυπώνεται άλλωστε και στο Ευρωβαρόμετρο. Προφανώς αυτό έχει σχέση με την κρίση χρέους, αλλά το εύρημα συμπαρασύρει και την ευρωπαϊκή πολιτική στο ουκρανικό. Μπορεί η ελληνική κοινή γνώμη να στηρίζει αυτή τη στιγμή την ευρωπαϊκή στρατηγική στον πόλεμο, την ίδια στιγμή όμως βλέπουμε να ενισχύονται οι φωνές που ισχυρίζονται ότι η πολιτική των κυρώσεων σε βάρος της Μόσχας είναι υπερβολική. Με δεδομένο το αυξημένο κόστος ζωής φοβάμαι ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα στην οποία θα μπορούσε να αυξηθεί η δυσαρέσκεια για την ευρωπαϊκή πολιτική στο ζήτημα. Και σε αυτό το σημείο μπαίνουν στο παιχνίδι οι ιστορικοί και θρησκευτικοί δεσμοί με τη Ρωσία, που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την αλληλεγγύη προς την Ουκρανία. Δεν λέω κάτι πρωτότυπο. Η Ελλάδα όπως και η Κύπρος χάνουν πολλά επειδή οι Ρώσοι και οι Ουκρανοί τουρίστες δεν μπορούν να επισκεφθούν τη χώρα. Στο πλαίσιο αυτό εικάζω ότι οι Ελληνες θα μπορούσαν να στηρίξουν ένα συμβιβασμό, τον οποίο η Ουκρανία απεύχεται προς το παρόν».

> *Στη χώρα μας και στην Κύπρο έχει τη μεγαλύτερη απήχηση η ρωσική προπαγάνδα, ενώ οι μισοί και πλέον ερωτηθέντες δήλωσαν απαισιόδοξοι για το μέλλον της Ε.Ε.*

Ελλειμμα ενημέρωσης

Οι πολίτες σε χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης υποφέρουν από περιορισμένη ενημέρωση από τα ΜΜΕ, εκτιμά ο Ζέρκα, και αυτός είναι ένας από τους λόγους που είναι πιο ευάλωτοι στη ρωσική παραπληροφόρηση. Κατά τη γνώμη του, οι κυβερνήσεις θα έπρεπε να αναγνωρίσουν τις παθογένειες των χωρών τους και να τις αντιμετωπίσουν. Ωστόσο, στις ρωσικές προκλήσεις οι Ευρωπαίοι δεν θα έπρεπε να υιοθετούν αμυντική στάση, ούτε να υιοθετούν εμπάργκο και απαγορεύσεις. «Οι ευρωπαϊκές αρχές οφείλουν να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη τους στον φιλελευθερισμό και στους πολίτες τους, προκειμένου να αποδομήσουν την επιχειρηματολογία της Μόσχας περί αδύναμης Ευρώπης», καταλήγει η έρευνα.

Η πρόεδρος της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, γιόρτασε τη φετινή 9η Μαΐου, την Ημέρα της Ευρώπης, στο Κιέβο. «Εδώ δίνεται καθημερινά η μάχη για τις υπέρτατες αξίες μας», είπε.

A.P. PHOTO / EFREM LUKATSKY

Η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν μετέβη στο Κιέβο και στάθηκε στο πλευρό του Βολοντίμιρ Ζελένσκι την Ημέρα της Ευρώπης. «Εδώ δίνεται καθημερινά η μάχη για τις υπέρτατες αξίες μας», είπε, ωστόσο οι έρευνες δείχνουν ότι πολλοί Ευρωπαίοι πολίτες -και συμπατριώτες μας- δεν ενστερνίζονται απόλυτα τις απόψεις της.

Η ισχύς του φιλοευρωπαϊκού φρονήματος το 2023

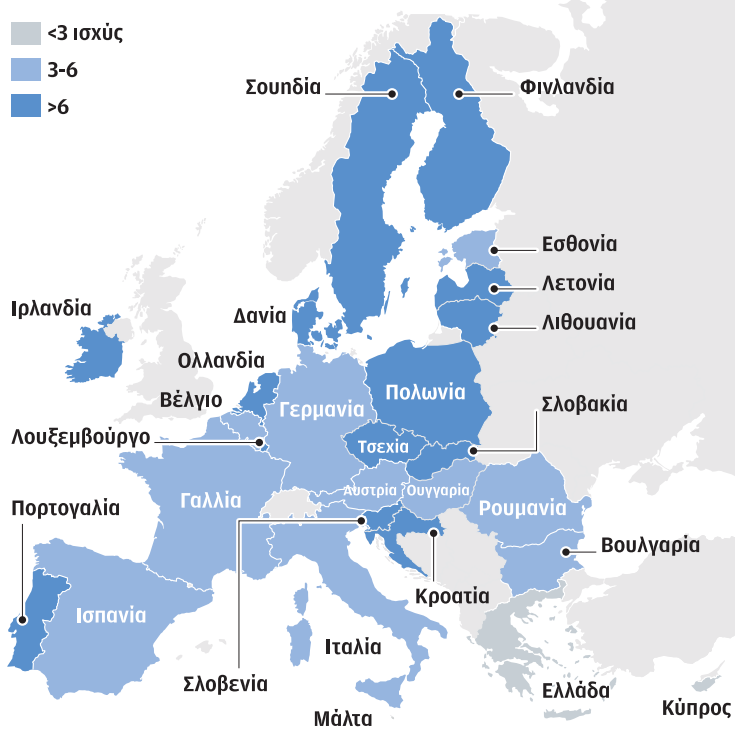

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΠΟΨΗ

Ενωμένοι θα νικήσουμε ξανά

Του **ΣΕΡΓΙΪ ΣΟΥΤΕΝΚΟ**

Υστερα από 80 χρόνια, ο πόλεμος ήρθε και πάλι στην Ευρώπη. Σήμερα, μια νέα παγκόσμια μάχη για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα λαμβάνει χώρα στην Ουκρανία, όπου το Κρεμλίνο διεξάγει έναν άδικο πόλεμο ενάντια σε αθώους πολίτες και Ουκρανούς υπερασπιστές της ελευθερίας.

Οφείλουμε σε αυτούς που χάθηκαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο να μην επιτρέψουμε στον πρόεδρο Πούτιν να ξαναγράψει την Ιστορία ακόμη μία φορά. Από τότε που ο Κόκκινος Στρατός πέρασε τα δυτικά σύνορα της Σοβιετικής Ενωσης το 1944, η εκδίωξη των ναζί από το έδαφος άλλων κρατών της ηπείρου δεν τους έφερε πραγματική ελευθερία – αντιθέτως, οι ίδιοι οι «απελευθερωτές» έγιναν κατακτητές.

Αυτό συνεχίστηκε ακόμη και μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όταν τα σοβιετικά στρατεύματα ήρθαν «να συνδράμουν» την Τσεχοσλοβακία το 1968 και την Ουγγαρία το 1956. Το ίδρυμα του «Russkiy Mir» υιοθέτησε πολλά στοιχεία από το ιμπεριαλιστικό δόγμα της ΕΣΣΔ, τα οποία δεν διαφέρουν από τις βασικές επωδούς του ναζισμού. Οι μέθοδοι που μεταχειρίζεται η Ρωσία σήμερα στον πόλεμο κατά της Ουκρανίας δοκιμάστηκαν από το Γ΄ Ράιχ. Ο Γκέμπελς θα ήταν περήφανος για τους Ρώσους μαθητές του.

Παρουσιάζοντας τον εαυτό του ως «θύμα του ναζισμού», ενώ διαπράττει πράξεις ωμής επιθετικότητας εναντίον άλλων κρατών, το Κρεμλίνο επιχειρεί να καταστρέψει το σύστημα διεθνών σχέσεων που καθιέρωσαν τα νικηφόρα κράτη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τη διεθνή τάξη που βασίζεται σε κανόνες, στην οποία εδράζονται η ασφάλεια και η ευημερία μας. Η συμπεριφορά της Ρωσικής Ομοσπονδίας θυμίζει περισσότερο τη Γερμανία του Χίτλερ τη δεκαετία του 1930.

> *Εχουμε μάθει πολύ καλά τα μαθήματα από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.*

Η επιτιθέμενη Ρωσία επέλεξε να διαταράξει την ειρήνη και την ηρεμία στην Ευρώπη, για την οποία εκατομμύρια άνθρωποι από διάφορες χώρες έδωσαν τη ζωή τους. Οι Ρώσοι είναι ειδήμονες στην εξωτερική πολιτική – το μόνο που κάνουν σήμερα είναι να εξαναγκάζουν, να εκφοβίζουν, να διαταράσσουν τη λειτουργία υποδομών, να διεξάγουν κατασκοπεία και επιχειρήσεις δολιοφθοράς και πολιτικές δολοφονίες· και εναντίον της Ουκρανίας έχουν γίνει ειδήμονες στην καταστροφή, την απέλαση ανθρώπων και παιδιών, στον επανεποικισμό εδαφών, στην κατεδάφιση πόλεων ολόκληρων, λεπλατώντας, βιάζοντας και υποδουλώνοντας τον αθώο άμαχο πληθυσμό.

Ρώσοι στρατιώτες έχουν βιάσει ανηλεώς γυναίκες, κορίτσια και παιδιά της Ουκρανίας. Εχουν εκτελέσει συνοπτικά και σφαγιάσει εκατοντάδες άνδρες, γυναίκες και παιδιά αδιακρίτως. Εχουν βομβαρδίσει νοσοκομεία που φροντίζουν ασθενείς και ετοιμοθάνατους, μαιευτήρια όπου οι μητέρες περίμεναν τη γέννηση των παιδιών τους, σχολεία και νηπιαγωγεία. Εχουν μετατρέψει τις καλοκαιρινές κατασκηνώσεις για τα παιδιά σε θαλάμους βασανιστηρίων. Υποτιθέμενοι πιστοί, έχουν καταστρέψει πάνω από 200 ορθόδοξες εκκλησίες ως αποτέλεσμα της ανελέητης οργής και δίψας τους για καταστροφή.

Σήμερα, καμία κοινότητα δεν είναι ασφαλής στην πολυπολιτισμική Ουκρανία. Η ξακουστή πόλη της Μαριούπολης και τα περίχωρά της, άλλοτε προπύργιο της ελληνικής ταυτότητας και μιας από τις μεγαλύτερες ελληνικές κοινότητες στον κόσμο, έχει ισοπεδωθεί από τους λεγόμενους Ρώσους «απελευθερωτές».

Ενα χρόνο μετά την έναρξη του πολέμου, ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν έχει ήδη αποκτήσει θλιβερή φήμη για τις πράξεις του και έχει καταδικαστεί από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ως διεθνής εγκληματίας για τον εκτοπισμό παιδιών από την Ουκρανία. Ολόκληρος ο κόσμος είναι μάρτυρας των αποτρόπαιων εγκλημάτων του Κρεμλίνου που αυξάνονται μέρα με τη μέρα.

Την 8η Μαΐου οι περισσότεροι άνθρωποι στον κόσμο θυμούνται το μεγαλείο της νίκης επί του ναζισμού και τιμούν τη μνήμη όλων εκείνων που χάθηκαν στον πόλεμο. Και αυτή η μέρα είναι αφιερωμένη στη θλίψη και τη μνήμη, καθώς και στην επιθυμία να μην επιτρέψουμε ποτέ να ξανασυμβούν αυτές οι φρικαλεότητες.

Ολος ο ελεύθερος και δημοκρατικός κόσμος στέκεται υπερήφανα στο πλευρό της Ουκρανίας σήμερα. Ευρωπαίοι σύμμαχοι και εταίροι σε όλο τον κόσμο θα συνεχίσουν να υποστηρίζουν τον γενναίο λαό της Ουκρανίας στην άμυνά του ενάντια στη βάναυση επιθετικότητα του Κρεμλίνου – έτσι ώστε, μαζί, να μπορέσουμε να πετύχουμε ένα καλύτερο μέλλον ειρήνης, ενότητας και ευημερίας για τους εαυτούς μας, τα παιδιά και τα εγγόνια μας–, ακριβώς όπως κάναμε μαζί πριν από σχεδόν 80 χρόνια.

Βρισκόμαστε μπροστά σε ένα σταυροδρόμι: οι επιλογές και οι πράξεις μας σήμερα –για τον αυταρχισμό ή για τη δημοκρατία– θα καθορίσουν το μέλλον του κόσμου μας αύριο. Η ενότητά μας τη στιγμή αυτής της άνευ προηγουμένου πρόκλησης υπογραμμίζει την αποφασιστικότητά μας. Ενώ ο πρόεδρος Πούτιν προσπάθησε να αποδυναμώσει την Ευρώπη και τους συμμάχους μας, οι αδίστακτες ενέργειές του είχαν ως αποτέλεσμα μόνο να μας κάνουν ισχυρότερους. Οι επιθέσεις του εναντίον αμάχων απλώς ενίσχυσαν την αποφασιστικότητα όλου του κόσμου.

Δεν επιδιώξαμε αυτόν τον πόλεμο. Μόνο το Κρεμλίνο και ο Πούτιν μπορούν να τερματίσουν αυτόν τον πόλεμο σήμερα. Η υποχώρηση στην επιθετικότητα του Κρεμλίνου και η αποδοχή των θρασύδειλων προσπαθειών του προέδρου Πούτιν να ξαναγράψει την Ιστορία και να ξαναχαράξει τα σύνορα με τη βία και με σφαγές θα κατέστρεφαν τα θεμέλια που μας έχουν κάνει όλους πιο ασφαλείς· θα είχαν επιπτώσεις όχι μόνο για την Ευρώπη αλλά και για ολόκληρο τον κόσμο. Γι' αυτό σήμερα, καθώς αναλογιζόμαστε τα διδάγματα που έχουμε αντλήσει, πρέπει να σταθούμε ενωμένοι, στη σωστή πλευρά της Ιστορίας.

Τώρα λοιπόν αγωνιζόμαστε μαζί για έναν ελεύθερο κόσμο, για μια ελεύθερη Ευρώπη.

Και θα νικήσουμε! Θα είναι η ημέρα της νίκης μας - Ημέρα Νίκης για την Ουκρανία. Ημέρα Νίκης για την Ευρώπη και τον ελεύθερο κόσμο!

Ο κ. Σεργίι Σουτένκο είναι πρέσβης της Ουκρανίας στην Ελλάδα.

«Μαμά, τα παιδιά λένε πως είμαι καφέ»

Εχουν υιοθετήσει παιδιά από την Αφρική. Και διηγούνται πώς είναι να είσαι η μητέρα ενός μαύρου παιδιού σήμερα στην Ελλάδα

Της **ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ**

Πριν από μερικές ημέρες η Ειρήνη Λατσούδη καθόταν σε ένα παγκάκι και χάζευε τον τρίχρονο γιο της που έπαιζε με τα άλλα παιδιά στην παιδική χαρά. Κάποια στιγμή ήρθε τρέχοντας και χώθηκε στην αγκαλιά της. «Μαμά, τα άλλα παιδιά λένε πως είμαι καφέ», της είπε. Για μερικά δευτερόλεπτα η Ειρήνη πάγωσε. Αστραπιαία πέρασαν από το μυαλό της όλες εκείνες οι ανησυχίες που ενίοτε έχει. Ο φόβος για το ότι κάποιος μπορεί να πληγώσει τον γιο της με κάποιο ρατσιστικό σχόλιο. Δεν του το έδειξε όμως. Του απάντησε με απόλυτη φυσικότητα. «Μα είσαι καφέ, Φώτη μου. Οπως εκείνοι είναι μπεζ». Ο Φώτης συνέχισε να παίζει αμέριμνος.

«Ξέραμε πως αυτή θα είναι μια πραγματικότητα που θα αντιμετωπίσουμε στην Ελλάδα», λέει σήμερα στην «Κ». Ηδη ο Φώτης, η μεικτή τους οικογένεια,

Ο Φώτης έχει μια ανησυχία με το φαγητό, το οποίο κάποτε σίγουρα του έλειπε. «Αυτό να το κρατήσουμε για μετά», λέει στους γονείς του. Αργότερα επιβεβαιώνει πως το φαγητό είναι διαθέσιμο.

τραβάει τα βλέμματα. Κάποιες φορές με περιέργεια, την οποία καταλαβαίνει, άλλες με αδιακρισία. «Συχνά μας σταματούν στον δρόμο και σχολιάζουν το πόσο όμορφος είναι, περιεργαζόμενοι τα μαλλιά του. Προσπαθώ να είμαι ψύχραιμη, αλλά συχνά εκνευρίζομαι. Το κάνουν άραγε σε όλα τα παιδάκια; Επίσης, τώρα ο Φώτης είναι 3 ετών. Ποιες θα είναι οι αντιδράσεις τους όσο μεγαλώνει;», αναρωτιέται.

Η απόφαση να υιοθετήσουν ένα παιδί από την Αφρική ήταν για εκείνη ξεκάθαρη επιλογή. Είχε στο μυαλό της την ιστορία ενός γνωστού της που δεν είχε πει την αλήθεια στο θετό παιδί του και όταν μεγάλωσε ήρθε σε ρήξη μαζί του. «Ηθελα το παιδί μας να έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά από εμάς. Να είναι εμφανές πως είναι υιοθετημένο», τονίζει η Ειρήνη. Στην απόφασή της συνέβαλε και το ότι η εθνική υιοθεσία μπορεί να έπαιρνε πολλά χρόνια και άρα, λόγω της ηλικίας τους (εκείνη πλησίαζε τα 50, ο σύζυγός της είναι σήμερα 61), ήταν απαγορευτική. Ετσι το 2020 έκλεισαν το πρώτο ραντεβού με τη Διεθνή Κοινωνική Υπηρεσία για τις διακρατικές τεκνοθεσίες. Εκείνοι θα τους αξιολογούσαν και θα προωθούσαν την αίτησή τους στην Ουγκάντα – που είχε τότε τις πιο απλές διαδικασίες. Εγραψαν πως ήθελαν ιδανικά το παιδί να είναι μέχρι 2 ετών, αλλά δεν τους ενδιέφερε εάν θα είναι αγόρι ή κορίτσι. «Αλλωστε και όταν γεννάς δεν το γνωρίζεις αυτό», σκέφθηκαν. Το πρώτο «matching» έγινε γρήγορα. Ελαβαν τη φωτογραφία του μωρού και παρότι η Ειρήνη δεν το περίμενε, όταν το είδε ένιωσε πρωτόγνωρα συναισθήματα: «Είναι σαν να γίνεται ένα κλικ και νιώθεις πως αυτό είναι το παιδί σου».

Εστειλαν τα πρώτα χρήματα για να γίνουν οι ιατρικές εξετάσεις και ξεκίνησε η αναζήτηση για να βεβαιωθούν πως πράγματι το παιδί δεν είχε κάποιον συγγενή που ενδεχομένως το έψαχνε. Ηταν 2020, τα σύνορα ήταν πλέον κλειστά λόγω πανδημίας και εκείνη ανυπομονούσε να ταξιδέψει κοντά του. Οι εξετάσεις ήταν καλές, αλλά ένα πρωί έλαβε ένα email πως εμφανίστηκε ένας θείος του μωρού. «Χάσαμε τη γη κάτω από τα πόδια μας. Γι' αυτό και όταν αργότερα ήρθε η φωτογραφία του Φώτη ήμασταν κουμπωμένοι». Μόλις μπόρεσαν, ταξίδεψαν στην Ουγκάντα. Αυτό που τους βοήθησε περισσότερο ήταν το κείμενο ενός θετού πατέρα που είχε γράψει με απίστευτη λεπτομέρεια την κάθε του κίνηση – σαν ημερολόγιο. Τα εμβόλια και τα χάπια που έπρεπε να πάρουν πριν ταξιδέψουν, τα στοιχεία εκείνων που εξυπηρετούσαν τους Ελληνες – από δικηγόρους, γιατρούς ή οδηγούς. Το πώς πρέπει να κινούνται για να είναι ασφαλείς, αλλά και γιατί «η κίνηση είναι φρικτή». «Να περάσετε καλά. Ολα θα πάνε μπουλούγκι, δηλαδή καλά», κατέληγε η τετρασέλιδη επιστολή.

Οταν η Ειρήνη με τον σύζυγό της έφθασαν στην Ουγκάντα είχε μόλις ανακοινωθεί πως πλέον ήταν υποχρεωτικό να μείνουν στη χώρα για έναν χρόνο. Αγχώθηκαν γιατί δεν είχαν κάνει τέτοιον προγραμματισμό με τις δουλειές τους και ήδη το να λείπουν για πολλές εβδομάδες τούς δυσκόλευε. Τους είπαν όμως από εκεί να μην ανησυχούν – πως θα βρεθεί μια λύση. Και πράγματι βρέθηκε. Η διαδικασία βέβαια κράτησε όχι ένα, αλλά ενάμισι χρόνο και η Ειρήνη με τον σύζυγό της ταξίδεψαν συνολικά έξι φορές.

Την πρώτη φορά, τον Οκτώβριο του 2020, παρέλαβαν τον Φώτη από το ίδρυμα και πήγαν όλοι μαζί σε ένα σπίτι που είχαν νοικιάσει. Στην τρίωρη διαδρομή με το αυτοκίνητο, η Ειρήνη είχε προσπαθήσει να του κρατήσει το χέρι, αλλά εκείνος, σιωπηλός και διερευνητικός, κρατούσε τα χεράκια του κλειστά. Τις επόμενες εβδομάδες αφιερώθηκαν αποκλειστικά στο να περάσουν χρόνο μαζί. Του μιλούσαν ελληνικά, έπαιζαν, έκαναν βόλτες. Εβλεπαν πως μέρα με τη μέρα και εκείνος ανοιγόταν. Δειλά χαμογελούσε και ξεκίνησε να τους αγκαλιάζει. Οταν το πρώτο εκείνο ταξίδι έφθασε στο τέλος του και έπρεπε να γυρίσουν στην Ελλάδα αποφάσισαν να μην επιστρέψει ο Φώτης στο ίδρυμα, αλλά να μείνει σε ένα σπίτι με άλλα μωρά που ήταν σε διαδικασία τεκνοθεσίας από Ελληνες. Θα είχε εξασφαλισμένο φαγητό και τη φροντίδα μιας γυναίκας η οποία είχε ζήσει στην Ελλάδα και μιλούσε τη γλώσσα. Ο αποχωρισμός όμως ήταν αβάσταχτος. «Οταν μπήκαμε στο αυτοκίνητο, εκείνος έκλαιγε. Οσο λείπαμε, κάναμε καθημερινά βιντεοκλήσεις, αλλά το παιδί ήταν προφανώς μπερδεμένο. Πώς να καταλάβει ότι θα επιστρέφαμε. Ολη αυτή η διαδικασία ήταν πολύ βαριά ψυχολογικά, αλλά προσπαθούσα να κρατηθώ από την ελπίδα πως σύντομα θα ήμασταν όλοι μαζί».

Στο έκτο και τελευταίο ταξίδι, η δικηγόρος τούς είπε πως πρέπει να βρίσκονται στο δικαστήριο στις 7.30 το πρωί και ότι καλό θα ήταν εκείνη να φοράει ένα φόρεμα. «Δεν είχα μαζί μου φόρεμα και είχα αγχωθεί. Φθάσαμε εκεί, μαύρο σκοτάδι, όπου βέβαια δεν υπήρχε ψυχή, γιατί τα δικαστήρια δεν είχαν καν ανοίξει», θυμάται. Οταν πλέον το μεσημέρι ήρθε η σειρά τους, ήταν εξαντλημένη. Η διαδικασία διήρκεσε 15 λεπτά –από το άγχος δεν θυμάται τι τη ρώτησαν–, αλλά οι ερωτήσεις ήταν τυπικές.

«Εχω ένα φάκελο με όλα τα στοιχεία της υιοθεσίας του. Το πού βρέθηκε, τη διαδικασία που ακολουθήσαμε για να γίνουμε γονείς του. Οταν και εάν έρθει η ώρα, θα είμαι δίπλα του και σε αυτό».

Αλλοι θετοί γονείς έχουν περιγράψει αυτή την ημέρα σαν τοκετό. Εκείνη βγαίνοντας ένιωθε πως θα λιποθυμήσει.

Τον Ιανουάριο του 2022 επέστρεψαν με τον Φώτη στην Ελλάδα. Το πρώτο διάστημα η Ειρήνη τον έπαιρνε μαζί της κάθε μέρα στη δουλειά (είναι ασφαλιστικός πράκτορας και έχει δικό της γραφείο), πλέον πηγαίνει στον παιδικό σταθμό. Περνάει καλά, είναι χαρούμενος και κοινωνικός. Ακόμη έχει μια αγωνία με το φαγητό, το οποίο σίγουρα του έλειπε τους πρώτους μήνες της ζωής του. «Αυτό να το κρατήσουμε για μετά», λέει στους γονείς του και έπειτα θέλει να επιβεβαιώσει πως το φαγητό είναι διαθέσιμο. Επίσης είναι κολλημένος με ένα παιχνίδι που του είχαν δώσει στο πρώτο ταξίδι τους στην Αφρική, συχνά ανοίγει το άλμπουμ με τις φωτογραφίες από την Ουγκάντα και ρωτάει για το σπίτι τους εκεί. Οσο για εκείνη, ακόμη προσπαθεί να διαχειριστεί τα όσα βίωσε στην Αφρική αλλά και να προσαρμοστεί στον νέο ρόλο της ως μαμά του Φώτη. Προσπαθεί να μη σκέφτεται, ούτε να αγχώνεται για το μέλλον, παρότι ήδη προετοιμάζεται για τις ερωτήσεις που μπορεί ο γιος της να της κάνει. «Εχω ετοιμάσει έναν φάκελο με όλα τα στοιχεία της υιοθεσίας του. Το πού βρέθηκε, τη διαδικασία που ακολουθήσαμε για να γίνουμε γονείς του. Οταν και εάν έρθει η ώρα, θέλω να είμαι δίπλα του και σε αυτό», καταλήγει.

Μέχρι να ολοκληρωθεί η υιοθεσία του Φώτη, η Ειρήνη Λατσούδη και ο σύζυγός της χρειάστηκε να ταξιδέψουν έξι φορές στην Ουγκάντα σε διάστημα ενάμισι χρόνου. Στο τελευταίο ταξίδι, μετά την ολιγόλεπτη ακρόαση στο δικαστήριο, η ίδια ένιωθε πως θα λιποθυμήσει. «Η διαδικασία ήταν πολύ βαριά ψυχολογικά αλλά προσπαθούσα να κρατηθώ από την ελπίδα πως σύντομα θα ήμασταν όλοι μαζί», λέει σήμερα. Πλέον έχει μπροστά της ένα νέο αγώνα: να προστατεύσει τον γιο της από τις προκαταλήψεις.

«Νιώθουμε δύναμη, όλες οι πολύχρωμες οικογένειες μαζί»

«Πολλοί από εμάς νομίζαμε πως η επιστροφή από την Αφρική με τα παιδιά μας θα ήταν το τέλος ενός όμορφου παραμυθιού και πως θα ζούσαμε εμείς καλά και αυτοί καλύτερα», λέει στην «Κ» η Μαρία Ερση Κολίρη που υιοθέτησε τον γιο της πριν από έξι χρόνια από την Αιθιοπία. «Ομως στην πραγματικότητα τότε είναι που ξεκινάει η ιστορία μας. Θέλει μεγάλη προετοιμασία αλλά και διαχείριση», σημειώνει. Η ίδια θυμάται πως ως νέα μαμά είχε παρακολουθήσει ένα σεμινάριο και ο ειδικός τούς είχε πει πως στην καλύτερη περίπτωση θα τους πάρει τρία χρόνια να δημιουργήσουν δεσμό με το θετό παιδί τους. Ούσα η ίδια ψυχολόγος, σκεφτόταν πως για εκείνη θα ίσχυαν άλλοι χρόνοι. «Και όμως χρειάστηκαν τρία χρόνια. Τα παιδιά αυτά είναι τραυματισμένα. Τους παίρνει πολύ περισσότερο χρόνο και θέλει προετοιμασία και από εμάς τους γονείς για να νιώσουν πως εμείς δεν θα φύγουμε. Πως μπορούν να βασιστούν σε εμάς», σημειώνει.

Αυτός ήταν και ο λόγος που το 2018 δημιούργησαν τον «Πελαργό», έναν σύλλογο του οποίου η ίδια σήμερα είναι πρόεδρος, για να αντιμετωπίσουν μαζί τα αχαρτογράφητα νερά – αρχικά της διαδικασίας τεκνοθεσίας αλλά και στη συνέχεια, της νέας τους ζωής. Πλέον, τα μέλη του «Πελαργού», 70 οικογένειες σε όλη την Ελλάδα, αλληλοϋποστηρίζονται, μοιράζονται τις χαρές αλλά και τις δυσκολίες. Οπως όταν κάποια από τα μεγαλύτερα παιδιά στο Δημοτικό έπεσαν θύμα bullying λόγω του χρώματος του δέρματός τους. Ενα από αυτά ήταν και ο γιος της Μαρίας Ερσης. «Του εξήγησα πως αυτό δεν είναι πρόβλημα ή θέμα δικό του, γιατί προφανώς δεν είναι, αλλά άμεσα πήγα και μίλησα με τον διευθυντή. Με άκουσε με προσοχή και σκέφτηκε να φωνάξει ένα πολιτιστικό κέντρο αφρικανικής κουλτούρας για να κάνει μια παράσταση στους μαθητές. Δυστυχώς άλλοι γονείς ζορίζονται γιατί δεν είχαν την ίδια αντιμετώπιση, σε άλλα σχολεία αρνούνται πως υπάρχει κάποιο θέμα».

Οπως εξηγεί, δεν έχουν ψευδαισθήσεις για το πού βρίσκεται η ελληνική κοινωνία, αλλά το ότι έχουν μέσω του «Πελαργού» μια συλλογική φωνή, τους δίνει μια ώθηση στο να παλεύουν σε διαφορετικά μέτωπα. Πρόσφατα, ένας από τους μπαμπάδες διαπίστωσε πως στο σχολικό βιβλίο της Γ΄ Δημοτικού υπάρχουν ποιήματα που αναφέρονται σε νεγράκια και αραπάκια. Το ανέφερε στο ομαδικό γκρουπ στο Viber και αμέσως συστάθηκε ομάδα εργασίας και έστειλαν στο υπουργείο Παιδείας επιστολή «για τις λέξεις που πληγώνουν», ζητώντας την απόσυρση των ποιημάτων και προσβλέποντας σε επιλογές που «θα σέβονται τα νέα δεδομένα μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας».

Μαθήματα αμχαρικών

Παράλληλα, προσπαθούν να έχουν μια επαφή με τις χώρες καταγωγής των παιδιών. Στηρίζουν σαν σύλλογος κάποιες δράσεις στην Αφρική (κυρίως τη δημιουργία βιβλιοθηκών), οργανώνουν μαθήματα αμχαρικών για τα παιδιά τους. Οι οικογένειες βρίσκονται κάθε μήνα. Για φαγητό σε ένα από τα αιθιοπικά εστιατόρια της Αθήνας, για κάποια εκδήλωση ή απλά για παιχνίδι. «Νιώθουμε μια δύναμη όταν είμαστε όλοι μαζί. Τα παιδιά βλέπουν πως υπάρχουν και άλλες οικογένειες σαν τη δική τους γιατί η διαφορετική, πολύχρωμη οικογένεια δεν υπάρχει πολύ εύκολα στα περιβάλλοντά μας, οπότε όταν βρισκόμαστε αμέσως αυτό φυσιολογικοποιείται. Εχουν δημιουργηθεί φιλίες που τις νιώθουμε συγγενικές, άλλωστε πολλά από αυτά τα παιδιά ήταν για μήνες σε διπλανές κούνιες. Και ίσως αυτό είναι το πιο σημαντικό. Να μπορούν να έχουν το ένα το άλλο μεγαλώνοντας. Και ένα πλαίσιο αναφοράς ώστε αργότερα να επιλέξουν τι θέλουν να κάνουν με την ιστορία και την ταυτότητά τους».

Stoiximan

Ηταν αδύνατον να απουσιάσει

Ο Ολυμπιακός Πειραιώς συμμετέχει σε φάιναλ 4 για όγδοη φορά τα 15 τελευταία χρόνια

Του **ΜΠΑΜΠΗ ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ**

Ο Ολυμπιακός επέβαλε την ανωτερότητά του στη Φενέρ, έκανε το 3-2 στη σειρά των πλέι οφ επικρατώντας με 84-72 στο κατάμεστο ΣΕΦ και φεύγει για το φάιναλ 4 του Κάουνας (19-21/5). Αυτή τη φορά δεν πάει με τον τίτλο του αουτσάιντερ που είχε πέρυσι στο Βελιγράδι, αλλά με αυτόν του φαβορί για να κατακτήσει τον τέταρτο ευρωπαϊκό του τίτλο στον τελικό της 21ης Μαΐου, ημέρα των εθνικών εκλογών. Η ομάδα του Γιώργου Μπαρτζώκα θα αντιμετωπίσει στα ημιτελικά τη Μονακό (19/5 στις 18.00).

Η 12η συνολικά παρουσία του σε φάιναλ 4 και όγδοη τα 15 τελευταία χρόνια είναι το επιστέγασμα μιας εκπληκτικής χρονιάς στην Ευρωλίγκα και μιας εξαιρετικής εμφάνισης στο πέμπτο και τελευταίο παιχνίδι κόντρα στη Φενέρ.

Τη Μονακό του Μάικ Τζέιμς θα αντιμετωπίσει ο Ολυμπιακός στον πρώτο ημιτελικό του φάιναλ 4 του Κάουνας στις 19 Μαΐου στις 18.00. Οι Μονεγάσκοι επικράτησαν, μάλλον εύκολα, της Μακάμπι με 97-86 (από 21 π. Τζέιμς και Λόιντ) και θα προσπαθήσουν να κάνουν την έκπληξη απέναντι στο φαβορί Ολυμπιακό. Το άλλο ζευγάρι των ημιτελικών θα είναι ισπανικός εμφύλιος μεταξύ της Μπαρτσελόνα και της Ρεάλ.

Ο Ολυμπιακός πανηγύρισε την πρόκριση στο φάιναλ 4. Στον ημιτελικό θα αντιμετωπίσει τη Μονακό, την οποία είχε αποκλείσει πέρυσι στα πλέι οφ.

Σκληρή ομάδα η Μονακό

Και τώρα, Μονακό για τον Ολυμπιακό. Η σκληροτράχηλη ομάδα του Πριγκιπάτου επιστρέφει και φέτος στον δρόμο των «ερυθρόλευκων», στο κρίσιμο τελικό μονοπάτι της Ευρωλίγκας. Πέρυσι, οι δύο ομάδες είχαν συναντηθεί στα πλέι οφ, φέτος θα αναμετρηθούν στον ημιτελικό του φάιναλ 4 του Κάουνας στις 19 Μαΐου.

Το προφίλ της αντιπάλου του Ολυμπιακού, η οποία νίκησε φέτος δύο φορές τους «ερυθρόλευκους».

Η γαλλική ομάδα νίκησε φέτος την ελληνική και στα δύο ματς της κανονικής περιόδου, δείχνοντας ότι ο προπονητής της, Σάσα Ομπράντοβιτς, έχει αποκωδικοποιήσει με επιτυχία τους κωδικούς του «ερυθρόλευκου»... κομπιούτερ. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι στην αναμέτρηση της 10ης Ιανουαρίου η Μονακό είχε επικρατήσει στην έδρα της με 64-60, έχοντας 11 ασίστ και 19 λάθη (σε αντίθεση με το 16-15 του Ολυμπιακού), μια διαφορά συντελεστή σχεδόν απαγορευτική για νίκη. Τι κάνει λοιπόν τη Μονακό και δυσκολεύει τη ζωή των «ερυθρόλευκων»; Αρχικά, ο Μάικ Τζέιμς. Ο Αμερικανός γκαρντ είχε 20 και 19 πόντους στις δύο αναμετρήσεις με την ελληνική ομάδα φέτος. Ενας δυναμικός για το ύψος του παίκτης (1,85), με άλμα και δυνατό πάτημα, που είναι εξαιρετικός τόσο στο «ένας εναντίον ενός» όσο και στο σουτ ύστερα από ντρίπλα. Ο Ομπράντοβιτς ποντάρει πολύ σε αυτόν τον τρόπο επίθεσης, έχοντας εξαιρετικούς σε αυτόν τον τομέα και τους Λόιντ και Οκόμπο, με αυτή την τριάδα να αποτελεί τον «πύργο ελέγχου» της επίθεσης, η οποία δουλεύει κατά βάση (και σχεδόν εμμονικά) με πικ εν ρολ. Στη γαλλική ομάδα ανέκαθεν άρεσε το γρήγορο μπάσκετ και ο Σέρβος προπονητής εδώ και δύο χρόνια έχει αφαιρέσει από το παιχνίδι της τη βιασύνη, κάτι που είναι οφθαλμοφανές –κυρίως– στον Τζέιμς. Αμυντικά, η αντίπαλος του Ολυμπιακού προσπαθεί να μείνει ψηλά στα αντίπαλα πικ εν ρολ και να σπάσει τα σκριν, διότι γνωρίζει πως δεν έχει κορμιά στις περιστροφές. Μπλόσομγκεϊμ, Μπράουν και Μονέκε ήρθαν για να ισορροπήσουν κάπως αυτή την αδυναμία, ενώ θα πρέπει να τονίσουμε πως η Μονακό αμύνεται σωστά και πάνω στην μπάλα, «βραχυκυκλώνοντας» την κυκλοφορία του αντιπάλου. Και αυτό έρχεται να επιβεβαιώσει το γεγονός ότι τόσο ο Σλούκας όσο και ο Βεζένκοφ (οι δύο κομβικοί επιθετικά παίκτες του Ολυμπιακού) δεν είχαν καλά βράδια απέναντι στους Μονεγάσκους στα δύο ματς της κανονικής περιόδου (Σλούκας 10 π., Βεζένκοφ 13 και 4).

Η Μονακό έχει δείξει ότι αποκωδικοποιεί με επιτυχία το παιχνίδι του Ολυμπιακού. Παρ' όλα αυτά, όμως, η ποιότητα της ελληνικής ομάδας είναι ανώτερη από αυτή της γαλλικής, η οποία θα παρουσιαστεί στον ημιτελικό του φάιναλ 4 ως το αουτσάιντερ της αναμέτρησης.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΠΑΣΠ - Βραβεία

Επιμένει και φέτος ο ΠΑΣΠ, να ολοκληρώνει τη διαδικασία και να αναδεικνύει τους κορυφαίους της χρονιάς πριν την τελική έκβαση στη διεκδίκηση του τίτλου. Πολύ περισσότερο με βάση επιδόσεις και γενικότερα κριτήρια μέχρι την ολοκλήρωση του δεύτερου γύρου στο πρωτάθλημα. Πρακτικό είναι το ζήτημα, για τη δυνατότητα η όλη διαδικασία να τρέξει μέσα στο καλοκαίρι, κατανοητό μεν, από την άλλη όμως, σαφώς και δεν μπορεί να θεωρηθεί απόλυτα αξιόπιστο το όποιο αποτέλεσμα, μέχρι την 26η αγωνιστική και πριν την καθοριστική δεύτερη φάση.

Οι επενδυτές

Είναι αλήθεια ότι στο κυπριακό ποδόσφαιρο «παιχνίδι» κάνουν πλέον οι επενδυτές, οι οποίοι έχουν αλλάξει τον «χάρτη» με τις πρωταγωνίστριες ομάδες. Από τις οικονομικές καταστάσεις των ομάδων για το 2022 που γνωστοποίησε πρόσφατα η ΚΟΠ φαίνεται ότι το μπάτζετ 8 ομάδων (περισσότερων από τις μισές!) είναι πάνω από 10 εκατομμύρια! Υπάρχει ομάδα (Πάφος FC) η οποία δήλωσε 17 εκατομμύρια έσοδα για τον περασμένο χρόνο και από αυτό και μόνο αντιλαμβανόμαστε τα νέα δεδομένα στη «νέα τάξη» πραγμάτων στο δημοφιλέστερο άθλημα στον τόπο μας.

Οι ανόητοι

Άγνωστοι προκάλεσαν κακόβουλες ζημιές στο βοηθητικό γήπεδο του Άρη το βράδυ της περασμένης Τρίτης. Συγκεκριμένα, οι ζημιές εντοπίστηκαν στον αγωνιστικό χώρο καθώς οι νυκτοβάτες έσκαψαν σε διάφορα σημεία του γηπέδου. Οι βλάκες και οι φανατικοί είναι πάντα παρόντες.

ΑΠΟΕΛ και χρέος

Πριν από δύο περίπου χρόνια, στην ποδοσφαιρική εταιρεία του ΑΠΟΕΛ διαπίστωσαν τον τεράστιο κίνδυνο από το ολοένα και αυξανόμενο χρέος, και προχώρησαν στην ετοιμασία πλάνου (πενταετίας) για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Πλάνο στα χαρτιά, αφού το χρέος όχι απλά δεν μειώθηκε αλλά εκτοξεύθηκε. Υπάρχει κανείς που ανησυχεί για τον εξωπραγματικό, για τα δεδομένα του συλλόγου, αριθμό συνολικού χρέους; Υπάρχει πλάνο αντιμετώπισης; Υπάρχει κανείς (από τους μετόχους) που προτίθεται να αντιδράσει και να απαιτήσει απαντήσεις – εξηγήσεις;

οποιος προλάβει

Άρχισε την Παρασκευή από την Ομόνοια η προπώληση των εισιτηρίων για τον τελικό κυπέλλου με την ΑΕΛ, που θα διεξαχθεί την Τετάρτη 26 Μαΐου στο ΓΣΠ. Συνολικά αναλογούν στην Ομόνοια 8.967 εισιτήρια. Όποιος προλάβει, πρόλαβε...

Για Λένον!

Πληροφορίες από την Ελλάδα συνδέουν τον Νιλ Λένον με τον Ολυμπιακό Πειραιώς. Με όλα αυτά που είδαμε να συμβαίνουν στην ομάδα του Πειραιά σε θέματα σχεδιασμού, τίποτα δεν αποκλείεται.

Αχ! Η κανονικότητα!

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Αυτό που καταγγέλει ο ΑΠΟΕΛ σχετικά με την αλλοίωση της κανονικότητας στο ποδόσφαιρο, το νιώθουν δεκάδες χιλιάδες Λεμεσιανοί καθώς η νέα κανονικότητα, έτσι όπως διαμορφώθηκε την τελευταία δεκαετία από τις επενδύσεις και τους «επενδυτές» στην πόλη, καθιστά τη ζωή τους κόλαση. Όσων τέλος πάντων δεν έχουν, γιατί για κάποιους, τους έχοντες δηλαδή, έγινε παράδεισος.

Όπου και να απευθυνθείς, όπως και να το θέσεις, η απάντηση που θα λάβεις συσχετίζεται με την θεωρία της «ελεύθερης αγοράς» που υπηρετεί με ευλάβεια τόσο το πολιτικό σύστημα του νησιού όσο και οι κάτοικοί του, όπως διαπιστώνεται μέσα από τα εκλογικά αποτελέσματα των τελευταίων χρόνων. Μολονότι σε οικονομικούς όρους, ελεύθερη αγορά δεν σημαίνει απαραίτητα ακρίβεια, αισχροκέρδεια ή και πληθωρισμός, στην Κύπρο φροντίσαμε να επιβληθεί μια είδους ασύδοτης αγοράς, που λειτουργεί εις βάρος των μικρομεσαίων νοικοκυριών, των χαμηλόμισθων ή όσων τέλος πάντων δεν πρόλαβαν να βολευτούν από την ευμάρεια που επικράτησε στο νησί τις περασμένες δεκαετίες.

Εάν ένα τριάρι στη Λεμεσό πωλείται μισό εκατομμύριο, τότε και η φανέλα της Πάφου μπορεί να κοστολογηθεί και ένα και δύο και τρία εκατομμύρια.

Τούτη η πολιτική, έτσι όπως εφαρμόζεται από το πολιτικό σύστημα και το εγχώριο κεφάλαιο, έχει πραγματικά αναδιαμορφώσει ριζικά το σκηνικό αλλά και τις ζωές των πολιτών. Έχει δηλαδή μεταβάλει την κανονικότητα αναγκάζοντας άπαντες να αναπροσαρμόσουν τον τρόπο ζωής τους.

Επί τούτου, το ποδόσφαιρο δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση, αντιθέτως. Εάν με τα υπάρχοντα δεδομένα της αγοράς οι επενδύσεις και το σκηνικό που δημιουργήθηκε την τελευταία δεκαετία καθιστούν ένα τριάρι διαμέρισμα στη Λεμεσό, μισό εκατομμύριο σε μια περιοχή όχι και τόσο σικ, τότε και η φανέλα της Πάφου μπορεί να κοστολογηθεί και ένα και δύο και τρία εκατομμύρια, άμα ο αγοραστής συναινέσει στην επιθυμία του καταναλωτή!! Τόσο απλό.

Από τη στιγμή που η ελευθερία της οικονομίας προφυλάσσει τη συμφωνία, χωρίς να μπορεί να παρέμβει το κράτος ή η ποδοσφαιρική αρχή στην προκειμένη περίπτωση, τότε ναι, δυστυχώς και μόνο δυστυχώς, η κανονικότητα αλλάζει μαζί και τα οικονομικά δεδομένα.

Πόσο μάλλον, όταν αναφερόμαστε στο σύγχρονο ποδόσφαιρο, όπου τα πάντα περιστρέφονται και κινούνται στο ευρύτερο πλαίσιο της επιχειρηματικότητας. Και η επιχειρηματικότητα σε καμία, μα καμία περίπτωση δεν εξασφαλίζει σε καμία μεγάλη ομάδα με περισσότερους τίτλους με μεγαλύτερη ιστορία, με περισσότερους οπαδούς, καλύτερες οικονομικές συμφωνίες!

Και όσο δεν το κατανοούν οι μεγάλοι, για να προσαρμοστούν στη νέα κανονικότητα, άλλο τόσο θα εξελίσσονται οι μικροί και θα μικραίνουν οι μεγαλύτεροι! Αχ... η κανονικότητα!

Κρυμμένοι πίσω από το δάκτυλο...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Υπάρχει κανείς που αμφισβητεί πως σε μικρό ή μεγάλο βαθμό υπάρχει «μαγείρεμα» σε αριθμούς και στα ποσά που αυτοί αντιστοιχούν, στην πρόσφατη δημοσιοποίηση των οικονομικών καταστάσεων των ομάδων της πρώτης κατηγορίας; Αριθμοί και ποσά, τόσο για ελλείμματα και συνολικά χρέη, όσο και για έσοδα ή κέρδη.

Υπάρχει κανείς που αμφισβητεί, πως η κατάσταση ολοένα και χειροτερεύει στη συντριπτική πλειοψηφία των ομάδων και την ίδια ώρα υπάρχει κανείς που διαπιστώνει, θέλοντας πρώτα απ' όλα και ακολούθως σχεδιασμό για την αντιμετώπιση του προβλήματος και, αν μη τι άλλο, αναχαίτιση της πορείας αύξησης των χρεών;

Λογικά η απάντηση σε όλα τα πιο πάνω είναι όχι. Εξακολουθούμε όλοι και κυρίως οι αρμόδιοι, της ΚΟΠ και των ίδιων των σωματείων, να σφυρίζουμε αδιάφορα. Επιμένουμε, χρόνια τώρα, πως παλάτια μπορούν να αντέξουν ακόμη και όταν κτιστούν πάνω στην άμμο! Και εμφανέστατη είναι η απουσία σχεδιασμού και μακροπρόθεσμου πλάνου για οικονομικό νοικοκύρεμα. Την ίδια ώρα και σωστού – αυστηρού ελέγχου. Διακανονίζοντας προηγούμενες συμφωνίες διακανονισμών, οι οφειλές και τα χρέη μεγαλώνουν! Μοναδική πλέον λύση δεν μπορεί να αποτελεί η εξεύρεση επενδυτή. Λύση δεν μπορεί να θεωρείται το ενδεχόμενο και μόνο εσόδων από ευρωπαϊκή συμμετοχή, τη στιγμή που το συνολικό χρέος κάποιων ομάδων δεν... πέφτει ούτε και με το μπόνους από κατάκτηση του Τσιάμπιονς Λικ! Και σαφώς, ανεπιστρεπτί έχουν περάσει οι εποχές που ομάδες με κόσμο και έσοδα από πολλά εισιτήρια, μπορούσαν σε πολύ μεγάλο βαθμό να ανταποκριθούν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις.

Σαν κρυμμένοι πίσω από το δάκτυλο μοιάζουν, όσοι επιμένουν, κόντρα στην αύξηση του συνολικού χρέους, να μιλούν για διαχειρίσιμη κατάσταση, χωρίς ωστόσο να παρουσιάζουν πλάνο για την αντιμετώπισή της. Στην ίδια πλευρά και πίσω από το δάκτυλο, όσοι αποδέχονται ή και υιοθετούν επικίνδυνες οικονομικές πολιτικές και υπερβάσεις, στο... βωμό του αγωνιστικού κέρδους και γενικότερα του ανταγωνισμού.

Πίσω από το δάκτυλο κρυμμένοι, επίσης, και όσοι παρουσιάζουν μια εξωπραγματικά καλή οικονομική κατάσταση, σε αριθμούς και δεδομένα εκτός κυπριακής πραγματικότητας, απλά και μόνο γιατί η εύκολη λύση που ακούει στο όνομα ξένος επενδυτής – ιδιοκτήτης, απαλλάσσει από την ανάγκη τόσο να σχεδιάσεις όσο και να υλοποιήσεις μια σωστή οικονομική πολιτική, στο μέτρο των δυνατοτήτων, του εκτοπίσματος και του όποιου περιθωρίου βελτίωσης της κάθε ομάδας.

EUROBANK
Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΜΑΪΟΥ 2023

EUROBANK
Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
1,64%	1,03%	-1,52%	-0,15%	0,80%	-0,64%	-0,74%	-1,07%	-0,83%

ΔΙΕΘΝΗ
Αύξηση των ξένων επενδύσεων στη Γαλλία
Σελ. 10

Επιτόκια καταθέσεων μόνο για εντυπώσεις

Οι τράπεζες επιστρέφουν ελάχιστα στους καταθέτες, την ώρα που παρουσιάζουν τεράστια κέρδη

Την ώρα που οι κυπριακές τράπεζες ανακοινώνουν κέρδη πολλών εκατομμυρίων λόγω των αυξήσεων των δανειστικών επιτοκίων, αποφεύγουν να επιστρέψουν ένα μέρος στους δανειολήπτες και τους καταθέτες, σε μία περίοδο μάλιστα υψηλού πληθωρισμού. Οι καταθέτες εκτός από τον πονοκέφαλο των δανειστικών επιτοκίων, βλέπουν τις καταθέσεις τους να λαμβάνουν μηδενικές αποδόσεις. Τα κυπριακά τραπεζικά ιδρύματα έχουν προχωρήσει «ρίχνοντας στάχτη στα μάτια» σε δημιουργία προϊόντων καταθέσεων για 18 μήνες «κλειστών» ποσών, με αποδόσεις από 1% μέχρι και 2,10% που είδαμε προσφάτως. Ό,τι κινήσεις έχουν κάνει, είναι με το «σταγονόμετρο» και είναι μόνο για μεγάλους καταθέτες. Για τον μέσο Κύπριο καταθέτη, προϊόντα με κλειστά ποσά για 18 μήνες με λιγότερη κατάθεση να είναι τα 50 χιλιάδες ευρώ δεν μπορούν να τύχουν ευρείας αποδοχής. Το αιτιολογικό των τραπεζών για τη μη αύξηση των καταθετικών επιτοκίων είναι ότι «δεν υπάρχει καμία συμβατική υποχρέωση». Εάν υπάρξει εποπτική πίεση, είτε σε εγχώριο επίπεδο, είτε σε διεθνές, τότε, οι τράπεζες θα ανεβάσουν και τα καταθετικά. **Σελ. 3**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΜΕΣΩ ΝΤΟΥΜΠΑΪ

Απαγορευμένα είδη φθάνουν στη Ρωσία

Η Ρωσία εισάγει είδη πολυτελείας κυρίως από το Ντουμπάι, χάρη σε ένα διεθνές δίκτυο μεσαζόντων. Στη Μόσχα τα τελευταία iPhones παραδίδονται αυθημερόν και είναι πιο φθηνά από την Ευρώπη. Τα καταστήματα εξακολουθούν να διατηρούν απόθεμα και να πωλούν είδη οίκων πολυτελείας. **Σελ. 11**

ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ

Η κατανάλωση, μοχλός ανάπτυξης στην Ελλάδα

Ισχυρή διατηρείται η δυναμική της ιδιωτικής κατανάλωσης στην Ελλάδα, παρά τον πληθωρισμό, διαπιστώνει η Alpha Bank. Οπως τονίζει, η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε 5,8% το 2021 και 7,8% το 2022, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ανάκτηση των απωλειών της πανδημίας σε όρους ΑΕΠ. **Σελ. 6**

ΣΕ 5 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τριψήφια απόδοση έδωσε η αγορά ακινήτου

Οσοι τολμηροί στην Ελλάδα προχώρησαν στην αγορά ακινήτου το 2017, βλέπουν σήμερα το ποσοστό αύξησης της περιουσίας τους να είναι τριψήφιο. Σε Εξάρχεια, Γαλάτσι, Νέα Σμύρνη η απόδοση φθάνει το 126%, στα βόρεια προάστια αγγίζει το 106%, ενώ στα Βριλήσσια διαμορφώνεται στο 95%. **Σελ. 12**

Το μεγάλο δίλημμα της Ρώμης για τον «Δρόμο του Μεταξιού»

Αφού πρώτα προκάλεσε έντονες αντιδράσεις σε Ουάσιγκτον και Βρυξέλλες όταν το 2019 αποφάσισε να προσχωρήσει στον νέο «Δρόμο του Μεταξιού», η Ιταλία εξετάζει τώρα την αποχώρησή της από το τιτάνιο έργο επέκτασης της κινεζικής επιρροής. Ανησυχώντας όμως για την αντίδραση της Κίνας, ακόμη και για το ενδεχόμενο αντιποίνων, σχεδιάζει συνομιλίες με το Πεκίνο σε μια προσπάθεια να διατηρήσει φιλικές σχέσεις και συνεργασία στον τομέα του εμπορίου. Ο επιχειρηματικός κόσμος της Ιταλίας, που ήδη έχει πληγεί εξαιτίας των κυρώσεων κατά της Ρωσίας, ανησυχεί, καθώς έχει στραφεί στην Κίνα: οι εξαγωγές της Ιταλίας στην Κίνα εκτοξεύθηκαν κατά 92,5% μέσα στο α΄ τρίμηνο του 2023. **Σελ. 10**

Τα ανοικτά μέτωπα και η ποιότητα στον τουρισμό

«Αγκάθι» η υποστελέχωση

Πολλά μέτωπα παραμένουν ανοικτά στον τουριστικό δρόμο της Κύπρου. Την ώρα που εντείνονται οι προσπάθειες επιστροφής στα επίπεδα του ’19 και εκφράζεται αισιοδοξία ότι φέτος θα πάμε για νέο ρεκόρ. Θέματα συντονισμού και επικοινωνίας, υποστελέχωση αλλά και πρακτικά ζητήματα ενδεχομένως να ζημιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών. **Σελ. 4**

Μέρισμα 11 εκατ. σε 9 μεγαλομετόχους

Από την Τράπεζα Κύπρου

Στις 16 Ιουνίου 9 μεγαλομέτοχοι της Τράπεζας Κύπρου που αντιπροσωπεύουν το 49% της Τράπεζας θα λάβουν μέρισμα 11 εκατ. ευρώ, ενώ στο 51% που είναι μικροί μέτοχοι θα διαμοιρασθούν 11,3 εκατ. Η Τράπεζα Κύπρου θα δώσει μέρισμα ακόμα και σε «παγωμένους» μετόχους. **Σελ. 5**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**3,88%**	**-0,03%**
Γερμανία	2,22%	0,03%
Γαλλία	2,80%	0,02%
Ιταλία	4,10%	-0,01%
Ισπανία	3,30%	0,02%
Ιρλανδία	2,73%	-0,01%
Ελλάδα	3,97%	-0,05%
Ην. Βασίλειο	3,71%	0,06%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody’s	Bal	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Των* **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** *και* **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Πλησιάζει το τέλος της ηγεμονίας του αμερικανικού δολαρίου;

Από το τέλος του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου, το δολάριο των ΗΠΑ διαδραματίζει κυρίαρχο ρόλο, μεταξύ άλλων, ως νόμισμα για σκοπούς διεκπεραίωσης εμπορικών συναλλαγών και αποθεματικών επενδύσεων.

Τα τελευταία χρόνια αριθμός παραγόντων, περιλαμβανομένων (α) της χρησιμοποίησης από τις ΗΠΑ του νομίσματός της ως «όπλο» επιβολής κυρώσεων, όπως π.χ. πάγωμα των περιουσιακών στοιχείων της Ρωσικής Κεντρικής Τράπεζας, και (β) του υπέρμετρου και ραγδαία αυξανόμενου δημόσιου χρέους και του -ορατού πλέον- ενδεχομένου οι ΗΠΑ να οδηγηθούν σε προσωρινή στάση πληρωμών, δημιουργούν εύλογες αμφιβολίες ως προς τον μελλοντικό ρόλο του δολαρίου.

Πρόσθετοι παράγοντες αφορούν τις γενικότερες παγκόσμιες τάσεις και γεωπολιτικές εξελίξεις, όπως την ταχεία ανάπτυξη αναδυόμενων οικονομιών, ιδιαίτερα της Κίνας, και τον περιορισμό της παγκόσμιας επιρροής των ΗΠΑ, μετά από σειρά εμπλοκών σε συρράξεις, που δεν έφεραν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα (Ιράκ, Αφγανιστάν).

Η πραγματικότητα, ωστόσο, είναι ότι το δολάριο προβλέπεται να διατηρήσει την ηγετική του θέση στο προβλεπτό μέλλον. Συγκεκριμένα, παραμένει το κυρίαρχο αποθεματικό νόμισμα, με τα τελευταία στοιχεία, στο τέλος του 2022, να αποτυπώνουν μερίδιο 58% σε παγκόσμια κλίμακα. Το μερίδιο του ευρώ βρίσκεται στο 20%, ακολουθούμενο από το ιαπωνικό γιεν με 5,50%, την αγγλική στερλίνα με 5% και το κινεζικό γουάν με 2,7%.

Όσον αφορά το εμπόριο, το δολάριο διατηρεί ακόμη πιο εξέχουσα θέση, με μερίδιο πέραν του 70% των παγκόσμιων εμπορικών συναλλαγών.

Είναι γεγονός ότι, αριθμός χωρών, με προεξάρχουσες την Κίνα, τη Ρωσία και τη Βραζιλία, καταβάλλουν προσπάθειες απεξάρτησης από το δολάριο. Η Κίνα μειώνει σταθερά τις επενδύσεις της σε δημόσια ομόλογα των ΗΠΑ, ενώ ορισμένες συναλλαγές μεταξύ χωρών πραγματοποιούνται πλέον σε γουάν και, σε μικρότερο βαθμό, σε ρωσικό ρούβλι. Τα κίνητρα διαφέρουν, π.χ. στην περίπτωση της Ρωσίας αφορούν την παράκαμψη των κυρώσεων, ενώ στην περίπτωση της Κίνας αφορούν το όραμά της για αυξημένη παγκόσμια επιρροή και οικονομική ισχύ.

Οι εξελίξεις αυτές δεν φαίνονται να επηρεάζουν ουσιαστικά το δολάριο, το οποίο επωφελείται από την ανταγωνιστικότητα και αξιοπιστία της οικονομίας των ΗΠΑ, προσφέρει την απαραίτητη ρευστότητα στην αγορά κυβερνητικών ομολόγων, ενώ περιβάλλεται από την απαραίτητη θεσμική υποδομή που δημιουργεί εμπιστοσύνη για την αγορά και φύλαξη ασφαλών περιουσιακών στοιχείων. Επίσης, στην παρούσα φάση δεν υπάρχει αξιόπιστο ανταγωνιστικό νόμισμα. Σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, η πιθανή έκδοση ψηφιακών νομισμάτων και η δημιουργία ενός παγκόσμιου προτύπου από τις Κεντρικές Τράπεζες θα μπορούσε να επηρεάσει την ηγεμονία του δολαρίου.

Όσον αφορά το δεύτερο μεγαλύτερο αποθεματικό νόμισμα, η Ευρωζώνη καταβάλλει προσπάθειες εμπέδωσης του ρόλου του ευρώ, ως στρατηγικού νομίσματος διεθνούς εμβέλειας. Εξακολουθούν, όμως, να υφίστανται σοβαροί περιοριστικοί παράγοντες όπως η στασιμότητα σε ό,τι αφορά στην ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης, κυρίως λόγω μη υιοθέτησης ενός κοινού συστήματος προστασίας των τραπεζικών καταθέσεων, η καθυστέρηση στην προώθηση της ενοποίησης των κεφαλαιαγορών, καθώς και η μη ύπαρξη επαρκούς ρευστότητας στην αγορά κυβερνητικών ομολόγων. Η επιδιωκόμενη ενδυνάμωση του ρόλου του ευρώ προϋποθέτει συναίνεση για σοβαρές μεταρρυθμίσεις και δεν φαίνεται, προς το παρόν, να απειλεί την ηγεμονία του δολαρίου.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

pwc

Κάνε το επόμενο βήμα στην καριέρα σου
Γίνε επαγγελματίας Coach & Mentor

Μάθετε περισσότερα
και εγγραφείτε

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **ΑΛΦΡΕΝΤ ΚΑΜΕΡ***

Χρειάζονται στοχευμένες πράσινες επενδύσεις

Οι κυβερνήσεις ανά τον κόσμο αξιοποιούν τις επιδοτήσεις προκειμένου να στηρίξουν την πράσινη μετάβαση. Οι λεγόμενες πράσινες επιχορηγήσεις μπορεί να αποδειχθούν χρήσιμες εκεί που παρατηρούνται ανεπάρκειες στην αγορά. Οταν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα υποτιμώνται σε σύγκριση με το πραγματικό τους αποτύπωμα στην κοινωνία, ή όταν προτεινόμενες λύσεις (όπως η τιμολόγηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα) δεν βρίσκονται πάνω στο τραπέζι, τότε οι επιχορηγήσεις μπορούν να στρέψουν επιχειρήσεις αλλά και καταναλωτές προς τις καθαρές τεχνολογίες. Αυτές με τη σειρά τους μολύνουν σε μικρότερο βαθμό το περιβάλλον ενώ, την ίδια στιγμή, περιορίζουν τα κόστη. Ωστόσο οι

Η Ε.Ε. πρέπει να συνεχίσει να συνεργάζεται με τις υπόλοιπες χώρες για να μπει φρένο στην κλιματική αλλαγή.

επιχορηγήσεις πρέπει να είναι προσεκτικά στοχευμένες προκειμένου να διορθώνουν αποτυχίες της αγοράς και να μην κάνουν διακρίσεις μεταξύ των επιχειρήσεων. Πρέπει επίσης να είναι συμβατές με τους κανονισμούς του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Τα πλουσιότερα κράτη που έχουν μεγαλύτερη δημοσιονομική δύναμη μπορεί να αναδειχθούν νικητές στον αγώνα για τη χορήγηση επιδοτήσεων ακόμη και εάν η παγκόσμια οικονομία είναι σε χειρότερη μοίρα. Οι αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες με λιγότερους πόρους θα δυσκολευτούν να ανταγωνιστούν σε επενδύσεις τις προηγμένες οικονομίες, σε έναν κόσμο που κυριαρχεί ο προστατευτισμός. Αυτό θα μπορούσε να εμποδίσει τη μεταφορά τεχνολογίας σε αυτά τα κράτη. Με λίγα λόγια, το κόστος της πράσινης μετάβασης μπορεί να αυξηθεί. Η Ε.Ε. έχει βάλει στο τραπέζι των συζητήσεων την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, την οποία πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο, και κάποια στοιχεία της έχουν ήδη υιοθετηθεί. Οσοι χαράσσουν την πολιτική της πράσινης συμφωνίας μπορούν να λάβουν κάποια μέτρα προκειμένου να αυξήσουν τα οφέλη της και να αποφύγουν τις παγίδες. Αρχικά, η Ε.Ε. θα πρέπει να συνεχίσει να συνεργάζεται με τις υπόλοιπες χώρες για να αναπτύξει μια κοινή και πολυμερή προσέγγιση και να μπει φρένο στην κλιματική αλλαγή. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να πάρει τη μορφή συμφωνίας πάνω στη σωστή χρήση και στον σχεδιασμό των επιδοτήσεων, υποστηριζόμενη από ενδελεχή ανάλυση για τις επιπτώσεις που έχουν οι διάφορες μορφές επιδοτήσεων στο κλίμα αλλά και στην οικονομία. Σε αυτό περιλαμβάνονται η ανταγωνιστικότητα, η διαθεσιμότητα των πόρων αλλά και το διασυνοριακό εμπόριο. Στο μεταξύ, οι πράσινες επιχορηγήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν υπό ένα πνεύμα συνεργασίας μέσα από ανοιχτές και χωρίς διάκριση πρωτοβουλίες.

Δεύτερον, η διατήρηση της ακεραιότητας της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς. Οι κανονισμοί της Ε.Ε. για τις κρατικές ενισχύσεις βάζουν όρια στη στήριξη που μπορούν οι επιχειρήσεις να παρέχουν στις εταιρείες για να διασφαλίσουν τον δίκαιο ανταγωνισμό. Αυτό εμποδίζει μεγαλύτερες χώρες της Ε.Ε., ή αυτές που είναι οικονομικά πιο εύρωστες, να δώσουν πιο γενναιόδωρη στήριξη στις επιχειρήσεις τους, εις βάρος όμως ανταγωνιστών σε άλλες χώρες του ευρωπαϊκού μπλοκ. Ωστόσο η χαλάρωση των κανονισμών που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις θα πρέπει να είναι περιορισμένη σε μέγεθος και διάρκεια. Θα πρέπει ενδεχομένως να συνοδεύεται από ευρωπαϊκή χρηματοδότηση που θα βοηθήσει τη διαφορετική δυνατότητα των κρατών-μελών να χορηγήσουν τις επιδοτήσεις. Τρίτον, η Ε.Ε. θα πρέπει να επικεντρωθεί σε επιχορηγήσεις σε δραστηριότητες όπου οι παρεμβάσεις μπορεί να επιφέρουν τα μεγαλύτερα οφέλη στο κλίμα. Αυτό αφορά και τη στήριξη της ανάπτυξης νέων «καθαρών» τεχνολογιών αλλά και την περαιτέρω ανάπτυξη υφιστάμενων που ακόμη βρίσκονται σε πρώιμα στάδια.

* Διευθυντής του τμήματος για την Ευρώπη στο ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιο του Ταμείου.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Η άνεση με την οποία οι τράπεζες αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο μιας νέας γενιάς μη εξυπηρετούμενων δανείων ίσως να μπορεί να αποδοθεί στο ότι πολλά έχουν αλλάξει από τότε, συμπεριλαμβανομένων των προσώπων.

Πάμε καλύτερα

Η Ευρωζώνη δεν κινδυνεύει με ύφεση το 2023 έχοντας καταφέρει να ξεπεράσει ακόμη και μιας τεχνικής φύσεως ύφεση, την οποία όλοι προεξοφλούσαν κατά τους πρώτους μήνες τους έτους. Οι λόγοι γι' αυτό έχουν να κάνουν με την υποχώρηση των τιμών ενέργειας και την ομαλοποίηση των εφοδιαστικών αλυσίδων. Αυτά τα δεδομένα σε συνδυασμό με την επάνοδο του διεθνούς εμπορίου (ναύλοι, αποθέματα) δημιουργούν βάσιμη αισιοδοξία ότι η ανάπτυξη θα είναι καλύτερη ακόμη και από τις αρχικές προβλέψεις. Στους αρνητικούς παράγοντες περιλαμβάνονται οι εξελίξεις στο ουκρανικό μέτωπο και η διαφαινόμενη υποχώρηση της ζήτησης για βιομηχανικά προϊόντα.

Τέσσερα μαθήματα

Η περίπτωση της Credit Suisse αποτελεί μια πρώτης τάξης ευκαιρία να αναγνωριστούν τα λάθη που οδήγησαν στην κατάρρευση αλλά κυρίως να αναδειχθούν τα μαθήματα της κρίσης έτσι ώστε να μην ξανά-επαναληφθούν. Σε σχετική ερώτηση που απηύθυνε δημοσιογράφος στην Κριστίν Λαγκάρντ, η επικεφαλής της ΕΚΤ αναφέρθηκε σε τέσσερα σημεία. Πρώτον, στην πιο αυστηρή εφαρμογή της βασιλείας ΙΙΙ, δεύτερον στην εφαρμογή της βασιλείας ΙΙΙ σε ένα πιο μεγάλο δείγμα τραπεζών, τρίτον, στην εφαρμογή μιας πιο επεμβατικής εποπτείας συλλέγοντας καλύτερα και πιο αναλυτικά στοιχεία και τέταρτον, στην ανάγκη να ελεγχθεί καλύτερα ο μη τραπεζικός τομέας έτσι ώστε να διαφανεί η πραγματική απειλή που προκύπτει για τον τραπεζικό τομέα.

Καλύτερες αποφάσεις

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΚΤ για τις τράπεζες που ασκεί άμεση εποπτεία, έχουν γίνει 361 διορισμοί CEOs στην περίοδο 2020-2022 από τους οποίους οι 300 αφορούσαν άνδρες. Την ίδια περίοδο μόλις το 36% των διορισμών σε διοικητικά συμβούλια τραπεζών ήταν γυναίκες. Η εποπτική αρχή σημειώνει με απογοήτευση ότι η διαφορετικότητα στις διευθυντικές ομάδες έχει μόλις οριακά βελτιωθεί στην υπό αναφορά περίοδο και έχει ανέλθει στο 34% σε σχέση με το 32% που ήταν το 2020. Ο λόγος που γίνεται ειδική αναφορά στο συγκεκριμένο ζήτημα έχει να κάνει με το γεγονός ότι οι επόπτες αναγνωρίζουν ως μέρος της αποστολής τους τη λήψη μέτρων που να διασφαλίζουν ότι στις τράπεζες δημιουργούνται συνθήκες για την καλύτερη δυνατή λήψη αποφάσεων.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Σταυροειδής Ελαστικότητα Ζήτησης

Ο πιο πάνω οικονομικός όρος αναφέρεται στο βαθμό αντίδρασης/ανταπόκρινσης της ζήτησης ενός αγαθού στις μεταβολές της τιμής άλλων συναφών αγαθών, δηλ. υποκατάστατων και συμπληρωματικών. Η σταυροειδής ελαστικότητα ζήτησης υπολογίζεται συγκρίνοντας την ποσοστιαία μεταβολή στη ζήτηση ενός αγαθού με την ποσοστιαία μεταβολή στην τιμή ενός υποκατάστατου ή συμπληρωματικού αγαθού.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Χαμένη δεκαετία

Η ισότητα των φύλων στην εργασία αποτελεί μια σημαντική κοινωνική πρόκληση. Για την μέτρηση και ανάδειξη του προβλήματος γίνεται σύγκριση των μισθών που λαμβάνουν άνδρες και γυναίκες για την ίδια εργασία. Το 2010 υπολογίστηκε ότι το χάσμα βρισκόταν στο 14%. Δηλαδή για ένα ευρώ μισθού που ελάμβανε ένας άνδρας, μια γυναίκα σε αντίστοιχη θέση ελάμβανε 86 λεπτά. Η ίδια μέτρηση επαναλήφθηκε 11 χρόνια μετά, δηλαδή το 2021, και τα στοιχεία επιβεβαίωσαν βελτίωση μόλις στο 2% καταγράφοντας το χάσμα στο 12%. Η κατάσταση προκαλεί απογοήτευση σε όσους πασχίζουν για το αγαθό της κοινωνικής δικαιοσύνης που αποτελεί ύψιστο δείκτη ευημερίας και ανάπτυξης για όσες χώρες θέλουν να θεωρούνται αναπτυγμένες.

Πανίσχυρο δίχτυ προστασίας

Η τραπεζική κρίση στην Αμερική βαίνει προς εξομάλυνση και έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να αντιληφθούμε με ποιο τρόπο έχει επιτευχθεί. Σύμφωνα με ειδικούς της αγοράς αυτό έγινε κατορθωτό κυρίως με την απάλειψη του ορίου ασφάλισης των καταθέσεων ιδιωτών (προηγουμένως 250.000 δολάρια) και η αντικατάστασή του με το «άπειρο». Η κίνηση ήρθε να θωρακίσει την εμπιστοσύνη των καταθετών, που γνωρίζουμε πόσο σημαντική είναι για τον τραπεζικό κλάδο. Για την ουσιαστική στήριξη των τραπεζών η FED δήλωσε πρόθυμη να ανταλλάξει οποιοδήποτε τίτλο σταθερού εισοδήματος ανεξαρτήτως τιμής με την ονομαστική του αξία. Με αυτόν τον τρόπο οι τράπεζες στην άλλη άκρη του ατλαντικού νιώθουν την ασφάλεια πως εφόσον αναγκαστούν να ρευστοποιήσουν ομόλογα που κατέχουν δεν θα υποστούν τις ζημιές της αγοράς λόγω της ανόδου των επιτοκίων.

Ισπανικές μάχες για τη διαχείριση του λιγοστού νερού

Η Ισπανία, που διανύει μία από τις ζεστές χρονιές στην ιστορία της, βρίσκεται πλέον αντιμέτωπη με σοβαρά προβλήματα ξηρασίας και λειψυδρίας. Η χώρα βίωσε τον θερμότερο Απρίλιο από το 1961 με το θερμόμετρο να αγγίζει σχεδόν τους 40 βαθμούς Κελσίου. Σε πολλές περιοχές το έδαφος έχει αρχίσει

Οικονομικό πακέτο 2,2 δισ. ευρώ στήριξης αγροτών και παραγωγής, ενώ θα βελτιωθούν οι υποδομές υδροδότησης.

να ραγίζει εξαιτίας της ξηρασίας, ενώ δεξαμενές νερού για τη γεωργία την εποχή αυτή θα έπρεπε να είναι γεμάτες τουλάχιστον έως τη μέση αλλά βρίσκονται στο 7% της χωρητικότητάς τους.

Φιλοξενώντας τη μοναδική αναγνωρισμένη έρημο της Ευρωπαϊκής Ενωσης, η Ισπανία αντιμετωπίζει την ξηρασία πολύ πιο έντονα και με πολύ μεγαλύτερη διάρκεια από ό,τι οι άλλες μεγάλες οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Η γειτνίασή της με την Αφρική την τοποθετεί πάνω στην πορεία των θερμών ρευμάτων αέρα που κατευθύνονται προς τα βόρεια από την έρημο Σαχάρα.

Ως αποτέλεσμα όλων αυτών έχουν αρχίσει στη χώρα οι πρώτες «Μάχες για το νερό». Φράγματα, κανάλια ακόμη και συστήματα υδροδότησης από τους ρωμαϊκούς χρόνους στερεύουν με γοργούς ρυθμούς και πλέον μεγάλες αγροτικές βιομηχανίες προσπαθούν να «κλέψουν» το νερό από τους αγρότες με τα προηγμένα συστήματα γεωτρήσεών τους. Ανάμεσα στις επιχειρήσεις αυτές, τους ντόπιους καλλιεργητές και την κυβέρνηση έχει αρχίσει να ξεσπά ένας άτυπος πόλεμος.

Για την Ισπανία, που έχει χαρακτηριστεί το «καλάθι της Ευρώπης» με τους απέραντους σιτοβολώνες –ειδικά στον Νότο– το πρόβλημα είναι και άμεσα οικονομικό. Παρατεταμένη ξηρασία θα σημαίνει όχι μόνο περισσότερα έξοδα για την εισαγωγή φαγητού αλλά και περιορισμένα έσοδα από την αγροτική παραγωγή. Καθώς το φαινόμενο επεκτείνεται και πέρα από τον Νότο, η συνολική παραγωγή ελαιολάδου αναμένεται να μειωθεί κατά 45% φέτος, ενώ η παραγωγή σιταριού κατά 60% λόγω των ελάχιστων βροχών.

Στον απόηχο όλων αυτών, ύστερα από έκτακτη σύσκεψή της, η ισπανική κυβέρνηση ανακοίνωσε χθες οικονομικό πακέτο ύψους 2,2 δισ. ευρώ ώστε να βοηθηθούν οι αγρότες και να βελτιωθούν οι υποδομές υδροδότησης. Σύμφωνα με την ανακοίνωση του υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης, Λουίς Πλάνα, το πακέτο θα περιλαμβάνει φορολογικές ελαφρύνσεις, επενδύσεις σε φράγματα και προηγμένα συστήματα άρδευσης αλλά και άμεσες επιχορηγήσεις σε αγρότες. Η κυβέρνηση αναμένεται να αντιμετωπίσει προβλήματα στις επερχόμενες περιφερειακές εκλογές της 28ης Μαΐου, καθώς οι αγρότες των περιοχών που πλήττονται περισσότερο από την ξηρασία δηλώνουν δυσαρεστημένοι από τη διαχείρισή του Πέδρο Σάντσες, ο οποίος έχει απαγορεύσει της γεωτρήσεις ως περιβαλλοντικά επιζήμιες.

Επιπροσθέτως, αναμένεται να τεθεί σε ισχύ νόμος που θα απαγορεύει στους κατοίκους της βορειοανατολικής περιοχής της Καταλωνίας να ξαναγεμίζουν τις άδειες πισίνες. Ο νόμος δεν θα αφορά δημόσιες πισίνες ή ξενοδοχεία. Δεν είναι όμως μόνο η Ισπανία. Η Γαλλία, με τη μεγαλύτερη παραγωγή σιταριού στην Ε.Ε., αντιμετώπισε το περασμένο καλοκαίρι εκτεταμένες πυρκαγιές και πρωτοφανή ξηρασία. «Δεν φαίνεται πως η κατάσταση θα βελτιωθεί», είχε δηλώσει ο Εμανουέλ Μακρόν σε ομιλία του τον Μάρτιο, λέγοντας πως η κυβέρνηση έχει θέσει ως βασική της προτεραιότητα την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, ενώ στην Ιταλία ο αναπληρωτής πρωθυπουργός Ματέο Σαλβίνι συνέστησε πρόσφατα ειδική ομάδα για τη διαχείριση της λειψυδρίας που πλήττει τη χώρα.

Ποδήλατο θαλάσσης παρκαρισμένο σε ξερό –σήμερα– έδαφος, καθώς φράγματα, κανάλια, ακόμη και συστήματα υδροδότησης από τους ρωμαϊκούς χρόνους στην Ισπανία στερεύουν με γοργούς ρυθμούς, αφού η χώρα πλήττεται από τη μεγαλύτερη ξηρασία εδώ και 30 χρόνια.

Καταθετικά με το σταγονόμετρο από τις τράπεζες

«Προκλητικό» να παρουσιάζουν κέρδη δεκάδων εκατ. και να μην επιστρέφουν «κάτι» στους δανειολήπτες και τους καταθέτες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Πυκνώνουν τα παράπονα για τις κυπριακές τράπεζες αναφορικά με τα καταθετικά επιτόκια. Η έβδομη κατά σειρά αύξηση των επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του επιτοκίου των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης, του επιτοκίου της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης και της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων σε 3,75%, 4% και 3,25% αντίστοιχα. Ωστόσο, τα καταθετικά επιτόκια στις κυπριακές τράπεζες παραμένουν εξαιρετικά χαμηλά. Οι καταθέτες εκτός από τον πονοκέφαλο των δανειστικών επιτοκίων που έχουν να διαχειριστούν, βλέπουν τις καταθέσεις τους να λαμβάνουν μηδενικές αποδόσεις. Τι και αν η ΕΚΤ έχει αυξήσει γενικότερα τα επιτόκια, οι κυπριακές τράπεζες «σφυρίζουν αδιάφορα», παρά και τα μηνύματα που δέχθηκαν προ μηνών από την ΕΤΚ για να δώσουν «κάτι πίσω». Τα κυπριακά τραπεζικά ιδρύματα έχουν προχωρήσει «ρίχνοντας στάχτη στα μάτια» σε δημιουργία προϊόντων καταθέσεων για 18 μήνες «κλειστών» ποσών, με αποδόσεις από 1% μέχρι και 2,10% που είδαμε προσφάτως. Οι αποδόσεις, βεβαίως, των καταθετικών προϊόντων δεν θα πρέπει να συγχέονται με τα εν λόγω καταθετικά προϊόντα που δημιούργησαν τον τελευταίο μήνα οι τράπεζες. Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Κριστίν Λαγκάρντ είχε δώσει σαφές μήνυμα μέσω συνεντεύξεών της σε ξένα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα, από τα τέλη Φεβρουαρίου. Χαρακτηριστικά έλεγε στους Economic Times της Ινδίας: «Οι τράπεζες θα πρέπει να αντικατοπτρίσουν τις αυξήσεις των επιτοκίων και στις αποδοχές των καταθέσεών τους». Οι κυπριακές τράπεζες δεν είχαν κάνει το κάτι παραπάνω μέχρι τη στιγμή που έστειλε το μήνυμα η πρόεδρος της ΕΚΤ, αλλά ούτε και μέχρι σήμερα. Ό,τι κινήσεις έχουν κάνει, είναι με το «σταγονόμετρο» και είναι μόνο για μεγάλους καταθέτες. Για τον μέσο Κύπριο καταθέτη, προϊόντα με κλειστά ποσά για 18 μήνες με λιγότερη κατάθεση να είναι τα 50 χιλιάδες ευρώ, γίνεται ευκόλως αντιληπτό πως δεν είναι προϊόν που μπορεί να τύχει ευρείας αποδοχής.

Ο πληθωρισμός στην Κύπρο παρουσίασε αύξηση 6,1% τον Μάρτιο του 2023 σε σχέση με αύξηση 6,7% τον Φεβρουάριο του 2023.

Κυπριακές τράπεζες: «Δεν υπάρχει καμία συμβατική υποχρέωση στις τράπεζες να δώσουν καταθετικά επιτόκια».

Η «Κ» απηύθυνε ερώτηση στις κυπριακές τράπεζες γιατί δεν έχουν προχωρήσει σε ουσιαστικές κινήσεις με τα καταθετικά επιτόκια και απολαμβάνουν κέρδη από χρήματα τα οποία έχουν κατατεθειμένα οι ίδιες στις κεντρικές τράπεζες. Η απάντηση ήταν η εξής: «Δεν υπάρχει καμία συμβατική υποχρέωση στις τράπεζες να δώσουν καταθετικά». Πράγματι, συμβατική υποχρέωση για την απόδοση καταθετικών επιτοκίων στους καταθέτες δεν υπάρχει, ωστόσο εάν υπάρξει εποπτική πίεση, είτε σε εγχώριο επίπεδο, είτε σε διεθνές, τότε οι τράπεζες θα ανεβάσουν τα επιτόκια, τόσο όσο να συνοδεύουν την ροπή που έχουν λάβει τα δανειστικά.

Δεν μπορούν όλες

Όλες οι τράπεζες της Κύπρου δεν έχουν τη δυνατότητα να δώσουν καταθετικά επιτόκια. Υπάρχουν τράπεζες που το δανειστικό τους προφίλ δεν έχει μεγάλη σύνδεση με το Euribor (εκείνο έχει επηρεαστεί από τα επιτόκια της Λαγκάρντ) και έχει σύνδεση με το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ. Εκείνες οι τράπεζες από τη στιγμή που δεν έχουν ανεβάσει τα δανειστικά τους επιτόκια και έχουν ανέβει ελαφρώς, δεν έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν και τα καταθετικά. Το βάρος πέφτει στις τράπεζες που το δανειστικό τους χαρτοφυλάκιο στηρίζεται σε δανεισμό που επηρεάζεται άμεσα από το Euribor. Για τις τράπεζες, ωστόσο, που επηρεάζεται το δανειστικό τους χαρτοφυλάκιο από τις αυξήσεις των επιτοκίων η κλεψύδρα μειώνεται. Την ώρα μάλιστα που οι κυπριακές τράπεζες έχουν ανακοινώσει κέρδη πολλών εκατομμυρίων λόγω των αυξήσεων των επιτοκίων και αναμένεται να ανακοινώσουν ακόμα περισσότερα στο επόμενο διάστημα. Οι τράπεζες θα πρέπει να συνυπολογίσουν πως είναι «προκλητικό» να παρουσιάζουν κέρδη πολλών δεκάδων εκατομμυρίων και να μην επιστρέφουν «κάτι» στους δανειολήπτες και τους καταθέτες σε μία περίοδο υψηλού πληθωρισμού.

Μακρύς δρόμος για τον στόχο του 2%

Στις 11 Ιουλίου 2022, η ΕΚΤ αύξησε τα επιτόκια για πρώτη φορά τα τελευταία 11 χρόνια. Όπως αναφέρει η ΕΚΤ στον ιστότοπό της που εξηγεί τον λόγο της αύξησής τους, τονίζει πως, όταν οι τιμές στην οικονομία αυξάνονται υπερβολικά γρήγορα – δηλαδή όταν ο πληθωρισμός είναι υπερβολικά υψηλός– η αύξηση των επιτοκίων βοηθά να τον επαναφέρουμε στον στόχο του 2% μεσοπρόθεσμα. Οι αυξήσεις των επιτοκίων ενδεχομένως να συνεχίσουν μέχρι το τέλος του χρόνου, όμως με αυξήσεις της τάξης του 0,25% - όπως δηλαδή είδαμε την τελευταία που προχώρησε πριν δύο εβδομάδες. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με τα βασικά επιτόκια περίπου κάθε έξι εβδομάδες, άρα, στα μέσα Ιουνίου θα πρέπει να αναμένουμε τις νέες αποφάσεις νομισματικής πολιτικής. Μεγάλο ρόλο θα παίξει και η τάση που θα ακολουθήσει η Αμερική, αφού όπως έχει αποδειχθεί, η Ευρώπη τρόπον τινά ακολουθεί τις αποφάσεις των ΗΠΑ. Στην τελευταία ανακοίνωση νομισματικής πολιτικής, πάντως, η ΕΚΤ έδωσε το στίγμα ότι ο πληθωρισμός δεν έχει καμφθεί, άρα και η πορεία για αύξηση των επιτοκίων θα πρέπει να συνεχιστεί. Ο πληθωρισμός στην Κύπρο παρουσίασε αύξηση 6,1% τον Μάρτιο του 2023 σε σχέση με αύξηση 6,7% τον Φεβρουάριο του 2023. Για την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2023 παρουσίασε αύξηση 6,5% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

Η Coca-Cola στην Κύπρο επενδύει στην αειφόρο ανάπτυξη και την κυκλική οικονομία

Μη αποσπώμενο καπάκι σε όλο το χαρτοφυλάκιο της

Σε μια εποχή, όπου το κλίμα της γης αλλάζει ραγδαία λόγω της αύξησης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η αειφόρος ανάπτυξη και η κυκλική οικονομία είναι δύο σχετικές έννοιες που αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη αξία στο σύγχρονο κόσμο. Σήμερα η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής απαιτεί άμεση δράση από όλους, τις επιχειρήσεις, τις κυβερνήσεις και ατομικά. Αυτό περιλαμβάνει τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την προσαρμογή στις επιπτώσεις που επηρεάζουν τα οικοσυστήματα, τους φυσικούς πόρους, την επισιτιστική ασφάλεια και την ανθρώπινη υγεία.

Τα τελευταία χρόνια η Coca-Cola στην Κύπρο, πιστή στη δέσμευσή της για ένα πιο βιώσιμο και ανθεκτικό μέλλον για εμάς και τις μελλοντικές γενιές, ενσωματώνει με επιτυχία τις αρχές της πράσινης ανάπτυξης και της κυκλικής οικονομίας στις δραστηριότητές της. Προωθώντας σταθερά δράσεις και εκστρατείες ενημέρωσης που στοχεύουν στην υιοθέτηση μίας πιο φιλικής περιβαλλοντικής στάσης από την κοινωνία, επιθυμεί να συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση των ποσοστών συλλογής και ανακύκλωσης της Κύπρου.

Μέχρι σήμερα, η εταιρεία έχει κάνει σημαντικά και σταθερά βήματα προς την κατεύθυνση αυτή. Με οδηγό το παγκόσμιο όραμά της «Για έναν κόσμο χωρίς απορρίμματα», υιοθετεί τα νέα μη αποσπώμενα καπάκια στα πλαστικά μπουκάλια όλων των χυμών, αναψυκτικών και ροφημάτων που περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο της. Με το νέο σχεδιασμό, κάθε συσκευασία μπορεί να ανακυκλώνεται ολόκληρη μαζί με το καπάκι της, και με την αλλαγή αυτή η εταιρεία εφαρμόζει την Ευρωπαϊκή Οδηγία και την εθνική νομοθεσία έναν χρόνο νωρίτερα από το 2024 που προβλέπουν οι αντίστοιχες προθεσμίες.

Την ίδια στιγμή, η Coca-Cola HBC στην Κύπρο έχει ισχυρή την πεποίθηση ότι η σωστή πληροφόρηση γύρω από την προστασία του περιβάλλοντος και την ανακύκλωση μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην αλλαγή της στάσης των καταναλωτών απέναντι στα απορρίμματα. Στο πλαίσιο αυτό, η εταιρεία δημιούργησε την εκπαιδευτική καμπάνια «Για Πάντα Μαζί», μέσα από την οποία αναδεικνύει τον σωστό τρόπο χρήσης και ανακύκλωσης της νέας συσκευασίας, ώστε να είμαστε όλοι σε θέση να συμβάλουμε με τη σειρά μας στον κύκλο της ανακύκλωσης και να μειώνουμε τα πλαστικά απορρίμματα. Οι ανανεωμένες συσκευασίες σε συνδυασμό με την αντίστοιχη ενημερωτική καμπάνια στοχεύουν στην ενίσχυση των χαμηλών - σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης – ποσοστών ανακύκλωσης στη χώρα μας.

Η υιοθέτηση των μη αποσπώμενων καπακιών αποτελεί μέρος της συνολικής στρατηγικής που εφαρμόζει η εταιρεία για ένα πιο βιώσιμο μέλλον. Δράση της εταιρείας που εντάσσεται στη στρατηγική αυτή είναι και η κοινωνική πλατφόρμα Zero Waste Beach. Μία πρωτοβουλία που ενισχύει τις πράξεις κυκλικής οικονομίας και έχει καταγράψει σημαντικά αποτελέσματα από το 2018 που ξεκίνησε η λειτουργία της έως και σήμερα, καθώς έχει υποστηρίξει τη συλλογή συνολικά πέραν των 2.500 τόνων ανακυκλώσιμων υλικών. Πιο πρόσφατη πρωτοβουλία της εταιρείας σε αυτόν τον άξονα αποτελεί η υιοθέτηση της πρωτοποριακής συσκευασίας KeelClip™ για τις πολυσυσκευασίες αλουμινίου, που ξεκίνησε το 2022 στη χώρα μας και επέτρεψε στην Coca-Cola HBC Κύπρου να καταργήσει τη χρήση της πλαστικής μεμβράνης και να συμβάλλει με αυτόν τον τρόπο στη δραστική μείωση των πλαστικών απορριμμάτων και την ενίσχυση των ποσοστών συλλογής και ανακύκλωσης.

Ο Βαγγέλης Μόσχος, Country Sales Director της Coca-Cola HBC Κύπρου σημειώνει πως η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης είναι κάτι που μας αφορά όλους, τόσο σε συλλογικό επίπεδο, όσο και ως ατομική ευθύνη. «Χρειάζεται να διανύσουμε αρκετά βήματα, ώστε να μειώσουμε το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στον πλανήτη. Η καθολική υιοθέτηση των αρχών της κυκλικής οικονομίας και της ανακύκλωσης στην καθημερινότητά μας, είναι ένα από αυτά. Άλλωστε στην προσπάθεια διάσωσης του πλανήτη, για ένα καλύτερο και πιο βιώσιμο μέλλον έχουμε όλοι ρόλο και ως σύστημα της Coca-Cola στην Κύπρο θα συνεχίσουμε με τον ίδιο ζήλο και εργατικότητα να εργαζόμαστε για την αντιστροφή της κλιματικής αλλαγής, με δράσεις και ενέργειες που θα έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην κοινωνία και τον πλανήτη.»αναφέρει ο κ. Μόσχος.

ΠΡΟΩΘΗΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Τα ανοικτά μέτωπα στον Τουρισμό

Οι νάρκες στην προσπάθεια επιστροφής στα επίπεδα του '19, αλλά και στην βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Διανύοντας τις πρώτες εβδομάδες της καλοκαιρινής περιόδου, αυτό που καταγράφεται είναι μια συγκρατημένη αισιοδοξία για τις επιδόσεις του φετινού καλοκαιριού. Επιδόσεις οι οποίες αποτελούν το επιστέγασμα προσπαθειών των προηγούμενων χρόνων, πρωτίστως από το υφυπουργείο και τους τουριστικούς φορείς, οι οποίες εξαργυρώνονται στην ισχυρή ζήτηση για ταξίδι που καταγράφεται σε όλες τις τουριστικές αγορές. Επίσημα ο στόχος έχει ήδη τεθεί για φέτος (5-10% πιο πάνω), διά στόματος υφυπουργού Τουρισμού, ο οποίος ανεβάζει κατά μερικές χιλιάδες τις αφίξεις σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά. Υπενθυμίζεται ότι πέρσι, οι αφίξεις ήταν γύρω στα 3,2 εκατ. και ήταν γύρω στο 80% του 2019. Ωστόσο, τουλάχιστον ανεπίσημα, εκφράζονται εκτιμήσεις για επιστροφή στις επιδόσεις του 2019. Οι επόμενοι μήνες, λοιπόν, αναμένεται ότι θα είναι καθοριστικοί για το αν οι θετικές ενδείξεις μεταφραστούν τελικά σε αφίξεις, πληρότητες και έσοδα. Αλλά το ζητούμενο δεν είναι μόνο οι καλές επιδόσεις για τη φετινή χρονιά, αλλά να μπουν τα θεμέλια τόσο για διατήρησή τους τη χειμερινή περίοδο όσο και τα επόμενα χρόνια. Κάτι που μπορεί να επιτευχθεί με διαφήμιση, καλό μάρκετινγκ και επικοινωνία από τη μια, και από την άλλη, τη διόρθωση στρεβλώσεων στο εσωτερικό που επηρεάζουν δυσμενώς τον τουρισμό. Πηγές αναφέρουν στην «Κ» τη σημασία του να αναγνωριστεί, να αξιοποιηθεί και να εξελιχθεί το προϊόν που κτίστηκε την προηγούμενη τετραετία. Τονίζουν επίσης την ανάγκη προτεραιοποίησης των επόμενων βημάτων του νέου υφυπουργού.

Είναι ο καιρός να ανασυνταχθούμε, να δούμε πώς προχωρούμε σε θέματα διαφήμισης και προώθησης και αναβάθμισης τουριστικού προϊόντος, τονίζεται από φορείς του τουρισμού.

Θέμα προώθησης

Τις προηγούμενες ημέρες κυκλοφόρησε το προωθητικό βίντεο της Ελλάδας το οποίο με ένα πολύ έξυπνο τρόπο και μέσα σε 56 δευτερόλεπτα δελεάζει τον δυνητικό επισκέπτη να κλείσει τις διακοπές του στην Ελλάδα. Στην περίπτωση της Κύπρου, στην σελίδα του Visit Cyprus, το κεντρικό βίντεο είναι αυτό του 2022. Γενικότερα, το θέμα της επικοινωνίας και του μάρκετινγκ θεωρείται δεδομένο ότι θα βρίσκεται στις προτεραιότητες του νέου υφυπουργού. Μιλώντας σχετικά στην «Κ» η ανώτερη διευθύντρια Αεροπορικής Ανάπτυξης, Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας της Hermes Airports Μαρία Κουρούπη, αναφέρει ότι «πρέπει να οργανωθούμε σε ό,τι αφορά το μάρκετινγκ και να βάλουμε ξανά καλό πρόγραμμα για το μάρκετινγκ και τις προτεραιότητες που θα θέσουμε ως χώρα, το προϊόν πώς θα το αναπτύξουμε». Πάντως, οι τελευταίες αναρτήσεις στο κανάλι Visit Cyprus στο YouTube, αφορούν θεματικές από το Heartland of Legends αλλά και τις ετικέτες προορισμού με το σχετικό βίντεο να είναι διαθέσιμο σε οκτώ γλώσσες (ελληνικά, γερμανικά, ιταλικά, γαλλικά, ρωσικά, ολλανδικά, ουγγρικά και πολωνικά) –κάτι που δείχνει και τις αγορές στόχευσης αυτού του προϊόντος. Είναι σίγουρα στα θετικά ότι αξιοποιείται το συγκεκριμένο εργαλείο, το οποίο αφορά κυρίως τις διακοπές σε περιόδους χαμηλότερης τουριστικής κίνησης. Είναι την ίδια ώρα σαφές ότι χρειάζεται και ένα νέο προωθητικό βίντεο που να επικεντρώνεται στους επτά μήνες της καλοκαιρινής περιόδου αλλά και σε αγορές με τις οποίες η Κύπρος ενίσχυσε το πτητικό της πρόγραμμα, όπως Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία και Σκανδιναβία, ώστε να ενισχυθεί το brand awareness της Κύπρου και οι επιδόσεις αυτών των αγορών να διατηρηθούν ικανοποιητικές. Πάντως, στην περίπτωση συγκεκριμένα των προωθητικών ενεργειών, φαίνεται ότι βρίσκονται υπό επανεξέταση και ως εκ τούτου δεν προχωρούν.

Θέματα συντονισμού και επικοινωνίας αλλά και πρακτικά ζητήματα που ζημιώνουν την ποιότητα των υπηρεσιών.

Θέμα εικόνας

Αναντίλεκτα, ο πρόσφατος χειρισμός του υφυπουργού και στο θέμα της 19χρονης συμβούλου, καθώς και η ένταση που φαίνεται να δημιουργήθηκε κατά την συνάντηση του Κώστα Κουμή με τον CEO της Jet2, στο περιθώριο της τουριστικής έκθεσης του Βερολίνου, έχουν προβληματίσει. Πρόκειται για δύο περιπτώσεις οι οποίες απασχόλησαν την προηγούμενη εβδομάδα την επικαιρότητα και που σίγουρα δεν δημιούργησαν τις καλύτερες εντυπώσεις για τον νέο πολιτικό προϊστάμενο του χαρτοφυλακίου του τουρισμού. Έδειξαν επίσης αστοχίες στους επικοινωνιακούς χειρισμούς από πλευράς υφυπουργού.

Πέραν τούτου, δίνεται η εντύπωση ότι ο νέος υφυπουργός είναι πιο επικεντρωμένος στο πολιτικό κομμάτι, παρά στο τεχνοκρατικό, κάτι που δεν φαίνεται να έχει θετική απόχρωση εφόσον θεωρείται ότι δεν είναι αποτελεσματική προσέγγιση. Αυτό θεωρείται επίσης ένα ζήτημα το οποίο θα πρέπει να απασχολήσει το υφυπουργείο.

Ο πληθωρισμός

Μπορεί τα μηνύματα για τη φετινή χρονιά να είναι καλά, εντούτοις επικρατεί μια ανησυχία για το τι μέλλει γενέσθαι τη χειμερινή περίοδο, και αυτό δεν αφορά μόνο σε ενέργειες που πρέπει να γίνουν εσωτερικά για την στόχευση της Κύπρου και τον προγραμματισμό για την επόμενη τουριστική περίοδο, αλλά και σε εξωγενείς παράγοντες όπως ο πληθωρισμός και οι συνθήκες παγκόσμιας οικονομίας. Πρόκειται από τα πλέον σοβαρά προβλήματα που θα αντιμετωπίσει ο κλάδος το επόμενο διάστημα, αφού οι αυξήσεις στις τιμές των προϊόντων και των υπηρεσιών επηρεάζουν και τον τομέα των ταξιδιών και των διακοπών και περιορίζουν την αγοραστική δύναμη των τουριστών.

Εντούτοις, στα θετικά για την περίπτωση της χώρα μας καταγράφεται η πρόσφατη δήλωση του CEO της TUI Σεμπάστιαν Έμπελ σε συνέντευξη του στην γερμανική εφημερίδα Bild, με την οποία κατέταξε την Κύπρο στους προορισμούς που παρουσιάζουν και φέτος τη δυνατότητα φθηνών διακοπών.

Χωρίς λύσεις η ηχορύπανση

Το τουριστικό προϊόν και οι υπηρεσίες επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από παραμέτρους οι οποίες δεν είναι στη βάση τους τουριστικές. Ένα παράδειγμα είναι το δομημένο αστικό περιβάλλον. Άλλο παράδειγμα είναι οι δημόσιες συγκοινωνίες και η ανάγκη για νέες σύγχρονες στάσεις λεωφορείων, καλύτερη συχνότητα στα δρομολόγια και καλύτερες παροχές μέσα στα λεωφορεία. Ένα τρίτο ζήτημα είναι το πρόβλημα της ηχορύπανσης που δημιουργείται από μοτοσικλέτες και αυτοκίνητα αλλά και κέντρα αναψυχής κ.ο.κ. Πρόκειται για θέμα το οποίο προτάσσει και ο Σύνδεσμος Τουριστικών Επιχειρήσεων Κύπρου ΣΤΕΚ το οποίο όπως τονίζει η γενική Διευθύντρια Χρυσαίμιλη Ψηλογένη, αποτελεί διαχρονικά ένα σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα στην προσπάθεια για ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας μας. Εντούτοις, μέχρι σήμερα δεν έχουν γίνει ενέργειες πραγματικής αντιμετώπισης του προβλήματος, αν και είχε ψηφισθεί σχετικός νόμος το 2016. Τονίζεται ότι η ρύθμιση τέτοιων ζητημάτων όπως η ηχορύπανση, οι συγκοινωνίες και οι υποδομές επείγει, αφού αφαιρούν από την καλή εικόνα της Κύπρου, έχουν σημαντική επίπτωση στον τουρισμό και ως εκ τούτου θα πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα και αποτελεσματικά.

Εκφράζεται ανησυχία για το τι μέλλει γενέσθαι τη χειμερινή περίοδο, και αυτό δεν άπτεται μόνο σε εξωγενείς παράγοντες αλλά και σε χειρισμούς στο εσωτερικό.

Η υποστελέχωση, η ποιότητα υπηρεσιών και οι αερομεταφορές

Η έναρξη της καλοκαιρινής περιόδου βρίσκει την τουριστική βιομηχανία να αναζητεί ακόμα τρόπους κάλυψης κενών σε θέσεις εργασίας. Αυτή τη στιγμή, οι ανάγκες φαίνεται να ξεπερνούν τις 5-6 χιλιάδες σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΠΑΣΥΞΕ και ενισχύονται με το άνοιγμα νέων τουριστικών επιχειρήσεων. Η τελευταία προσθήκη αφορά το City of Dreams Mediterranean, το οποίο αναμένεται να ανοίξει επίσημα τις πόρτες του στο κοινό, στις 10 Ιουλίου και έχει βεβαίως απορροφήσει σημαντικό αριθμό εργαζομένων στον τουριστικό κλάδο. Με δεδομένο το πρόβλημα υποστελέχωσης, είναι πάντως ένα ερώτημα το κατά πόσο οι νέες επενδύσεις στον κλάδο είναι βιώσιμες και λειτουργικές. Διότι αυτή τη στιγμή, αριθμός ξενοδοχείων δεν λειτουργούν στην πλήρη δυνατότητα τους –κλείνουν πτέρυγες και υπηρεσίες εντός της μονάδας– προκειμένου να διαχειριστούν το κενό. Θεωρείται ωστόσο δεδομένο ότι αυτή η έλλειψη θα έχει επίπτωση στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, κυρίως σε περιόδους τουριστικής αιχμής «Η λύση που δόθηκε για εργοδότηση προσωπικού από τρίτες χώρες είναι μια προσωρινή καλή λύση αλλά πρέπει να επιταχύνουμε τις διαδικασίες έγκρισης» τονίζει ο Φιλόκυπρος Ρουσουνίδης γενικός διευθυντής του ΠΑΣΥΞΕ. Το θέμα αναδείχθηκε και στην πρόσφατη γενική συνέλευση πανευρωπαϊκού οργανισμού φιλοξενίας ξενοδόχων στην Τενερίφη, όπου διαπιστώθηκε ότι σε ανάλογες πρακτικές καταφεύγουν όλες οι χώρες προκειμένου να εξασφαλίσουν προσωπικό. Η επιτάχυνση στις διαδικασίες είναι το ζητούμενο σε πρώτο πλάνο ενώ πιο μακροπρόθεσμες και βιώσιμες λύσεις μπορεί να δώσει η τουριστική εκπαίδευση και κουλτούρα των νεότερων γενιών και, βεβαίως, η τεχνολογία.

Φέτος δεν αποκλείεται η κατάσταση στα αεροδρόμια να επιδεινωθεί λόγω καθηλωμένων αεροσκαφών και ελλείψεις σε προσωπικό.

Καθηλωμένα αεροσκάφη

Το πρόβλημα της υποστελέχωσης δεν εντοπίζεται μόνο σε ξενοδοχεία και εστίαση, αλλά και στις αερομεταφορές. Το προηγούμενο καλοκαίρι, η έλλειψη προσωπικού και οι καθυστερήσεις στην αλλαγή πληρώματος καμπίνας και εξυπηρέτησης εδάφους ήταν ο βασικότερος λόγος πίσω από τις καθυστερήσεις και ακυρώσεις πτήσεων και τις εικόνες χάους στα αεροδρόμια. Φέτος δεν αποκλείεται η κατάσταση να επιδεινωθεί καθώς η βιομηχανία των αερομεταφορών καλείται να αντιμετωπίσει ένα ζήτημα που προκύπτει με τις μηχανές αεροσκαφών νέας γενιάς, που χρήζουν ελέγχου και συντήρησης. Μεγάλος αριθμός αεροσκαφών αναμένεται να παραμείνει καθηλωμένος για κάποιο διάστημα για σκοπούς ελέγχου, κάτι που στην ουσία σημαίνει ακυρώσεις και καθυστερήσεις. Τα καλά νέα είναι ότι η Κύπρος δεν αναμένεται να επηρεαστεί, τουλάχιστον άμεσα, από το κύμα ακυρώσεων και καθυστερήσεων, ωστόσο είναι ξεκάθαρο ότι οι αρμόδιοι φορείς θα πρέπει να παραμείνουν σε εγρήγορση.

Πόσα και ποιοι θα λάβουν μέρισμα από την Τρ. Κύπρου

Σε «escrow account» θα πληρώσει η Τράπεζα και τους «παγωμένους» μετόχους, δίχως όμως να μπορούν να τα πάρουν

Έχει υπολογιστεί ότι θα λάβουν 0.05 σεντ ανά συνήθη μετοχή και ανέρχεται συνολικά σε 22,3 εκατ. ευρώ

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Το μέρισμα της Τράπεζας Κύπρου θα πληρωθεί σε μετρητά στις 16 Ιουνίου 2023 στους μετόχους που ήταν εγγεγραμμένοι στο μητρώο μετόχων στις 5 Μαΐου 2023, ενώ ως ημερομηνία αποκοπής (Ex-Dividend date) είχε ορισθεί η 4η Μαΐου 2023. Η έγκριση για καταβολή μερίσματος από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα γίνεται σε κυπριακή τράπεζα μετά από 12 χρόνια και είναι ένα σημείο καμπής για το κυπριακό τραπεζικό σύστημα γενικότερα. Το μέρισμα ανέρχεται συνολικά σε 22,3 εκατομμύρια ευρώ και ισοδυναμεί με ποσοστό (pay-out ratio) ύψους 14% της προσαρμοσμένης κερδοφορίας πριν τα μη επαναλαμβανόμενα στοιχεία για το 2022, ή με ποσοστό 31% της κερδοφορίας μετά τη φορολογία για το 2022. Πόσα όμως και ποιοι θα λάβουν μέρισμα από την Τράπεζα Κύπρου;

Το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας Κύπρου ανέρχεται σε €44.619.993,30 διαιρεμένο σε 446.199.933 συνήθεις μετοχές ονομαστικής αξίας €0,10 η κάθε μία. Ανατρέχοντας στους κύριους κατόχους μετοχών και χρηματοοικονομικών μέσων της Τράπεζας Κύπρου, βλέπουμε πως μεγαλομέτοχοι που έχουν άνω του 3% της Τράπεζας, είναι συνολικά 9 και έχουν σχεδόν το 49% της τράπεζας. Οι υπόλοιποι μέτοχοι, που έχουν λιγότερο από 3% της τράπεζας ανέρχονται σε 50,92%, άρα και θα έχουν να μοιρασθούν 227.205.005 μετοχές. Εάν πολλαπλασιάσουμε τις εν λόγω μετοχές με τα 0,05 σεντ του ευρώ που θα λάβει η κάθε μετοχή, τότε, συνολικά 11,3 εκατομμύρια ευρώ θα μοιρασθούν στο σχεδόν 51% των μετόχων της Τράπεζας.

Η μερισματική απόδοση της Τράπεζας βάσει της τιμής που έκλεισε η μετοχή της την Παρασκευή, είναι στο 1,95%.

Ο παγοποιημένος

Πέραν των 11,3 εκατ. ευρώ που θα μοιρασθούν σε μη μεγαλομετόχους της Τράπεζας Κύπρου, άλλα 11 εκατ. ευρώ αναμένεται να μοιρασθούν σε 9 μεγαλομετόχους. Ο ένας εκ των μεγαλομετόχων είναι και σε λίστα κυρώσεων από το 2018, που τυχάνει να είναι και ο μεγαλύτερος μέτοχός της, ο ολιγάρχης Ρώσος επιχειρηματίας, Victor Vekselberg. Ο μεγαλύτερος μέτοχος της Τρ. Κύπρου που είναι η Lamesa Investments Limited με ποσοστό 9,27% και είναι εταιρεία που συνδέεται με την Renova (επίσης εταιρεία του), θα πρέπει διά νόμου να λάβει μέρισμα. Υπάρχει όμως μία ιδιαιτερότητα. Η Τράπεζα Κύπρου ναι μεν θα πρέπει να δώσει και σε αυτήν την εταιρεία μέρισμα για να είναι νομικά καλυμμένη με το ότι έδωσε σε όλους τους κατόχους μετοχών, εντούτοις δεν θα τα λάβει ποτέ. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η Τράπεζα Κύπρου αναμένεται να βάλει σε ένα δεσμευμένο λογαριασμό ειδικού σκοπού (escrow account) το μέρισμα που δικαιούται η εταιρεία του «παγωμένου Ρώσου» και θα είναι απλά «παρκαρισμένα» εκεί τα χρήματα. Η Τράπεζα Κύπρου αναμένεται λοιπόν να δώσει για 41.362.733 μετοχές που κατέχει η Lamesa του Victor Vekselberg, 2,06 εκατ. ευρώ.

Οι υπόλοιποι 8 μεγάλοι

Αφήνοντας στην άκρη τον μεγαλομέτοχο που υπόκειται σε κυρώσεις Victor Vekselberg, η CarVal Investors αναμένεται να λάβει μέρισμα για τις συνολικά 40.470.333 μετοχών που κατέχει στην Τράπεζα Κύπρου, ή αλλιώς για το 9,07% της. Οι υπολογισμοί δείχνουν πως θα λάβει 2,02 εκατ. ευρώ.

Η Senvest Management LLC που κατέχει το 8,32% της Τράπεζας Κύπρου ή αλλιώς 37.123.834 μετοχές, θα λάβει 1,85 εκατ. ευρώ από το μέρισμα που θα δοθεί στις 16 Ιουνίου 2023.

Η Caius Capital LLP, είναι ταμείο που έχει μετοχές 0,54%, αλλά και «άλλα χρηματοοικονομικά μέσα» (CFD) σε ποσοστό 6,03%. Εάν λάβει μέρισμα για το 0,54% της, δηλαδή για 2.409.479 μετοχές, τότε το ποσό ανέρχεται σε 120 χιλιάδες ευρώ. Εάν λάβει μέρισμα για τα χρηματοοικονομικά της μέσα, δηλαδή για 26.905.855 μετοχές, τότε το ποσό θα ανέρχεται στα 1,34 εκατ. ευρώ. Εάν λάβει και για τις μετοχές και για τα χρηματοοικονομικά της μέσα, τότε το σύνολο των μετοχών της ανέρχεται σε 29.315.334, άρα και θα λάβει το ποσό των 1,46 εκατ. ευρώ.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (EBRD) έχει στην Τράπεζα Κύπρου συνολικά 22.399.236 μετοχές και είναι ο πέμπτος μεγαλύτερος της μέτοχος. Θα λάβει 1,11 εκατ. ευρώ από το μέρισμα.

Θα πληρωθεί σε μετρητά στις 16 Ιουνίου 2023 στους μετόχους που ήταν εγγεγραμμένοι στο μητρώο μετόχων στις 5 Μαΐου 2023, ενώ ως Ημερομηνία Αποκοπής είχε ορισθεί η 4η Μαΐου 2023.

Η Cyprus Popular Bank Public Co Ltd έχει 21.462.216 μετοχές στην Τράπεζα Κύπρου και θα λάβει την 16η Ιουνίου 1,07 εκατ. ευρώ ως μέρισμα.

Το Ταμείο Προνοίας Τραπεζικών Υπαλλήλων Κύπρου έχει 21.149.876 μετοχές στην Τράπεζα Κύπρου. Οι υπολογισμοί δείχνουν πως θα λάβει 1,05 εκατ. ευρώ.

Η Eaton Vance, έχει 17.803.377 μετοχές και θα λάβει 890 χιλιάδες ευρώ.

Τέλος, η Osome Investments Limited έχει 14.813.837 μετοχές στην Τράπεζα και θα λάβει 740 χιλιάδες ευρώ.

Ποσοστό μερίσματος

Αφού η Τράπεζα Κύπρου μπαίνει ξανά στο «παιχνίδι» των μερισμάτων, θα πρέπει να μετριέται πλέον και η μερισματική της απόδοση (dividend yield). Η μερισματική απόδοση επί της ουσίας είναι ο τρόπος για να μετρηθεί το κέρδος που δίνει μία μετοχή για κάθε ευρώ που μπαίνει ως επένδυση. Βλέποντας την τιμή της μετοχής που έκλεισε την Παρασκευή 12 Μαΐου η Τράπεζα Κύπρου η οποία είναι στο 2,56 ευρώ, και αφού προτίθεται να δώσει μέρισμα 5 σεντ ανά μετοχή, προκύπτει πως η μερισματική της απόδοση είναι στο 1,95%.

Στοίχημα για την Κύπρο η αποθήκευση «καθαρής» ενέργειας

Η Ευρώπη συνεχίζει να βρίσκεται αντιμέτωπη με τις μεγάλες προκλήσεις που δημιούργησαν αρχικά η πανδημία και στη συνέχεια η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Η εκτόξευση του ενεργειακού κόστους σε παγκόσμια κλίμακα και οι πληθωριστικές πιέσεις που ασκούνται στις εθνικές οικονομίες, οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο σχέδιο REPowerEU, το οποίο προνοεί για την απεξάρτηση της Ένωσης από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα μέχρι το 2030, μέσω της αξιοποίησης νέων πηγών ενέργειας και αυξημένης χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών.

Το μόνο μη διασυνδεδεμένο κράτος-μέλος

Στην Κύπρο η εικόνα είναι ακόμη πιο ζοφερή. Πέραν της αύξησης του κόστους των υγρών καυσίμων, οι καταναλωτές επιβαρύνονται και το αυξημένο κόστος των δικαιωμάτων εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων. Η Κύπρος παραμένει το μόνο μη διασυνδεδεμένο κράτος-μέλος της Ε.Ε. Με σωστό προγραμματισμό μπορεί να αξιοποιήσει στο μέγιστο βαθμό το ενεργειακό δυναμικό της, ώστε να αρθεί η ενεργειακή της απομόνωση και να μετατραπεί σε κόμβο διακίνησης ηλεκτρισμού από και προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις γειτονικές χώρες, κάτι που θα αναβαθμίσει την ενεργειακή της ασφάλεια.

Σημαντική η αξιοποίηση των ΑΠΕ

Σημαντική προς αυτή την κατεύθυνση είναι η αξιοποίηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας αλλά κυρίως η αντιμετώπιση της μεγάλης πρόκλησης, που δεν είναι άλλη από την εγκατάσταση συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας. Ωστόσο, η αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας προϋποθέτει την αναβάθμιση και εξέλιξη των υφιστάμενων δικτύων ώστε η παραγόμενη από ΑΠΕ ενέργεια να μπορεί να αξιοποιηθεί τη στιγμή ακριβώς που είναι περισσότερο απαραίτητη. Για την επίλυση των προβλημάτων που αφορούν την ενεργειακή αυτονομία των απομονωμένων νησιωτικών ηλεκτρικών συστημάτων, και ειδικότερα για την Κύπρο, βραχυπρόθεσμα χρειάζεται η άμεση αναβάθμιση του υφιστάμενου δικτύου, έτσι ώστε να μπορέσει να αυξηθεί η ευελιξία του ηλεκτρικού συστήματος με τη χρήση τεχνολογιών αποθήκευσης ενέργειας, για να είναι εφικτή η επιπλέον διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας.

Η λύση της αποθήκευσης ενέργειας

Η απουσία συστημάτων αποθήκευσης οδηγεί σε σπατάλη περίπου του 60% της φθηνής, πράσινης ενέργειας που μπορεί να παραχθεί τις ημέρες κατά τις οποίες η Κύπρος διαθέτει ήλιο και άνεμο. Τη λύση δίνουν οι σύγχρονες μέθοδοι αποθήκευσης ενέργειας, όπως είναι αυτές που αναπτύσσονται με βάση τις μπαταρίες λιθίου, οι οποίες αποτελούν στρατηγικές και κρίσιμες πλέον υποδομές των σύγχρονων δικτύων ενέργειας. Έργα αποθήκευσης ενέργειας που έχουν υλοποιηθεί σε διεθνές επίπεδο, σε χώρες όπως η Αυστραλία, αξιοποιώντας καινοτόμες μεθόδους αλλάζουν δραστικά το τοπίο, διασφαλίζοντας εφεδρική ενέργεια σε περιόδους αυξημένης ζήτησης και μειώνοντας το ρίσκο πιθανών προβλημάτων (blackouts) στην απρόσκοπτη ηλεκτροδότηση. Οι σύγχρονες λύσεις αποθήκευσης διασφαλίζουν ευελιξία, αξιοπιστία και σταθερότητα πρόσβασης σε ενέργεια από ΑΠΕ, ανεξαρτήτως καιρικών συνθηκών, ενώ μέσω της αποθήκευσης καλύπτονται και οι ανάγκες που δημιουργούνται σε περιόδους αυξημένης ζήτησης, χωρίς να χάνεται πολύτιμη πράσινη ενέργεια. Η ανάπτυξη νέων δικτύων ενέργειας σε συνδυασμό με την αξιοποίηση σύγχρονων λύσεων αποθήκευσης ενέργειας θα επιτρέψουν τη μετάβαση σε ένα πιο βιώσιμο, αποκεντρωμένο και αποτελεσματικό ενεργειακό δίκτυο με οφέλη για τους πολίτες, χάρη στην μείωση του κόστους, αλλά και για το περιβάλλον, μέσω της μείωσης του ανθρακικού αποτυπώματος.

Κ. Μητσοτάκης: «Κομβικής σημασίας η αποθήκευση ενέργειας»

«Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας μπορούν να κάνουν τη μεγάλη διαφορά μόνο αν λύσουμε -αν κόψουμε μάλλον- τον Γόρδιο δεσμό της αποθήκευσης ενέργειας, διότι προφανώς δεν έχουμε συνέχεια λιακάδα και δεν φυσάει κάθε μέρα. Άρα η αποθήκευση ενέργειας, αποκτά κομβική σημασία για να αυξήσουμε τη δυνατότητα διείσδυσης των ΑΠΕ στο μείγμα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας», δήλωσε χαρακτηριστικά ο πρωθυπουργός της Ελληνικής Κυβέρνησης, Κυριάκος Μητσοτάκης κατά τη διάρκεια επίσκεψης του στο εργοστάσιο της εταιρίας Sunlight, η οποία αναπτύσσει καινοτόμες τεχνολογίες αποθήκευσης ενέργειας με βάση το λίθιο. Η Sunlight ανήκει στην Olympia Group που δραστηριοποιείται και στην Κύπρο με μια σειρά από επιχειρήσεις, ενώ επενδύει μεταξύ άλλων και σε τεχνολογίες για την βιομηχανική ηλεκτροκίνηση και τα Συστήματα Αποθήκευσης Ενέργειας, υποστηρίζοντας την έρευνα και ανάπτυξη σε καινοτόμες εφαρμογές που απαντούν σήμερα στις πολλαπλές προκλήσεις του αύριο.

Τρικλοποδιά από Βουλγαρία στην ενέργεια

Σχέδιο για νέο αγωγό που θα τροφοδοτεί με αζερικό αέριο τα Βαλκάνια, παρακάμπτοντας την Ελλάδα, μέσω Τουρκίας

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Συναγερμό έχει σημάνει στις ελληνικές αρχές το σχέδιο «Δακτύλιος αλληλεγγύης» (Solidarity Ring) για την τροφοδοσία των Βαλκανίων με αζερικό αέριο μέσω μιας διαδρομής που παρακάμπτει την Ελλάδα και αναβαθμίζει τον ρόλο της Τουρκίας στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Το «καμπανάκι» για τις πιθανές μη αναστρέψιμες συνέπειες για τη χώρα χτύπησε πρώτος ο ΔΕΣΦΑ, που ως διαχειριστής του συστήματος έχει στηρίξει το επενδυτικό του πρόγραμμα και στις εξαγωγικές δυνατότητες προς τα Βαλκάνια. Σύμφωνα μάλιστα με πληροφορίες, υψηλόβαθμα στελέχη του ΔΕΣΦΑ διατύπωσαν ήδη τις αντιρρήσεις τους στα αρμόδια όργανα της Ε.Ε., ενώ μέσα στο επόμενο διάστημα αναμένεται και μια πρώτη αντίδραση από τη γ.γ. Ενέργειας, Αλεξάνδρα Σδούκου.

Σε επιφυλακή η Αθήνα

Η Ελλάδα, κατά τις ίδιες πληροφορίες, προετοιμάζεται για μια πιο ολοκληρωμένη παρέμβαση στα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα, την οποία θα κάνει ακόμη και ο υπηρεσιακός υπουργός Ενέργειας εάν δεν σχηματιστεί κυβέρνηση, καθώς η κατάσταση κρίνεται επείγουσα. Το σχέδιο που προτείνεται με πρωτοβουλία της Βουλγαρίας έχει υποβληθεί για χρηματοδότηση από την Ε.Ε. στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων RepowerEU για την απεξάρτηση από το ρωσικό αέριο και εάν εγκριθεί τότε δεν υπάρχουν περιθώρια αναστροφής της κατάστασης, όπως δηλώνουν στην «Κ» άνθρωποι με εμπλοκή στη διαχείριση του ζητήματος.

Αυτό που έχει προκαλέσει εκνευρισμό στην Αθήνα δεν είναι μόνον η στάση της Βουλγαρίας, αλλά και της Ε.Ε., που εμφανίζεται υποστηρικτική και έτοιμη να χρηματοδοτήσει υποδομές που θα υποδέχονται αέριο μέσω του, κατά 50% ρωσικού, αγωγού Turkstream, χωρίς μάλιστα να είναι σε θέση να διασφαλίσει ότι το αέριο που θα μπαίνει στη Νοτιοανατολική Ευρώπη δεν θα είναι ρωσικό, καθώς στην Τουρκία μπορεί να βαφτίζεται με άλλο όνομα.

Η Ε.Ε. εμφανίζεται έτοιμη να χρηματοδοτήσει υποδομές που θα υποδέχονται αέριο μέσω του, κατά 50% ρωσικού, αγωγού Turkstream.

Με πρωτοβουλία της Βουλγαρίας, στις 25 Απριλίου οι διαχειριστές των συστημάτων φυσικού αερίου Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Ουγγαρίας και Σλοβακίας, παρουσία του προέδρου του Αζερμπαϊτζάν, υπέγραψαν μνημόνιο κατανόησης με την αζέρικη Socar για την προμήθεια πρόσθετων ποσοτήτων αζερικού αερίου, στη βάση της συμφωνίας Ε.Ε. - Αζερμπαϊτζάν για διπλασιασμό των εξαγωγών προς την Ευρώπη έως το 2027.

Αυτές οι πρόσθετες ποσότητες, βάσει του σχεδίου «Δακτύλιος αλληλεγγύης», θα μπαίνουν στο βουλγαρικό σύστημα μέσω της Τουρκίας και από εκεί μέσω ενός δικτύου διασυνδετηρίων αγωγών θα προωθούνται στις βορειότερες βαλκανικές χώρες. Το δίκτυο μάλιστα αυτών των αγωγών, συνολικού κόστους άνω των 700 εκατ. ευρώ, έχει συμπεριληφθεί στα εθνικά σχέδια RepowerEU των γειτονικών κρατών προς χρηματοδότηση από την Ε.Ε.

Αυτός ο σχεδιασμός έχει χαρακτηριστεί από γεωπολιτικούς αναλυτές αναβίωση του σχεδίου Nabucco, που επί σχεδόν μια δεκαετία ήταν το φαβορί της κούρσας αγωγών για τη μεταφορά αερίου από την Κασπία στην Ευρώπη και βρέθηκε εκτός «παιχνιδιού» το 2013 με την επικράτηση του TAP. Ο αγωγός έβαλε την Ελλάδα στον γεωπολιτικό χάρτη της περιοχής και σήμερα μαζί με τον αγωγό IGB και το FSRU Αλεξανδρούπολης αποτελούν κρίσιμες υποδομές του αποκαλούμενου «κάθετου διαδρόμου» για την τροφοδοσία των Βαλκανίων. Μέσω αυτού του άξονα, η τροφοδοσία των αγορών της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας, της Σερβίας και της Ουγγαρίας θα περνάει από την Ελλάδα, η οποία μάλιστα στη βάση αυτού του σχεδίου σχεδιάζει και την επέκταση και την αναβάθμιση των υποδομών της.

Σε συνέχεια κοινής δήλωσης που είχαν υπογράψει στη Βουδαπέστη στις 8 Σεπτεμβρίου 2016 οι υπουργοί Ενέργειας των τεσσάρων χωρών για την ανάπτυξη του «κάθετου διαδρόμου», την 1η Δεκεμβρίου πέρυσι οι διαχειριστές συστημάτων των χωρών –η εταιρεία που διαχειρίζεται τον αγωγό IGB (ICGB) και η Gastrade που αναπτύσσει τον τερματικό αγωγό υγροποιημένου φυσικού αερίου (FSRU) Αλεξανδρούπολης– υπέγραψαν στην Αθήνα μνημόνιο συνεργασίας για την υλοποίησή του.

Απαξίωση υποδομών

Το βουλγαρικής εμπνεύσεως σχέδιο «Δακτύλιος αλληλεγγύης» ακυρώνει ουσιαστικά αυτόν τον «κάθετο διάδρομο», στον οποίο μάλιστα η Βουλγαρία στήριξε την ενεργειακή της επάρκεια πέρυσι, μετά το εμπάργκο του ρωσικού αερίου τον Απρίλιο, καλύπτοντας το 100% των αναγκών της με LNG που έφθανε στη Ρεβυθούσα και από εκεί μέσω του σταθμού του Σιδηροκάστρου στο βουλγαρικό σύστημα. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός της απαξίωσης, με αυτόν τον τρόπο, υποδομών στις οποίες συμμετέχει η Βουλγαρία μέσω της Bulgartransgaz, όπως ο IGB (50%) και το FSRU Αλεξανδρούπολης (20%), στον οποίο μάλιστα έχει δεσμεύσει και ποσότητες βάσει μακροπρόθεσμου συμβολαίου.

Την ίδια στιγμή μάλιστα που βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη το σχέδιο αναβάθμισης του IGB με την αύξηση της μεταφορικής του ικανότητας από τα 3 δισ. κυβικά μέτρα ετησίως σήμερα στα 5 δισ. κυβικά μέτρα για τη μεταφορά αερίου από το FSRU Αλεξανδρούπολης και τον αγωγό TAP στη βουλγαρική αγορά και από εκεί βορειότερα. Το σχέδιο «Δακτύλιος αλληλεγγύης» έρχεται μόλις λίγους μήνες μετά τη συμφωνία που υπέγραψε η Βουλγαρία για την εισαγωγή 1,5 δισ. κ.μ. αερίου ετησίως από την Τουρκία διάρκειας 13 ετών, που ερμηνεύθηκε από πολλούς και ως μια φιλοτουρκική στροφή. Οι επιπτώσεις αυτής της συμφωνίας αποτυπώνονται ήδη στα στοιχεία για τις εξαγωγές του ελληνικού συστήματος τον Απρίλιο.

Σύμφωνα με το δελτίο ενεργειακής ανάλυσης του Ινστιτούτου Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (IENE), τον Απρίλιο από το σημείο εξόδου του Σιδηροκάστρου εξήχθησαν μόλις 0,1 TWh φυσικού αερίου, οι χαμηλότερες εξαγωγές που έχουν καταγραφεί μέχρι στιγμής από τον Μάιο του 2022.

Χάνει έδαφος η Ρεβυθούσα

Το 2022 η Ελλάδα εξήγαγε μέσω του Σιδηροκάστρου και του IGB που ξεκίνησε να λειτουργεί από τον Οκτώβριο (δηλαδή προς Βουλγαρία) 29,54 TWh, ποσότητες που αντιστοιχούν στο 34,27% των συνολικών εισαγωγών. Οι εξαγωγές του Απριλίου μέσω Σιδηροκάστρου δείχνουν ότι ακυρώθηκε ουσιαστικά ο εξαγωγικός ρόλος της Ρεβυθούσας και αυτό που απασχολεί πλέον είναι κατά πόσον η στροφή της Βουλγαρίας προς την Τουρκία θα καταστήσει ανενεργές κι άλλες υποδομές της χώρας και θα την περιθωριοποιήσει γεωπολιτικά.

Ούτε ο πληθωρισμός φρέναρε την κατανάλωση στην Ελλάδα

Παραμένει βασικός μοχλός της ανάπτυξης, αυξήθηκε κατά 7,8% το 2022

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Ισχυρή διατηρείται η δυναμική της ιδιωτικής κατανάλωσης, παρά τον πληθωρισμό, διαπιστώνει η Alpha Bank στο τελευταίο Εβδομαδιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων, που δημοσίευσε.Οπως αναφέρει το Δελτίο, μολονότι την τελευταία διετία το αναπτυξιακό μείγμα της χώρας μεταβάλλεται σταδιακά με ενίσχυση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, η κατανάλωση διατήρησε την πρωτοκαθεδρία όσον αφορά τη συμβολή στην οικονομική μεγέθυνση της χώρας. Η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε 5,8% το 2021 και 7,8% το 2022, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ανάκτηση των απωλειών της πανδημίας, σε όρους ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ).

Η διαπίστωση αυτή της Διεύθυνσης Οικονομικών Μελετών της τράπεζας (επικεφαλής οικονομολόγος Παναγιώτης Καπόπουλος) έχει τη σημασία της, καθώς στόχος της κυβέρνησης είναι να μειωθεί το ποσοστό συμμετοχής της ιδιωτικής κατανάλωσης στο ΑΕΠ, που εξακολουθεί και βρίσκεται σήμερα πολύ υψηλά, στο 69%. Αντίθετα, η κυβέρνηση επιδιώκει να αυξηθεί η συμμετοχή των επενδύσεων στο ΑΕΠ, που βρίσκεται σήμερα στο 14%, και να φτάσει στον μέσο όρο της Ε.Ε. που είναι περίπου 22%.

Ηδη, τα δύο τελευταία χρόνια σημειώνεται κάποια αύξηση της συμμετοχής των επενδύσεων, αφού αυτές αντιπροσώπευαν περίπου το 11% του ΑΕΠ την προηγούμενη δεκαετία, κατά μέσο όρο.

Το μέσο ελληνικό νοικοκυριό εξάντλησε τα επίσημα εισοδήματα που δήλωσε το 2022, ενώ κάποιοι ασφαλώς «έβαλαν χέρι» στις καταθέσεις, εξηγούν αναλυτές της Alpha Bank.

Στόχος, να αυξηθεί η συμμετοχή των επενδύσεων στο ΑΕΠ, που είναι 14%, και να φτάσει στον μέσο όρο της Ε.Ε. που είναι 22%.

Το Δελτίο της τράπεζας σημειώνει ότι η καταναλωτική δαπάνη υποστηρίζεται σε αξιόλογο βαθμό από τη χρήση των αποταμιεύσεων που συσσωρεύθηκαν την περίοδο της πανδημίας.

Οπως εξηγούν αναλυτές, αυτό σημαίνει ότι το μέσο ελληνικό νοικοκυριό εξάντλησε τα επίσημα εισοδήματα που δήλωσε το 2022, ενώ κάποιοι ασφαλώς «έβαλαν χέρι» στις καταθέσεις. Οι τελευταίες πάντως διατήρησαν αυξητική πορεία, ενώ υπάρχουν πάντα και τα αδήλωτα εισοδήματα που μπορεί να ενισχύσουν την κατανάλωση και τις καταθέσεις. Το γεγονός ότι η αξία των ακινήτων αυξήθηκε, έδωσε επίσης ώθηση στην κατανάλωση, καθώς τα νοικοκυριά αισθάνθηκαν ότι ο πλούτος τους αυξήθηκε.

Σύμφωνα με το Δελτίο, κατά το πρώτο στάδιο της πανδημίας, η ιδιωτική κατανάλωση μειώθηκε εντονότερα από το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα, με αποτέλεσμα η ακαθάριστη αποταμίευση να περάσει σε θετικό έδαφος. Η καταναλωτική δαπάνη ανέκαμψε τη διετία 2021-22, με την ιδιωτική κατανάλωση, σε τρέχουσες τιμές, να αυξάνεται εντονότερα από το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα, με αποτέλεσμα να συρρικνωθεί η ακαθάριστη αποταμίευση.

Αλλοι παράγοντες που καταγράφονται στο Δελτίο της Alpha Bank ότι ενισχύουν, μέχρι στιγμής, την καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών είναι: 1. Η αύξηση της απασχόλησης κατά 5,4% το προηγούμενο έτος, η οποία στήριξε το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα του μέσου νοικοκυριού (άνοδος 7,4% το 2022) και 2. Η έστω και μερική προσαρμογή των ονομαστικών μισθών στο πληθωριστικό περιβάλλον, καθώς αυξήθηκαν σημαντικά το τρίτο και τέταρτο τρίμηνο το 2022 (κατά 7,4% και 7,1% σε ετήσια βάση, αντίστοιχα) αντισταθμίζοντας, μερικώς, σε συνδυασμό με τα μέτρα στήριξης που υιοθέτησε η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ενεργειακής κρίσης, τις απώλειες στην αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών, λόγω του πληθωρισμού.

Το 2023 η κατανάλωση αναμένεται να στηρίξει την οικονομική δραστηριότητα για ένα ακόμη έτος, αν και ηπιότερα σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια, αναφέρει το Δελτίο. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του υπουργείου Οικονομικών, στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2023 οι επενδύσεις θα αυξηθούν κατά 13,2% και η ιδιωτική κατανάλωση κατά 1,2%.

Στην τελική ευθεία τέσσερα νέα προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας

Μετά το άνοιγμα του προγράμματος «Ανακυκλώνω - Αλλάζω θερμοσίφωνα», που προβλέπει την επιχορήγηση των νοικοκυριών για να αντικαταστήσουν την παλιά ενεργοβόρο οικιακή συσκευή με νέους σύγχρονης τεχνολογίας ηλιακούς θερμοσίφωνες, από την επόμενη εβδομάδα και εντός του Ιουνίου ξεκινούν τέσσερα προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας, συνολικού προϋπολογισμού ενισχύσεων ύψους 1,2 δισ. ευρώ. Πρόκειται για:

• Το «Εξοικονομώ - Ανακαινίζω», που απευθύνεται σε νέους 18-39 ετών για να φτιάξουν το σπίτι τους, είτε αυτό στο οποίο διαμένουν είτε ένα κενό σπίτι που στη συνέχεια θα το νοικιάσουν σε άλλους. Η επιδότηση για την ενεργειακή αναβάθμιση και ανακαίνιση του ακινήτου ανέρχεται σε 30.000 ευρώ. Το πρόγραμμα έχει προϋπολογισμό 350 εκατ. ευρώ, το σχετικό ΦΕΚ είναι έτοιμο και η πλατφόρμα για υποβολή αιτήσεων ανοίγει στις 18 Μαΐου.

• Το πρόγραμμα «Produce e-green». Δίνονται επενδυτικά κίνητρα σε επιχειρήσεις που θέλουν να δραστηριοποιηθούν στην πράσινη βιομηχανία (σε παραγωγικές μονάδες) με αιχμή την αλυσίδα προϊόντων της ηλεκτροκίνησης και των ΑΠΕ. Οσοι συμμετάσχουν θα μπορούν να επιδοτηθούν για το σύνολο της επένδυσής τους προκειμένου να παράγουν ηλεκτρικά οχήματα, φορτιστές, μπαταρίες, να ανακυκλώνουν μπαταρίες ηλεκτρικών οχημάτων, να παράγουν φωτοβολταϊκά panels ή μέρη ανεμογεννήτριας. Επιπλέον, επιδοτούνται επιχειρήσεις που θα παράγουν προϊόντα εξοικονόμησης ενέργειας όπως αντλίες θερμότητας, ηλεκτρικοί θερμοσίφωνες. Εχει προϋπολογισμό 200 εκατ. ευρώ, σήμερα δημοσιεύεται η απόφαση στο ΦΕΚ και η σχετική πλατφόρμα ανοίγει στις 30 Μαΐου.

Δίνονται επενδυτικά κίνητρα σε επιχειρήσεις που θέλουν να δραστηριοποιηθούν στην πράσινη βιομηχανία.

• Την ίδια ημέρα, στις 30 Μαΐου, θα ανοίξει η πλατφόρμα για το νέο πρόγραμμα «Εξοικονομώ 2023» για νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα και με παλαιά σπίτια. Εχει προϋπολογισμό 350 εκατ. ευρώ και η σχετική ΚΥΑ υπογράφεται τις προσεχείς ημέρες. Η επιδότηση θα κυμανθεί μεταξύ 40% και 75%, ανάλογα με τα εισοδήματα του δικαιούχου.

• Στα μέσα Ιουνίου, θα ανοίξει η πλατφόρμα για το πρόγραμμα «Εξοικονομώ για επιχειρήσεις», ύψους 200 εκατ. ευρώ, με πόρους από το Ταμείο Ανάκαμψης. Αφορά μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, που είναι και η πλειονότητα στο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Λιγότεροι Ελληνες στο όριο της φτώχειας

Στο 26,3% του πληθυσμού από 28,3% το 2021 - Περιορισμός ανισοτήτων, αύξηση ατομικού διαθέσιμου εισοδήματος

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού βρέθηκε το 2022 πάνω από ένας στους τέσσερις πολίτες στην Ελλάδα, ποσοστό χαμηλότερο μεν σε σύγκριση με το 2021 και φυσικά σε σύγκριση με τα χρόνια της βαθιάς ύφεσης, όταν η αντίστοιχη αναλογία ήταν σχεδόν ένας στους 3, υψηλό δε τόσο ως απόλυτος αριθμός –καθώς στη δυσμενή αυτή κατάσταση περιήλθαν 2.722.00 άτομα– όσο και σε σύγκριση με τη Δυτική Ευρώπη. Πλέον ευάλωτοι είναι όσοι έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης, οι γυναίκες και οι άνεργοι, ενώ ακόμη και όσοι δεν συγκαταλέγονται στον πολύ φτωχό πληθυσμό, έχουν αδυναμία σε μεγάλο ποσοστό να καλύψουν δραστηριότητες αναψυχής ή να κάνουν κάποιο χόμπι. Τα στοιχεία που ανακοίνωσε χθες η ΕΛΣΤΑΤ δείχνουν επίσης ότι αν και ο δείκτης οικονομικής ανισότητας υποχώρησε το 2022 (αφορά εισοδήματα 2021), οι ανισότητες καλά κρατούν: το 25% του πιο φτωχού πληθυσμού κατέχει μόλις το 10,3% του συνολικού εθνικού διαθέσιμου εισοδήματος, ενώ το 25% του πιο πλούσιου πληθυσμού κατέχει το 45,3% του συνολικού εθνικού διαθέσιμου εισοδήματος.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ ΦΤΩΧΕΙΑΣ Ή ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ...

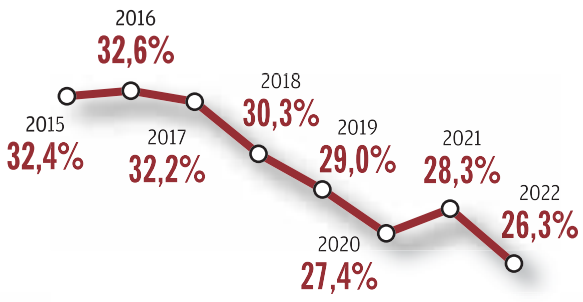

...ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

	2015	2019	2022
ΕΛΛΑΔΑ	32,4%	29,0%	26,3%
Βουλγαρία	43,3%	33,2%	32,2%
Ισπανία	28,7%	26,2%	26,0%
Λετονία	30,0%	26,7%	26,0%
Εσθονία	23,6%	23,7%	25,2%
Βέλγιο	21,6%	20,0%	18,7%
Αυστρία	16,9%	16,5%	17,5%
Ολλανδία	16,4%	16,5%	16,5%
Φινλανδία	16,9%	15,4%	16,3%

* Επισημαίνεται ότι η περίοδος αναφοράς των εισοδημάτων αφορά το προηγούμενο από το έτος διενέργειας της έρευνας, δηλαδή τα αντίστοιχα έτη 2014-2021.

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μείωση έναντι 2021

Σύμφωνα, λοιπόν, με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) το ποσοστό του πληθυσμού που βρέθηκε σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού το 2022 υποχώρησε στο 26,3% από 28,3% το 2021. Πρόκειται για το χαμηλότερο ποσοστό της περιόδου 2015-2022, ενώ η υποχώρηση κατά 2 μονάδες σε σύγκριση με το 2021 σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με το γεγονός ότι τα στοιχεία του 2021 αφορούν τα εισοδήματα του 2020, εισοδήματα μειωμένα για μεγάλο μέρος του πληθυσμού λόγω των τεράστιων περιορισμών στην οικονομική δραστηριότητα που προκάλεσαν τα lockdowns την πρώτη χρονιά της COVID-19. Σημειώνεται, πάντως, ότι για ένα μέρος του πληθυσμού το εισόδημα αυξήθηκε ακριβώς λόγω της COVID-19: το 14,6% των νοικοκυριών δήλωσε ότι το εισόδημά του αυξήθηκε κατά τους τελευταίους 12 μήνες, το 15% ότι μειώθηκε, ενώ για το 70,4% των νοικοκυριών παρέμεινε το ίδιο. Το 26,1% δήλωσε ότι ο κύριος λόγος αύξησης ή μείωσης του εισοδήματος ήταν η πανδημία, εκ των οποίων το 6,1% δήλωσε ότι αυξήθηκε το εισόδημά του και το 20% ότι μειώθηκε. Το μέσο ισοδύναμο ατομικό διαθέσιμο εισόδημα πάντως (ως ισοδύναμο διαθέσιμο ατομικό εισόδημα ορίζεται το συνολικό διαθέσιμο εισόδημα του νοικοκυριού μετά τη διαίρεσή του με το ισοδύναμο μέγεθος του νοικοκυριού) αυξήθηκε το 2022 (ουσιαστικά εισόδημα 2021) κατά 8,8% σε σύγκριση με μια χρονιά πριν και διαμορφώθηκε στα 10.832 ευρώ – στα επίπεδα σχεδόν του 2012.

Πλέον ευάλωτοι είναι όσοι έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης, οι γυναίκες και οι άνεργοι, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ.

Το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας μετά τις λεγόμενες κοινωνικές μεταβιβάσεις (συντάξεις, κοινωνικά επιδόματα) ανέρχεται σε 18,8%.

Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας είναι υψηλότερο για τις γυναίκες (19,4%) σε σχέση με τους άνδρες (18,2%), ενώ καθοριστικό ρόλο παίζει η εργασιακή κατάσταση, καθώς το ποσοστό εκτοξεύεται στο 43,6% για τους ανέργους και το επίπεδο εκπαίδευσης, με τον κίνδυνο φτώχειας να εκτιμάται σε 25,9% για όσους έχουν τελειώσει μόνο το γυμνάσιο.

Στα ίδια επίπεδα με το 2021 (13,9%) παρέμεινε το ποσοστό του πληθυσμού με υλική και κοινωνική στέρηση, το ποσοστό δηλαδή που στερείται τουλάχιστον 7 από έναν κατάλογο 13 αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό που διαπιστώνεται από τα στοιχεία είναι κυρίως η οικονομική αδυναμία των νοικοκυριών να αντικαταστήσουν τα φθαρμένα έπιπλα (53,7%), να πληρώσουν για μια εβδομάδα διακοπών (48,6%), καθώς και να καλύψουν έκτακτες αλλά αναγκαίες δαπάνες (43,6%). Επιπλέον, το 28% του πληθυσμού διαβιοί σε κατοικία με στενότητα χώρου, το 30,6% των νοικοκυριών που έχει λάβει καταναλωτικό δάνειο για αγορά αγαθών και υπηρεσιών δηλώνει ότι δυσκολεύεται πάρα πολύ στην αποπληρωμή αυτού ή των δόσεων.

Φτωχά νοικοκυριά

Η κατάσταση, βεβαίως, είναι δυσμενέστερη για τα φτωχά νοικοκυριά. Για παράδειγμα, το 32,2% των φτωχών νοικοκυριών δηλώνει ότι στερείται διατροφής, που περιλαμβάνει κάθε δεύτερη ημέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των μη φτωχών νοικοκυριών εκτιμάται σε 4,9%. Τα μισά φτωχά νοικοκυριά δηλώνουν αδυναμία έγκαιρης πληρωμής των πάγιων λογαριασμών.

Αν και η «ψαλίδα» μεταξύ φτωχών και πλουσίων έκλεισε ελαφρώς το 2022 σε σύγκριση με το 2021, παραμένει σχετικά υψηλή, καθώς ο δείκτης οικονομικής ανισότητας διαμορφώθηκε σε 5,3 από 5,8 το 2021, διατηρούμενος πάντως σε υψηλότερα επίπεδα από το 2019, πριν από την πανδημία (5,1). Το ανώτατο ατομικό ετήσιο εισόδημα για το 25% του πληθυσμού με το χαμηλότερο εισόδημα είναι μόλις 6.533 ευρώ, χαμηλότερα και από το 2011, που το αντίστοιχο ποσό ήταν 7.176 ευρώ.

Μεταφορά άδειας μητρότητας στον πατέρα

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Τη δυνατότητα να μεταβιβάσει έως και 7 μήνες από την ειδική άδεια προστασίας μητρότητας προς τον πατέρα, αν αυτός εργάζεται με σχέση εξαρτημένης εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου σε επιχειρήσεις με πλήρη ή μερική απασχόληση, προβλέπει απόφαση του υπουργού Εργασίας Κωστή Χατζηδάκη σε εφαρμογή του νόμου 4997 που ψηφίστηκε το 2022. Με την υπουργική απόφαση ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία για τη μεταβίβαση της ειδικής άδειας προστασίας μητρότητας εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα από τη μητέρα στον πατέρα του παιδιού.

Αναλυτικά προβλέπει ότι η μητέρα του παιδιού μπορεί να μεταβιβάσει την ειδική άδεια αλλά και την παροχή στον πατέρα, χωρίς να απαιτείται να έχει η ίδια κάνει χρήση τμήματος αυτής προηγουμένως. Η μητέρα επιλέγει το πώς θα ασκήσει το δικαίωμά της και ειδικότερα αν θα κάνει η ίδια χρήση του συνόλου της ειδικής άδειας μητρότητας (9 μήνες) ή αν θα μεταβιβάσει τμήμα του δικαιώματος της ειδικής άδειας και παροχής προστασίας της μητρότητας –έως 7 μήνες– στον πατέρα του παιδιού.

Για διάστημα έως και επτά μηνών προβλέπει ο νόμος Χατζηδάκη.

SHUTTERSTOCK

Η μητέρα επιλέγει αν θα κάνει η ίδια χρήση του συνόλου της ειδικής άδειας μητρότητας (9 μήνες) ή αν θα μεταβιβάσει μέρος της άδειας –έως 7 μήνες– στον πατέρα του παιδιού.

Η μητέρα μπορεί επίσης να καθορίσει διαστήματα που θα κάνει χρήση της ειδικής άδειας η ίδια εναλλακτικά με τον πατέρα του τέκνου. Μάλιστα, στην απόφαση ξεκαθαρίζεται ότι δεν έχει σημασία η σειρά που οι γονείς θα κάνουν χρήση της άδειας συμπληρωματικά μεταξύ τους. Με άλλα λόγια, η μητέρα μπορεί να ασκήσει πρώτη τμήμα του ως άνω δικαιώματος και να μεταβιβάσει το υπόλοιπο στον πατέρα, έως του ορίου των επτά μηνών.

Εναλλακτικά, ο πατέρας μπορεί πρώτος να κάνει χρήση τμήματος της ειδικής άδειας και της παροχής που του μεταβιβάσθηκε από τη μητέρα έως και 7 μήνες και στη συνέχεια η μητέρα να ασκήσει η ίδια το υπόλοιπο του δικαιώματός της μέχρι και τη συμπλήρωση των 9 μηνών της άδειας ή και αντιστρόφως. Η κατανομή διαστημάτων της άδειας και παροχής, κατόπιν μεταβίβασης, μπορεί να γίνει συνεχόμενα και συμπληρωματικά μεταξύ των γονέων και για περισσότερες από μία εναλλαγές.

Η ετήσια άδεια της μητέρας ή του πατέρα χορηγείται υποχρεωτικά πριν από την ειδική άδεια προστασίας της μητρότητας, μόνο σε περίπτωση που με βάση τις ετήσιες προθεσμίες κινδυνεύει να χαθεί.

Οσο για τις μητέρες, οι οποίες ήδη σήμερα και από 25/11/2022 (χρόνο έναρξης ισχύος του ν. 4997/2022) κάνουν χρήση της ειδικής άδειας, μπορούν να μεταβιβάσουν στον πατέρα το δικαίωμα για όσο χρόνο απομένει μέχρι τη συμπλήρωση των 9 μηνών. Η άδεια χορηγείται στον εργαζόμενο έπειτα από αίτησή του προς τον εργοδότη, τον οποίο οφείλει να προειδοποιήσει εγγράφως ένα μήνα πριν.

Ο χρόνος απουσίας του εργαζομένου από την εργασία του κατά τη διάρκεια της ειδικής άδειας προστασίας της μητρότητας λογίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας για τον υπολογισμό της ετήσιας κανονικής άδειας, της προϋπηρεσίας για τον καθορισμό της αμοιβής και της αποζημίωσης σε περίπτωση απόλυσης αλλά και κάθε δικαιώματος που απορρέει από τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας.

Ο εργαζόμενος πατέρας που κάνει χρήση της ειδικής άδειας δικαιούται όλες τις παροχές και τις συνέπειες ως προς την ασφαλιστική κάλυψη, όπως και η μητέρα.

Μειώθηκε κατά 19% το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου το α΄ τρίμηνο

Με σημαντική μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου έκλεισε το α΄ τρίμηνο του 2023 σε σύγκριση με ένα χρόνο πριν, απόρροια κυρίως της αποκλιμάκωσης των τιμών σε βασικές πρώτες και δεύτερες ύλες ή τουλάχιστον της μη περαιτέρω αύξησής τους. Την ίδια ώρα οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις φαίνεται ότι δεν έχει χρειαστεί να μειώσουν σημαντικά τις τιμές τους για να διατηρηθούν στις ξένες αγορές τα ελληνικά προϊόντα. Αποτέλεσμα: σε επίπεδο τριμήνου ξεπέρασαν τα 13,5 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), η συνολική αξία των εισαγωγών τον Μάρτιο του 2023 ανήλθε στο ποσό των 7,38 δισ. ευρώ έναντι 7,09 δισ. ευρώ τον Μάρτιο του 2022, καταγράφοντας αύξηση 4,1%. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, η αξία των εισαγωγών αυξήθηκε κατά 3,2%. Παράλληλα οι εξαγωγές, συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών, αυξήθηκαν κατά 5,7%, στα 2,58 δισ. ευρώ έναντι 2,54 δισ. ευρώ, καταγράφοντας αύξηση 5,7%. Εάν εξαιρεθούν τα πετρελαιοειδή, η αύξηση των ελληνικών εξαγωγών τον Μάρτιο ήταν πολύ μεγαλύτερη, 13%.

Το εμπορικό έλλειμμα ενισχύθηκε τον Μάρτιο του 2023 κατά 1,3%, συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών, σε σύγκριση με ένα χρόνο πριν. Ωστόσο, εάν εξαιρεθούν τα πετρελαιοειδή, σημειώθηκε μείωση του εμπορικού ελλείμματος κατά 238,4 εκατ. ευρώ ή κατά 11%.

Ακόμη πιο ενθαρρυντικά είναι τα μηνύματα για την πορεία του εμπορικού ελλείμματος σε επίπεδο α΄ τριμήνου. Ειδικότερα, το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Μαρτίου 2023 διαμορφώθηκε σε 7,22 δισ. ευρώ έναντι 8,91 δισ. ευρώ το α΄ τρίμηνο του 2022, καταγράφοντας μείωση 1,7 δισ. ευρώ ή κατά 19%. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, η μείωση του εμπορικού ελλείμματος ήταν 12% το α΄ τρίμηνο του 2023 σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

Η μείωση του εμπορικού ελλείμματος είναι απόρροια κυρίως της αποκλιμάκωσης των τιμών σε βασικές πρώτες ύλες και δεύτερες ύλες ή τουλάχιστον της μη περαιτέρω αύξησής τους.

Διαμορφώθηκε σε 7,22 δισ. ευρώ έναντι 8,91 δισ. ευρώ το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

Το τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου 2023 σε σύγκριση με το α΄ τρίμηνο του 2022 ανοδική πορεία κατέγραψαν οι εξαγωγές τροφίμων (κατά 256,9 εκατ. ευρώ, δηλαδή κατά 15,8%), χημικών (κατά 220,2 εκατ. ευρώ, δηλαδή 14,5%), μηχανημάτων και οχημάτων (κατά 140,3 εκατ. ευρώ, δηλαδή 12,0%), διαφόρων βιομηχανικών (κατά 116,9 εκατ. ευρώ ή 15,0%), λιπών και ελαίων (κατά 389,5 εκατ. ευρώ ή 181,9%) και ποτών και καπνών (κατά 70 εκατ. ευρώ ή 30,2%).

Οριακή μείωση κατέγραψαν οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων (κατά 8,6 εκατ. ευρώ ή 0,4%), ενώ ανάλογη πορεία είχαν οι εξαγωγές πρώτων υλών (μείωση κατά 25,2 εκατ. ευρώ ή 4,8%) και μη ταξινομημένων προϊόντων (μείωση κατά 22 εκατ. ευρώ ή 12,7%).

Ειδικά τον μήνα Μάρτιο του 2023 σε σύγκριση με τον Μάρτιο του 2022 καταγράφηκε μείωση των εξαγωγών πετρελαιοειδών κατά 13,1% και των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων κατά 3,3%. Από την άλλη, οι εξαγωγές τροφίμων αυξήθηκαν κατά 22,9%, των χημικών κατά 10,6%, των μηχανημάτων - οχημάτων κατά 19,3%, των λιπών - ελαίων κατά 139,8%, των πρώτων υλών κατά 10% και των ποτών - καπνού κατά 33,4%.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ο βίαιος μετασχηματισμός του λιανεμπορίου σε 11 χρόνια

Οι αλλαγές στην απασχόληση και τον επιχειρηματικό χάρτη

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Λιγότερη κατά 65.549 άτομα, όσο περίπου ο πληθυσμός μιας πόλης όπως η Λαμία, ήταν η μέση ετήσια απασχόληση στο λιανικό εμπόριο το 2020 σε σύγκριση με το 2009, λίγο πριν δηλαδή από την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης. Και αυτή είναι μόνο μια πτυχή του αποτυπώματος που άφησε η οικονομική κρίση και στη συνέχεια η πανδημική κρίση στον μεγαλύτερο εργοδότη της χώρας, το λιανικό εμπόριο, αποτύπωμα έντονο με ποσοτικά, αλλά και με πολλά ποιοτικά χαρακτηριστικά. Στην πραγματικότητα η οικονομική κρίση προκάλεσε τεκτονικές αλλαγές στο λιανεμπόριο, αλλαγές που ήρθε να συμπληρώσει το ξέσπασμα της πανδημίας του κορωνοϊού. Η απασχόληση μειώθηκε, αλλά και άλλαξε χαρακτηριστικά, τα λουκέτα ξεπέρασαν στην πραγματικότητα τις 50.000, ενώ σωρευτικά χάθηκαν καθαρά έσοδα από τον κλάδο –χωρίς να συνυπολογίζεται ο ΦΠΑ– πάνω από 17 δισ. ευρώ, ποσό που ισοδυναμεί με το 8,17% του ΑΕΠ.

Πέρα από τις χιλιάδες πολύ μικρές επιχειρήσεις που δεν άντεξαν στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, ολόκληρες αλυσίδες λιανικής εξαφανίστηκαν από τον επιχειρηματικό «χάρτη» της χώρας. Στο καλό σενάριο –όπως αυτό της «Μαρινόπουλος» και της «Βερόπουλος»– τα καταστήματα άλλαξαν επωνυμία και οι θέσεις εργασίας διατηρήθηκαν. Σε πολλές άλλες περιπτώσεις, όμως, οι επιχειρήσεις έκλεισαν οδηγώντας στην ανεργία εκατοντάδες εργαζομένους, όπως για παράδειγμα όσους απασχολούνταν στην αλυσίδα ηλεκτρικών ειδών «Ηλεκτρονική Αθηνών», στις αλυσίδες ένδυσης Glou και Fokas, στη Neoset, στη Sprider Stores και σε πολλές άλλες.

Το γεγονός ότι ως ποσοστό επί του συνόλου οι πολύ μικρές επιχειρήσεις του λιανεμπορίου, σε όσες δηλαδή απασχολείται ένα άτομο και σε όσες απασχολούνται 2-9 άτομα, παρέμειναν στα ίδια επίπεδα το 2020 σε σύγκριση με το 2009 δεν αποκαλύπτει όλη την αλήθεια. Κατ' αρχάς, πολλές χιλιάδες ατομικές επιχειρήσεις έκλεισαν στα χρόνια της οικονομικής κρίσης και πολλές άνοιξαν στη θέση τους. Ακόμη και το 2019, όταν πλέον η ελληνική οικονομία είχε βγει από το καθεστώς των μνημονίων και αποτέλεσε μια χρονιά με σημαντική αύξηση της νέας επιχειρηματικότητας, το βασικό κίνητρο για την έναρξη μιας επιχείρησης παρέμενε η δημιουργία μεγαλύτερου εισοδήματος και ο βιοπορισμός. Συγκεκριμένα, το 51,6% είχε απαντήσει τότε ότι βασικό κίνητρο είναι ο βιοπορισμός, καθώς οι δουλειές ήταν λίγες, με το κίνητρο της δημιουργίας μεγαλύτερου εισοδήματος να έρχεται δεύτερο με ποσοστό 48,2%.

Ακριβώς και για τον παραπάνω λόγο οι αριθμοί σε ό,τι αφορά ειδικά τις μικρές επιχειρήσεις του λιανεμπορίου δεν λένε πάντα την αλήθεια. Ή μάλλον αποκαλύπτουν τη μισή αλήθεια. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 2009 σε σύνολο 187.870 λιανεμπορικών επιχειρήσεων, αυτές που απασχολούσαν έως 9 άτομα ήταν 183.773, δηλαδή περίπου

Μείωση εργαζομένων κατά 65.549 άτομα, 50.000 λουκέτα και απώλεια εσόδων 17 δισ. είναι ο απολογισμός της μεγάλης ύφεσης για τον κλάδο.

το 97,8% και το 2020 σε σύνολο 139.181, αυτές που απασχολούσαν έως 9 άτομα ήταν 135.519, δηλαδή το 97,36%. Παρέμειναν δηλαδή οι μικρές επιχειρήσεις στα ίδια ποσοστά σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή τους στο σύνολο των λιανεμπορικών επιχειρήσεων, κάτι που συνδέεται τόσο με την ανάγκη για βιοπορισμό, όπως προαναφέρθηκε, όσο και με τη δομή της ελληνικής οικονομίας.

Αυτό που έχει αλλάξει ωστόσο σημαντικά, απότοκο της κρίσης, είναι η διάρθρωση της απασχόλησης στο λιανεμπόριο. Ετσι, αν και το 2009 στο σύνολο των απασχολουμένων στο λιανεμπόριο ο αριθμός των επιχειρηματιών και μη αμειβόμενων μελών της οικογένειας ήταν 245.609 άτομα σε σύνολο 500.465 απασχολουμένων στον κλάδο, δηλαδή το 49,07%, το 2020 το αντίστοιχο ποσοστό είχε υποχωρήσει σε 33,49%. Με άλλα λόγια, οι εργοδότες και τα συμβοηθούντα μέλη της οικογένειας μετατράπηκαν σε μεγάλο βαθμό σε υπαλλήλους.

ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΧΩΡΙΣ ΦΠΑ (δισ. ευρώ)	ΜΕΣΗ ΕΤΗΣΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
2009	187.870	59,01	500.465
2010	185.976	57,31	503.439
2011	167.758	55,39	475.436
2012	167.788	48,77	433.328
2013	160.105	45,87	415.155
2014	171.884	42,19	429.169
2015	162.524	41,54	377.549
2016	163.633	40,84	426.411
2017	148.803	42,31	411.672
2018	144.352	42,57	440.868
2019	143.218	45,30	448.107
2020	139.181	41,90	434.916

* Στα στοιχεία δεν συμπεριλαμβάνεται το λιανικό εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΛΥΣΙΔΩΝ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ

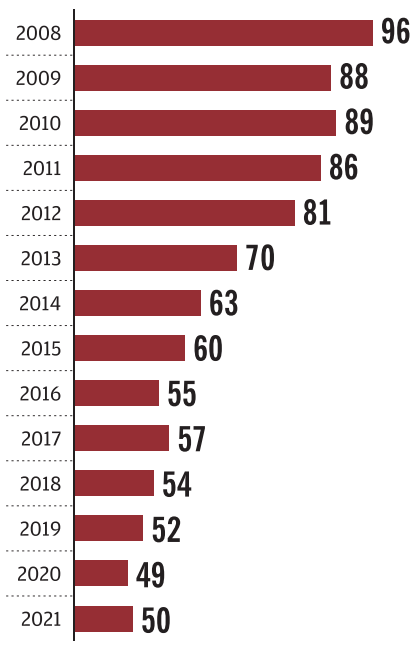

ΠΗΓΗ: Πανόραμα των ελληνικών σούπερ μάρκετ

ΤΖΙΡΟΣ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΟ ΤΩΝ 10 ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΛΙΑΝΕΜΠΟΡΩΝ

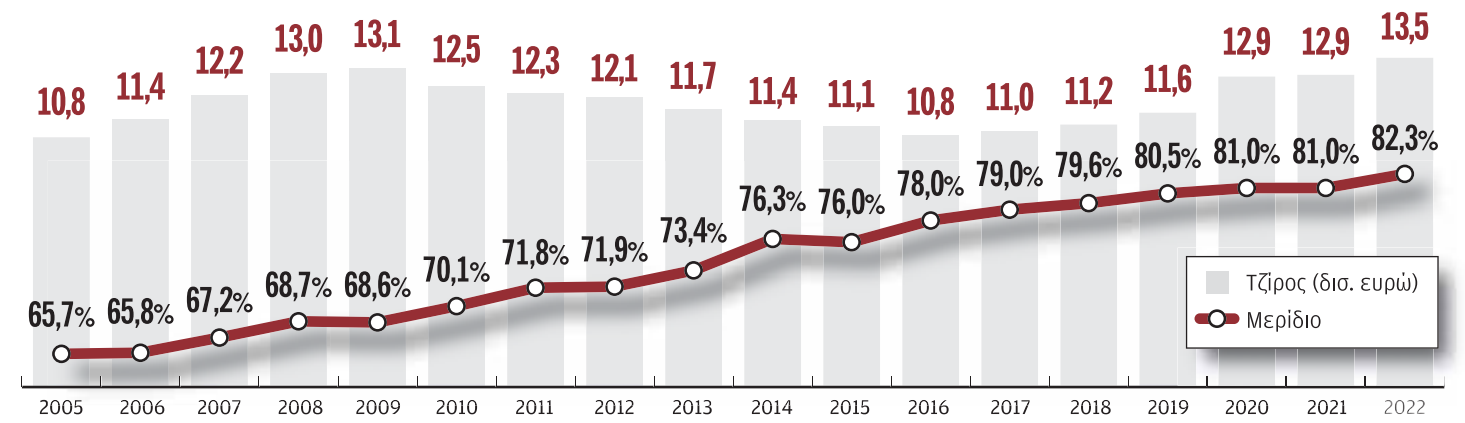

ΠΗΓΗ: NielsenIQ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η κρίση έγινε ευκαιρία για τα σούπερ μάρκετ

Πορεία αντιστρόφως ανάλογη ακολούθησαν ο τζίρος των σούπερ μάρκετ και η συγκέντρωση στον κλάδο τη δεκαετία της κρίσης. Οσο ο τζίρος μειωνόταν, επηρεαζόμενος από την πτώση της ζήτησης που έπληξε ακόμη και τον κλάδο των σούπερ μάρκετ, κλάδος όπου οι δαπάνες έχουν έντονα ανελαστικό χαρακτήρα, τόσο αυξανόταν το μερίδιο αγοράς το οποίο συγκέντρωναν οι δέκα μεγαλύτεροι λιανέμποροι.

Ετσι, ενώ το 2009 ο τζίρος των σούπερ μάρκετ είχε φτάσει στα 13,14 δισ. ευρώ και το μερίδιο αγοράς των 10 μεγαλύτερων επιχειρήσεων του κλάδου είχε διαμορφωθεί στο 68,6% (στοιχεία της NielsenIQ), το 2016, χρονιά κατά την οποία ο τζίρος είχε υποχωρήσει στα 10,81 δισ. ευρώ, το μερίδιο αγοράς των 10 μεγαλύτερων λιανεμπόρων είχε αυξηθεί κατά περίπου δέκα ποσοστιαίες μονάδες, στο 78%. Με τον τζίρο το 2022 να επιστρέφει στα προ οικονομικής κρίσης επίπεδα –λόγω βεβαίως και του πληθωρισμού– στα 13,50 δισ. ευρώ, το μερίδιο αγοράς των 10 μεγαλύτερων λιανεμπόρων διαμορφώθηκε στο υψηλότερο σημείο μέχρι τώρα, στο 82,3%.

Η οικονομική κρίση προκάλεσε και σε άλλες περιπτώσεις επιτάχυνε εξελίξεις που έτσι κι αλλιώς ήταν αναπόφευκτες στον κλάδο των σούπερ μάρκετ. Στη διάρκεια της περιόδου αυτής, δύο μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ πτώχευσαν (Μαρινόπουλος και Ατλάντικ), μία άλλη πέρασε στον έλεγχο άλλης για να μην οδηγηθεί στο «λουκέτο» (Βερόπουλος), ενώ δύο πολυεθνικές αλυσίδες αποχώρησαν από την ελληνική αγορά (Carrefour και Aldi). Την ίδια ώρα, πολλές μικρές αλυσίδες

Το 2009 το μερίδιο αγοράς των δέκα μεγάλων ήταν 68,6%, σήμερα έχει εκτοξευθεί στο 82,3%.

άλλαξαν χέρια, περνώντας στον έλεγχο μεγαλύτερων, τάση που συνεχίζεται ανελλιπώς και σήμερα, επιφέροντας εκτεταμένη συγκέντρωση στην κατηγορία των σούπερ μάρκετ.

Τα στοιχεία είναι αποκαλυπτικά: Σύμφωνα με την ειδική έκδοση «Πανόραμα των ελληνικών σούπερ μάρκετ» (εκδόσεις Boussias) ενώ το 2008 δραστηριοποιούνταν στην ελληνική αγορά 96 αλυσίδες σούπερ μάρκετ, το 2021 είχαν μείνει σχεδόν οι μισές (50). Μετά τις εξαγορές που έγιναν μέσα στο 2022, υπολογίζεται ότι ο αριθμός των αλυσίδων υποχώρησε ακόμη περισσότερο –κατά περίπου πέντε– ενώ σημειώνεται ότι και το 2023 έχουν ήδη ανακοινωθεί εξαγορές δύο τοπικών αλυσίδων (της αλυσίδας Katerina's Market από την ΑΝΕΔΗΚ Κρητικός και της AS Αγορά από τη «Σκλαβενίτης») και αναμένεται συνέχεια.

Η πανδημική κρίση μπορεί να είχε ως συνέπεια τα σούπερ μάρκετ, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους υποκλάδους του λιανεμπορίου, να σημειώσουν συνολικά μεγάλους τζίρους, χωρίς ωστόσο τα οφέλη να είναι ίδια για όλους, με συνέπεια να υπάρχουν πάλι «νικητές» και «ηττημένοι» παρά τη γενικευμένη αντίληψη πως όλοι κέρδισαν. Οι αλυσίδες που είχαν τα περισσότερα υπερμάρκετ, όπως η «Σκλαβενίτης», και επομένως μπορούσαν να εξυπηρετήσουν περισσότερο κόσμο όταν υπήρχαν οι περιορισμοί με βάση τα τετραγωνικά μέτρα κάθε καταστήματος ωφελήθηκαν. Οι αλυσίδες που είχαν επίσης γρήγορα αντανακλαστικά σε ό,τι αφορά τη λειτουργία των ηλεκτρονικών καταστημάτων επίσης ωφελήθηκαν, όπως επίσης και οι αλυσίδες εκείνες που ανταποκρίθηκαν στην έγκαιρη παράδοση παραγγελιών στο σπίτι.

Τα δύο πρώτα χρόνια της πανδημίας –η οποία μάλιστα από προχθές δεν θεωρείται πια πανδημία– τα προβλήματα των μικρότερων αλυσίδων μπορεί να καλύφθηκαν κάτω από το γεγονός ότι οι δαπάνες των νοικοκυριών κατευθύνονταν πολύ περισσότερο από τις προηγούμενες χρονιές στις αγορές τροφίμων και γενικότερα ειδών παντοπωλείου. Ωστόσο, η έξοδος των καταναλωτών από το σπίτι και στη συνέχεια η πληθωριστική κρίση, που είχε ως συνέπεια οι μεγάλες κυρίως αλυσίδες να είναι πιο ανταγωνιστικές, λόγω των προσφορών και της μεγάλης ποικιλίας προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας, ανέδειξαν τα ανταγωνιστικά μειονεκτήματα των μικρών και μικρομεσαίων αλυσίδων.

Η ανάγκη από την άλλη των μεγάλων να αποκτήσουν παρουσία σε πολλές περιοχές, τουριστικές και μη, και να αυξήσουν το μερίδιο αγοράς βρίσκεται πίσω από τη διαρκή συγκέντρωση που συντελείται στην κατηγορία των σούπερ μάρκετ.

Η εκτόξευση του ηλεκτρονικού εμπορίου

Το 2015, χρονιά επιβολής των capital controls, ο τζίρος που έκαναν οι επιχειρήσεις από ηλεκτρονικές πωλήσεις, βάσει των στοιχείων της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), ανερχόταν σε 1,80 δισ. ευρώ και θεωρείτο μάλιστα ότι είχε αυξηθεί σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια ακριβώς λόγω της μη ύπαρξης περιορισμών στις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Τα επόμενα χρόνια μπορεί το ηλεκτρονικό εμπόριο να κατέγραφε άνοδο, κανείς όμως δεν φανταζόταν ότι ο τζίρος των επιχειρήσεων από τις ηλεκτρονικές πωλήσεις θα δεκαπλασιαζόταν μέσα σε μόλις μία επταετία. Κανείς, βεβαίως, δεν φανταζόταν ότι το 2020 θα βρισκόμασταν αντιμέτωποι με μια πανδημία και ότι επί μήνες τα φυσικά λιανεμπορικά καταστήματα θα έμεναν κλειστά. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, ο τζίρος των επιχειρήσεων που προήλθε από το ηλεκτρονικό κανάλι (είτε μέσω ιστοσελίδας είτε μέσω εφαρμογής) ανήλθε σε 20,46 δισ. ευρώ. Μάλιστα, αν

Το 2015 τα capital controls ήταν το σημείο καμπής. Η πανδημία στις αρχές του 2020 ήταν ο διάδρομος για την απογείωση.

και το 2022 τα φυσικά καταστήματα λειτούργησαν χωρίς περιορισμούς, η αύξηση του τζίρου από τις ηλεκτρονικές πωλήσεις ήταν της τάξης του 54,5% σε σύγκριση με το 2021. Αν μη τι άλλο το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελεί νέα κανονικότητα για το λιανεμπόριο, καθώς η εκτόξευση του τζίρου στα ύψη φαίνεται ότι δεν είναι συγκυριακό φαινόμενο και πλέον αυτός ο τρόπος αγορών έχει διεισδύσει ακόμη και στον κλάδο των σούπερ μάρκετ, με τους καταναλωτές να εμπιστεύονται τα ηλεκτρονικά καταστήματα ακόμη και για την αγορά νωπών τροφίμων (φρούτα, λαχανικά, ψάρια και κρέατα).

Με την επαναλειτουργία των φυσικών καταστημάτων αλλά και τη ραγδαία εξέλιξη των νέων τεχνολογιών, αυτό που επιχειρείται στο λιανεμπόριο είναι το λεγόμενο «phygital» (από τον συνδυασμό του physical=φυσικό και του digital=ψηφιακό), η χρήση στην πραγματικότητα των νέων τεχνολογιών για την παροχή υπηρεσιών στον φυσικό κόσμο, μέσα από την αξιοποίηση των δεδομένων, της τεχνητής νοημοσύνης κ.ά.

Εκτός συνόρων, μάλιστα, αυτές οι τεχνολογίες εφαρμόζονται ακόμη και στον πιο παραδοσιακό κλάδο λιανεμπορίου, όπως είναι αυτός των σούπερ μάρκετ, και μπορεί να αφορούν από λύσεις όπως οι ψηφιακές ταμπέλες που μέσω ενός απλού «σκαναρίσματος» με το κινητό του ο καταναλωτής μπορεί να λαμβάνει επιπλέον πληροφορίες για ένα προϊόν και ταυτόχρονα να πληρώνει χωρίς να περνάει από το ταμείο, με αυτόματη χρέωση της πιστωτικής ή χρεωστικής κάρτας του, έως ψηφιακούς οδηγούς αγορών και αυτόνομη παράδοση παραγγελιών, για παράδειγμα μέσω drones.

Μπορεί το ηλεκτρονικό εμπόριο να κατέγραφε άνοδο, κανείς όμως δεν φανταζόταν ότι ο τζίρος των επιχειρήσεων από τις ηλεκτρονικές πωλήσεις θα δεκαπλασιαζόταν μέσα σε μόλις μία επταετία.

Επανέρχονται οι ανησυχίες για τις τράπεζες στις ΗΠΑ

«Βουτιά» της μετοχής της PacWest, διεκόπη προσωρινά η διαπραγμάτευσή της

Σε ελεύθερη πτώση βρέθηκε την Πέμπτη η μετοχή της PacWest, με αποτέλεσμα να διακοπεί προσωρινά η διαπραγμάτευσή της, αφότου η τράπεζα ανακοίνωσε την εκροή περίπου του 9,5% των καταθέσεων μέσα στην προηγούμενη εβδομάδα. Πρόκειται για μία από τις περιφερειακές τράπεζες στις ΗΠΑ που βρέθηκαν στο μάτι του κυκλώνα έπειτα από την κατάρρευση της Silicon Valley Bank στα μέσα Μαρτίου.

Ωστόσο, ο πανικός φαίνεται να επιδεινώθηκε την περασμένη εβδομάδα –μετά την κατάρρευση της First Republic–, οπότε ανακοίνωσε πως βρίσκεται σε συζητήσεις με πιθανούς αγοραστές. Η PacWest σημείωσε ότι κατάφερε να αναπληρώσει τις εκροές των καταθετών με τη ρευστότητα που ήδη διαθέτει. Αυτή τη στιγμή έχει ρευστότητα 15 δισ. δολαρίων, ενώ το ύψος των ανασφάλιστων καταθέσεων ανέρχεται σε 5,2 δισ. δολάρια.

Η εικόνα βέβαια που σκιαγράφησε είναι πολύ διαφορετική σε σχέση με την προηγούμενη ενημέρωση που έκανε μόλις την περασμένη εβδομάδα. Ειδικότερα, στις 4 Μαΐου δήλωσε ότι δεν υπήρχαν ασυνήθιστες ροές στις καταθέσεις της και ότι μάλιστα είχαν αυξηθεί από το τέλος Μαρτίου.

Εξ ου και η μετοχή της PacWest έκανε «βουτιά», συμπαρασύροντας προς τα κάτω και τους τραπεζικούς δείκτες στη Γουόλ Στριτ. Αργά το απόγευμα της Πέμπτης, υποχωρούσε κατά περίπου 20%, ενώ η πτώση έφτασε ακόμη και στο 30% με την έναρξη της συνεδρίασης. Σημειώνεται πως από την αρχή του έτους η μετοχή έχει χάσει τουλάχιστον το 70% της αξίας της. Συνολικά, το ύψος των καταθέσεων στην PacWest συρρικνώθηκε κατά 16,9% το πρώτο τρίμηνο του έτους. Στο πλαίσιο αυτό, ανακοίνωσε ότι θα προχωρήσει σε στρατηγικές πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων, προκειμένου να βελτιώσει τον ισολογισμό της.

Η PacWest σημείωσε ότι κατάφερε να αναπληρώσει τις εκροές των καταθετών με τη ρευστότητα που ήδη διαθέτει. Αυτή τη στιγμή έχει ρευστότητα 15 δισ. δολ., ενώ το ύψος των ανασφάλιστων καταθέσεων ανέρχεται σε 5,2 δισ. δολ.

A.P.

Η τράπεζα ανακοίνωσε την εκροή περίπου του 9,5% των καταθέσεων μέσα στην προηγούμενη εβδομάδα.

Εν τω μεταξύ, ο διευθύνων σύμβουλος της JP Morgan, Τζέιμι Ντίμον, προέβλεψε ότι οι ρυθμιστικές αρχές θα αντιδράσουν υπερβολικά στην αναταραχή που έπληξε τον κλάδο τον Μάρτιο, προκαλώντας την κατάρρευση τεσσάρων περιφερειακών τραπεζών. «Πιστεύω ότι τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα για τις τράπεζες. Περισσότερη εποπτεία, περισσότεροι κανόνες και περισσότερες απαιτήσεις», είπε ο Ντίμον στο Bloomberg. «Εάν το παρακάνεις με κάποιους κανόνες, απαιτήσεις και ρυθμίσεις, σε μερικές από τις μικρές τράπεζες μου λένε ότι έχουν περισσότερα άτομα στο compliance (για τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς) παρά στα δάνεια». Ο Ντίμον, που είναι ο μοναδικός CEO σε μεγάλη τράπεζα που παραμένει στη θέση του από την εποχή της κρίσης του 2008, έχει παίξει κεντρικό ρόλο και στην πρόσφατη αναταραχή που έπληξε τον κλάδο τους τελευταίους μήνες. Με το γνωστό ευθύ στυλ του, επέκρινε τις Αρχές και τους άλλους τραπεζίτες, πέταξε «σωσίβιο» σωτηρίας στη First Republic Bank και τελικά την αγόρασε, όταν οι προσπάθειες για τη διάσωσή της αποδείχθηκαν ανεπαρκείς.

Ομως, όταν μετά το ντιλ δήλωσε πως «αυτό το κομμάτι της κρίσης τελείωσε», δεν κατάφερε να πείσει τους επενδυτές ότι ο τραπεζικός τομέας είναι ισχυρός. Ο τραπεζικός δείκτης KBW Regional Banking Index έχει υποχωρήσει κατά 12% αφότου ανακοινώθηκε η εξαγορά της First Republic από την JP Morgan. Οι μεγάλες τράπεζες, πάντως, έχουν υπάρξει σε μεγάλο βαθμό ανεπηρέαστες από τις πιέσεις που δέχονται τα μικρότερα ονόματα του κλάδου. Η μετοχή της JP Morgan έχει ενισχυθεί φέτος, ενώ η τράπεζα εμφάνισε αναπάντεχη αύξηση των καταθέσεών της το πρώτο τρίμηνο.

Η τεχνητή νοημοσύνη αλλάζει τη μηχανή αναζήτησης της Google

Την επόμενη επανάσταση στην αναζήτηση ανακοίνωσε η Google. Ο τεχνολογικός γίγαντας προχωράει στα σχέδιά του να ενσωματώσει λειτουργίες συνομιλίας τεχνητής νοημοσύνης (AI) στη βασική μηχανή αναζήτησής του, στην προσπάθειά του να συμβαδίσει με ένα «κύμα» νέων εργαλείων τεχνολογίας που θα μπορούσαν να απειλήσουν την κυριαρχία του στο Διαδίκτυο, για πρώτη φορά εδώ και δεκαετίες. Σύμφωνα με τις αλλαγές που ανακοίνωσε η Google για την αναζήτησή της, θα χρησιμοποιεί ένα chatbot με τεχνητή νοημοσύνη για να απαντά σε ερωτήσεις που «ποτέ δεν πιστεύατε ότι η αναζήτηση θα μπορούσε να απαντήσει». Στόχος της είναι να βοηθήσει τους χρήστες να αποκτήσουν τις πληροφορίες που θέλουν πιο γρήγορα από κάθε άλλη φορά στο παρελθόν.

Με αυτή την αναβάθμιση, τα αποτελέσματα του Google Search θα διαφέρουν αισθητά. Οταν οι χρήστες πληκτρολογούν ένα ερώτημα στην κύρια γραμμή αναζήτησης, θα βλέπουν αυτόματα ένα αναδυόμενο παράθυρο με μια απάντηση που δημιουργείται από την τεχνητή νοημοσύνη πέρα από την εμφάνιση παραδοσιακών αποτελεσμάτων. Οι χρήστες μπορούν πλέον να εγγραφούν σε μια λίστα αναμονής για το νέο Google Search, το οποίο θα ξεκινήσει αρχικά στις ΗΠΑ, μέσω της εφαρμογής Google ή του προγράμματος περιήγησης για υπολογιστές Chrome. Ενας περιορισμένος αριθμός χρηστών θα έχει πρόσβαση σε αυτό τις επόμενες εβδομάδες, σύμφωνα με την εταιρεία. Οι αλλαγές αυτές παρουσιάστηκαν στην ετήσια εκδήλωση I/O της εταιρείας, η οποία επικεντρώθηκε σε ένα συνδυασμό προϊόντων τεχνητής νοημοσύνης και hardware. Στην εκδήλωση, η Google ανακοίνωσε επίσης το PaLM 2, το πιο πρόσφατο μοντέλο γλώσσας AI για να ανταγωνιστεί το GPT-4 της OpenAI, της εταιρείας που δημιούργησε το ChatGPT. Η κίνηση σηματοδοτεί ένα μεγάλο βήμα προς τα εμπρός για την τεχνολογία που τροφοδοτεί τα προϊόντα τεχνητής νοημοσύνης της εταιρείας και υπόσχεται να είναι καλύτερη στη λογική, στην κοινή λογική και στα μαθηματικά. Μπορεί επίσης να δημιουργήσει εξειδικευμένο κώδικα σε διαφορετικές γλώσσες προγραμματισμού.

Εκτός από τις αλλαγές στην αναζήτηση, η Google επεκτείνει την πρόσβαση στο υπάρχον chatbot Bard, το οποίο λειτουργεί εκτός της μηχανής αναζήτησης και μπορεί να βοηθήσει τους χρήστες να κάνουν εργασίες, όπως να σχεδιάζουν και να γράφουν προσχέδια σε δοκίμια ή ακόμα και να παίρνουν ιδέες για το τι να μαγειρέψουν το μεσημέρι, ανάλογα με το τι έχουν στο ψυγείο τους. Το εργαλείο, το οποίο προηγουμένως ήταν διαθέσιμο σε κάποιους πρώτους χρήστες μέσω λίστας αναμονής μόνο στις ΗΠΑ, θα είναι σύντομα διαθέσιμο για όλους τους χρήστες σε 120 χώρες και 40 γλώσσες.

Στόχος της Google είναι να βοηθήσει τους χρήστες να αποκτήσουν τις πληροφορίες που θέλουν πιο γρήγορα από κάθε άλλη φορά στο παρελθόν.

REUTERS

Η πρώτη γυναίκα CEO στη Man Group

Επειτα από 240 χρόνια λειτουργίας της, η Man Group Plc διόρισε την πρώτη γυναίκα CEO, μια θέση που ελάχιστες γυναίκες κατέχουν διεθνώς σε hedge funds και ιδίως τέτοιου βελνεκούς. Η Ρόμπιν Γκρίου, ετών 54, παίρνει τη θέση του Λιουκ Ελις, ο οποίος στα 60 του χρόνια αποχωρεί από το τιμόνι της μεγαλύτερης εισηγμένης εταιρείας hedge fund στον κόσμο την 1η Σεπτεμβρίου.

Η Γκρίου, η οποία άρχισε να δουλεύει στη Man Group το 2009 και είναι τώρα COO της εταιρείας, θα μετακομίσει στο Ηνωμένο Βασίλειο για τον νέο της ρόλο, αλλά θα συνεχίσει να ζει μεγάλο μέρος του χρόνου στις ΗΠΑ. Πριν ενταχθεί στην εταιρεία το 2009, η Γκρίου κατείχε ανώτερες θέσεις στην Barclays Plc και στη Lehman Brothers. Αναλαμβάνει τα ηνία την ώρα οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων αντιμετωπίζουν έναν ριζικά αλλαγμένο κόσμο μετά δύο δεκαετίες που σημαδεύτηκαν από ιστορικά χαμηλά επιτόκια και ποσοτική χαλάρωση. Ο υψηλότερος πληθωρισμός και τα αυξανόμενα επιτόκια έχουν βάλει τέλος στην ανοδική πορεία της αγοράς μετοχών και έχουν συμπιέσει τα κέρδη σε ολόκληρο τον κλάδο. «Η συνταξιοδότηση του Ελις θεωρείται από πολλούς επενδυτές πλήγμα», έγραψε σε σημείωμα η Χάλεϊ Ταμ, αναλύτρια της Credit Suisse Group AG. «Αλλά η Γκρίου είναι μια ικανή διάδοχος με εμπειρία». Σημειωτέον ότι η απόφαση αυτή έρχεται μετά τον διορισμό της Αν Γουέιντ ως πρώτης γυναίκας προέδρου του Δ.Σ., στη θέση του Τζον Κράιαν, ο οποίος θα παραιτηθεί προς τα τέλη του 2023, σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση του Φεβρουαρίου.

Πριν ενταχθεί στη Man Group, το 2009, η Γκρίου κατείχε ανώτερες θέσεις στην Barclays Plc και στη Lehman Brothers.

Η 54χρονη Ρόμπιν Γκρίου αναλαμβάνει το τιμόνι ενός μεγάλου hedge fund με ιστορία 240 ετών.

Ανάμεσα σε χιλιάδες hedge funds και άλλες επενδυτικές εταιρείες παγκοσμίως, οι γυναίκες αποτελούν μόνο το 21,3% των εργαζομένων, σύμφωνα με έρευνα της Preqin τον Μάρτιο. Καταλαμβάνουν μόνο το 13,6% των ανώτερων θέσεων και το ποσοστό των γυναικών-μελών του διοικητικού συμβουλίου είναι ακόμη χαμηλότερο, στο 10,3%, διαπίστωσε ο πάροχος δεδομένων. Κάποια πρόοδος έχει σημειωθεί στις παρυφές του κλάδου. Η SurgoCap Partners της Mala Gaonkar ξεκίνησε το hedge fund της με 1,8 δισεκατομμύριο δολάρια υπό διαχείριση, το μεγαλύτερο ντεμπούτο για ένα hedge fund από γυναίκες που έγινε ποτέ.

Η Man Group ιδρύθηκε το 1783 από τον κατασκευαστή βαρελιών Τζέιμς Μαν και είχε την έδρα της περίπου 500 μέτρα από το σημερινό της γραφείο κατά μήκος του Τάμεση στο Λονδίνο. Κατά τους επόμενους δύο αιώνες, προμήθευε ρούμι στο Βασιλικό Ναυτικό και εμπορευόταν αγαθά όπως ο καφές και η ζάχαρη, προτού τελικά επικεντρωθεί αποκλειστικά στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Η εταιρεία δείχνει να αψηφά μια πρόσφατη τάση εκροών από τον κλάδο των αμοιβαίων κεφαλαίων και προσελκύει πελάτες μέσω της γκάμας των κεφαλαίων της, από μακροχρόνιες ή εναλλακτικές δεξαμενές. Οι πελάτες της διέθεσαν καθαρά 1,1 δισεκατομμύριο δολάρια στα ταμεία της το τρίμηνο έως τον Μάρτιο, ξεπερνώντας τις εκτιμήσεις των αναλυτών.

BLOOMBERG

Πωλείται Ακίνητο στην περιοχή Ιδαλίου

Ο Παραλήπτης Διαχειριστής Εταιρείας - Υπό Διαχείριση προσφέρει προς πώληση το ακόλουθο ακίνητο:

Τμήμα / Αρ. Εγγραφής	Φύλλο/ Σχέδιο	Τεμάχιο	Συνολικό Εμβαδό (τ.μ.)	Μερίδιο
12/663	30/32W2	751	3.410 τ.μ.	1/1

Το ακίνητο είναι εγγεγραμμένο ως χωράφι στα μητρώα του Επαρχιακού Κτηματολογίου Λευκωσίας και βρίσκεται στην βιομηχανική περιοχή Ιδαλίου, επαρχία Λευκωσίας. Στο ακίνητο υπάρχει βιομηχανικό κτήριο.

Οι ενδιαφερόμενοι παρακαλούνται όπως για υποβολή προσφοράς, θεώρηση του ακινήτου ή περισσότερες πληροφορίες για τους όρους προσφοράς, επικοινωνήσουν στο τηλέφωνο 22-021630, φαξ. 22-021631.

Η προθεσμία για παραλαβή σφραγισμένων προσφορών λήγει στις 26 Μαΐου 2023, στις 12:00 μ.μ., στην διεύθυνση Αρχ. Μακαρίου III 1, 1ος όροφος, Γραφείο 701, 2324, Λακατάμια, Κύπρος.

Ο Παραλήπτης Διαχειριστής δεν υποχρεούται να αποδεχθεί την υψηλότερη ή οποιανδήποτε άλλη προσφορά.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ «ΦΙΛΟΙ ΕΦΗΒΙΚΩΝ ΞΕΝΩΝΩΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ»

ΑΔΕΙΑ ΓΙΑ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΡΑΝΟΥ ΜΕ ΑΡ. Ν.Π. 33/2022

Θα θέλαμε να ενημερώσουμε τους φίλους του Συνδέσμου «Οι Φίλοι των Εφηβικών Ξενώνων Λευκωσίας», ότι τα καθαρά έσοδα του ως άνω εράνου από την πώληση 52 βιβλίων με τίτλο «Το μεγαλείο μιας σύγχρονης Κολοκοτρωναίας» ήταν €1036 (Χίλια Τριάντα Έξι ευρώ) μόνο. Είχαμε €4 τραπεζικά έξοδα. Τα βιβλία είχαν προσφερθεί στον Σύνδεσμο μας από την οικογένεια Δημήτρη και Άννας Κολοκοτρώνη εις μνήμη της κόρης τους Μαρίας Κολοκοτρώνη για ενίσχυση του Ταμείου του Συνδέσμου.

15/7 -31/12/2022		
ΕΣΟΔΑ	ΕΞΟΔΑ	ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ
€1040	€4	€1036

Το δίλημμα της Ρώμης για τον Δρόμο του Μεταξιού

Η αποχώρησή της από το έργο της Κίνας μπορεί να βλάψει τις ιταλικές επιχειρήσεις

Ο επιχειρηματικός κόσμος της Ιταλίας, που ήδη έχει πληγεί εξαιτίας των κυρώσεων κατά της Ρωσίας, ανησυχεί καθώς έχει στραφεί στην Κίνα: οι εξαγωγές της Ιταλίας στην Κίνα εκτοξεύθηκαν κατά 92,5% μέσα στο α΄ τρίμηνο του 2023, κυρίως χάρη στις εξαγωγές φαρμακευτικών προϊόντων.

Αφού πρώτα προκάλεσε έντονες αντιδράσεις σε Ουάσιγκτον και Βρυξέλλες όταν το 2019 αποφάσισε να προσχωρήσει στον νέο Δρόμο του Μεταξιού, η Ιταλία εξετάζει τώρα την αποχώρησή της από το τιτάνιο έργο επέκτασης της κινεζικής επιρροής.

Ανησυχώντας όμως για την αντίδραση της Κίνας, ακόμη και για το ενδεχόμενο αντιποίνων, σχεδιάζει συνομιλίες με το Πεκίνο σε μια προσπάθεια να διατηρήσει φιλικές σχέσεις και συνεργασία στον τομέα του εμπορίου. Η Ρώμη έχει υποστεί πιέσεις, και το περασμένο έτος στη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας η πρωθυπουργός Τζόρτζια Μελόνι χαρακτήρισε «μεγάλο λάθος» τη συμμετοχή της Ιταλίας στο κινεζικό σχέδιο. Μέχρι στιγμής, πάντως, και παρά την υπόσχεση που έδωσε στην Ουάσιγκτον, η Μελόνι δηλώνει ότι δεν έχει αποφασίσει πλήρως αν θα αποχωρήσει η Ιταλία από τον Δρόμο του Μεταξιού και ότι «η συζήτηση είναι ανοικτή».

Μιλώντας, όμως, στους Financial Times, στελέχη της κυβέρνησης Μελόνι τόνισαν πως η ιδανική λύση θα ήταν να αποχωρήσει η Ιταλία, χωρίς όμως να προκαλέσει την οργή του Πεκίνου ή να υποστεί μέτρα αντεκδίκησης. «Θέλουμε να διατηρήσουμε καλές σχέσεις μαζί τους και να συνεργαστούμε ώστε να αποτρέψουμε την κλιμάκωση των προβλημάτων», τόνισε στέλεχος της κυβέρνησης και προσέθεσε πως η Ρώμη δεν έχει διάθεση να «ανταγωνιστεί την Κίνα». Για την κυβέρνηση Μελόνι έχει, πάντως, αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση και η πίεση είναι μεγάλη. Έχει συνάψει συμβόλαιο τετραετούς συνεργασίας στο πλαίσιο του Δρόμου του Μεταξιού, με την ιδιόρρυθμη πρόβλεψη όμως ότι θα ανανεωθεί αυτομάτως τον Μάρτιο του 2024 εκτός κι αν η Ρώμη ενημερώσει επισήμως το Πεκίνο τρεις μήνες πριν από την αποχώρησή της. Αυτό σημαίνει πως η ακροδεξιά κ. Μελόνι, που θέλει να αποδείξει ότι είναι αξιόπιστος εταίρος και σύμμαχος των ΗΠΑ και της Ε.Ε., έχει μέχρι τον Δεκέμβριο προθεσμία για να διευθετήσει ένα από τα πλέον δυσεπίλυτα θέματα εξωτερικής πολιτικής και να ελαχιστοποιήσει τις διπλωματικές και οικονομικές συνέπειες.

Όπως επισημαίνει ο Στέφανο Στεφανίνι, πρώην πρέσβης της Ιταλίας στο ΝΑΤΟ, «δεδομένων

Η ιδανική λύση θα ήταν να φύγει, χωρίς όμως να προκαλέσει την οργή του Πεκίνου ή να υποστεί μέτρα αντεκδίκησης.

των εντάσεων στη σχέση των ΗΠΑ με την Κίνα, δεν μπορούμε να παραμείνουμε σύμμαχος της Ουάσιγκτον και ταυτοχρόνως να παραμένουμε μέλος του Δρόμου του Μεταξιού». Αλλα στελέχη της κυβέρνησης εκτιμούν, πάντως, πως έχει μειωθεί η πίεση προς τη Ρώμη εξαιτίας της αμέριστης στήριξης στην Ουκρανία. Στο μεταξύ, ο επιχειρηματικός κόσμος της Ιταλίας, που ήδη έχει πληγεί εξαιτίας των κυρώσεων κατά της Ρωσίας, ανησυχεί καθώς έχει στραφεί στην Κίνα: οι εξαγωγές της Ιταλίας στην Κίνα εκτοξεύθηκαν κατά 92,5% μέσα στο α΄ τρίμηνο του 2023 σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους κυρίως χάρη στις εξαγωγές φαρμακευτικών προϊόντων. Οπως τονίζει ο Μάριο Μποζέλι, πρόεδρος του Συμβουλίου Ιταλίας - Κίνας, «το ενδεχόμενο αποχώρησης από τον Δρόμο του Μεταξιού μπορεί να παγώσει τις διμερείς σχέσεις σε μια ιστορική στιγμή στην οποία επιχειρήσεις και επαγγελματίες επιθυμούν διακαώς να επιστρέψουν στην κινεζική αγορά».

Από κινεζικής πλευράς, το υπουργείο Εξωτερικών τόνισε προσφάτως ότι η Ρώμη «πρέπει να εξακολουθήσει να αξιοποιεί τις δυνατότητες συνεργασίας στο πλαίσιο του Δρόμου του Μεταξιού και να επιτρέψει στη συνεργασία των δύο χωρών να ωφελήσει και τις δύο». Μιλώντας στους Financial Times, ο Σι Γιν-χόνγκ, καθηγητής διεθνών σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Renmin του Πεκίνου, τόνισε πως το δίλημμα της Ρώμης είναι προϊόν της «καιροσκοπικής προσέγγισης» που είχαν οι προηγούμενες κυβερνήσεις της Ιταλίας ως προς την Κίνα. Η Ιταλία συμφώνησε να συμμετάσχει στον Δρόμο του Μεταξιού το 2019 όταν πρωθυπουργός ήταν ο Τζουζέπε Κόντε και κυβερνών κόμμα το λαϊκιστικό κίνημα των Πέντε Αστέρων, ενώ η χώρα είχε πληγεί από τις επιπτώσεις της κρίσης χρέους. Εκτοτε η Ιταλία έχει απορροφήσει σημαντικά κινεζικά κεφάλαια από μεγάλες επενδύσεις της Κίνας στη χώρα σε κλάδους στρατηγικής σημασίας, όπως ο τομέας της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών. Ο διάδοχος του Κόντε, Μάριο Ντράγκι, επέδειξε μεγαλύτερη σύνεση και εμπόδισε σειρά εξαγορών ιταλικών επιχειρήσεων από κινεζικές, μεταξύ των οποίων και της ιταλικής εταιρείας μικροεπεξεργαστών Iveco. Εξάλλου η κυβέρνηση Μελόνι προσπαθεί να περιορίσει την επιρροή της Sinochem στην Pirelli μολονότι η κινεζική εταιρεία είναι ο μεγαλύτερος μέτοχος της ιταλικής βιομηχανίας ελαστικών κατέχοντας το 37% των μετοχών της.

Μεγάλο μέρος του ιταλικού πολιτικού κατεστημένου συμμερίζεται την αρνητική στάση της Μελόνι προς την Κίνα. Ο γερουσιαστής Ενρίοκο Μπόργκι, μέλος του κόμματος Italia Viva, τονίζει πως «στα πέντε χρόνια που μεσολάβησαν από τη διακυβέρνηση των Πέντε Αστέρων έχουμε αντιληφθεί πολύ καλύτερα τους κινδύνους που απορρέουν από τον Δρόμο του Μεταξιού» και προσθέτει πως τα περισσότερα πολιτικά κόμματα της χώρας «δεν πιστεύουν πλέον πως η Κίνα μπορεί να λύσει τα προβλήματα της Ιταλίας».

Ασφαλέστερα από τα αμερικανικά εμφανίζονται τα ελληνικά ομόλογα

Στα μάτια των traders τα ελληνικά ομόλογα μοιάζουν ασφαλέστερα από εκείνα των ΗΠΑ. Εστω κι αν η Ελλάδα αξιολογείται ακόμη στο junk, ενώ η αμερικανική οικονομία απολαμβάνει το «παράσημο» της άριστης φερεγγυότητας του ΑΑΑ.

Εάν κοιτάξει κανείς τα credit default swaps, δηλαδή τα συμβόλαια που ασφαλίζουν τα ομόλογα έναντι μιας ενδεχόμενης χρεοκοπίας, θα δει ότι η αγορά εμπιστεύεται τη μεγαλύτερη οικονομική δύναμη του πλανήτη λιγότερο από χώρες όπως η Ελλάδα, το Μεξικό και η Βραζιλία, παρότι η κάθε μία από αυτές μετράει τουλάχιστον μερικές χρεοκοπίες στο ιστορικό της. Στην αγορά των CDS κοστίζει ακριβότερα να ασφαλίσει κανείς τα κρατικά ομόλογα των ΗΠΑ.

Ασφαλώς, λίγοι επενδυτές πιστεύουν ότι οι ΗΠΑ θα αφήσουν τα χρέη τους απλήρωτα. Ομως, καθώς το αδιέξοδο για την αύξηση του ορίου χρέους στην Ουάσιγκτον συνεχίζεται, ακόμη και μια τεχνητή στάση πληρωμών,

Η κόντρα στο Κογκρέσο για το όριο χρέους και τι δείχνουν τα επασφάλιστρα κινδύνου για τους αμερικανικούς τίτλους.

όπως για παράδειγμα μια μικρή καθυστέρηση στην αποπληρωμή τόκων ή κεφαλαίου, θα μπορούσε να προκαλέσει μεγάλη αναταραχή στην ύψους 24 τρισ. δολαρίων αγορά των αμερικανικών κρατικών ομολόγων, πάνω στην οποία στηρίζεται το παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα. Και για όσους έχουν αγοράσει τα CDS, ένα τέτοιο σενάριο θα μπορούσε να αποδειχθεί ιδιαίτερα επικερδές.

«Αυτό που συμβαίνει με τα αμερικανικά CDS είναι λίγο τζόγος», λέει στο Bloomberg ο Τζον Κάναβαν, αναλυτής της Oxford Economics. «Δεν ποντάρουν στο ότι οι ΗΠΑ θα βρεθούν σε default

Η υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ Τζάνετ Γέλεν κάλεσε το Κογκρέσο να αυξήσει το όριο δανεισμού του ομοσπονδιακού κράτους και να αποφύγει το πρωτοφανές σενάριο της στάσης πληρωμών.

(στάση πληρωμών) και θα παραμείνουν έτσι. Υπό αυτή την έννοια, είναι διαφορετικό από χώρες όπως η Ελλάδα ή το Μεξικό, όπου η ανησυχία θα ήταν μήπως η κυβέρνηση χρεοκοπήσει και δεν πάρεις ποτέ πίσω τα χρήματά σου ή σε αποπληρώσει με κούρεμα».

Το πολιτικό αδιέξοδο στην Ουάσιγκτον γύρω από την αύξηση του ορίου χρέους, που θα επιτρέψει στο υπουργείο Οικονομικών να δανείζεται πέραν της λήξης του δημοσιονομικού έτους, στις 30 Σεπτεμβρίου, έχει βάλει στο τραπέζι το σενάριο ενός αμερικανικού default με απρόβλεπτες συνέπειες.

Η υπουργός Οικονομικών, Τζάνετ Γέλεν, προειδοποίησε ότι οι ΗΠΑ ενδέχεται να φτάσουν στο όριο χρέους ίσως και από την 1η Ιουνίου. Πρόκειται για τη λεγόμενη «Χ-day», όπως ονομάζεται η ημέρα στην οποία το αμερικανικό κράτος θα εξαντλήσει τις δυνατότητες που έχει για τη χρηματοδότησή του.

Το αποτέλεσμα αυτού του σίριαλ είναι ότι η ζήτηση για αμερικανικά credit default swaps έχει εκτιναχθεί, με τα συμβόλαια που ασφαλίζουν έναντι του ενδεχόμενου χρεοκοπίας μέσα στον επόμενο χρόνο να φτάνουν στις 166 μονάδες βάσης, κοντά σε επίπεδα ρεκόρ, αλλά και πάνω από τα υψηλά όπου είχαν βρεθεί στις ανάλογες κρίσεις του 2011 και του 2013.

Στην περίπτωση έστω ενός τεχνητού default, οι κάτοχοι των συμβολαίων αυτών θα βγάλουν σημαντικά κέρδη, τα οποία το Bloomberg υπολογίζει ακόμη και στο 2.400%. Βέβαια, οι περισσότεροι επενδυτές παραμένουν αρκετά βέβαιοι ότι μια στάση πληρωμών θα αποφευχθεί, τελικά, μέσω μιας συμφωνίας της τελευταίας στιγμής, όπως έχει γίνει πολλές φορές στο παρελθόν.

Η υπουργός Οικονομικών Τζάνετ Γέλεν κάλεσε το Κογκρέσο να αυξήσει το όριο δανεισμού του ομοσπονδιακού κράτους και να αποφύγει το πρωτοφανές σενάριο της στάσης πληρωμών, κάτι που θα προκαλέσει παγκόσμια οικονομική ύφεση και θα κινδυνεύσει να υπονομεύσει την ηγετική θέση των ΗΠΑ στην παγκόσμια οικονομία.

«Μια στάση πληρωμών θα απειλήσει τα κέρδη για τα οποία εργαστήκαμε τόσο σκληρά τα τελευταία λίγα χρόνια στην ανάκαμψή μας μετά την πανδημία. Και θα προκαλέσει παγκόσμια ύφεση, η οποία θα μας πάει ακόμη πιο πίσω», τόνισε.

Αύξηση των ξένων επενδύσεων στη Γαλλία

Η Γαλλία διεύρυνε το προβάδισμά της έναντι των μεγάλων Ευρωπαίων ανταγωνιστών της στην ετήσια κατάταξη προορισμών για ξένες επενδύσεις, προσφέροντας στήριγμα στον πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος προσπαθεί να προωθήσει τα οικονομικά του επιτεύγματα έπειτα από έναν πολιτικά επιζήμιο αγώνα για τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος.

Ο αριθμός των νέων projects στη χώρα αυξήθηκε κατά 3% το 2022, υποστηριζόμενος από χρήματα που διατίθενται στην έρευνα και ανάπτυξη και τομείς που υφίστανται μετασχηματισμό, όπως η παραγωγή ηλεκτρικών οχημάτων, σύμφωνα με έκθεση της ΕΥ.

Κατά τ' άλλα, το Brexit συνέχισε να βαραίνει τα οικονο-

Κορυφαίος ευρωπαϊκός προορισμός το 2022, σύμφωνα με έρευνα της ΕΥ.

μικά του Ηνωμένου Βασιλείου, ενώ το υψηλό κόστος εργασίας και οι δυσκολίες εισόδου στις βιομηχανικές αλυσίδες εφοδιασμού «τιμώρησαν» τη Γερμανία, σύμφωνα με την εταιρεία συμβούλων.

Ωστόσο, σύμφωνα με την ΕΥ, ο ρυθμός δημιουργίας θέσεων εργασίας από ξένες επενδύσεις ήταν χαμηλότερος στη Γαλλία από ό,τι στη Γερμανία, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ισπανία και στην Ιταλία. Τέτοια projects δημιούργησαν περίπου 38.000 θέσεις εργασίας στη Γαλλία πέρυσι, σε σύγκριση με σχεδόν 47.000 στη Βρετανία.

Η κυβέρνηση του Μακρόν έχει επισημάνει τις ισχυρές επιδόσεις της Γαλλίας στην κατάταξη από τότε που ανέλαβε για πρώτη φορά τα καθήκοντά του το 2017, ως απόδειξη ότι το συχνά αντιδημοφιλές μεταρρυθμιστικό του πρόγραμμα αποδίδει μερίσματα. Σχεδιάζει να ενισχύσει αυτό το μήνυμα τις επόμενες ημέρες, παρουσιάζοντας ένα νομοσχέδιο για την τόνωση της πράσινης βιομηχανίας και συγκαλώντας ετήσια σύνοδο κορυφής με ηγέτες ξένων επιχειρήσεων στις Βερσαλλίες.

Επίσης, πρόκειται να αποκαλύψει μια επένδυση 5,2 δισ. ευρώ από την ProLogium Technology Co. της Ταϊβάν σε ένα νέο εργοστάσιο ηλεκτρικών μπαταριών στη βόρεια Γαλλία. «Αποδείξαμε ότι έχουμε την ικανότητα να λαμβάνουμε αποφάσεις, σταθερούς θεσμούς και την ικανότητα να περνάμε μεταρρυθμίσεις, ακόμη και μη δημοφιλείς», είπε ο Μακρόν σε συνέντευξή του στο περιοδικό Challenges.

Τον περασμένο μήνα η Fitch Ratings υποβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Γαλλίας, λέγοντας ότι τα δημοσιονομικά ελλείμματα παραμένουν μεγάλα και ότι η αναθεώρηση των συντάξεων θα είχε μόνο μέτρια θετική επίδραση. Προειδοποίησε επίσης ότι το πολιτικό αδιέξοδο και ενίοτε οι βίαιες διαμαρτυρίες θέτουν σε κίνδυνο τη μεταρρυθμιστική ατζέντα του Μακρόν.

Ο πρόεδρος Μακρόν προσπαθεί να προωθήσει επικοινωνιακά τα οικονομικά του επιτεύγματα, μετά την υποχώρηση της δημοφιλίας του που προκάλεσε η αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης.

Τα... απαγορευμένα είδη πολυτελείας φτάνουν στη Ρωσία μέσω Ντουμπάι

Χρυσές δουλειές για το δίκτυο μεσαζόντων που σπάει το εμπάργκο της Δύσης

Των **ΑΝΤΟΝ ΤΡΟΪΑΝΟΦΣΚΙ** *και* **ΤΖΑΚ ΕΟΥΙΝΓΚ**
THE NEW YORK TIMES

Σε έναν σκονισμένο δρόμο στα περίχωρα του Ντουμπάι, η επιχείρηση του Σοχράμπ Φάνι επωφελείται από τις κυρώσεις της Δύσης κατά της Ρωσίας: το κατάστημά του εγκαθιστά θερμαινόμενα μαξιλάρια στα καθίσματα αυτοκινήτων που επανεξάγονται στη Ρωσία.

Οπως αναφέρει ο ίδιος, επί χρόνια έμεναν στις αποθήκες της επιχείρησής του 12.000 θερμαινόμενα μαξιλάρια μέχρις ότου η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και οι κυρώσεις που ακολούθησαν έβγαλαν εκτός της ρωσικής αγοράς τις αμερικανικές, ευρωπαϊκές και ιαπωνικές αυτοκινητοβιομηχανίες.

Τώρα όμως οι Ρώσοι εισάγουν αυτά τα αυτοκίνητα μέσω του Ντουμπάι. Δεδομένου, όμως, ότι όσα αυτοκίνητα εξάγονται στις χώρες της Μέσης Ανατολής έχουν σχεδιασθεί για θερμά κλίματα, οι επιχειρήσεις που εγκαθιστούν στα αυτοκίνητα δευτερεύοντα εξαρτήματα όπως τα θερμαινόμενα μαξιλάρια κάνουν χρυσές δουλειές.

«Οταν ήρθαν οι Ρώσοι, ξεπούλησα το εμπόρευμά μου», τονίζει ο κ. Φάνι και προσθέτει, «στη Ρωσία υπάρχουν οι κυρώσεις αλλά εδώ όχι, εδώ κάνουμε δουλειές». Ετσι, έχει παραγγείλει χιλιάδες θερμαινόμενα μαξιλάρια. Οι κυρώσεις της Δύσης έχουν πλήξει τη ρωσική οικονομία αλλά δεν την έχουν γονατίσει. Το δίκτυο του διεθνούς εμπορίου έχει προσαρμοστεί δικαιώνοντας την υπόσχεση του Ρώσου προέδρου πως δεν πρόκειται να

Ο Αφγανός Αμπντουλάχ Αχμανταΐ σε λιγότερο από ένα χρόνο στο Ντουμπάι έμαθε αρκετά ρωσικά ώστε να συναλλάσσεται με τους ρωσόφωνους πελάτες.

επηρεαστεί δραστικά ο τρόπος ζωής και η κατανάλωση της ρωσικής ελίτ.

Η Ρωσία εισάγει είδη πολυτελείας χάρη σε ένα διεθνές δίκτυο μεσαζόντων. Στη Μόσχα τα τελευταία iPhones παραδίδονται αυθημερόν κατόπιν παραγγελίας και κοστίζουν λιγότερο από όσο στην Ευρώπη. Τα καταστήματα εξακολουθούν να διατηρούν απόθεμα και να πωλούν είδη των οίκων πολυτελείας Gucci, Prada και Burberry. Οι ιστοσελίδες για πωλήσεις αυτοκινήτων διαφημίζουν τα καινούργια μοντέλα των Land Rover, Audi, BMW. Και η ζήτηση για είδη πολυτελείας παραμένει σε υψηλά επίπεδα στη Ρωσία. «Οι πλούσιοι μένουν πάντα πλούσιοι», τονίζει η Εκατερίνα Κοντράτιους, διευθύντρια επικοινωνίας σε πολυτελές σαλόνι αυτοκινήτων του Ντουμπάι, που προσφάτως έστειλε σε Ρώσο αντιπρόσωπο οχήματα Porsche Cayenne Turbo GT.

Στο Ντουμπάι οι επίδοξοι αγοραστές περιφέρονται στα σαλόνια αυτοκινήτων εξετάζοντας τα αυτοκίνητα δυτικών βιομηχανιών με φαβορί το Dodge Ram, τα αγοράζουν, πληρώνουν με μετρητά και δίνουν εντολή για την αποστολή τους στη Ρωσία. Ορισμένοι είναι πλούσιοι Ρώσοι που αγοράζουν για τον εαυτό τους, ή ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων που θέλουν να αγοράσουν και να μεταπωλήσουν αυτοκίνητα ώστε να αντλήσουν εύκολο και γρήγορο κέρδος. Σύμφωνα με τη ρωσική εταιρεία αναλύσεων Autostat, οι έμμεσες εισαγωγές δυτικών αυτοκινήτων έφτασαν το περασμένο έτος στο 12% των 626.300 νέων αυτοκινήτων που πουλήθηκαν στη Ρωσία.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τα ηλεκτρονικά είδη. Σε μια παλιά εμπορική γειτονιά του Ντουμπάι, την Ντέιρα, βρίσκονται επιχειρήσεις χονδρικής ηλεκτρονικών ειδών που ανταγωνίζονται ποιος θα προσλάβει περισσότερους ρωσόφωνους υπαλλήλους. «Είναι κοινό μυστικό», δηλώνει ο ιδιοκτήτης του Bright Zone International General Trading, έμπορος χονδρικής, ο οποίος τονίζει: «Εδώ ο ανταγωνισμός για τη Ρωσία είναι σκληρός». Ο ιδιοκτήτης της εταιρείας αναφέρει ότι έστειλε εκατοντάδες smartphones και laptops στη Ρωσία στη διάρκεια του περασμένου έτους όταν πλησίαζε η περίοδος των εορτών. Λίγο πιο κάτω βρίσκεται ένα άλλο κατάστημα ηλεκτρονικών και πωλητής είναι ο Αφγανός Αμπντουλάχ Αχμανταΐ. Οπως λέει, ήρθε στο Ντουμπάι εδώ και λιγότερο από ένα χρόνο και σε αυτό το χρονικό διάστημα έχει μάθει αρκετά ρωσικά ώστε να συναλλάσσεται με τους ρωσόφωνους πελάτες. Πρόσφατη έκθεση που συνέταξε ρωσικός φορέας αναφέρεται στις «παράλληλες εισαγωγές» φορητών υπολογιστών και έξυπνων κινητών, η αξία των οποίων ανήλθε τον περασμένο χρόνο σε 1,5 δισ. δολ.

Οι νέοι δρόμοι του εμπορίου περνούν μέσα από χώρες που διατηρούν φιλικές σχέσεις με τη Μόσχα. Αναλυτές και αξιωματούχοι της Δύσης αναφέρουν συνήθως την Τουρκία, την Κίνα και τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες, όπως την Αρμενία και το Καζακστάν, ως τις κατ' εξοχήν χώρες που προωθούν δυτικά προϊόντα στη Ρωσία.

Στην αγορά αυτοκινήτων του Ντουμπάι, μια βραδιά του Μαρτίου ο Σεργκέι Κασκάροφ έκλεισε την τελευταία συμφωνία του και έστειλε έξι αυτοκίνητα Mitsubishi σε αντιπρόσωπο στην πόλη Νοβοσιμπίρσκ της Σιβηρίας, που πέρασαν μέσα από το Ιράν και το Καζακστάν. Ο κ. Κασκάροφ έφυγε από τη Σιβηρία το 2021 και εγκαταστάθηκε στο Ντουμπάι όπου λειτουργεί ως μεσάζων και συνδέει ρωσικές εισαγωγικές εταιρείες με προμηθευτές από το Ντουμπάι. «Δεν παραπονιέμαι», δηλώνει και προσθέτει: «Εχω πολλή δουλειά».

A.P.

Στη Μόσχα τα τελευταία iPhones παραδίδονται αυθημερόν κατόπιν παραγγελίας και κοστίζουν λιγότερο από όσο στην Ευρώπη. Τα καταστήματα εξακολουθούν να διατηρούν απόθεμα και να πωλούν είδη των οίκων πολυτελείας Gucci, Prada και Burberry. Και οι ιστοσελίδες για πωλήσεις αυτοκινήτων διαφημίζουν τα καινούργια μοντέλα των Land Rover, Audi, BMW.

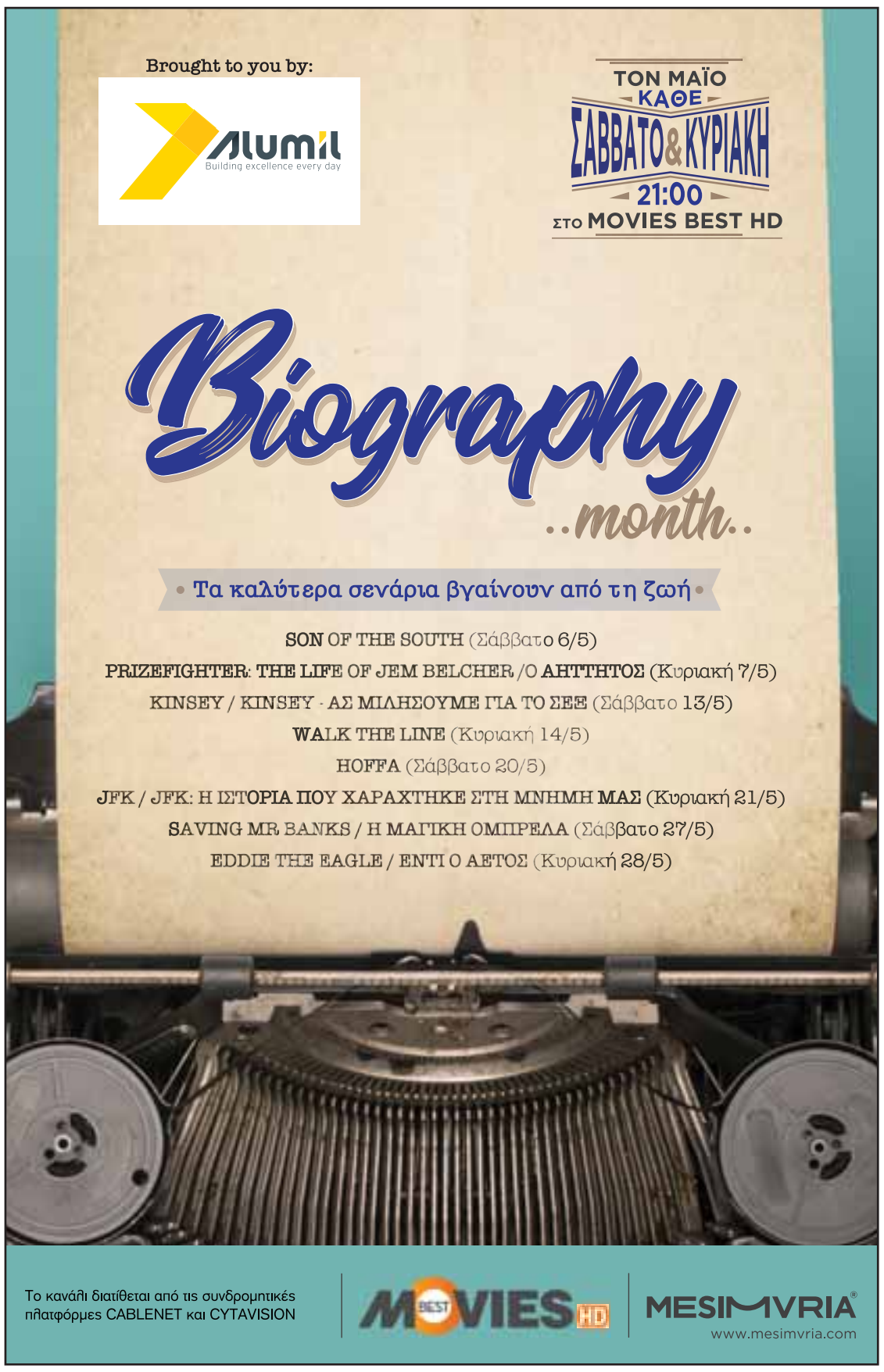

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΜΑΪΟΥ 2023

Τριψήφιες αποδόσεις σε πέντε χρόνια έδωσε η κατοικία

Οσοι αγόρασαν το 2017, σήμερα έχουν αυξήσει την περιουσία τους έως και 126%

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Σε μία από τις επικερδέστερες επενδύσεις, με απόδοση έως και 126% κατά τη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας (2017-2022), εξελίχθηκε η αγορά κατοικίας τα τελευταία χρόνια. Οσοι «γενναίοι» προχώρησαν στην απόκτηση ενός διαμερίσματος στην Αττική κατά τη διάρκεια του 2017, δηλαδή όταν η κτηματαγορά ξεκίνησε την πορεία ανάκαμψής της, είναι σήμερα οι μεγάλοι κερδισμένοι, καθώς έχουν δει την αξία της επένδυσής τους ακόμη και να υπερδιπλασιάζεται.

Ασφαλώς, το 2017 οι συνθήκες στην οικονομία και στην αγορά ακινήτων ήταν εντελώς διαφορετικές. Ουσιαστικά η αγορά στεγαστικής πίστης δεν λειτουργούσε, κάτι που σημαίνει ότι όσοι τοποθετήθηκαν τότε, είχαν συσσωρευμένη ρευστότητα από προηγούμενα χρόνια και μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν με ίδια κεφάλαια το 100% της αγοράς ακινήτου. Παράλληλα, ήταν διατεθειμένοι να αναλάβουν το σχετικό ρίσκο, ποντάροντας στην ανάκαμψη της οικονομίας και συνεπώς και της αγοράς ακινήτων, παρότι η Ελλάδα παρέμενε υπό καθεστώς περιορισμού στη διακίνηση κεφαλαίων, αλλά και εντός μνημονίου.

Οσοι όμως προχώρησαν τελικά σε μια τέτοια κίνηση καταγράφουν σήμερα πολύ σημαντικές υπεραξίες. Για παράδειγμα, το 2017 η μέση τιμή απόκτησης ενός διαμερίσματος επιφάνειας 85 τ.μ. (δύο υπνοδωματίων δηλαδή) και ηλικίας 35-40 ετών στα Εξάρχεια κόστιζε μόλις 60.000 ευρώ. Η απήχηση της περιοχής λόγω των βραχυχρόνιων μισθώσεων δεν είχε ακόμη ξεκινήσει, ενώ η συγκεκριμένη κατηγορία ακινήτων, δηλαδή τα παλιά διαμερίσματα του κέντρου της Αθήνας, ήταν από τις πλέον «χτυπημένες» την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Η ζήτηση ήταν μηδαμινή και οι τιμές είχαν μειωθεί έως και 70%-80% σε ορισμένες περιπτώσεις, δηλαδή πάνω από τη μέση κάμψη των τιμών πώλησης το διάστημα 2009-2017, όσο δηλαδή κράτησε η περίοδος ύφεσης των τιμών στην αγορά κατοικίας. Στην Κυψέλη η μέση τιμή για ένα αντίστοιχο διαμέρισμα διαμορφωνόταν σε 68.000 ευρώ, στους Αμπελοκήπους σε 71.000 ευρώ και στη Νέα Σμύρνη σε 75.000 ευρώ.

Σήμερα οι τιμές στις περιοχές αυτές έχουν έως και υπερδιπλασιαστεί χάρη στη μεγάλη ζήτηση τόσο από ξένους επενδυτές, που ενδιαφέρονται να αποκτήσουν άδεια παραμονής μέσω του προγράμματος Golden Visa, όσο και από όσους τοποθετούνται για την αξιοποίηση ακινήτων μέσω των ψηφιακών πλατφορμών βραχυχρόνιας μίσθωσης. Για παράδειγμα, στα Εξάρχεια, το σπίτι που κόστιζε 60.000 ευρώ το 2017, σήμερα πωλείται αντί ποσού 136.000 ευρώ, έχοντας κερδίσει 76.000 ευρώ ή 126%. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν με βάση πραγματικές πράξεις αγοραπωλησίας που πραγματοποιήθηκαν τα αντίστοιχα χρόνια, δηλαδή το 2017 και το 2022, μέσω του δικτύου μεσιτικών γραφείων της RE/MAX Ελλάς. Η απόδοση στη Νέα Σμύρνη και στο Γαλάτσι ανέρχεται επίσης σε 126%, ενώ στην Κυψέλη σε 68%.

Οι τολμηροί που ανέλαβαν το ρίσκο και επένδυσαν στην προοπτική ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας, σήμερα επιβραβεύονται.

Πολύ μεγάλες υπεραξίες καταγράφονται όμως και στα βόρεια προάστια, όπου πλέον έχει αυξηθεί σημαντικά η ζήτηση, τροφοδοτούμενη κυρίως από Ελληνες αγοραστές. Στο Μαρούσι, η αγορά ενός παλιού διαμερίσματος το 2017 κόστιζε περίπου 85.000 ευρώ, ενώ σήμερα το ίδιο ακίνητο αποτιμάται προς 187.000 ευρώ κατά μέσον όρο, μια αύξηση της τάξεως του 120%. Αντιστοίχως, στο Χαλάνδρι ένα ακίνητο που το 2017 είχε πωληθεί αντί ποσού 93.500 ευρώ, σήμερα πωλείται αντί 204.000 ευρώ ή 118% υψηλότερα. Απόδοση 106% καταγράφεται και στην περιοχή της Κηφισιάς, όπου η μέση τιμή διαμορφώνεται σήμερα σε 272.000 ευρώ, ενώ στα Βριλήσσια οι αποδόσεις αγγίζουν το 95%.

Σημειώνεται πως οι παραπάνω τιμές για το 2022 αναμφίβολα υστερούν σε σχέση με εκείνες που απαντώνται στις αγγελίες. Εκεί μπορεί εύκολα να βρει κανείς ζητούμενες αξίες άνω των 250.000 ευρώ, συχνά ακόμη και 300.000 ευρώ, για ακίνητα αντίστοιχων προδιαγραφών, δηλαδή μεταξύ 85-100 τ.μ. και ηλικίας άνω των 30 ετών, που αποτελούν και εκείνα που ζητούνται περισσότερο. Ωστόσο, ο λόγος που ζητούνται τα ακίνητα μεγαλύτερης ηλικίας είναι ακριβώς η προσιτή τιμή τους. Οσο οι ιδιοκτήτες τέτοιων ακινήτων αυξάνουν τις τιμές, τόσο θα βλέπουν τα σπίτια τους να μην ζητούνται κι επομένως να μένουν απούλητα για μήνες ή ακόμη και χρόνια.

Κόστος απόκτησης διαμερίσματος 85 τ.μ. το 2017 και το 2022

Οι τιμές είναι προϊόν επεξεργασίας με βάση πραγματικές αγοραπωλησίες που πραγματοποιήθηκαν τις αντίστοιχες χρονιές, μέσω του δικτύου μεσιτικών γραφείων RE/MAX Ελλάς.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ 2017	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ 2022	ΥΠΕΡΑΞΙΑ 2017-2022	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Κολωνάκι	233.750	340.000	106.250	45,5%
Γλυφάδα	182.750	306.000	123.250	67,4%
Καστέλλα	145.000	300.000	155.000	107,0%
Κηφισιά	131.750	272.000	140.250	106,0%
Βριλήσσια	112.625	220.000	107.375	95,0%
Ελληνικό	191.250	212.500	21.250	11,1%
Παλαιό Φάληρο	98.000	205.000	107.000	109,0%
Χαλάνδρι	93.500	204.000	110.500	118,0%
Κουκάκι	108.375	187.000	78.625	72,5%
Μαρούσι	85.000	187.000	102.000	120,0%
Αλιμος	97.750	187.000	89.250	91,3%
Αγία Παρασκευή	91.375	178.500	87.125	95,0%
Γαλάτσι	75.000	170.000	95.000	126,0%
Νέα Σμύρνη	75.000	170.000	95.000	126,0%
Αμπελόκηποι	71.000	144.500	73.500	103,5%
Πειραιάς	108.375	144.500	36.125	33,3%
Εξάρχεια	60.000	136.000	76.000	126,0%
Νέα Ιωνία	66.000	127.500	61.500	93,0%
Κυψέλη	68.000	114.500	46.500	68,0%
Περιστέρι	68.000	102.000	34.000	50,0%
Κορυδαλλός	63.500	93.500	30.000	47,5%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

ΦΠΑ 5% Πρώτης Κατοικίας

Η κορωνίδα της επιτυχίας μιας φορολογίας είναι πως πρέπει να είναι απλή. Η επιτυχία γενικότερα καθορίζεται από σειρά παραγόντων όπως, το πόσο δίκαιη είναι, το πόσο αποδοτική είναι, το πόσο κατανοητή είναι, το πόσο σίγουρη εισπρακτικά για το κράτος είναι, και το πόσο ευέλικτη είναι.

Σε σχέση με την εφαρμογή μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ 5% για σκοπούς απόκτησης πρώτης κατοικίας, η κλεψύδρα του χρόνου έριξε τους τελευταίους της κόκκους άμμου και φλερτάρουμε με βαριές χρηματικές καμπάνες επειδή (surprise – surprise) εξαντλήσαμε όλα τα περιθώρια άνεσης που μας έδωσε η Ε.Ε. –και με το παραπάνω.

Τα σενάρια της (νέας) σχετικής νομοθεσίας δίνουν και παίρνουν, και η πλειοψηφία αυτών που βλέπουν το φως της δημοσιότητας φαίνεται να παρεκκλίνουν από τις πιο πάνω αρχές, θέτοντας τις βάσεις για έναν επικείμενο ακταρμά στην αγορά των ακινήτων.

Και εξηγούμαι:

Η εφαρμογή μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ 5% στην αγορά πρώτης κατοικίας είναι ένα μέτρο που επιτρέπεται στην Ε.Ε. για σκοπούς άσκησης κοινωνικής πολιτικής και μόνον. Άρα το μέτρο δεν μπορεί να είναι για όλους, αλλά για εκείνους που το έχουν περισσότερο ανάγκη επειδή η οικονομική τους κατάσταση δεν τους επιτρέπει να αποκτήσουν μια στέγη πάνω από το κεφάλι τους πληρώνοντας επιπλέον φέσι σχεδόν το ένα πέμπτο της τιμής αγοράς αυτής της στέγης, σε ΦΠΑ. Συνεπώς το πρώτο πράγμα που πρέπει να αποφασίσουμε είναι ο καθορισμός των δικαιούχων: Βάζουμε ατομικά εισοδηματικά κριτήρια ή βάζουμε ως κριτήριο το συνολικό εισόδημα του νοικοκυριού

Αν εφαρμόζουμε μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ 5% για αξίες διαμερισμάτων μέχρι €250.000 και για αξίες κατοικιών μέχρι €450.000 –νοείται για άτομα που θα εμπίπτουν στο σχέδιο άσκησης κοινωνικής πολιτικής– τότε είμαστε πολύ συγκεκριμένοι.

Το δεύτερο πράγμα είναι το κόστος κτίσης στέγης. Δυστυχώς η όλη συζήτηση γυροφέρνει σε συνδυασμούς αξιών και τετραγωνικών που αν εφαρμοστούν, το μόνο που πετυχαίνουν είναι να θέσουν τις βάσεις για σειρά στρεβλώσεων στην αγορά ακινήτων και τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος σύγχυσης, δυσκολίας επόπτευσης, αλλά και ενδεχόμενης εκκόλαψης πρακτικών ξεγελάσματος του συστήματος από συμβαλλόμενα μέρη.

Κατά τη δική μου άποψη η όλη νομοθεσία πρέπει να εστιάσει μόνο πάνω στην αξία και όχι στα τετραγωνικά ή σε συνδυασμό των δύο. Δηλαδή, αρχίζουμε σήμερα με τις σημερινές αξίες που καταγράφονται, αποφασίζουμε ποιο είναι το ανώτατο όριο που θεωρούμε ότι εξυπηρετεί την κατηγορία των ατόμων που εμπίπτουν στο πλαίσιο άσκησης κοινωνικής πολιτικής και το εφαρμόζουμε ρητά στη νομοθεσία.

Η εφαρμογή μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ 5% δεν μπορεί να είναι για όλους, αλλά για εκείνους που το έχουν περισσότερο ανάγκη.

Ακολούθως –και για να είμαστε δίκαιοι– ο νόμος πρέπει να έχει μια διάταξη ώστε το όριο αυτό να αναθεωρείται ανά δύο χρόνια στη βάση μιας τιμαριθμικής αναπροσαρμογής που να λαμβάνει υπόψη, πρώτον τον πληθωρισμό και δεύτερον το γενικό επίπεδο τιμών πώλησης των ακινήτων.

Αυστηρά ομιλούντες δεν θα ήθελα να διαχωρίσω μεταξύ διαμερισμάτων και κατοικιών, αλλά αν έπρεπε να το κάνω θα έθετα αναγκαστικά μια μέγιστη αξία για διαμερίσματα και μια μέγιστη αξία για κατοικίες –ας πούμε €250.000 για διαμερίσματα και €450.000 για κατοικίες. Αν σε δύο χρόνια υπάρχει μια γενική μέση αύξηση τιμών της τάξης του 5%, τότε με διάταγμα του ΥΠΟΙΚ να αλλάζει το όριο στις €262.500 και στις €472.500 αντίστοιχα. Αν δεν υπάρχει αυτή η πρόνοια, τότε απλά η κατηγορία που προσπαθούμε να βοηθήσουμε θα είναι εντελώς εκτός αγοράς.

Αν παρ' ελπίδα εφαρμοστεί ένας συνδυασμός τετραγωνικών και αξιών, όπου θα ισχύει άλλος συνδυασμός για διαμερίσματα και άλλος για κατοικίες, καθορίζοντας οροφές τετραγωνικών για επιβολή 5% και ακολούθως επιβολή 19% για όσα τετραγωνικά υπερβαίνουν το όριο, τότε σημειώσατε την ώρα και τη μέρα που σας το λέω:

Η αγορά θα τελεί υπό πλήρη σύγχυση. Σχεδιαστικά θα υπάρξουν προβλήματα υλοποίησης έργων με κίνδυνο να χαραμίζεται συντελεστής δόμησης και να δημιουργούνται μονάδες που θα προσομοιάζουν σε κλουβιά, ενώ ο καθένας θα τιμολογεί ό,τι του καπνίσει από τη στιγμή που δεν εφαρμόζουμε όλοι ξεκάθαρο κοινό κώδικα μέτρησης κτιρίων. Άστε που θα δημιουργηθεί πρόσφορο έδαφος για αδήλωτα χρήματα, ενδεχόμενα χρηματισμού και ρίσκα του τύπου «εμείς τόσα θα δηλώσουμε και δε βαριέσαι, αν τους περνά ας έρθουν να βρουν το λάθος….».

Συνοψίζοντας λοιπόν, αν εφαρμόζουμε μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ 5% για αξίες διαμερισμάτων μέχρι €250.000 και για αξίες κατοικιών μέχρι €450.000 –νοείται για άτομα που θα εμπίπτουν στο σχέδιο άσκησης κοινωνικής πολιτικής– τότε είμαστε πολύ συγκεκριμένοι. Τα όρια θα αναθεωρούνται με διατάγματα σε τακτά χρονικά διαστήματα αναλόγως οικονομικών συνθηκών. Έτσι αποφεύγονται οι στρεβλώσεις, η φορολογία είναι απλή, κατανοητή, αποδοτική και εύκολα εισπράξιμη, δεν έχει κόστος προς το κράτος και είναι ευέλικτη.

Κι ένα τελευταίο. Το δικαίωμα σε πρώτη κατοικία να ανακτάται από τους δικαιούχους σε μια περίοδο που να είναι καθορισμένη μεταξύ τα 5 και τα 10 χρόνια. Δηλαδή αν αποφασιστεί στον νόμο πως αυτή η περίοδος είναι ας πούμε τα 7 χρόνια, τότε θα σημαίνει πως αν ο δικαιούχος ζήσει πέραν των 7 χρόνων μέσα στο σπίτι του να μπορεί να αγοράσει νέα κατοικία που να θεωρηθεί σαν πρώτη, καταβάλλοντας και πάλι 5%. Αν πουλήσει ή ενοικιάσει τη στέγη του σε τρίτους εντός των πρώτων 7 χρόνων, τότε θα πρέπει να καταβάλει το (αναλογικό) υπόλοιπο του ΦΠΑ (μέχρι 14%) προς το κράτος, για να δικαιούται να αγοράσει νέα πρώτη κατοικία με ΦΠΑ 5%.

Ας ελπίσουμε πως εντός της βδομάδας το θέμα θα λήξει με τρόπο επωφελή για την κοινωνία, την αγορά των ακινήτων και την οικονομία.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΈΧΝΕΣ & γράμματα
ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΜΑΪΟΥ 2023

Πολυτέλεια και δύναμη

Εκθεση με αντικείμενα φτιαγμένα για βασιλιάδες, από την Περσία έως την Ελλάδα, στο Βρετανικό Μουσείο

Ανταπόκριση: **ΤΙΝΑ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗ**

Στο προαύλιο μιας φανταστικής βασιλικής σκηνής, βρίσκονται δύο κεφαλές που αντικρίζουν η μία την άλλη και μοιάζουν να συνομιλούν. Η πέτρινη κεφαλή έχει γένια περσικού τύπου και μπούκλες, αλλά φοράει και στεφάνι ελληνικού τύπου. Η χάλκινη κεφαλή είναι πιθανώς του Απόλλωνα, αλλά θα μπορούσε επίσης να είναι της θεότητας Reshef. Αυτές οι κεφαλές βρέθηκαν στην Κύπρο, όπου οι ελληνικές και οι περσικές επιρροές αναμειγνύονταν μαζί με τους φοινικικούς και άλλους τοπικούς πολιτισμούς.

Βρισκόμαστε στην εποχή της δυναστείας των Αχαιμενιδών στην αρχαία Περσία, η οποία γύρω στο 500 π.Χ. ήταν η μεγαλύτερη αυτοκρατορία στον κόσμο: είχε επίκεντρο το Ιράν και εκτεινόταν από τη Λιβύη μέχρι το Πακιστάν.

Ετσι ξεκινάει η περιήγησή μας στην έκθεση «Πολυτέλεια και δύναμη: από την Περσία στην Ελλάδα», που άνοιξε την περασμένη Πέμπτη στο Βρετανικό Μουσείο.

Διαρθρώνεται χρονολογικά σε τρεις θεματικούς άξονες και καλύπτει πέντε αιώνες, από το

Μέσα από περίπου 160 εκθέματα, από το Αφγανιστάν μέχρι την Ιταλία, αναδεικνύονται οι δεσμοί μεταξύ λαών και πολιτισμών.

550 έως το 30 π.Χ. Μέσα από περίπου 160 εκθέματα, στην πλειονότητά τους κατοχής του Βρετανικού Μουσείου, από το Αφγανιστάν μέχρι την Ιταλία, αναδεικνύει πώς τα διάφορα στυλ πολυτέλειας συνέδεσαν τους διάφορους λαούς και πολιτισμούς, παρά τα πολιτικά όρια που τους χώριζαν. Επιχειρεί επίσης να επανερμηνεύσει τις ιστορικές προκαταλήψεις πολλών αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, που περιέγραψαν μια «βάρβαρη» Ανατολή αποδυναμωμένη από την παρακμή και την υπερβολή της πολυτέλειας, καθώς εξερευνά μια πιο πολύπλοκη σχέση πολυτέλειας και δύναμης από την Κεντρική Ασία μέχρι τα Βαλκάνια.

Στην είσοδο της πρώτης αίθουσας, βλέπουμε κρεμασμένα υφασμάτινα παραβάν με παραστάσεις του βασιλιά στον θρόνο του και τους αυλικούς τριγύρω του, που επιχειρούν να μας μεταφέρουν νοερά στη σκηνή του Πέρση βασιλιά.

Στο κέντρο της αίθουσας, μας ελκύει μια συλλογή από περίτεχνα χρυσά και ασημένια ρυτά (δοχεία με ανοικτό στόμιο και οπή κοντά στον πυθμένα που χρησιμοποιούνταν για την έκχυση κρασιού), μια χρυσή κανάτα, ασημένια σκεύη όπως μπολ, κουτάλες (για δοκιμή σε περίπτωση δηλητηρίου), κύπελλο σε μορφή κέρατος και σουρωτήρια κρασιού, τα οποία μας μυούν στην ιεροτελεστία των βασιλικών συμποσίων. Οταν ο βασιλιάς ταξίδευε, οι τοπικοί άρχοντες και οι ευγενείς προσκαλούνταν σε πλούσια γλέντια με εξωτικά φαγητά από όλη την αυτοκρατορία.

Ξεχωρίζει ένα επίχρυσο ασημένιο ρυτό σε σχήμα φτερωτού γρύπα. Το ποτό σε ένα περσικό βασιλικό γλέντι ήταν μια δοκιμασία αυλικής συμπεριφοράς, που απαιτούσε επιδεξιότητα και χάρη. Ενώ έμενε ξαπλωμένος σε έναν καναπέ, ο πότης κρατούσε το ρυτό ψηλά στο ένα χέρι και απελευθέρωνε ένα ρυάκι κρασιού με θεατρικό τρόπο σε ένα μπολ ποτού ισορροπημένο στις άκρες των δαχτύλων του άλλου.

Γύρω τους διάφορα αξιόλογα αντικείμενα μαρτυρούν πώς χρησιμοποιούσαν την πολυτέλεια ως μέσο εξουσίας και κυριαρχίας. Ενα περίτεχνο χρυσό βραχιόλι που στα άκρα του έχει σχήμα γρύπα, ένα ασημένιο μπολ και ένας επιχρυσωμένος ασημένιος αμφορέας μοιάζουν με δώρα σε τελετή φόρου τιμής, που απεικονίζεται σε ανάγλυφο στην Περσέπολη, ενώ ένα ασημένιο μπολ και ένα αλαβάστρινο δοχείο αποθήκευσης αρωματικού λαδιού δόθηκαν ως δώρα από τον Αρταξέρξη και τον Ξέρξη αντίστοιχα σε πιστούς υπηκόους.

Επίχρυσο ασημένιο πιάτο από το Ιράν ή το Αφγανιστάν, πιθανότατα παρθικής ή πρώιμης σασανικής εποχής (2ος-3ος μ.Χ. αιώνας).

Αντικείμενα συνδεδεμένα με πλούτο και κύρος συμπεριελάμβαναν και πλούσια ενδύματα –βλέπουμε την αναπαράσταση μιας βασιλικής ρόμπας που δένει στη μέση και έχει πλούσια κεντήματα και χρυσά διακοσμητικά ραμμένα πάνω της–, χρυσά κοσμήματα, αρώματα και θυμίαμα. Ανάμεσα στα εκθέματα συγκαταλέγονται ένα πήλινο θυμιατό, ένα ασημένιο φτυάρι θυμιάματος, μια χρυσή αρωματοδόχος φιάλη και ένα γυάλινο μπουκάλι για μακιγιάζ ματιών.

Ελληνική λιτότητα

Η δεύτερη αίθουσα εστιάζει στη ρήση του Μαντείου των Δελφών: «Τίποτα σε υπερβολή», όπου τα ελληνικά εκθέματα είναι απλά και λιτά, απορρίπτοντας την περσική μεγαλοπρέπεια.

Και εδώ επίσης βρίσκεται στο κέντρο της αίθουσας μια συλλογή από κεραμικά μελανόμορφα και ερυθρόμορφα σκεύη οινοποσίας. Ανάμεσά τους ένα σπάνιο ρυτό με το στόμιο μεταξύ των ποδιών της σφίγγας, το οποίο χρησιμοποιούνταν για τελετουργίες, κύπελλα με τη μορφή κεφαλής ζώων, όπως λιοντάρι και αγριογούρουνο, μπολ και ένας κρατήρας-αγγείο στο οποίο γινόταν η ανάμειξη του κρασιού με το νερό – με παραστάσεις από σκηνές συμποσίων. Ξεχωρίζει για το χιούμορ του ένα κύπελλο με κεφάλι γαϊδουριού. Οταν το κύπελλο άδειαζε, κάλυπτε το πρόσωπο του πότη, μετατρέποντάς τον σε γαϊδούρι. Πρόκειται για μια διαδικασία μεταμόρφωσης, σχεδόν διονυσιακή, και διαφέρει από τα ρυτά περσικού στυλ που μεταδίδουν δύναμη και κύρος.

Στη συνέχεια βλέπουμε πώς η Αθήνα του Περικλή πάλευε με την περσική καλλιτεχνική επιρροή ακόμη και όταν χλεύαζε την ηττημένη αυτοκρατορία. Εντυπωσιακά κόκκινα κομμάτια κεραμικής παριστάνουν Πέρσες σε αναξιοπρεπείς πόζες: ο βασιλιάς Μίδας με αυτιά γαϊδουριού παρουσιάζεται ως Πέρσης και ένα κύπελλο απεικονίζει με υποτιμητικό τρόπο μια περσική κεφαλή κάτω από τη φιγούρα μιας Αθηναίας και της υπηρέτριάς της. Δίπλα, μια φιάλη για αρωματικό λάδι σε σχήμα φτερωτής φιγούρας χορευτή, που φοράει παντελόνι και κρατάει ντέφι, γύρω στο 350 π.Χ., υποδηλώνει ότι ο περσικός κόσμος δεν ήταν πλέον απειλητικός και μπορούσε να αφομοιωθεί από τον αθηναϊκό πολιτισμό.

Στα χρόνια του Αλεξάνδρου

Στην τρίτη αίθουσα περνούμε στην εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου, όταν οι δύο πολιτισμοί συγχωνεύονται.

Οταν ο Αλέξανδρος κατέκτησε την Περσία, συνδύασε ελληνικά, περσικά και τοπικά στυλ πολυτέλειας, για να βοηθήσει στον καθορισμό ενός νέου τύπου διακυβέρνησης.

Ειδικότερα, ξεχωρίζουν η αναπαράσταση μιας στολής ιππασίας με χρυσά διακοσμητικά, που περιλαμβάνει παλτό και παντελόνι με καλυμμένα πέλματα, και ένα χρυσό στεφάνι από την Τουρκία, παρόμοιο με εκείνο που βρέθηκε στον βασιλικό τάφο του πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, Φιλίππου Β΄, στη Βεργίνα.

Το χρυσό στεφάνι βελανιδιάς, που αποτελείται από δύο κλαδιά με μια μέλισσα και δύο τζιτζίκια, αναδεικνύει την εξάπλωση της πολυτέλειας σε όλη την περιοχή και πώς εξελίχθηκε μετά τον θάνατο του Αλεξάνδρου, το 323 π.Χ.

Τις εντυπώσεις όμως κλέβει ο εντυπωσιακός θησαυρός χρυσών αγγείων από το Panagyurishte της Βουλγαρίας στο κέντρο της τρίτης αίθουσας.

Ο θησαυρός αυτός, που ζυγίζει συνολικά 6,164 κιλά, ανακαλύφθηκε τυχαία από τρία αδέλφια καθώς έσκαβαν πηλό για τούβλα το 1949.

Χαρακτηρίζεται από ανώτερη και εξελιγμένη δεξιοτεχνία και

Η Αθήνα του Περικλή πάλευε με την περσική επιρροή ακόμη και όταν οι καλλιτέχνες της χλεύαζαν την ηττημένη αυτοκρατορία.

αποτελείται από μία φιάλη, έναν αμφορέα-ρυτό, τρία ρυτά με γυναικείες κεφαλές, δύο ρυτά που απολήγουν σε κεφαλή ελαφιού κι ένα σε κεφαλή κριαριού, ενώ ένα άλλο ρυτό απολήγει σε ημίτομο τράγου.

Ενώ τα σχήματα των αγγείων παραπέμπουν σε ανατολικά/αχαιμενιδικά πρότυπα, η τεχνοτροπία και η διακόσμησή τους είναι ελληνική, γεγονός που πιστοποιεί τις πολύχρονες επαφές ανάμεσα στους δύο πολιτισμούς.

• Διάρκεια έως τις 13 Αυγούστου.

Συνέχεια στη σελ. 3

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

14.5.23-20.5.23

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΘΕΑΤΡΟ

«Το κράτος του Ττόφαλλου»

Το Σατιρικό Θέατρο παρουσιάζει την Κυπριακή κωμωδία του Μιχάλη Πιτσιλλίδη, «Το κράτος του Ττόφαλλου»(«Ττόφαλλος ο Κλωναρίτης»), σε σκηνοθεσία Βασίλη Μιχαήλ. Η ιστορία του έργου διαδραματίζεται σε ένα πολύ μικρό χωριό, το Κλωνάρι, τη δεκαετία του 1960. Στο «Κράτος του Ττόφαλλου» «χτίζει» ένα γεμάτο χιούμορ έργο, με ζωντανούς χαρακτήρες και χυμώδεις κωμικές σκηνές με σκοπό να αναδείξει πικρές αλήθειες για την πλεονεξία μας, τη μεγαλομανία και την τυφλή υπακοή μας στις ουτοπικές προτάσεις και επιζήμιες πρακτικές της εξουσίας για την επίλυση σημαντικών προβλημάτων. Παίζουν οι: Σπύρος Γεωργίου, Χάρης Πισίας, Βασίλης Μιχαήλ, Λουκία Μουσουλιώτη, Ανδρέας Ρόζου, Ιωάννα Μαραγκού, Νικόλας Κουρουζίδης. Μουσική: Σάββας Σάββα, Ερμηνεία Τραγουδιών: Μιχάλης Τερλικκάς. Παραστάσεις κάθε Σάββατο και Κυριακή στις 8:00 μ.μ. μέχρι 28 Μαΐου. **Πληροφορίες 22312940, 22421609, satiriko.tameio@cytanet.com.cy**

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Προβολές LUX

Το Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Κύπρο σε συνεργασία με τον Όμιλο Φίλων Κινηματογράφου σας προσκαλούν στον μαγικό και ποιοτικό κόσμο του Ευρωπαϊκού Κινηματογράφου. Οι πέντε υποψήφιες ταινίες για το Βραβείο Κοινού LUX 2023 προβάλλονται με ελληνικούς υπότιτλους στον κινηματογράφο ΠΑΝΘΕΟΝ τη βδομάδα 15 - 19 Μαΐου 2023. Πιο συγκεκριμένα οι προβολές έχουν ως εξής: Δευτέρα 15 Μαΐου, Triangle of Sadness (Το Τρίγωνο της Θλίψης). Τρίτη 16 Μαΐου, Burning Days (Μέρες Ξηρασίας). Τετάρτη 17 Μαΐου, Close. Πέμπτη 18 Μαΐου, Alcaras (Οι Ροδακινιές του Αλκαράς. Παρασκευή 19 Μαΐου, Will-o'-the-Wisp (Fogo-Fatuo), οι προβολές αρχίζουν στις 9:00 μ.μ. Η είσοδος και για τις πέντε ταινίες είναι δωρεάν και θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας στην προσέλευση. Κινηματοθέατρο Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία. **Πληροφορίες 22675787, pantheon@cytanet.com.cy**

ΒΙΒΛΙΟ

«Σονάτα για βιολί και θρήνο»

Ο Όμιλος Φίλων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου και η Ένωση Λογοτεχνών Κύπρου παρουσιάζουν το μυθιστόρημα του Πέτρου Τσερκέζη «Σονάτα για βιολί και θρήνο» (εκδ. Νικίας). Το βιβλίο θα παρουσιάσουν οι Γιώργος Φράγκος, πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών, κριτικός και ο συγγραφέας Χρίστος Χατζήπαπας. Δευτέρα 15 Μαΐου, ώρα 7:30 μ.μ., στο Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου, αρχ. Κυπριανού 34, Στρόβολος. **Πληροφορίες 22318350.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ψυχώ» από το Θέατρο Ένα

Η νέα παραγωγή του Θεάτρου Ένα «Ψυχώ», σε σκηνοθεσία Αντρέα Χριστοδουλίδη, είναι βασισμένη στο διάσημο μυθιστόρημα τρόμου του Ρόμπερτ Μπλοχ που ενέπνευσε την κλασική ταινία του Άλφρεντ Χίτσκοκ. Η υπόθεση εξελίσσεται γύρω από τους φόνους που διαπράττονται σ' ένα απομονωμένο μοτέλ από έναν ψυχωτικό δολοφόνο. Το «Ψυχώ» θεωρείται ένα από τα πιο σημαντικά βιβλία τρόμου του 20ού αιώνα και η ταινία του Χίτσκοκ το κορυφαίο θρίλερ όλων των εποχών. Μετάφραση/ Διασκευή/ Σκηνοθεσία/ Σχεδιασμός Φωτισμού: Αντρέας Χριστοδουλίδης. Παίζουν (αλφαβητικά): Αλεξία Αλέξη, Ιάκωβος Ιακώβου, Ειρήνη Καραγιώργη, Σωτήρης Μεστάνας, Αντώνης Παρχαρίδης, Γιώργος Τζωρτζής, Γιώργος Χριστοδούλου. Τακτικές Παραστάσεις Θέατρο Ένα, στη Λευκωσία, κάθε Παρασκευή, Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 7:00 μ.μ. **Πληροφορίες 22348203.**

ΕΚΔΟΣΗ

Παρουσίαση βιβλίου

Το Ίδρυμα Αναστάσιος Γ. Λεβέντης και το Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου παρουσιάζουν το δίτομο έργο «Εκκλησιαστικά Μνημεία της Κύπρου». Η έκδοση περιλαμβάνει όλα τα εκκλησιαστικά μνημεία που συντηρήθηκαν από το Τμήμα Αρχαιοτήτων με χορηγία του Ιδρύματος Α. Γ. Λεβέντη. Το βιβλίο θα παρουσιάσουν η Μαρία Παρανή, αναπληρώτρια καθηγήτρια Βυζαντινής – Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Κύπρου και οι συγγραφείς Χαράλαμπος Μπακιρτζής, βυζαντινολόγος, πρώην διευθυντής του Ιδρύματος Αναστάσιος Γ. Λεβέντης και Γιώργος Φιλοθέου, βυζαντινολόγος, τ. έφορος Αρχαιοτήτων το Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου. Τετάρτη 17 Μαΐου, ώρα 7:00. **Λεβέντειος Πινακοθήκη, Αμφιθέατρο «Κωνσταντίνος Λεβέντης», οδός Αν. Λεβέντη 5, Λευκωσία.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Φοίνιξ. Οι άλλοι είσαι εσύ»

Η «Σόλο για Τρεις» παρουσιάζει το έργο σε σύλληψη και σκηνοθεσία Χριστόδουλου Ανδρέου «Φοίνιξ. Οι άλλοι είσαι εσύ». Δύο γυναίκες και δύο άντρες, με οδηγό το βλέμμα, την επαφή και τις λέξεις, ακολουθούν μια πορεία αναζήτησης του «ποιος είμαι;» μέσα από τους άλλους που ορίζουν την ταυτότητα τους. Η συνάντηση με τον άλλον, το πλησίασμα του αποκαλύπτει πλευρές σκοτεινές ή φωτεινές που μπορεί να περιέχουν εσένα ή και όχι. Επί σκηνής: Βάρσια Αδάμου, Σαββίνα Γεωργίου, Παναγιώτης Τοφή, Γιώργος Χιώτης και ο μουσικός Ανδρέας Οικονομίδης Διεύθυνση Παραγωγής: Μαρία Μανναρίδου Καρσερά. Πρεμιέρα Σάββατο 13 Μαΐου, και για ακόμα 8 παραστάσεις 15, 18, 20, 22, 23, 27, 29, 30 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. Wherehaus 612 Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Λευκωσία. Θα ακολουθήσουν δύο παραστάσεις στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό, στις 24 και 25 Μαΐου. **Πληροφορίες 96147809.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | *Του* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Με το βλέμμα έξω

Εχουμε γράψει πολλές φορές από τη στήλη αυτή το πόσο σημαντικό είναι η πολιτιστική μας παραγωγή να είναι εξωστρεφής, οι δημιουργοί μας να έχουν τα μάτια και τα αφτιά ανοικτά και προς το εξωτερικό, όπου και αν αυτό προσδιορίζεται. Η χώρα είναι αρκούντως απομονωμένη και γι' αυτό θα πρέπει να κάνουμε όλοι τα πάντα για να βάζουμε την Κύπρο και τους ανθρώπους του πολιτισμού στον παγκόσμιο πολιτιστικό χάρτη. Σιγά-σιγά, αρχίζοντας από τις χώρες γύρω μας, με ιδέες, με όρεξη και κυρίως με όραμα.

Τελευταίο παράδειγμα εξωστρέφειας, και πιο συγκεκριμένα του θεάτρου μας, είναι οι επτά θεατρικές παραγωγές της χώρας που ταξίδεψαν ή θα ταξιδέψουν σε Ελλάδα (Αθήνα και Θεσσαλονίκη), Γερμανία (Βερολίνο), Πορτογαλία (Μπράγκα), Αυστραλία (Μπρισμπέιν, Αδελαΐδα, Μελβούρνη), Λιθουανία, Τυνησία, Αρμενία. Αυτή η εξωστρέφεια μόνο καλό μπορεί να κάνει στους δημιουργούς μας και τους καλλιτέχνες μας (φυσικά και άλλες χρονιές θεατρικά έργα από την Κύπρο έχουν ταξιδέψει σε Αθήνα, Κωνσταντινούπολη, Λονδίνο κ.α.).

Αυτή η «εξαγωγή» θεαμάτων είναι μια πολύ καλή ευκαιρία για το εγχώριο καλλιτεχνικό προσωπικό να αναμετρηθεί με διαφορετικά κοινά, να αντιμετωπίσει προκλήσεις, να δει τι μπορεί να κάνει καλύτερο, αλλά και να εκτιμήσει τις ικανότητές του και να επαναπροσδιορίσει τον εαυτό του. Και όλα αυτά μακριά από μεμψιμοιρίες, αχρείαστες κόντρες και σκηνές ζηλοτυπίας. Είμαστε μια σταλιά τόπος και είναι κρίμα να πρέπει ο κάθε καλλιτέχνης να πρέπει να υποστηρίζει τη δουλειά του και την αξία της πρώτα στη χώρα του. Κι εδώ είναι που η Πολιτεία θα πρέπει να έχει και εκείνη τις κεραίες της ανοικτές και να βλέπει πώς και πού πρέπει να κατευθύνει την εξαγωγή του πολιτιστικού της προϊόντος, μένοντας μακριά από ευσεβείς πόθους, κατανικώντας την πικρία, αφήνοντας έξω και σημαντικούς προορισμούς, όπως είναι η Επίδαυρος για παράδειγμα. Εδώ είναι και ο ρόλος του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου, ο οποίος πρέπει να έχει ήδη αρχίσει να συζητάει πώς και πού θέλει να εκπροσωπηθεί στο εξωτερικό, όσον αφορά το αρχαίο ελληνικό δράμα, γιατί μας βλέπω πάλι το καλοκαίρι του 2024 να διαμαρτυρόμαστε γιατί δεν μας δέχθηκαν στο Φεστιβάλ Επιδαύρου.

Έχουμε ανθρώπους και φορείς που επιτέλους πρέπει να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι και να αρχίσουν να συζητάνε, αν το θέλουμε πραγματικά, πώς η Κύπρος αντιμετωπίζει το αρχαίο ελληνικό δράμα και τη σύγχρονη δραματουργία της χώρας. Υπάρχει το Κυπριακό Κέντρο Διεθνούς Ινστιτούτου Θέατρου, το οποίο διοργανώνει το πολύ σπουδαίο κατά τη γνώμη Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος, καθώς και άλλα θεατρικά προγράμματα, δεν θα ήταν λοιπόν χρήσιμη μία σύμπραξη τω δύο φορέων; Δεν θα έβγαιναν, ακόμα και από τις διαφωνίες τους, χρήσιμα συμπεράσματα; Νομίζω πως ναι, αρκεί όσοι και όσες καθίσουν στο τραπέζι να πάνε με προτάσεις, με ανοικτά μυαλά και προ πάντων χωρίς ατζέντες. Να μία ακόμη ιδέα για τον πολυφωτογραφιζόμενο υφυπουργό Πολιτισμού μας, κ. Μιχάλη Χατζηγιάννη, να ενώσει τα διεστώτα. Επίσης, τα ίδια τα μεγάλα θέατρα να αρχίσουν να αντιμετωπίζουν με περισσότερη θέρμη την ιδέα της εξωστρέφειας, και να πιέζουν την Πολιτεία προς αυτή την κατεύθυνση. Με προτάσεις συγκεκριμένες, κοστολογημένες. Παλαιοτέρα ξέρουμε ότι κυπριακοί θίασοι πήγαιναν στην Ελλάδα, σε διάφορες πόλεις, χωρίς καμία επιχορήγηση, και πολλές φορές δεν είχαν ούτε τα ναύλα της επιστροφής… Αυτοί οι ηθοποιοί, των δεκαετιών του '50 και του '60 πώς μπορούσαν και σήμερα δεν είναι δυνατόν; Σαφώς και δεν υποστηρίζω ότι πρέπει να επιστρέψουμε σε εκείνες της εμπερίστατες εποχές, όχι, λέω όμως ότι θα πρέπει να αρχίσουν όλοι, θέατρα, οργανισμοί, και πάνω από όλους η Πολιτεία, θεσμοθετημένα να ξέρει πού θέλει να πηγαίνει και να κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να τα καταφέρνει. Ελλείψει θεατρώνδων και εύρωστων οικονομικά θεατρικών επιχειρήσεων το κράτος οφείλει να έχει συγκεκριμένη πολιτική για το θέατρο, ο ΘΟΚ και το Κυπριακό Κέντρο Διεθνούς Ινστιτούτου Θέατρου να είναι έτοιμα να συνδράμουν στις προσπάθειες, στα μέτρα των δυνατοτήτων τους πάντα.

Κλείνοντας, εξωστρέφεια παρατηρείται σε πολλούς τομείς της πολιτιστικής μας παραγωγή, εικαστικά, βιβλίο, χορός, μουσική, κινηματογράφος, αλλά συνήθως χωρίς θεσμικό τρόπο. Εξαρτάται από το μεράκι του κάθε δημιουργού, από την όρεξη των λειτουργών του Τμήματος Νεότερου και Σύγχρονου Πολιτισμού του υφυπουργείου Πολιτισμού. Χρειάζεται πολιτιστική κατεύθυνση και πολιτιστικό όραμα, που θα πηγαίνει πάνω και πέρα από τις εγγενείς μας δυσκολίες. Αν συνδυαστεί το όραμα με την όρεξη, η γνώση με την αποφασιστικότητα και εμπεδωθεί σε κάθε κυβέρνηση ότι ο πολιτισμός δεν είναι διακονιά, αλλά διακονία, τότε θα πάμε πολύ καλύτερα.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ορατών τε και αοράτων

Κατά κάποιον τρόπο αυτό το κινηματογραφικό πορτρέτο της Αντουανέττας Αγγελίδη είναι και δικό της magnum opus, όχι μόνο της κόρης της, επίσης σκηνοθέτριας, Ρέας Βαλντέν. Βέβαια, όταν το λες αυτό για μια δημιουργό που έχει υπάρξει πρωτοπόρος του avant-garde κινηματογράφου στην Ελλάδα από τη δεκαετία του 1970, κινδυνεύεις να παρεξηγηθείς. Να θεωρηθεί ότι αν δεν αγνοείς, ακόμη χειρότερα, υποτιμάς, τον εμβληματικό «Τόπο» (1985), τις «Ώρες - μια τετράγωνη ταινία», τον «Κλέφτη ή Η πραγματικότητα» (2001), και εστιάζεις σε μια μυστική, on camera, εξομολόγηση, που γυρίστηκε σε ένα διαμέρισμα στη διάρκεια της καραντίνας από τη Ρ. Βαλντέν. Ομως, πρόκειται, πραγματικά, για ένα έργο ζωής. Μια αυτοβιογραφική αφήγηση για την πορεία της από την παιδική ηλικία έως σήμερα, με τα γεγονότα αποθηκευμένα στο βλέμμα και τη μνήμη της, αποτυπωμένα στις ταινίες της, στα τραύματα της ψυχής και του σώματος. Κατάμαυρο φόντο, μαύρα ρούχα, ξεχωρίζουν μόνον τα χέρια, το πρόσωπό της, ο χαρακτηριστικός σκελετός των γυαλιών της και ένα ποτήρι, μισογεμάτο-μισοάδειο, μπροστά της. Περφόρμανς και μονόπρακτο, διάρκειας 88 λεπτών, ασπρόμαυρο και κάπου κάπου έγχρωμο, πυκνώνει εποχές και διαδρομές, σκέψεις και γεγονότα. Στο ντοκιμαντέρ αυτό (με τίτλο «Εμμονες ώρες στον τόπο της πραγματικότητας», που προβάλλεται στην Ταινιοθήκη της Ελλάδος) συστήνεται ένας άνθρωπος, μια γυναίκα, μέσα από τις εικόνες της· χωρίς να βλέπουμε ούτε μια από αυτές που περιγράφει. Κατάκτηση και κατόρθωμα. Πρωτοπορία εν τη γενέσει της και εν εξελίξει, και από τις δύο σκηνοθέτριες: μητέρα και κόρη.

«Τι είχαμε να πούμε εμείς πέρα από τις πρωτοπορίες;», αναρωτιέται η Αντουανέττα Αγγελίδη μπροστά στον φακό. Ως θεατής των ταινιών της όφειλες να αφήσεις την όποια εξάρτυση στο βεστιάριο. Η οθόνη σε καλούσε σε έναν κόσμο απροσδιόριστο. Συνήθως τον χαρακτηρίζουμε «ονειρικό», μάλλον από αμηχανία. Ηταν μια κάθοδος στο υποσυνείδητο, μια, με ακρίβεια οργανωμένη και ελεγχόμενη, βύθιση σε τόπους κρυφών επιθυμιών και βασανιστικών ενοχών. «Ηταν μέσα στην καραντίνα που θυμήθηκα τον εαυτό μου... Είμαστε ο ίδιος

Η Αντουανέττα Αγγελίδη, μπροστά στον φακό, μας συστήνεται με τρόπο αποκαλυπτικό, παίζοντας με το σκοτάδι, ανοίγοντας διαδρομή προς το φως.

άνθρωπος. Αυτός που ήταν 2,5 χρονών... Είναι απίστευτα ακαριαία η ζωή μας. Δυο, τρία πράγματα όλα κι όλα», αρχίζει η αφήγησή της. Μας συστήνεται: «Οι γονείς μου ήταν Ελληνες της διασποράς. Η μάνα μου από το Βατούμ, τη χώρα της Μήδειας, με τα ρώσικα πάντα στην ψυχή της, κι ο πατέρας μου από τη Μαδαγασκάρη, με μάνα μιγάδα Γαλλο-Μαλγκάς και πατέρα Ελληνα». Εχει τη δύναμη και τη διαύγεια να επαναφέρει μια καθοριστική στιγμή της παιδικής ηλικίας, όταν έχασε εντελώς τη φωνή της «μαζί με την κατανόηση, στα δέκα μετά τον βιασμό του δάσκαλου του βιολιού». Μιλάει για τη «ζωγραφική που την έσωσε». Για τις «εικόνες που στηρίχτηκε επάνω τους». Για τη στενή σχέση της με τον Εγγονόπουλο. Σπούδασε στο Πολυτεχνείο, Αρχιτεκτονική, στη δικτατορία αναγκάστηκε να φύγει στο Παρίσι. Ηταν φεμινίστρια και αριστερή. «Στην πρώιμη εφηβεία μου έκανα έναν όρκο. Ορκίστηκα ότι θα είμαι πιστή και αφοσιωμένη στην Τέχνη». Νοέμβριο του '74, πρώτο έτος στην IDHEC (σ.σ. κορυφαία σχολή κινηματογράφου στο Παρίσι) «είδα το όραμα του τροχού με τον Μουρνάου». Δεν ήταν όνειρο, ισχυρίζεται. Ενα τεράστιο σκοτεινό χάος και μέσα ένας τροχός. Στην κορυφή μια φωνή, του Μουρνάου, να της λέει «αυτός είναι ο δρόμος», καλωσορίζοντάς τη στον κόσμο του κινηματογράφου. Εκτοτε, η Αντουανέττα Αγγελίδη, εκεί κατοικεί. Ακόμη κι όταν πέρασε τη διαδικασία της τύφλωσης (έχει κάνει διπλή μεταμόσχευση στα μάτια), «δεν φοβόταν το σκοτάδι, έβρισκε από μικρή τρόπους να παίζει»· όταν «ήρθε σα σφήνα ο καρκίνος» και υποβλήθηκε σε διπλή μαστεκτομή.

Μνήμη είναι η ίδια η ύπαρξη, υποστηρίζει. «Δεν σβήνω τίποτα», όπως έλεγε η ηρωίδα στις «Ώρες». «Και αρχίζω πάλι από την αρχή».

Η πολυτέλεια είχε τη δική της Ιστορία

Αρχαία αντικείμενα με... «βαρβαρικές» επιρροές

Χρυσός αμφορέας, μέρος του θησαυρού του Panagyurishte, από το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο της Βουλγαρίας, ο οποίος εκτίθεται στο Βρετανικό Μουσείο στο πλαίσιο της έκθεσης «Πολυτέλεια και δύναμη: από την Περσία στην Ελλάδα».

Συνέχεια από τη Σελ. 1

Λέγεται ότι η ιστορία γράφεται από τους νικητές. Έτσι και τα περισσότερα αρχαία κείμενα που περιγράφουν τους ελληνοπερσικούς πολέμους γράφτηκαν από Έλληνες, πολλοί από τους οποίους όταν εξηγούσαν τις νίκες τους εναντίον των Περσών, παρουσίασαν τους Έλληνες ως υπερασπιστές της δημοκρατίας και των ελληνικών ιδανικών της απλής ζωής και της αυτοπειθαρχίας, ενώ τους Πέρσες ως παρηκμασμένους, θηλυπρεπείς «βάρβαρους» που υπέκυπταν στην υπερβολή της πολυτέλειας. Ανέκαθεν, όμως, υπήρχε και αμοιβαίος σεβασμός ανάμεσα σε αυτούς τους δύο κόσμους, όπως καταδεικνύουν τα αρχαιοελληνικά κείμενα, από τον Ηρόδοτο έως τη γνωστή τραγωδία του Αισχύλου, Πέρσες. Πρόκειται για τη σχέση με το ξένο και το διαφορετικό, ένα μείγμα αποτροπιασμού και θαυμασμού που έχει να κάνει με την πρόσληψη του Αλλου.

Ερυθρόμορφο κύπελλο διακοσμημένο με κεφάλι λιονταριού.

Καλλιτεχνικές «ανταλλαγές» από τους κλασικούς χρόνους και την ελληνιστική εποχή αποτυπώνονται στην έκθεση του Βρετανικού Μουσείου.

«Θησαυρός σε αφθονία»

Στην αρχή της έκθεσης παρατίθεται απόσπασμα από τον Ηρόδοτο του 479 π.Χ., όπου εξιστορεί τη σκηνή του Πέρση διοικητή: «Θησαυρός υπήρχε σε αφθονία – σκηνές γεμάτες χρυσά και ασημένια έπιπλα. Οταν είδε ο Παυσανίας τα πλούσια κεντήματα, δεν πίστευε στα μάτια του». Η ιστορία της πολυτέλειας είναι ευρύτερη από τα ιστορικά δυαδικά στοιχεία της Περσίας και της Ελλάδας και ο ελληνοπερσικός κόσμος ήταν ένα δίκτυο εκατοντάδων πολιτισμικών ομάδων με συνεχείς αλληλεπιδράσεις.

Επίχρυσο ασημένιο ρυτό σε σχήμα φτερωτού γρύπα.

Ενα ανάγλυφο παριστάνει τον Δαρείο Α΄ που λατρεύει τον θεό Ανουβι σε αιγυπτιακό στυλ, ενώ σε μια ζωφόρο από το μνημείο των Νηρηίδων, ο Ελληνας βασιλιάς της Λυκίας, Αρμπίνας, απεικονίζεται να κάθεται στον θρόνο σαν Πέρσης μονάρχης, με τα πόδια του υψωμένα πάνω από το έδαφος και με μια ομπρέλα, υπέρτατο περσικό σύμβολο της αντρικής εξουσίας, να τον προστατεύει από τον ήλιο. Τα ρούχα του και το καπέλο του είναι επίσης περσικού στυλ.

Στη συνέχεια, βλέπουμε πώς η κλασική Αθήνα πάλεψε με την περσική καλλιτεχνική επιρροή ακόμη και όταν χλεύαζε την ηττημένη αυτοκρατορία. Απεικονίσεις των Περσών σε ελληνικά κεραμικά αγγεία αλλάζουν στο πέρασμα της ιστορίας, πριν, κατά και μετά τους πολέμους. Στην αρχή τους αναπαριστούν ως ευγενείς πολεμιστές, κατόπιν τους γελοιοποιούν πάνω σε ένα γάιδαρο, μετά τους ταπεινώνουν, τοποθετώντας τους κάτω από γυναίκες, και στη συνέχεια, μετά την κατάρρευση της περσικής αυτοκρατορίας, τους απεικονίζουν με σεβασμό ως τον καμηλοκαβαλάρη και τον φτερωτό χορευτή.

Συγχώνευση

Τέλος, οι δύο πολιτισμοί συγχωνεύονται καθώς ο Μέγας Αλέξανδρος κατακτά την Περσία. Με την ίδρυση πόλεων και βιβλιοθηκών και τη συμμετοχή επιστημόνων και γεωγράφων στις εκστρατείες του, άλλαξε την ιστορία του κόσμου με τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού στην Ευρασία και τη μίξη του με τις τοπικές παραδόσεις και έθιμα των άλλων πολιτισμών. Ο Μέγας Αλέξανδρος είναι αυτός που αποδέχτηκε τον Αλλο και την απόλυτη ιδιαιτερότητά του. Μια προτομή από αλάβαστρο, μολονότι μοιάζει με Αιγύπτιο φαραώ, αναπαριστάνει είτε τον Μέγα Αλέξανδρο είτε έναν από τους πρώτους ελληνιστικούς βασιλιάδες στην Αίγυπτο, πιθανώς τον Πτολεμαίο Α΄ ή Β΄, οι οποίοι υιοθέτησαν την παραδοσιακή φαραωνική εικονογραφία για να απεικονίσουν τους εαυτούς τους ως νόμιμους ηγεμόνες της Αιγύπτου.

Η έννοια των Περσών ως «βαρβάρων» εξιλεώνεται μέσα από τον πλούτο του πολιτισμού τους και των συνηθειών τους. Παρά ταύτα η έκθεση δεν κατορθώνει να αποδώσει με ζωντάνια και φαντασία πώς τα διάφορα στυλ πολυτέλειας συνέδεσαν διαχρονικά τη Δύση και την Ανατολή.

Η έκθεση

Το ντεκόρ της έκθεσης: κρεμασμένα υφασμάτινα παραβάν, παραστάσεις από κολόνες στους τοίχους και η μοβ επένδυση των εκθεσιακών βιτρινών, επιχειρούν να δώσουν την αίσθηση του βασιλικού μεγαλείου με μια θεατρικότητα που πλησιάζει τα όρια του κιτς. Επίσης εκτός από δύο φιλμ που λειτουργούν ως συνδετικοί κρίκοι μεταξύ των αιθουσών και για να γίνει η ιστορία κατανοητή, καθώς και τα βίντεο που εξηγούν και αναδημιουργούν τις τεχνικές των κυπέλλων «δικτυωτού γυαλιού», των μαύρων εφυαλωμένων κεραμικών, όπως και την εξαγωγή της μοβ βαφής από σαλιγκάρια murex, η έκθεση δεν προσφέρει κανένα είδος διαδραστικότητας για το κοινό.

Η επιμελητική προσέγγιση είναι πρωτότυπη και επίκαιρη, και εντάσσεται στο πλαίσιο των μετααποικιοκρατικών προσεγγίσεων, σύμφωνα με τις οποίες οι μέχρι τώρα ιστορικές αναλύσεις προσπερνούσαν τις πολλαπλές διαστάσεις ενός σπουδαίου πολιτισμού, όπως ο περσικός. Στην πράξη όμως το αποτέλεσμα είναι υποτονικό και η έκθεση δεν κατορθώνει να αποδώσει με ζωντάνια το πολιτισμικό παλίμψηστο αυτών των σημαντικών ιστορικών περιόδων.

Διάρκεια έκθεσης: έως τις 13 Αυγούστου.

ΤΙΝΑ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗ

Σημασία έχει η συγγραφή και όχι η ιδεολογία

Ηλίας Μαγκλίνης και Κωνσταντία Σωτηρίου μιλάνε για το τραύμα στη λογοτεχνία

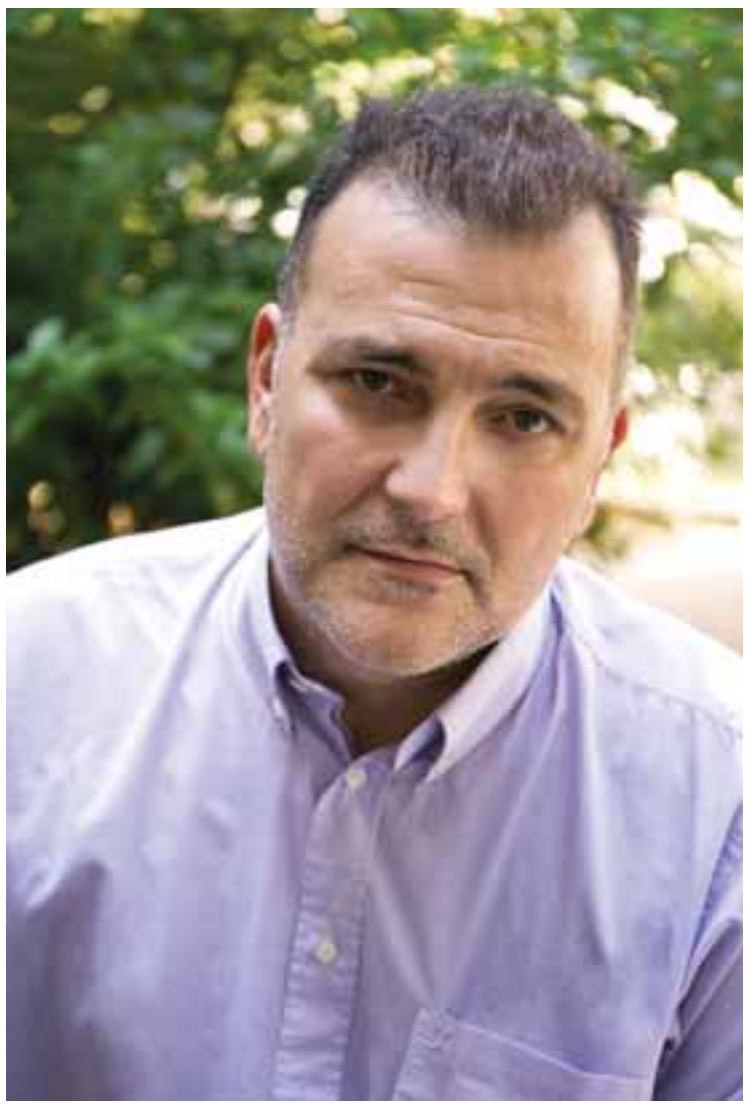

«Δεν έχει σημασία αν θα αλλοιωθεί η ουσία μιας δεδομένης τραυματικής εμπειρίας, αρκεί να επιτευχθεί ο αισθητικός σκοπός: να πεις αυτό που μόνο με ένα μυθιστόρημα μπορείς να πεις. Όχι με ένα βιβλίο Ιστορίας ή ψυχανάλυσης, με κήρυγμα, με άρθρο ή, πολύ περισσότερο, με ανάρτηση στο διαδίκτυο» λέει ο συγγραφέας Ηλίας Μαγκλίνης.

«Ως συγγραφέας θεωρώ χρέος μου να μελετώ και να μαθαίνω και να μεταφέρω αυτή την αίσθηση της γνώσης και της κατανόησης στα βιβλία μου. Όλοι ξεκινάμε να γράφουμε έχοντας συγκεκριμένες πολιτικές θέσεις και απόψεις αλλά καλό είναι να σπάζει τις παρωπίδες αυτές η αναζήτηση κάποιας αλήθειας και συμπάθειας» λέει η συγγραφέας Κωνσταντία Σωτηρίου.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με αφορμή την πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση σχετικά με το τραύμα της ιστορίας και την ιστορία του τραύματος, που διοργανώνει το Βιβλιοτρόπιο στη Λεμεσό, συνομιλήσαμε με τον συγγραφέα Ηλία Μαγκλίνη και αρχισυντάκτης του πολιτιστικού ένθετου «Τέχνες και Γράμματα» της ελληνικής κυριακάτικης Καθημερινής (τελευταίο του βιβλίο το «Το μόνο της ζωής τους ταξίδι. Μικρασία: Οδοιπορικό σε πόλεμο και ειρήνη» [εκδ. Μεταίχμιο]) και τη συγγραφέα Κωνσταντία Σωτηρίου (τελευταίο της βιβλίο «Brandy Sour» [εκδ. Πατάκη]). Στην ερώτησή μας για το πόσο εύκολο είναι να αποτυπωθεί μια τραυματική εμπειρία σε μερικές σελίδες ο Ηλίας Μαγκλίνης λέει πως ποτέ δεν είναι εύκολο κάτι τέτοιο. «Ωστόσο, η χρονική απόσταση δεν βοηθάει απλώς, είναι καταλυτικής σημασίας. Διότι έτσι παίρνεις κι εσύ απόσταση, βλέπεις τη μεγαλύτερη εικόνα». Η Κωνσταντία Σωτηρίου λέει πως δεν είναι θέμα αν είναι εύκολο ή δύσκολο. «Πιστεύω πως το ζήτημα είναι ότι δεν ξεκινάς να γράφεις με στόχο να αποτυπώσεις το τραύμα, αλλά να μιλήσεις για το πώς αυτό σε έχει επηρεάσει, εσένα, τους ανθρώπους που είναι γύρω σου και εν τέλει την πατρίδα σου». Στη συζήτηση συμμετέχει επίσης και ο συγγραφέας Δημοσθένης Παπαμάρκος. Στη συζήτηση παρεμβαίνουν ο συγγραφέας Γιώργος Χαριτωνίδης, καταθέτοντας τη δική του βιωματική εμπειρία και η Βασιλική Σελιώτη, συγγραφέας της βραβευμένης μελέτης «Λογοτεχνία και τραύμα. Το 1974 στην κυπριακή και ελλαδική λογοτεχνία».

–Πόσο εύκολο είναι να αποτυπωθεί μια τραυματική εμπειρία σε μερικές σελίδες, ιδίως όταν υπάρχει χρονική απόσταση μεγάλη ή μη προσωπική εμπειρία;

ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ: Ποτέ δεν είναι εύκολο κάτι τέτοιο. Ωστόσο, η χρονική απόσταση δεν βοηθάει απλώς, είναι καταλυτικής σημασίας. Διότι έτσι παίρνεις κι εσύ απόσταση, βλέπεις τη μεγαλύτερη εικόνα. Σε ό,τι με αφορά, αυτό με βοηθάει να βλέπω υπαρκτά ή και πολύ κοντινά πρόσωπα σαν δημιουργήματα μυθοπλασίας, σαν χαρακτήρες μυθιστορήματος. Αυτό μου είναι απαραίτητο διότι εδώ μιλάμε για μια αφήγηση με σαφή αισθητική πρόθεση. Όχι απλώς για παράθεση γεγονότων. Δεν με ενδιαφέρουν τα συμβαντολογικά χρονικά. Με ενδιαφέρει αυτό που κρύβεται –και συχνά χάνεται– πίσω και πέρα από τις λέξεις, πίσω και πέρα από τα γεγονότα. Βοηθάει και η μη προσωπική εμπειρία. Η άμεση εμπλοκή συχνά είναι παγίδα. Για να γίνει κάτι αφήγηση πρέπει να υπάρξει αποστασιοποίηση. Μπορεί η γραφή να είναι χειμαρρώδης, να είναι πληθωρική, να είναι δραματική. Αυτό δεν έχει σημασία, είναι ζήτημα ύφους. Αλλά αν δεν πάρεις απόσταση, δεν βλέπεις πέρα από τη μύτη σου. Το θέμα είναι να είσαι συγγραφέας, όχι γιος, όχι εγγονός, Έλληνας, ιδεολόγος. Μόνον συγγραφέας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ ΣΩΤΗΡΙΟΥ: Δεν είναι θέμα αν είναι εύκολο ή δύσκολο. Πιστεύω πως το ζήτημα είναι ότι δεν ξεκινάς να γράφεις με στόχο να αποτυπώσεις το τραύμα, αλλά να μιλήσεις για το πώς αυτό σε έχει επηρεάσει, εσένα, τους ανθρώπους που είναι γύρω σου και εν τέλει την πατρίδα σου. Είναι για τις επιπτώσεις του τραύματος που γράφουμε και τις εκφάνσεις του στη ζωή μας. Κι αυτό υπάρχει μακροπρόθεσμα και εντάσσεται σύμφωνα με μελέτες ακόμα και στο DNA ενός λαού. Έχει περάσει για παράδειγμα στο DNA των Εβραιών αυτό που προκάλεσε στον λαό το ολοκαύτωμα, όπως έχει περάσει αι στο δικό μας η εισβολή του 1974. Κληροδοτείται με χίλιους τρόπους το τραύμα. Μας το κουβαλούν οι παππούδες και οι πατεράδες μας, οι γιαγιάδες και οι μανάδες μας και θα το δώσουμε εμείς στα παιδιά μας. Άρα δεν έχει τόσο σχέση η χρονική απόσταση ή μη προσωπική εμπειρία. Άλλωστε στην Κύπρο υπάρχει με διάφορες μορφές το τραύμα στους ανθρώπους ανάλογα με το πώς το βίωσαν, άμεσα ή έμμεσα. Επιπλέον πιστεύω ότι οι άνθρωποι βιώνουν το τραύμα με διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα ακριβώς με το πώς το βίωσαν: Διαφορετικά θα το δει κάποιος που πολέμησε στον πόλεμο, όπως ο πατέρας μου, διαφορετικά μια γυναίκα που έπεσε θύμα βιασμού, διαφορετικά εγώ που γεννήθηκα μετά το 1974, διαφορετικά η κόρη ενός αγνοούμενου και εντελώς διαφορετικά ένα νέο παιδί που γεννήθηκε μετά που άνοιξαν για παράδειγμα τα οδοφράγματα. Δεν είμαστε όλοι τραυματισμένοι με τον ίδιο τρόπο.

–Η λογοτεχνία μπορεί να αποτελέσει γλυκιά παραμυθία και ψυχής φάρμακο;

ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ: Ενδεχομένως αλλά διά της ομοιοπαθητικής οδού. Θέλω να πω, πίνεις το δηλητήριο του φιδιού για να αποκτήσεις μια κάποια ανοσία. Η λογοτεχνία μπορεί να είναι παραμύθι αλλά όχι παραμύθιασμα. Η διαφορά είναι τεράστια: είναι η διαφορά ανάμεσα στον μύθο και στο μύθευμα. Και, βέβαια, να είναι παραμυθία γλυκιά αλλά όχι γλυκερή. Σα φάρμακο της ψυχής μπορώ να την κατανοήσω ως εξής: αν δεν κάνουμε τη ζωή μας ιστορία, θα τρελαθούμε. Όχι μόνον οι συγγραφείς· όλοι μας. Όλοι σκαρφιζόμαστε ιστορίες, σενάρια, διαλόγους για σχέσεις ερωτικές, εργασιακές, φιλικές, για δεσμούς αίματος, για ταξίδια μακρινά, για διαφυγές και υπερβάσεις, καθώς βρισκόμαστε στο μετρό ή στο λεωφορείο, καθώς οδηγούμε. Πιάνουμε, συχνά ασυνείδητα, ένα άναρχο υλικό, που είναι η ζωή μας, και του δίνουμε ένα κάποιο σχήμα. Σε αυτό βοηθάει και η μνήμη που είναι άκρως επιλεκτική. Όταν γράφεις μια ιστορία, πάντοτε αφήνεις κάτι απ' έξω, έτσι δεν είναι. Γενικά, είμαστε εθισμένοι στις ιστορίες. Ο εγκέφαλος πλάθει ιστορίες ακόμα κι όταν κοιμόμαστε: τα όνειρα. Δεν έχει σημασία το ότι είναι χαοτικά. Ιστορίες είναι. Συχνά είναι πάντοτε η ίδια ιστορία σε άπειρες παραλλαγές. Το ίδιο όνειρο βλέπουμε σε όλη μας τη ζωή, την ίδια ιστορία γράφουμε σε όλη μας τη ζωή.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ ΣΩΤΗΡΙΟΥ: Η λογοτεχνία προσφέρει ασφαλώς την ίαση και σε αυτούς που τη διαβάζουν αλλά και σε αυτούς που τη γράφουν. Δίνει την ευκαιρία να πεις κάποιες αλήθειες με άλλο τρόπο, να εξανθρωπίσεις το κακό και να το φέρεις στα μέτρα αυτού που πληγώθηκε για να τον ανακουφίσεις. Ως αναγνώστης πολλές φορές ένιωσα το μαγικό άγγιγμα της λογοτεχνίας σε πολλά επίπεδα, την ίαση που μπορεί να σου προσφέρει η ανάγνωση, κι αυτό δεν έχει να κάνει μόνο με το πολιτικό πρόβλημα. Ως συγγραφέας τώρα σαφώς και με έχει βοηθήσει η γραφή να ξεδιαλύνω πράγματα, να εκφράσω τον θυμό και την απόγνωσή μου, να προσπαθήσω να καταλάβω. Ναι, λειτουργεί θεραπευτικά η λογοτεχνία κι αυτός είναι ένας από τους μεγαλύτερους ρόλους της. Την ίδια στιγμή μπορεί να λειτουργήσει και σένα άλλο επίπεδο, να βοηθήσει όχι μόνο τους ανθρώπους προσωπικά να αντιληφθούν κάποια πράγματα και να τα κατανοήσουν, αλλά να βοηθήσει ίσως και ένα ολόκληρο έθνος να προσπαθήσει να καταλάβει. Η λογοτεχνία μιλάει από το χθες για να κερδίσει το σήμερα και μπορεί να σε βοηθήσει να κατανοήσεις και να συγχωρέσεις. Και η συγχώρεση δεν μπορεί παρά να λειτουργήσει θεραπευτικά.

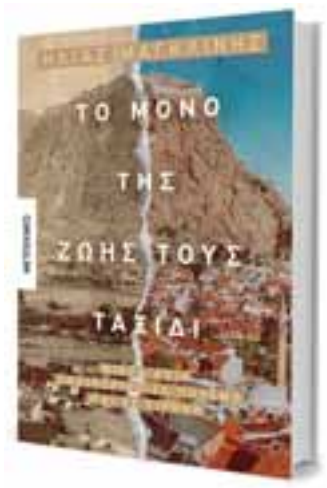

Το θέμα είναι να είσαι συγγραφέας, όχι γιος, όχι εγγονός, Έλληνας, ιδεολόγος. Μόνον συγγραφέας.

Εργαλειοποίηση της αφήγησης

–Υπάρχει άραγε ο κίνδυνος να λειτουργήσει αντίστροφα η αφήγηση μιας τραυματικής εμπειρίας;

ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ: Δεν με απασχολεί αυτό διότι δεν βλέπω την αφήγηση σαν ψυχοθεραπεία. Έχω μια βαθιά ανάγκη να δώσω σχήμα σε κάτι που με τρώει. Να φτιάξω μια σύνθεση. Εκεί στοχεύω και όχι σε κάποια θεραπευτική διεργασία που μπορεί να σε οδηγήσει και σε κάποια θεραπεία ή, αντίστροφα, όπως λέτε, σε μια συνθήκη που να μην επιφέρει καμία γαλήνη. Η προσωπική μου εμπειρία υπαγορεύει ότι η όποια διαταραχή επέρχεται επειδή η σύνθεση αυτή δεν επιτυγχάνεται. Όσο το βιβλίο αντιστέκεται, τόσο ζορίζεσαι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ ΣΩΤΗΡΙΟΥ: Θα μπορούσε ασφαλώς να λειτουργήσει αντίστροφα. Εξαρτάται κιόλας πόσο στρατευμένη μπορεί να είναι η αφήγηση, αν έχει άλλους στόχους. Προσωπικά με τραυματίζει ο εθνικισμός, το να μιλάς για τα δικά σου τραύματα, μην αφήνοντας χώρο για την πληγή του «άλλου». Να μένεις δηλαδή μόνο στο δικό σου τραύμα. Να μην μπορείς γενικά να απεγκλωβιστείς από το εθνικό αφήγημα του τραύματος. Ως αναγνώστη με ξενίζει η έλλειψη ενσυναίσθησης και κατανόησης. Ως συγγραφέας θεωρώ χρέος μου να μελετώ και να μαθαίνω και να μεταφέρω αυτή την αίσθηση της γνώσης και της κατανόηση στα βιβλία μου. Όλοι ξεκινάμε να γράφουμε έχοντας συγκεκριμένες πολιτικές θέσεις και απόψεις αλλά καλό είναι να σπάζει τις παρωπίδες αυτές η αναζήτηση κάποιας αλήθειας και συμπάθειας.

–Πώς συμπλέκεται η ιστορία και η πραγματικότητα, υπάρχει ο κίνδυνος να αλλοιωθεί η ουσία μιας δεδομένης τραυματικής εμπειρίας ή και να εργαλειοποιηθεί;

ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ: Δεν έχει σημασία αν θα αλλοιωθεί η ουσία μιας δεδομένης τραυματικής εμπειρίας, αρκεί να επιτευχθεί ο αισθητικός σκοπός: να πεις αυτό που μόνο με ένα μυθιστόρημα μπορείς να πεις. Όχι με ένα βιβλίο Ιστορίας ή ψυχανάλυσης, με κήρυγμα, με άρθρο ή, πολύ περισσότερο, με ανάρτηση στο διαδίκτυο. Αν με το να εργαλειοποιηθεί εννοείτε να αποκτήσει ένα χαρακτήρα στρατευμένο, να γίνει μια προσωπική προπαγάνδα, τι να σας πω, κάτι τέτοιο ισοδυναμεί με καταστροφή για ένα συγγραφέα. Νομίζω πως σε μια τέτοια θανάσιμη παγίδα θα πέσει ο συγγραφέας που θέλει να περάσει ένα «μήνυμα». Αυτή η οδός είναι ολέθρια και οδηγεί σε βέβαιο αδιέξοδο. Το όποιο «μήνυμα» θα το περάσει η ίδια η αφήγηση, ως δομή, ως σύνθεση, ως ροή. Όχι ο συγγραφέας. Ευθύνη του συγγραφέα είναι να φτιάξει αυτή τη δομή, να συνθέσει, να κάνει την ιστορία να ρεύσει. Κι εννοείται ότι τα μπερδέματα πραγματικού και επινοημένου είναι από τις πιο ερεθιστικές πτυχές αυτής της περιπέτειας.

Είναι για τις επιπτώσεις του τραύματος που γράφουμε και τις εκφάνσεις του στη ζωή μας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ ΣΩΤΗΡΙΟΥ: Μεγαλώσαμε ακούγοντας ένα συγκεκριμένο ιστορικό αφήγημα για τα πράγματα στην Κύπρο, για την εισβολή, για τις γυναίκες των αγνοουμένων, για τις διακοινοτικές ταραχές και την τουρκική εισβολή του 1974. Αυτή η αφήγηση αποτελεί μια μορφή της ιστορίας και μια μορφή της πραγματικότητας. Όπως είπα και πιο πάνω κίνδυνο, για εμένα τουλάχιστον, αποτελεί να μένεις αποκομμένος στην δική σου τραυματική εμπειρία, μην μπορώντας να αντιληφθείς πώς αυτή μπορεί να αφορά και τους άλλους, και τον περιβόητο «άλλο». Το τραύμα μπορεί να εργαλοποιηθεί, αν πρέπει να μένεις εγκλωβισμένος σε ένα θεσμοθετημένο πλαίσιο που ορίζεται από μια επίσημη αρχή και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για άλλους σκοπούς. Δεν με αφορά ως συγγραφέα το επίσημο αφήγημα. Με αφορούν οι ιστορίες των ανθρώπων και ο τρόπος που μπορώ να μιλήσω μέσω αυτών για τις δικές τους πληγές και το ευρύτερο, το μεγάλο το τραύμα. Στα βιβλία μου, ειδικότερα στα τρία πρώτα, που αποτελούν μια τριλογία, στόχος μου ήταν να σπάσω το αντρικό αφήγημα και να προσπαθήσω να μιλήσω για το πως οι γυναίκες βίωσαν τον πόλεμο. Να δώσω σε αυτές που σιωπήθηκαν τη φωνή. Στο τελευταίο μου βιβλίο, αναφέρομαι στο Λήδρα Πάλας ως το μεγάλο σπίτι του κυπριακού τραύματος και αναζητώ μέσα από τους ανθρώπους που πέρασαν από το κτίριο την αλήθεια του δικού τους τραύματος.

–Είναι ποιο εύκολο για τον συγγραφέα να αφηγηθεί το δικό του τραύμα (οικογενειακό, προσωπικό κτλ.) ή αυτό ενέχει τον κίνδυνο να εξωραϊστεί μια κατάσταση;

ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ: Τίποτα δεν είναι εύκολο όταν γράφεις μια ιστορία, αληθινή ή μη, μικρή σημασία έχει. Ο εξωραϊσμός ισοδυναμεί με ήττα. Όπως και η δαιμονοποίηση, η μυθοποίηση, η εξιδανίκευση προσώπων και καταστάσεων. Διότι δεν μιλάς στο βιβλίο σου για ανθρώπους με σάρκα και οστά, με αντιφάσεις, με μεγαλείο και μικρότητες, αλλά για αγίους. Ο άνθρωπος έχει σάρκα και η σάρκα, έχει αδυναμίες. Ο άνθρωπος έχει αυτό που λέμε ψυχή και η ψυχή έχει πολλά σκοτάδια. Η συγγραφή δεν είναι εξωραϊστικός σύλλογος ούτε εξορκισμός δαιμόνων. Είναι μαραθώνιος με ξαφνικά σπρινταρίσματα πάνω σε κινούμενη άμμο. Εντάξει, στην πράξη, είναι πιο καθημερινή υπόθεση από αυτό που περιγράφω εδώ, συχνά είναι βαρετή και κουραστική, όμως αυτό που θέλω να πω είναι ότι ενέχει και ένα στοιχείο μαζοχισμού το να προτιμά κάποιος να κλειστεί μέσα και να γράφει από το να βγει έξω βόλτα ή να πάει ένα ταξίδι. Γι' αυτό καλό είναι, εφόσον υποβάλλει τον εαυτό του σε αυτή τη μόνωση και αυτοσυγκέντρωση να μην πατήσει το σκουριασμένο καρφί του (όποιου) εξωραϊσμού.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ ΣΩΤΗΡΙΟΥ: Πιστεύω πως πάντα είναι πιο εύκολο κι αν θέλετε και πιο αληθινό να μιλάς για τις δικές σου εμπειρίες και στην προκειμένη να περιγράφεις το δικό σου τραύμα. Οι πληγές που αφήνει ένας πόλεμος νομίζω είναι μεγάλες και δεν βλέπω πώς μπορεί να εξωραϊστούν. Ίσως αυτό μπορεί να γίνει αγνοώντας πόσο το τραύμα επηρέασε άλλα πρόσωπα και καταστάσεις. Σε κάθε περίπτωση στα δικά μου βιβλία νιώθω τελικά πως αναζητώ μέσα από τα προσωπικά τραύματα και τις ιστορίες των άλλων, τρόπο για να μιλήσω για τις δικές μου πληγές.

Πληροφορίες: Ευδάδικο, Γενεθλίου Μιτέλλα 34, Λεμεσός, Τετάρτη 17 Μαΐου, 7:30 μ.μ.

Μύηση του θεατή σε μια εικαστική τελετή

Ο ζωγράφος Θοδωρής Μπαργιώτας μιλάει στην «Κ» για την έκθεση «Μικρές τελετουργίες» στην γκαλερί Marginalia στη Λευκωσία

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο ζωγράφος Θοδωρης Μπαργιώτας λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» πως έβαλε τον τίτλο «Μικρές τελετουργίες» στην ατομική έκθεσή του στην γκαλερί Marginalia ώστε να παρακαλέσει τον θεατή να μη βιαστεί, όταν επισκεφθεί την έκθεση, αλλά να θελήσει να υποβληθεί σε ένα είδος τελετής, που έχει προφανώς και κάποιους χρόνους πιο αργόσυρτους ώστε να εμπεδωθεί το κάθε επεισόδιο που αποτυπώνει και να διαβαστεί με όρους τελετουργικούς, ακόμα και ιερούς. Ο Θοδωρής Μπαργιώτας αναφέρει επίσης ότι η τέχνη μιμείται τη ζωή και η ζωή είναι γεμάτη διττότητες και παραδοξότητες. «Κατ' ακρίβεια η ζωή είναι όλο αυτό που συμβαίνει ανάμεσα στις διττότητες και στο ενδιάμεσο των άκρων, δηλαδή ανάμεσα στη γέννηση και τον θάνατο κ.λπ.» και προσθέτει πως προσπαθεί να αποκρυσταλλώσει όλη αυτή την ενδιάμεση εννοιολογική κατάσταση χωρίς εμμονή σε κάποιο άκρο, «αλλά και στο τεχνικό επίπεδο να μην υποπίπτω σε μανιέρες, δηλαδή ακραίο φωτορεαλισμό ή απόλυτη αφαίρεση ή διακοσμητικά πλασίματα χωρίς αφήγημα. Εκεί στο μεσοδιάστημα γίνονται όλα, γιατί εκεί όλα είναι πιθανά».

–Πώς επιτελούνται οι μικρές τελετουργίες με αυτή σας την έκθεση;

–Προτού χαθεί κανείς στις ποικίλες αναγνώσεις ενός έργου ζωγραφικής, δεν πρέπει να ξεχνά – ο θεατής αλλά και ο ίδιος ο πλάστης – ότι η πρωταρχική τελετουργία που αφορά στο έργο είναι η ίδια η ζωγραφική πράξη. Μια πρωτόγονη χειρωναξία, μια αδήριτη ανάγκη αποτύπωσης του κόσμου γύρω μας, τολμώ να πω ανάγκη εγγεγραμμένη στο ίδιο μας το γονιδίωμα. Από τις τοιχογραφίες του Chauvet που τελέσθηκαν πριν από 35.000 χρόνια μέχρι τις ζωγραφικές αποτυπώσεις στο MOMA σήμερα, συναντάμε παρόμοια υλικά, παρόμοια λαχτάρα, παρόμοια τελετή. Αυτή ακριβώς η βασικότατη πράξη της ζωγραφικής είναι ένα Μυστήριο με αυταξία, ό,τι και να ζωγραφίζει κανείς. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, νομίζω ότι έβαλα τον τίτλο αυτό στην έκθεση ώστε να παρακαλέσω τον θεατή να μη βιαστεί, όταν επισκεφθεί την έκθεση, αλλά να θελήσει να υποβληθεί σε ένα είδος τελετής, που έχει προφανώς και κάποιους χρόνους πιο αργόσυρτους ώστε να εμπεδωθεί το κάθε επεισόδιο που αποτυπώνω και να διαβαστεί με όρους τελετουργικούς, ακόμα και ιερούς, σαν πέρασμα φερ' ειπείν από τη ζωή στον θάνατο, την ανυπαρξία στη γέννηση, τη σύζευξη και τον έρωτα, τη θυσία και άλλες τέτοιες δυνατές, αρχετυπικές καταστάσεις με τις οποίες μπορούν όλοι πάνω κάτω να συνδεθούν.

«Παρόλη την αυταξία ενός ζωγραφικού έργου σαν όμορφο ανθρώπινο συμβάν, η εννοιολογική αξία και η «εικαστικότητα» του έργου κρίνονται με βάση παρόμοια κριτήρια που κρίνεται και οποιαδήποτε έρευνα».

«Προσπαθώ με τη δουλειά μου να πλάσω παραμύθια και προφανώς παραμύθι χωρίς ακροατήριο είναι απλώς ομφαλοσκοπική σοφιστεία» λέει στην «Κ» ο Θοδωρής Μπαργιώτας.

–Είναι η κάθε μορφή τέχνης ένα παιχνίδι, το οποίο όμως έχει πολλούς και αυστηρούς κανόνες;

–Όπως μας θυμίζει και ο Huizinga στο Homo Ludens, το παιχνίδι ανέκαθεν έπαιζε ρόλο τεράστιο στην παραγωγή πολιτισμού και προφανώς και στον τομέα των εικαστικών τεχνών. Παίζω σημαίνει πειραματίζομαι και κουράζομαι και τρέχω και στέκομαι και σκέφτομαι και απογοητεύομαι, συγκρούομαι και αποφεύγω και γελώ και κλαίω και χορεύω και κλέβω και κρίνω και συνεργάζομαι και μισώ και αγαπώ και όσο και αν φανεί παράξενο εγώ προσωπικά στο στούντιο τα κάνω όλα αυτά κατά τη διάρκεια δημιουργίας ενός πίνακα ζωγραφικής. Απ' τη μεριά μου δεν βρίσκω ικανοποίηση στο να λυγίζω κανόνες, εάν δεν τους έχω πριν εμπεδώσει και μιλάω φυσικά για το ζήτημα της ακαδημαϊκής ζωγραφικής, της παραστατικότητας, των πιο παραδοσιακών μέσων σε αντίθεση (μήπως όμως έχουμε και ψευδοδίλημμα εν τέλει) με ζωγραφική που δεν πηγάζει από βαθιά γνώση σχεδίου και ιστορίας της τέχνης, σ' έναν κόσμο όπου anything goes και όλα είναι υποτίθεται τέχνη αρκεί να ξέρεις τους κατάλληλους ανθρώπους. Έχω την τύχη να είμαι απ' αυτούς αφιερώθηκαν στην εκμάθηση μιας Τέχνης και την υπηρετώ όσο καλύτερα μπορώ, χωρίς άλλοθι και χωρίς συμπλέγματα, έχοντας κατανοήσει ότι όσο καταδύεσαι στην καρδιά του σκότους της ζωγραφικής, τόσα ακόμα έχεις να μάθεις. Και ότι όσο μιλάς με τα χρόνια πιο άνετα και εύγλωττα τη γλώσσα μιας τέχνης, δεν πρέπει να γίνεται αυτό για εντυπωσιασμό τρίτων σαν σοφιστής ας πούμε, αλλά για να μεταδώσεις πιο άμεσα τη δική σου κοσμοθεωρία.

–Τι νοηματοδοτεί γενικά ένα έργο και πώς κερδίζεται η εικαστικότητα μιας δουλειάς;

–Περνώντας από το τεχνικό κομμάτι στο εννοιολογικό είναι ευτυχώς πολυπρισματική η αλήθεια περί της εικαστικής αξίας ενός έργου και των εκπορευόμενων νοημάτων. Εν τέλει είναι υποκειμενικό και δημοκρατικό το ζήτημα και επαναλαμβάνω ότι για εμένα και μόνο το ότι υπάρχει σε ένα σπίτι, σε έναν δρόμο σε μια πόλη ένας άνθρωπος που κοιτάει τον άδειο καμβά και ονειρεύεται πώς να τον γεμίσει μύθους, είναι θαύμα και αξιέπαινο. Πέραν αυτού προφανώς εάν κάποιος αποφασίσει να ασχοληθεί πιο επισταμένα με τη ζωγραφική ας πούμε και να θέλει να μην είναι ερασιτεχνική (naïve) η ματιά του, δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος απ' το να μάθει σχέδιο, καλό σχέδιο, και σταδιακά (σε μια σχολή Καλών Τεχνών ιδανικά) να πειραματιστεί με μέσα έκφρασης ώστε ν' αρχίσει να επενδύει ατελείωτες ώρες και να πετύχει σταδιακά μια τεχνική ευφράδεια. Παράλληλα, είναι απαραίτητη η γνώση ιστορίας της Τέχνης για να επικοινωνεί η δουλειά του σημερινού δημιουργού με τους παλαιότερους συναδέλφους του αλλά και η συνεχής έρευνα σε διεθνές πλέον επίπεδο ώστε να καθίσταται η εικαστική εξερεύνηση επίκαιρη και σύγχρονη. Διότι παρόλη την αυταξία ενός ζωγραφικού έργου σαν όμορφο ανθρώπινο συμβάν, η εννοιολογική αξία και η «εικαστικότητα» του έργου – ως σύγχρονο έργο τέχνης – κρίνονται με βάση παρόμοια κριτήρια που κρίνεται και οποιαδήποτε έρευνα, δηλαδή κατά πόσο είναι πρωτότυπη, πόσο προσφέρει στην εμπέδωση της υπάρχουσας γνώσης του πεδίου και πόσο εξελίσσει το ίδιο το πεδίο. Εάν δεν πορεύεται ο ζωγράφος με όλα αυτά κατά νου, καταλήγει (ευδαίμων μεν) αυτό που λέμε naïve και ουσιαστικά εργάζεται κάπως αυνανιστικά και αποκομμένα από το σύνολο της τέχνης που επιζητεί να υπηρετήσει.

Πληροφορίες: «Μικρές Τελετουργίες», Θοδωρής Μπαργιώτας, γκαλερί Marginalia, Αρχ. Κυπριανού 15 Στρόβολος, έως τις 27 Μαΐου 2023.

Η ζωή είναι γεμάτη διττότητες και παραδοξότητες

–Το έργο αφορά τον δημιουργό ή το κοινό περισσότερο;

–Δεν μπορώ να φανταστώ έργο ζωγραφικό χωρίς δημιουργό (ίσως με την πρόσφατη αλγοριθμική εικονοποιία μέσα AI μόνο υπάρχει τέτοια δυνατότητα αλλά και αυτό σηκώνει συζήτηση) αλλά δεν μπορώ να φανταστώ και τη δική μου δουλειά να μην παρουσιάζεται στο κοινό. Μου φαίνεται άκρως στενάχωρο να μην υπάρχει εξωστρέφεια του καλλιτέχνη, δηλαδή τι; Να δρα κανείς σαν ασκητής που αυτοαναιρείται υπαρξιακά ζωγραφίζοντας εν είδει διαλογισμού και μετά τα καταστρέφει; Ούτως ή άλλως η ζωγραφική ενέχει αρκετή δόση ασκητισμού, αφού ζωγραφίζει κανείς για χρόνια παρέα μόνο με τους δαίμονές του και τις ποικίλες ανεπάρκειές του σε ένα στούντιο χωρίς προσδοκώμενο όφελος (αν το κάνει κανείς με ειλικρίνεια). Και η ατομική έκθεση τελικά των έργων σου είναι η έκθεση ακριβώς των δαιμόνων και ανεπαρκειών σου, της ασχήμιας και ομορφιάς σου. Όλα αυτά μ' έναν τρόπο που να μπορέσουν να ταυτιστούν πιθανώς οι θεατές και να δουν κάτι από τους δικούς τους δαίμονες στον δικό σου κόσμο. Και εν τέλει εγώ προσπαθώ με τη δουλειά μου να πλάσω παραμύθια και προφανώς παραμύθι χωρίς ακροατήριο είναι απλώς ομφαλοσκοπική σοφιστεία.

–Παρατηρώντας μερικά από τα έργα σας, βλέπω πολλές ιστορίες σε μία εικόνα, άλλοτε σκουρόχρωμες και άλλοτε φωτεινές, αλλά και ένα παιχνίδι μεταξύ πραγματικότητας και παραδοξότητας; Τα χωρίζει κάποια λεπτή γραμμή;

–Η τέχνη μιμείται τη ζωή και η ζωή είναι γεμάτη διττότητες και παραδοξότητες. Κατ' ακρίβεια η ζωή είναι όλο αυτό που συμβαίνει ανάμεσα στις διττότητες και στο ενδιάμεσο των άκρων, δηλαδή ανάμεσα στη γέννηση και τον θάνατο, στο φάσμα μεταξύ αγάπης και μίσους, στον τρεμουλιαστό σπασμό μας μεταξύ νύχτας και μέρας, φωτός και σκιάς αλλά και στην πολυβάθμια συμπεριφορά μας απέναντι στις εξίσου πολυδιάστατες εκφάνσεις στην κλίμακα κυριολεξία-όνειρο. Ιδανικά προσπαθώ να αποκρυσταλλώσω όλη αυτή την ενδιάμεση εννοιολογική κατάσταση χωρίς εμμονή σε κάποιο άκρο, αλλά και στο τεχνικό επίπεδο να μην υποπίπτω σε μανιέρες, δηλαδή ακραίο φωτορεαλισμό ή απόλυτη αφαίρεση ή διακοσμητικά πλασίματα χωρίς αφήγημα. Εκεί στο μεσοδιάστημα γίνονται όλα, γιατί εκεί όλα είναι πιθανά.

«Μου φαίνεται άκρως στενάχωρο να μην υπάρχει εξωστρέφεια του καλλιτέχνη, δηλαδή τι; Να δρα κανείς σαν ασκητής που αυτοαναιρείται υπαρξιακά ζωγραφίζοντας εν είδει διαλογισμού και μετά τα καταστρέφει» λέει ο Θοδωρής Μπαργιώτας.

–Υπάρχουν ήρωες και αντιήρωες στις δουλειές σας; Το ρωτώ γιατί είναι ανθρωποκεντρική η ματιά σας.

–Περισσότερο το φαντάζομαι με όρους πρωταγωνιστή και κομπάρσων αλλά υπό το πρίσμα των χρήσιμων κομπάρσων, δηλαδή ότι υπάρχουν πρωταγωνιστές στα έργα αλλά συνήθως και ένα πλήθος, που μπορεί να είναι και ένα είδος Χορού σε Τραγωδία. Και το πλήθος δεν είναι και τελικά μόνο ένα πλήθος αλλά άνθρωποι που γνωρίζω και ζήτησα να φωτογραφήσω για να ενταχθούν στο έργο, εξού και κάθε μορφή είναι ξεχωριστή οντότητα, με μια συγκεκριμένη γκριμάτσα, με τις δικές τους σκέψεις ίσως. Αλλά σε πολλά έργα που η έννοια της τελετουργίας φαίνεται πιο καθαρά, προφανώς υπάρχει κάποιο τιμώμενο πρόσωπο, κάποιο σφάγιο ας πούμε, κάποιος μάρτυρας ή ακόμα και κάποιο ιερό αντικείμενο/λείψανο που πρωταγωνιστεί.

–Για τι πράγμα μιλάει η τέχνη σας; Υπάρχει οδικός άξονας;

–Όσο κοινότοπο και αν ακουστεί τελικώς η μυθοπλασία μου έχει να κάνει με την ανθρώπινη συνθήκη, τι σημαίνει να είσαι ανθρώπινο πλάσμα διαχρονικά και ίσως γι' αυτό με ενδιαφέρει πολύ η έννοια της τελετουργίας, ως μια αρχαιότατη, βασική ανάγκη των ανθρώπων, ως μια έξη γενετικά σύμφυτη με τον homo sapiens, που συνενώνει συχνά πολλούς από αυτούς μαζί σε καταστάσεις που αξίζει να ζωγραφιστούν. Ίσως μέσα στο στούντιο αυτό που σκέφτομαι και χαμογελώ είναι το πόσο μαγευτικά τραγικό συμβάν είναι ακριβώς το να συγκαταλέγεσαι ανάμεσα στους ανθρώπους, αφού όπως μας θύμιζε ο Αριστοφάνης συχνά, η τραγωδία και η κωμωδία είναι γραμμένες με τις ίδιες λέξεις με λιγάκι αλλαγμένη τη σειρά.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

NATHALIE OBADIA

ΠΑΡΙΣΙ
Σεϊντού Κεϊτά

Η γκαλερί Ναταλί Ομπαντιά στο Παρίσι (https://www.nathalieobadia.com/) παρουσιάζει έκθεση του Σεϊντού Κεϊτά (1921-2001), ενός από τους μεγαλύτερους φωτογράφους της Δυτικής Αφρικής. Υπήρξε αρχικά αυτοδίδακτος, ξεκινώντας από ένα φωτογραφείο στο Μπαμάκο (στο σημερινό Μάλι). Οι φωτογραφίες του την τελευταία περίοδο της αποικιοκρατίας έγιναν έμβλημα μιας νεοπαγούς περηφάνιας και ταυτόσημες με μια ανθρωποκεντρική αισθητική. Ο Κεϊτά, δοξάστηκε στην πατρίδα του και στη Γαλλία και σταδιακά διεθνώς.

ESTATE ALBERTO GIACOMETTI

ΤΕΛ ΑΒΙΒ
Αλμπέρτο Τζακομέτι

Η πρώτη μεγάλη αναδρομική έκθεση έργων του Αλμπέρτο Τζακομέτι (1901-1966) στο Ισραήλ εγκαινιάστηκε στο Μουσείο Τέχνης του Τελ Αβίβ (στη νέα επέκταση) και αποτελεί σταθμό, καθώς συγκεντρώνει 130 έργα από το Ιδρυμα Τζακομέτι και από συλλογές σε μουσεία του Ισραήλ. Η έκθεση είναι παράλληλα και βιογραφική, μιας και παρακολουθεί τους σταθμούς της εξέλιξης του Τζακομέτι από τη δεκαετία του 1920 μέχρι τον θάνατό του, με γλυπτά, σχέδια, χαρακτικά και ειδικό αφιέρωμα στη σουρεαλιστική περίοδο.

HERITAGE FOUNDATION OF PAKISTAN

ΛΟΝΔΙΝΟ
Βραβείο Αρχιτεκτονικής

Το βραβείο του Βασιλικού Ινστιτούτου Βρετανών Αρχιτεκτόνων (RIBA) θα απονεμηθεί στην 82χρονη αρχιτέκτονα Γιασμίν Λάρι, προσωπικότητα μεγάλης επιρροής στην πατρίδα της, Πακιστάν. Η Λάρι έχει αναπτύξει τεράστιο έργο, επιδρώντας στις συνθήκες διαβίωσης χιλιάδων ανθρώπων και καλλιεργώντας νέες πρακτικές γύρω από την ιδέα της κατοίκησης. Εχει ασχοληθεί επισταμένως για την ανέλκυση φτωχών στρωμάτων του πληθυσμού σε σχεδιασμένες κατοικίες και για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης.

GMURZYNSKA

ΖΥΡΙΧΗ
Μελ Ράμος

Αφιέρωμα σε έναν από τους πιο δημοφιλείς Αμερικανούς καλλιτέχνες της ποπ αρτ, τον Μελ Ράμος (1935-2018) παρουσιάζεται στην γκαλερί Gmurzynska της Ζυρίχης. Η έκθεση παρουσιάζει γλυπτά και ζωγραφική και επιχειρεί να δείξει την ανάδυση του Μελ Ράμος ως ενός από τους πλέον περιζήτητους καλλιτέχνες της δυτικής ακτής. Με έμφαση στο γυναικείο σώμα, ο Ράμος καλλιέργησε μια εκδοχή της καλιφορνέζικης σχολής στις δεκαετίες 1960-1990 με έργα στα οποία αναγνωρίζεται η ιδιαίτερη και εύληπτη τεχνική του.

NPG

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ
Τζόσουα Ρέινολντς

Η σύμπραξη της Νάσιοναλ Πόρτρετ Γκάλερι στο Λονδίνο και του Γκετί στο Λος Αντζελες ήταν επιτυχής ως προς τον σκοπό της απόκτησης του έργου του Τζόσουα Ρέινολντς «Προσωπογραφία του Μάι». Είναι ένας καινοτόμος τρόπος συνεργασίας ανάμεσα σε μουσεία με σκοπό την από κοινού απόκτηση έργων τέχνης και τη δυνατότητα παρουσίασής τους εκ περιτροπής επί εξάμηνο. Συνολικά συγκεντρώθηκε ποσόν άνω των 50 εκατομμυρίων στερλινών, από χορηγίες, κρατικούς πόρους και κουμπαράδες.

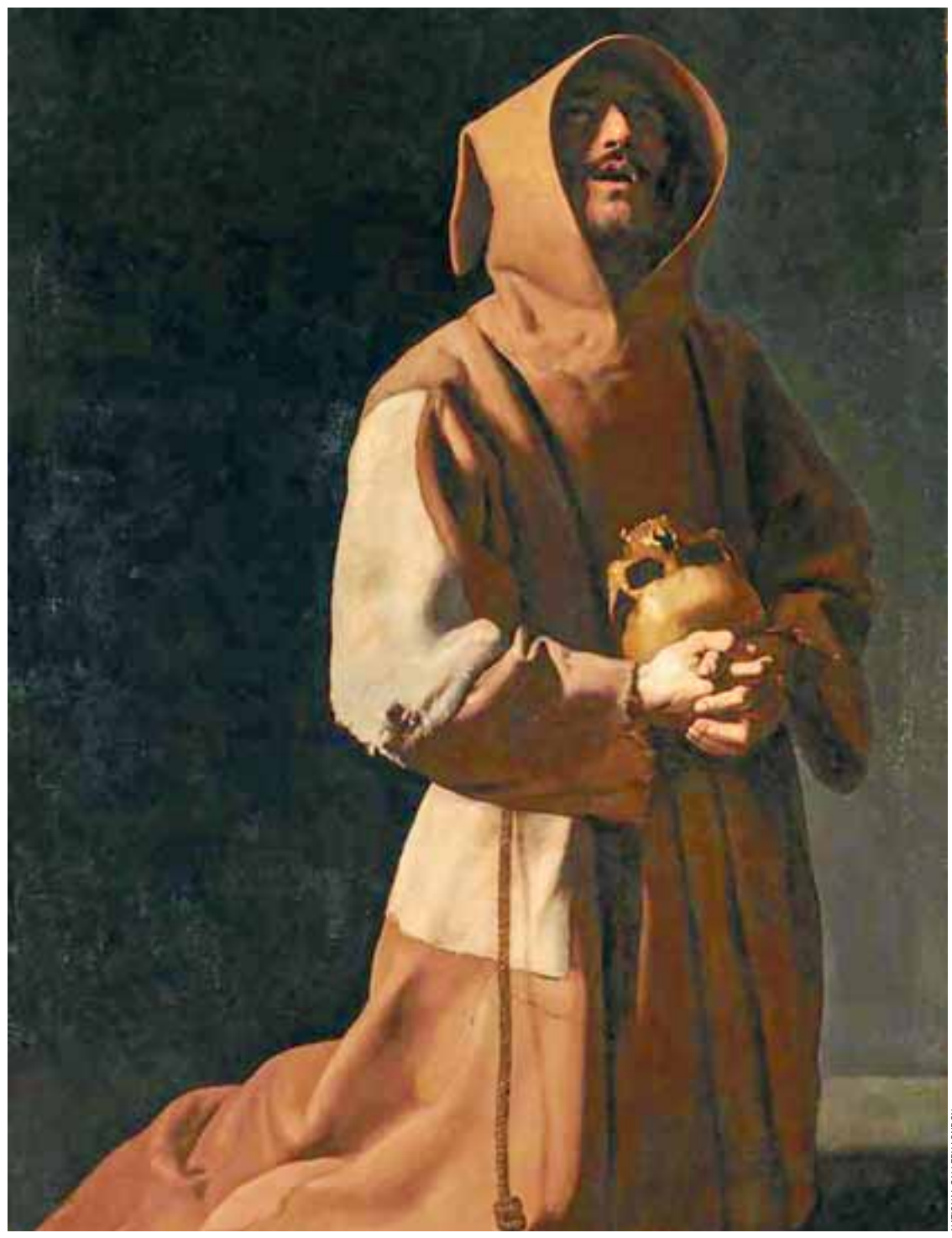

NATIONAL GALLERY LONDON

Φρανθίσκο ντε Θουρμπαράν, «Ο Αγιος Φραγκίσκος σε περισυλλογή», 1635-39.

Ο Αγιος Φραγκίσκος της Ασίζης ως διαχρονική μορφή πολιτισμού

Η έκθεση με θέμα τον Αγιο Φραγκίσκο της Ασίζης (1182-1226) στη Νάσιοναλ Γκάλερι του Λονδίνου (έως 30 Ιουλίου) φέρνει κοντά έργα μεγάλων δασκάλων αλλά και έργα σύγχρονης τέχνης με έμπνευση από αυτήν την ξεχωριστή προσωπικότητα των μεσαιωνικών χρόνων. Επιπλέον, η έκθεση έχει και έναν ισχυρό συμβολισμό, αν θελήσει κανείς να τον εντοπίσει, καθώς η μορφή του Αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης έχει πανανθρώπινο και διαπολιτισμικό χαρακτήρα συνδεόμενη με την αγάπη στον συνάνθρωπο και σε όλα τα ζώα. Αυτός ο σεβασμός σε κάθε τι έμβιο έχει γίνει πυρήνας μιας φιλοσοφίας που μπορεί να συνδέεται με τον Αγιο Φραγκίσκο της Ασίζης, αλλά διατρέχει επίσης και μεταγενέστερες έως και σύγχρονες εκφράσεις πνευματικού ακτιβισμού. Η έκθεση στο Λονδίνο διερευνά τη ζωή και την κληρονομιά αυτού του ξεχωριστού αγίου αλλά και την εικονογραφία του, που έχει αποδοθεί με πλείστους όσους τρόπους από την υψηλή και τη λαϊκή τέχνη διαχρονικά. Η μορφή του έχει αποκτήσει μια λαϊκότητα, που προσομοιάζει αυτή ενός οικείου και αγαπητού αγίου, πέραν, ακόμη και των ορίων της Καθολικής Εκκλησίας. Στην έκθεση, ο επισκέπτης θα δει προσεγγίσεις στη μορφή του από τις συλλογές της Νάσιοναλ Γκάλερι (Μποτιτσέλι, Σασέτα και Θουρμπαράν) ή από δανεισμό (Καραβάτζο, Στάνλεϊ Σπένσερ, Αντονι Γκόρμλι κ.ά.) όπως και το αποτέλεσμα της ανάθεσης στον Ρίτσαρντ Λονγκ. Η έκθεση έχει ολιστικό χαρακτήρα αφού επικεντρώνεται στην ισχύ και στη διάχυση της μορφής του Αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης από τους μεγάλους δασκάλους έως τα κόμικς της Μάρβελ, και από τους σύγχρονους καλλιτέχνες έως τις κινηματογραφικές ταινίες. Η εγγενής λαϊκότητα του Αγίου απέκτησε και ιδιότητες ποπ σταρ, στον αντίποδα βεβαίως όσων εκείνος πρέσβευε περί ταπεινότητας και απάρνησης του πλούτου. Ο Αγιος Φραγκίσκος της Ασίζης συνδέεται και με την άρνηση της κοσμικής ζωής και την υποστήριξη των φτωχών και κάθε αδύνατου όντος πάνω στον πλανήτη. Εκεί, εδράζεται και μια ιδεολογική εκδοχή χριστιανικού σοσιαλισμού. Η καθολικότητα της αποδοχής του Αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης αφορά πολλές πολιτισμικές παραδόσεις και θεολογικές θέσεις. Είναι ένα φαινόμενο που επέδρασε στο συλλογικό υποσυνείδητο και κατ' επέκταση σε κάθε μορφής τέχνη. Από τα μεσαιωνικά χειρόγραφα μέχρι τα κόμικς του 20ού αιώνα, η μορφή του φέρει και ένα ηθικό αποτύπωμα.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Οπως η λάμψη χιλίων ήλιων σε όλο τον ουρανό

Ο κύριος Γκρι ανυπομονεί για την προβολή της νέας ταινίας του Κριστοφερ Νόλαν, «Οπενχάιμερ», με τον Κίλιαν Μέρφι στον ρόλο του μεγάλου φυσικού που ονομάστηκε «πατέρας της ατομικής βόμβας», καθώς έπαιξε ηγετικό ρόλο στην κατασκευή της βόμβας που έπεσε στη Χιροσίμα.

Η πρεμιέρα είναι στις 21 Ιουλίου και, κατά την προσφιλή συνήθεια του Νόλαν, έχουν ήδη προηγηθεί σύντομα τρέιλερ ως teaser: δεν αποκαλύπτουν πολλά, αλλά σου ερεθίζουν την περιέργεια για την ταινία.

Πρόσφατα προβλήθηκε το πρώτο «κανονικό» τρέιλερ, όπου αποκαλύπτονται περισσότερα πράγματα: σε μια σκηνή, ο Μέρφι, ως Οπενχάιμερ, προσεγγίζει τον γηραιό Αϊνστάιν (τον υποδύεται ο παλιός Αγγλος ηθοποιός Τομ Κόντι) και πιάνουν την κουβέντα. Η σκηνή έχει ήδη γίνει αντικείμενο συζήτησης στα ξένα μέσα· η αλήθεια είναι ότι είχαν όντως συναντηθεί κάμποσες φορές και οι συναντήσεις αυτές μνημονεύονται στο βιβλίο στο οποίο βασίστηκε η ταινία, το «American Prometheus» των Κάι Μπερντ και Μάρτιν Σέργουιν.

«Ξέραμε ότι ο κόσμος δεν θα είναι ποτέ ξανά ο ίδιος. Μερικοί γέλασαν, μερικοί έκλαψαν, οι περισσότεροι σώπασαν».

Τη νύχτα της πρώτης ατομικής δοκιμής στον κόσμο, στο Λος Αλαμος, στις 16 Ιουλίου του 1945, ο Οπενχάιμερ είδε «τη λάμψη χιλίων ήλιων» πάνω από την έρημο του Νέου Μεξικού. «Ξέραμε ότι ο κόσμος δεν θα είναι ποτέ ξανά ο ίδιος. Μερικοί γέλασαν, μερικοί έκλαψαν, οι περισσότερο σώπασαν», έγραψε αργότερα. Και εκείνος; Εκείνος ψέλλισε τον γνωστό πια στίχο από τα σανσκριτικά: «Τώρα γίνομαι θάνατος· καταστροφέας κόσμων».

«Τώρα γίνομαι θάνατος· καταστροφέας κόσμων»: ο Κίλιαν Μέρφι ως Οπενχάιμερ στην νέα ταινία του Κρίστοφερ Νόλαν, που θα προβληθεί το καλοκαίρι.

Μετά τη βόμβα, ο Οπενχάιμερ στράφηκε στον ινδουισμό για να βρει την εσωτερική του ισορροπία. Δεν ήταν εύκολο, φυσικά, και αυτά τα ηθικά διλήμματα προσφέρονται για ελκυστικές αφηγήσεις. Ο Οπενχάιμερ και το Λος Αλαμος έχουν, εξάλλου, γίνει μυθιστόρημα («Τρίνιτι» της Λουίζα Χολ) και σπουδαία όπερα από τον Αμερικανό συνθέτη Τζον Ανταμς («Δρ Ατόμικ», ανέβηκε στην Οπερα του Σαν Φρανσίσκο σε σκηνοθεσία του Πίτερ Σέλαρς).

Ο κύριος Γκρι δεν μπορεί να μην προσέξει στο τρέιλερ τη μυστικιστική, σχεδόν, αποτύπωση της ατομικής έκρηξης από τον Νόλαν. Γεγονός που τον ψυλλιάζει ότι ο μυστικισμός της ινδουιστικής Βέδας μπλέκεται (στο μυαλό του «Οπι»;) με το αίνιγμα της διάσπασης της αδιανόητα μικροσκοπικής ύλης και της ασύλληπτης ενέργειας που εκλύεται από αυτήν. Δεν ήταν μόνο ζήτημα καταστροφής του κόσμου· ήταν και ζήτημα κατανόησης της βαθύτερης πραγματικότητας...

Σύγχρονοι ειδικοί στα σανσκριτικά λένε πως η μετάφραση του στίχου που διάβαζε ο «Οπι» δεν ήταν ακριβής: στην ουσία, αυτό που εκφράζει είναι ότι ο χρόνος είναι αυτός που καταστρέφει τον κόσμο· και ότι όλα είναι πια στα χέρια του Θεού, ο οποίος ακτινοβολεί σαν «χίλιοι ήλιοι» που ανάβουν όλοι μαζί ταυτόχρονα.

Ολο αυτό ήταν από μόνο του ένα πολύ εκρηκτικό ερώτημα: μα στ' αλήθεια υπάρχει η ύλη;

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Spywares VS κατασκόπων: Σημειώσατε 2

Η δήλωση στο BBC, του εκπροσώπου εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ, Τζον Κίρμπι, για την τελευταία –μέχρι νεωτέρας– διαρροή διαβαθμισμένων εγγράφων του αμερικανικού Πενταγώνου ότι «δεν ξέρουμε ποιος είναι υπεύθυνος, δεν ξέρουμε γιατί» μαζί με την αποκάλυψη στη συνέχεια ότι επρόκειτο για τον 21χρονο Τζακ Τεϊσέιρα, ο οποίος θα δικαστεί για παραβίαση του νόμου περί κατασκοπείας για τις σχετικές αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ήταν προφανώς ένα «χτύπημα». Οχι μόνο για τις αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών αλλά για το σύνολο του κλάδου, λαμβάνοντας υπ' όψιν τον τρόπο, τα μέσα, τα χαρακτηριστικά του «κατασκόπου» και την αύρα μιας κάποιας γελοιότητας που αποπνέουν. Λογικά αναμενόμενο αφού, αν εμπιστευθούμε δημοσίευμα των βρετανικών Times, περισσότεροι από ένα εκατομμύριο(!) Αμερικανοί έχουν πρόσβαση σε διαβαθμισμένες πληροφορίες. Ανάλογες επίσημες παραδοχές Αμερικανών αξιωματούχων υπονόμευσαν περαιτέρω την έννοια και την ιδέα για την αναγκαιότητα ενός «θεσμού» που συνοδεύει την ανθρωπότητα από τους βιβλικούς χρόνους, έχει πρωταγωνιστήσει σε αρχαία περιβάλλοντα και μεσαιωνικές βασιλικές αυλές για να φτάσει στη δημιουργική υπεραξία η οποία προσφέρθηκε στην κατασκοπεία από συγγραφείς που, συχνά, ήταν ή είχαν διατελέσει κατάσκοποι, τροφοδοτώντας μας με λογοτεχνικά έργα που άκμασαν κατά τη διάρκεια και μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι σήμερα. Υπήρξε ωστόσο μια αποστροφή στη δήλωση ενός εκ των αξιωματούχων όταν, χωρίς προηγούμενη ή επόμενη δημόσια αναφορά, είπε ότι «σίγουρα φροντίζουμε καλύτερα τους ανθρώπους στο πεδίο». Αυτή η αναγνώριση, της ξεχωριστής αξίας του ανθρώπου, πρέπει να ομολογήσω ήταν μια κάποια παρηγοριά για τους αναγνώστες κατασκοπικής λογοτεχνίας, οι οποίοι μετράμε εκατομμύρια και παραμένουμε πιστοί παρά το hashtag #ForgetJamesBond που επινόησε για το Twitter ο σημερινός επικεφαλής των Βρετανικών Μυστικών Υπηρεσιών, Ρίτσαρντ Μουρ, στην προσπάθειά του να προωθήσει την εναρμόνιση της υπηρεσίας με σύγχρονες, πολιτικά ορθές απόψεις. Ακόμα κι αν προτιμάμε την, μερικώς ρεαλιστική, κατασκοπεία με τον Σμάιλι του Λε Καρέ από την απολύτως μυθιστορηματική του Φλέμινγκ με τον Τζέιμς Μποντ. Εξάλλου το timeline του spymaster είναι κατά τα άλλα γεμάτο από αναφορές σε συγκεκριμένους κατασκόπους οι οποίοι δούλεψαν για το καλό της πατρίδας του Μουρ από όποια πατρίδα κι αν προέρχονταν οι ίδιοι και δεν αναφέρουν με –έστω υποκριτικό– θαυμασμό ονόματα κατασκοπικών δορυφόρων και άλλες τεχνολογικές μεθόδους κατασκοπείας. Διότι τουλάχιστον από την εποχή της συσκευής enigma του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η τεχνολογία έπαιζε πάντοτε ρόλο αλλά τη σημασία και την αξία την έδιναν η ανθρώπινη ερμηνεία από λίγους που είχαν εκπαιδευτεί για να είναι και εκλεκτοί. Ετσι, όπως μάλλον είναι αδύνατον να εκπαιδευτούν ένα εκατομμύριο υπάλληλοι που δεν έρχονται σε επαφή με κάποια «ανθρώπινη κατάσταση» αλλά με μια σωρεία πληροφοριών οι οποίες καταφθάνουν στις οθόνες τους από το παγκόσμιο νέφος, συχνά προερχόμενες από ιδιωτικούς εργολάβους του είδους και με μια διαβάθμιση μυστικότητας που στη διαδρομή έχει χάσει την αιτία της, την αξία και τον στόχο με, συχνό πλέον, αποτέλεσμα ένα έγγραφο απόρρητο μια Τρίτη να το διαβάζουμε όλοι σε ένα πρωτοσέλιδο εφημερίδας την Πέμπτη. Επιπλέον, όπως σημείωνε ο Αρθουρ Χάλνικ, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης και βετεράνος της CIA, πριν από το θάνατό του το 2018, «οι Αμερικανοί φαίνονται ιδιαίτερα επιρρεπείς στο να εξισώνουν την τεχνολογία των υπηρεσιών πληροφοριών με την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών πληροφοριών».

A.P. PHOTO

Ρότζερ Μουρ, ένας από τους χαρακτηριστικότερους Τζέιμς Μποντ στις κινηματογραφικές μεταφορές των μυθιστορημάτων του Ιαν Φλέμινγκ.

«Οσο ισχυρά και αν είναι τα τεχνικά εργαλεία, δεν υπάρχει υποκατάστατο του κατάσκοπου στο πεδίο».

Η παραδοσιακή κατασκοπεία που μας έδωσε τα αριστουργήματα του Σόμερσετ Μομ, του μετρ της ηθικής αμφισημίας Γκράχαμ Γκριν, του Μπιούκαν και του Τζόζεφ Κόνραντ, μαζί με περιγραφές εσωτερικών υπαρξιακών συγκρούσεων και καταστάσεων εφάμιλλων της «Ανθρώπινης κωμωδίας» του Μπαλζάκ, έχει απέναντι και μια άλλη νοοτροπία, μια πολιτισμική αλλαγή, υπό το φως της οποίας η προτροπή, προς Υπηρεσίες Πληροφοριών και εμπλεκομένους, με το χάστανγκ «more open to stay secret –πιο ανοιχτοί στη μυστικότητα» ενός άλλου ειδικού στην Ασφάλεια Πληροφοριών, του Νταν Λόμας– δεν φαίνεται να επηρεάζει το αυξανόμενο κλίμα έκθεσης απόρρητων εγγράφων.

Διότι παράλληλα με τη δύναμη, το εύρος και την ταχύτητα της τεχνολογικής συλλογής πληροφοριών, τον ρόλο των μεγάλων δεδομένων και τη διαθεσιμότητα του υλικού ανοικτής πηγής, πολλοί από τους... πολλούς συμμετέχοντες στις διαβαθμισμένες πληροφορίες, χωρίς «πρόσωπο» και, κυρίως, χωρίς προσωπική σχέση με τους υπεύθυνους αξιωματικούς επιχειρήσεων, δεν «νιώθουν» κατάσκοποι και είναι στην καλύτερη περίπτωση υπέρ της ελεύθερης διακίνησης των πληροφοριών και –καλώς ή κακώς– αγνωστικιστές ως προς το κράτος ασφάλειας.

Εμείς, οι πιστοί αναγνώστες, θα συνεχίσουμε να προτιμάμε τους ανθρώπους πρωταγωνιστές στις ιστορίες κατασκοπείας. Αλλά, όπως έγραψε σχετικά πρόσφατα η Τζιλ Μπένετ, ιστορικός των Βρετανικών Μυστικών Υπηρεσιών και «οι περισσότεροι επαγγελματίες των υπηρεσιών πληροφοριών θα συμφωνήσουν ότι όσο ισχυρά και αν είναι τα τεχνικά εργαλεία, δεν υπάρχει υποκατάστατο του κατάσκοπου στο πεδίο. Η HUMINT, η ανθρώπινη πηγή στη συλλογή πληροφοριών – human intelligence, ένας κατάσκοπος, παραμένει το "νόμισμα του βασιλείου" για τις υπηρεσίες πληροφοριών». Για τα μυθιστορήματα επίσης.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΒΑΝΙΑ ΣΥΡΜΟΥ

Η Βάνια Σύρμου σπούδασε κλασική φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και είναι εκπαιδευτικός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μεταφράσεις της από την αγγλόφωνη λογοτεχνία κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Μπιλιέτο, όπως και η συλλογή διηγημάτων της «Τερματικός σταθμός και άλλα διηγήματα» στη σειρά Οκτασέλιδο + των εκδόσεων Μπιλιέτο (2019). Διηγήματά της και χαϊκού έχουν δημοσιευθεί σε ανθολογίες, λογοτεχνικά ιστολόγια και περιοδικά. Η δεύτερη συλλογή διηγημάτων της έχει τίτλο «Camera Obscura» (εκδ. Ιωλκός, 2023).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Οικογενειακοί δεσμοί» της Κλαρίσε Λισπέκτορ, «Ρετσιτατίβο» της Τόνι Μόρισον, «Αποδείξεις και θεωρίες» της Λουίζ Γκλουκ και «Η κοινοτοπία του καλού» του Αντώνη Μόλχο.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Διαβάζοντας πρόσφατα «Τα μαθήματα λογοτεχνίας» του Χούλιο Κορτάσαρ, έμαθα για τους ψυχολογικούς μηχανισμούς που μπορεί να λειτουργήσουν στα διηγήματα, «όπου συνδυάζονται το πνεύμα και η ευαισθησία ενός ανθρώπου και καθορίζεται η συμπεριφορά του». Είναι αυτοί οι μηχανισμοί που κινούν τα νήματα και των δικών μου ιστοριών.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Τη «Δίκη» του Φραντς Κάφκα. Εφιαλτικό και ταυτόχρονα συναρπαστικό.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Φροντίζω να βρίσκω χρόνο για διάβασμα και στην καθημερινότητά μου, παρέα με έναν καφέ το απόγευμα με ησυχία.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Δεν έχω νιώσει ποτέ ενοχή για κάποιο βιβλίο που διάβασα.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Με συγκινεί κατ' αρχήν το θέμα, οι ζωντανοί χαρακτήρες και, βέβαια, η γλώσσα.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
Το «Εμμανουήλ και Αικατερίνη» της Ρέας Γαλανάκη. «Οι γονείς ως καθρέφτες της αυτογνωσίας μας» είναι ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα.

Τι βλέπει ο αναγνώστης μέσα από την «Camera Obscura»;
Ο αναγνώστης κοιτάζοντας μέσα από την «Camera Obscura» μπορεί να δει κομβικές στιγμές από την καθημερινότητα των ανθρώπων γύρω του αλλά και τον ίδιο τον εαυτό του, ταυτιζόμενος με τους ήρωες και τις ηρωίδες των διηγημάτων.

Ποιο είναι το «σύμπαν» στο οποίο ζουν τα πρόσωπα των ιστοριών σας;
Πρόκειται για ένα καλειδοσκοπικό σύμπαν, που έχει ως ύλη και ενέργεια προσωπικά αδιέξοδα, δοκιμασίες, έρωτα, αγάπη, ενοχές, απώλειες, μοναξιά, θάνατο, προδοσία. Οι ήρωες μου μέσα σε αυτό το σύμπαν έρχονται αντιμέτωποι με τον εαυτό τους, τα διλήμματά τους, την ίδια τη ζωή, οδηγούμενοι άλλοτε στη συντριβή και άλλοτε στην εσωτερική κατάφαση.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Μια ασήμαντη Μαρία

ΜΙΚΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
Ο λογιστής
εκδ. Ενύπνιο, **σελ.** 286

Ενας ανώνυμος σαραντάχρονος άντρας εκνευρίζεται από τον χτύπο τακουνιών, που έρχεται από τον δρόμο. Τον πιάνει απελπισία. Ηταν σαν τα πάντα να «ούρλιαζαν άηχα σε μια κωφάλαλη φρίκη». Αυτός ο χτύπος απειλούσε να καταδικάσει τα πάντα σε μια «φρικτή ρυθμική βλακεία». Παρά τις σουρεαλιστικές παραισθήσεις, ο ήρωας του μυθιστορήματος είναι αφόρητα συνηθισμένος. Το όνομά του ακούγεται μόνον όταν τον καλεί στο διαμέρισμά της η γειτόνισσά του στο ισόγειο, μια ασήμαντη Μαρία. Για τον Θανάση αυτή η Μαρία δεν άξιζε τον κόπο. Του ήταν αόριστα συμπαθής. Ενα κεφάλι, σφηνωμένο στο άνοιγμα της πόρτας, που τον καλωσόριζε κάθε που επέστρεφε από τη δουλειά. Ο Θανάσης φανταζόταν την πόρτα να ανοίγει και το κεφάλι της Μαρίας να πέφτει στα πόδια του.

Πρέπει οπωσδήποτε να διαθέτει τόλμη ένας συγγραφέας για να στηρίξει το πρώτο του μυθιστόρημα σε μια ανύπαρκτη ιστορία. Στο βιβλίο του Μίκη Αναστασίου (Αθήνα, 1974) δεν διαδραματίζεται τίποτα πιο συναρπαστικό από την καθημερινή ροή μιας ανούσιας ζωής. Ο Θανάσης είναι ένας λογιστής, μπουχτισμένος από τον εαυτό του. Η Μαρία τού ισογείου ήταν μια κάποια λύση. Σίγουρα, όχι η καλύτερη. Αν μη τι άλλο, του κέντριζε την περιέργεια, όταν όλος ο κόσμος τού φαινόταν απελπιστικά προβλέψιμος, γαντζωμένος στις ράγες μιας νομοτελειακής τροχιάς, που κατέληγε στον τάφο. Κάθε πιθανή ή απίθανη εκδοχή της κάθε ιστορίας εκεί ακριβώς έληγε, σε έναν φρεσκοσκαμμένο λάκκο. Η ζωή του Θανάση ήταν απλώς μια «ανάξια λόγου κωμωδία». Αναρωτιόταν με νοερό σπαραγμό: «Θα πεθάνεις, Μαρία, μπορείς να το διανοηθείς; Είναι τόσο παράξενο». Ο Θανάσης περνούσε τον καιρό του πίνοντας και καπνίζοντας. Αν ο κόσμος ήταν μια «φάρσα που υποδυόταν τον κόσμο», τότε δεν υπήρχε καλύτερο πράγμα από το αλκοόλ. Μερικές γουλιές και αίφνης κατακτούσες τη διεσταλμένη διαύγεια της μέθης. Μερικές ακόμη και σου δινόταν «η χάρη της αδιαφορίας». Ενδεχομένως η Μαρία να ήταν η συνέπεια ενός άσχημου μεθυσιού. Ο Θανάσης θα πρέπει να βρισκόταν σε κατάσταση προχωρημένης μέθης για να πιστέψει πως στο σπίτι της θα έβρισκε την ευτυχία. Αντιλαμβανόταν, ωστόσο, πως όταν μια πόρτα ανοίγει, ανοίγει και «η δυνατότητα του κανιβαλισμού που κρέμεται πάνω από το κεφάλι του κάθε Θανάση και της κάθε Μαρίας». Ο Αναστασίου αναστοχάζεται με καταφανώς περιπαικτική διάθεση τον παραδαρμό της ύπαρξης μεταξύ ανίας και ματαιότητας. Η πνευματώδης γραφή, ευφυώς αυτοϋπονομευτική (αν και παράταιρα λόγια σε ορισμένες εκφράσεις), προσδίδει στη μυθοπλασία μια επίπλαστη ελαφρότητα, σχεδόν φαιδρότητα. Ο ήρωάς του δεν καταφέρνει να απαλλαγεί από το αίσθημα της γελοιότητας, ο εαυτός του ήταν «ένα σύνολο ανόητων συγκυριών». Παντού καραδοκεί η ντροπή. Δεν καταφεύγει, όμως, στον κυνισμό για να κατευνάσει την απελπισία του, μια ακραία μορφή βαρεμάρας. Δεν είναι αρκετά αδιάφορος για να μην τον ενδιαφέρει η ευτυχία. Βέβαια, δεν παρέλειπε από τις ομφαλοσκοπήσεις του την ευεργετική δυνατότητα της αυτοκτονίας. «Η ευτυχία ή η δυστυχία του δεν είχαν να κάνουν με λέξεις, αλλά με κάτι βαθύτερο που δεν το άγγιζε καμία γλώσσα»· «η γραμματική οδηγεί στην παράνοια». Το πρόβλημα ήταν ο ενεστώτας. Η ιστορία του βιβλίου εκτυλίσσεται υπαινικτικά πέρα από τις λέξεις που ρυμοτομούν την πληκτική ζωή του Θανάση. Είναι, δίχως κανέναν στόμφο, η ιστορία της διαρκούς και αλυσιτελούς αναμέτρησης με άπειρες επίγειες εκκρεμότητες, που επανειλημμένως αποτυγχάνει· «παραλλαγές σε ένα ανύπαρκτο θέμα». Τελικά, όπως ο Θανάσης, πώς να μη γελάσεις μέχρι δακρύων, αν σκεφτείς «πόσο άσχημα είμαστε φτιαγμένοι»; Τουλάχιστον, το μυθιστόρημα του Αναστασίου είναι εξαιρετικά φτιαγμένο.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΝΤ (1854 – 1900)
Ο Δάσκαλος της Σοφίας και άλλα πεζά ποιητικά
μφρ. Δημήτρης Νίκου, εκδ. Εκδόσεις της Ανοικτής Βιβλιοθήκης
σελ. 32, 2023
Άδεια διανομής: Creative Commons BY-NC-SA
(Αναφορά δημιουργού - Μη εμπορική χρήση - Παρόμοια διανομή)

Τα έξι πεζά έργα του Όσκαρ Ουάιλντ που εμπεριέχονται στη συλλογή «Ο Δάσκαλος της Σοφίας και άλλα πεζά ποιητικά» πρωτοδημοσιεύθηκαν υπό τον τίτλο «Poems in Prose» στο τεύχος Ιουλίου 1894 του αγγλικού περιοδικού "The Fortnightly Review". Προέρχονται όλα από προφορικές αφηγήσεις του Ουάιλντ και είναι τα μόνα έξι που κυκλοφόρησαν όσο ο συγγραφέας βρισκόταν στη ζωή. Πρόκειται για τα έργα: «Ο Καλλιτέχνης», «Ο Ποιών το Καλό», «Ο Μαθητής», «Ο Δάσκαλος», «Ο Οίκος της Κρίσης» και «Ο Δάσκαλος της Σοφίας». Δύο από αυτά, «Ο Οίκος της Κρίσης» και «Ο Μαθητής», είχαν δημοσιευτεί και νωρίτερα στο "The Spirit Lamp", ένα προπτυχιακό περιοδικό της Οξφόρδης, στις 17 Φεβρουαρίου και 6 Ιουνίου 1893 αντίστοιχα. Ο Τσαρλς Ρίκετς, εικονογράφος και φίλος του Ουάιλντ, είχε ολοκληρώσει μια σειρά σχεδίων με πένα και μελάνι για το εν λόγω έργο, η οποία όμως δεν είχε δημοσιευτεί ποτέ όσο ζούσε ο εικονογράφος. Η συλλογή αυτών των πεζών ποιημάτων εκτυπώθηκε ιδιωτικά και κυκλοφόρησε το 1905.

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διανέμεται δωρεάν και από την εφαρμογή Read Library.
Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-Library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

«Βιομηχανία γεμάτη από ανόητους»

Στο πρώτο του μυθιστόρημα, ο Τομ Χανκς κάνει μια σατιρική ανατομία του Χόλιγουντ

Της **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΣΚΑΡΑΚΗ**

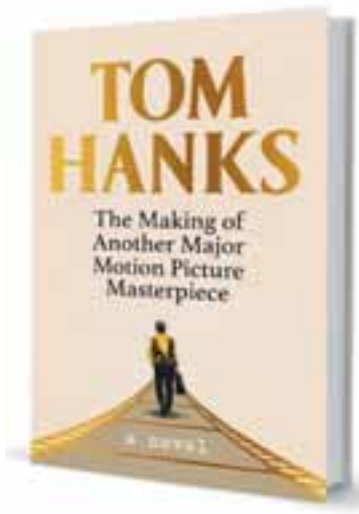

Στο βιβλίο του, ο Τομ Χανκς εστιάζει στην παραγωγή μιας ταινίας μυθοπλασίας, ώστε να εξερευνήσει τις προκλήσεις που προκύπτουν κατά τη δημιουργία της.

Οταν ήταν ακόμη παιδί, ο Τομ Χανκς έκανε συχνά μια τετράωρη διαδρομή με λεωφορείο για να επισκεφθεί τη μητέρα του – οι γονείς του είχαν χωρίσει (στη φωτογραφία, σε ηλικία 10 χρόνων, το 1966). Το ταξίδι αυτό απελευθέρωνε κάτι μέσα του. Μερικές φορές διάβαζε λίγο, ίσως ένα κόμικς ή ένα βιβλίο, κυρίως όμως παρατηρούσε τον κόσμο που περνούσε από μπροστά του. Κάπως έτσι διαμόρφωσε τον ανήσυχο χαρακτήρα που τον οδήγησε στην υποκριτική και στην κατάκτηση δύο Οσκαρ (επάνω, με το βραβείο Α΄ ανδρικού ρόλου, το 1994, για την ταινία «Φιλαδέλφεια»).

«Δεν υπάρχει τίποτα χειρότερο από το να ακούς έναν ηθοποιό να μιλάει για το ότι είναι ηθοποιός». Αυτή ήταν η πρώτη αντίδραση του Τομ Χανκς όταν ο Αμερικανός εκδότης Πίτερ Γκέδερς του πρότεινε να γράψει ένα μυθιστόρημα για το επάγγελμα που τον έκανε σούπερ σταρ.

Στη συνέχεια, βέβαια, ο διάσημος ηθοποιός (και παραγωγός) σκέφτηκε ότι ίσως να υπήρχε μια ιστορία που θα ήθελε να αφηγηθεί, προερχόμενη από τον χώρο του κινηματογράφου. Και αυτό γιατί, όπως δήλωσε σε πρόσφατη συνέντευξή του στο περιοδικό The Atlantic, «ανακάλυψα ότι όλοι υποθέτουν ότι γνωρίζουν πώς γυρίζονται οι ταινίες, ενώ στην πραγματικότητα κανείς τους δεν ξέρει».

Ετσι, δημιουργήθηκε το «The Making of Another Major Motion Picture Masterpiece» (Η δημιουργία ενός ακόμη κινηματογραφικού αριστουργήματος), σατιρική ανατομία της κινηματογραφικής παραγωγής, όπου ο Χανκς φαίνεται απόλυτα ικανός να βλέπει τον κόσμο μέσα από έναν παραμορφωτικό φακό και να κριτικάρει με σαρδόνιο τρόπο τις όποιες αδυναμίες. «Η αλήθεια είναι ότι είμαστε μια βιομηχανία γεμάτη από ανόητους», λέει χαρακτηριστικά.

Πρόκειται για την πρώτη προσπάθεια του Χανκς να γράψει βιβλίο γι' αυτή την τέχνη, εστιάζοντας στην παραγωγή μιας ταινίας μυθοπλασίας ώστε να εξερευνήσει τα σημαντικότερα θέματα και τις προκλήσεις που προκύπτουν κατά τη δημιουργία της. Οπως είναι φυσικό, τονίζει τη σημασία της ύπαρξης μιας ισχυρής ομάδας σεναριογράφων, σκηνοθετών, παραγωγών και ηθοποιών, που όλοι εργάζονται προς τον ίδιο στόχο. Εχοντας ο ίδιος συνεργαστεί με μερικά από τα μεγαλύτερα ονόματα στο Χόλιγουντ, αντλεί από τις εμπειρίες του για να δώσει πληροφορίες για το πώς φτιάχνεται μια επιτυχημένη ταινία. Αυτό που προέκυψε, τελικά, είναι ένας ύμνος στις ταινίες και σε αυτούς που τις δημιουργούν.

Ο νέος Τζίμι Στιούαρτ

Το πέρασμα του Χανκς στη νέα αυτή δημιουργική ενασχόληση έρχεται σε συνέχεια μιας ιδιαίτερα επιτυχημένης καριέρας ως ηθοποιού (και δευτερευόντως του παραγωγού), καριέρας που τον καθιέρωσε στη συνείδηση του κοινού ως τον καλοκάγαθο άνθρωπο της διπλανής πόρτας, τον φίλο που όλοι θέλουμε να έχουμε στη ζωή μας. Είναι, εξάλλου, γνωστός με το ψευδώνυμο «Ο μπαμπάς της Αμερικής». Για πολλούς ταυτίστηκε με τον ευγενικό και αθώο Φόρεστ Γκαμπ, με τον καουμπόη Γούντι στα «Toy Story» ή τον δημοφιλή παρουσιαστή μιας από τις πιο μακροχρόνιες παιδικές εκπομπές, Φρεντ Ρότζερς. Οι περισσότεροι τον γνωρίσαμε και αγαπήσαμε μέσα από τις ρομαντικές κομεντί της Νόρα Εφρον «Αγρυπνος στο Σιάτλ» και «Εχετε μήνυμα στον υπολογιστή σας», αλλά και τις δραματικού ύφους περιπέτειες μεταξύ των οποίων οι «Το πράσινο Μίλι», «Ο ναυαγός», «The Terminal», «Φιλαδέλφεια», «Σάλι», «The Post».

Τα δύο τελευταία χρόνια, τον είδαμε στο «Finch», όπου υποδύθηκε έναν εγκλωβισμένο μετααποκαλυπτικό επιζώντα που κατασκευάζει ένα ρομπότ για συντροφιά· τον αυτοκτονικό μισάνθρωπο που βρίσκει τον καλύτερο του εαυτό στα σύγχρονα προάστια του Πίτσμπουργκ, στο «Ενας άνθρωπος που τον έλεγαν Οτο». Τον είδαμε και ως Τζεπέτο που πενθεί στο «Πινόκιο» και ως διπρόσωπο μάνατζερ του Ελβις Πρίσλεϊ στην ταινία «Ελβις» τους Μπαζ Λούρμαν. Αυτόν τον Ιούνιο, εμφανίζεται στο νέο φιλμ του Γουές Αντερσον, «Asteroid City». Και δεν μπορούμε, βέβαια, να ξεχάσουμε την ερμηνεία έξι διαφορετικών χαρακτήρων στην επική ταινία επιστημονικής φαντασίας «Cloud Atlas», όπου τον θαυμάσαμε και στον ρόλο του «κακού» (πράγμα σπάνιο για Χανκς...).

Ποιο πιστεύει ότι είναι, τελικά, το ταλέντο του; «Να κρατώ αμείωτο το ενδιαφέρον των ανθρώπων. Βγάζει νόημα αυτό; Να εγγυώμαι για τον χρόνο που αφιερώνουν να με ακούν».

Ο Τομ Χανκς, για τους πιο παλιούς, έχει χαρακτηριστεί ως ένας νέος Τζίμι Στιούαρτ, κλασικός, αγαπημένος ηθοποιός του «Μια υπέροχη ζωή» και «Ο κύριος Σμιθ πάει στην Ουάσιγκτον»: ο καθημερινός, μικρός αλλά δυναμικός άνθρωπος και ο ακέραιος συμπολίτης. Οπως ο Στιούαρτ, έτσι και ο Χανκς υπήρξε ένας «πλήρης» ηθοποιός από πολύ νωρίς χωρίς να έχει τα πρότυπα ομορφιάς του κινηματογράφου τότε. Υπήρξε επίσης απλός και «καθαρός» από σκάνδαλα.

Ο ηθοποιός, ο οποίος είναι παντρεμένος για πάνω από 30 χρόνια με την Ελληνοαμερικανίδα ηθοποιό, παραγωγό και τραγουδίστρια Ρίτα Ουίλσον, θεωρείται θαυμάσιος οικογενειάρχης. Ο πολιτογραφημένος Ελληνας καλλιτέχνης δεν χάνει ευκαιρία να αναδείξει την αγάπη του για τη χώρα μας, την οποία επισκέπτεται πολύ συχνά διατηρώντας σπίτι στην Αντίπαρο.

Τα παιδικά χρόνια

Η δημόσια εικόνα του Χανκς είναι τόσο εδραιωμένη, που μπορεί άνετα να επισκιάσει τον πραγματικό του εαυτό και την πολύ δύσκολη πορεία του μέχρι σήμερα.

Ανατρέχοντας στο παρελθόν, θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι η σημερινή εικόνα του Χανκς δημιουργήθηκε σταδιακά, αναδυόμενη με τα χρόνια καθώς εκείνος αποκτούσε στάτους και αξιοπρέπεια. Δεν συνέβη όμως ακριβώς έτσι. Ηδη από τη δεκαετία του 1980 τον είχαν περιγράψει ως «έναν αστείο και ευάλωτο κοινό άνθρωπο», «μια συμπαθητική ψυχή χωρίς ίχνη ματαιοδοξίας», «μια εικόνα ενός σταθερά καλού άνδρα». Μάλιστα, ο ίδιος σατίριζε στην εκπομπή «Saturday Night Live» το πόσο «αθεράπευτα» καλός είναι.

A.P./ANDREW HARNIK

Στον Λευκό Οίκο, παραλαμβάνοντας το Προεδρικό Μετάλλιο Ελευθερίας από τον πρόεδρο Μπαράκ Ομπάμα, το 2016.

Για την εμβληματική ερμηνεία του στην ταινία «Forrest Gump» κέρδισε το δεύτερό του Οσκαρ Α΄ ανδρικού ρόλου.

Η Ελληνοαμερικανίδα σύζυγός του Ρίτα Ουίλσον τον έκανε να αγαπήσει βαθιά την Ελλάδα. Κάθε καλοκαίρι επισκέπτεται την Αντίπαρο, όπου διατηρούν σπίτι, ενώ το 2019 του απονεμήθηκε τιμητικά η ελληνική ιθαγένεια.

Ο Τομ Χανκς πιστεύει ότι υπάρχει κάτι το ιδιαίτερο, βαθιά στο παρελθόν του, που μπορεί να δώσει σημαντικές εξηγήσεις για το ποιος είναι σήμερα. Κάτι που υποδηλώνει πως πριν από όλα αυτά –πριν από όλα όσα θα πετύχαινε και θα εκπροσωπούσε στον κόσμο, πριν καν αρχίσει να μελετά τα πιθανά του ταλέντα και το πώς θα μπορούσε να τα αξιοποιήσει καλύτερα– βρισκόταν ήδη καθ' οδόν στο να γίνει αυτός που είναι.

Οπως διηγείται στο «The Atlantic», όταν ήταν ακόμη παιδί, ο Χανκς πήγαινε πολλές φορές τον χρόνο στη μικρή πόλη Ρεντ Μπλαφ στη βόρεια Καλιφόρνια, για να επισκεφθεί και μείνει με τη μητέρα του, μιας και οι γονείς του είχαν χωρίσει όταν αυτός ήταν 5 χρόνων. Το ταξίδι αυτό το έκανε με λεωφορεία Greyhound, από τα 8 έως τα 17 του. Η τετράωρη αυτή διαδρομή προς κάθε κατεύθυνση απελευθέρωνε κάτι μέσα του. Μερικές φορές διάβαζε λίγο, ίσως ένα κόμικς ή ένα βιβλίο, κυρίως όμως παρατηρούσε τον κόσμο που περνούσε από μπροστά του. Τι κρυβόταν άραγε πίσω από τον αχυρώνα, ποιος ζούσε στο φωτισμένο σπίτι, πού πήγαινε το αεροπλάνο στον ουρανό;

Η ζωή του μικρού Τομ στο σπίτι του δεν υπήρξε κανονική. Βρήκε κάποια παρηγοριά στις ιστορίες που «γέμιζαν» το κεφάλι του σε εκείνα τα μακρινά ταξίδια. «Ημουν το τρίτο παιδί, σαν ένα φύλλο που το φυσούσε ο άνεμος. Δεν είχα τον έλεγχο σε τίποτα. Πάντα κάποιος άλλος μας έλεγε τι να κάνουμε», τονίζει. Η επιλογή και η φιλοδοξία ήρθαν σταδιακά. Στο γυμνάσιο ανακάλυψε το μάθημα του θεάτρου και μαζί με αυτό, μια πιθανή μελλοντική ζωή.

Κάπως έτσι, βρήκε τον εαυτό του. «Ποτέ δεν είχα κάποια άλλη πραγματική δουλειά από αυτήν του ηθοποιού», εξήγησε στο Atlantic. «Εργάστηκα σε ξενοδοχεία, τα Σαββατοκύριακα έπλενα πιάτα για λίγο». Και όπως ανέφερε, πάντα αναρωτιόταν τι άλλο θα μπορούσε να κάνει εκτός από ταινίες: «Ποιες είναι οι δεξιότητές μου; Τι υπηρεσίες θα μπορούσα να προσφέρω; Θα ήθελα να είμαι ο πιο διασκεδαστικός, ο πιο υπέροχος οδηγός ταξί στον πλανήτη. Θα ήθελα να είμαι ξεναγός». Θυμήθηκε τα λόγια της αείμνηστης φίλης του, Νόρα Εφρον. «Είπε κάτι πραγματικά αληθινό: θα είχα γίνει ο καλύτερος φύλακας πάρκων. Θα συντόνιζα τις συζητήσεις γύρω από τη φωτιά, θα ήξερα πολλά και θα μπορούσα να "υφάνω" την τέλεια ιστορία».

Οσα τον ενδιαφέρουν

Το 2017, ο Χανκς είχε κυκλοφορήσει μια συλλογή διηγημάτων του με τίτλο «Ασυνήθιστα στοιχεία» (κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πατάκη). Στο νέο του βιβλίο, «The Making Of Another Major Motion Picture Masterpiece», ο Χανκς επίσης προσεγγίζει σημαντικά κομμάτια της ζωής του με τρόπους που μπορεί να μην είναι τόσο προφανείς. Μεγάλο μέρος της ιστορίας διαδραματίζεται μέσα και γύρω από τη φανταστική πόλη Lone Butte. Στην αρχή της ιστορίας, στην πόλη αυτή μεγαλώνει ο Ρόμπι, ένα αγόρι που τελικά γράφει το σενάριο που αποτέλεσε την πηγή του κόμικς για μια φανταστική ταινία με τον τίτλο «Knightshade». Αργότερα, είναι η τοποθεσία όπου γυρίστηκε η ταινία με υπερήρωες, όπου διαδραματίζεται το μεγαλύτερο μέρος της αφήγησης του βιβλίου. Ο Χανκς επιβεβαιώνει τις υποψίες ότι το Lone Butte είναι το υποκατάστατο του Ρεντ Μπλαφ, του προορισμού όλων εκείνων των νεανικών ταξιδιών με το λεωφορείο όπου περνούσε λίγο καιρό με τη μητέρα του.

Κι εδώ φαίνεται η επιθυμία του συγγραφέα να μην εστιάζει σε ένα συγκεκριμένο είδος ιστοριών, αυτές με πρωταγωνιστή και ανταγωνιστή. «Πάντα με ελκύουν θέματα όπου δεν υπάρχει ανταγωνιστής». Στις ιστορίες που τον ενδιαφέρουν, η ανθρωπότητα δεν μπορεί να διαχωριστεί τόσο εύκολα. Αυτό που διακρίνει τους χαρακτήρες είναι ότι «μερικοί άνθρωποι έχουν μια γνώμη που απλά δεν κερδίζει εκείνη τη μέρα».

Μετά τη συγγραφή, την παραγωγή και την υποκριτική, ποιο πιστεύει ο ηθοποιός ότι είναι, τελικά, το ταλέντο του; «Να κρατώ αμείωτο το ενδιαφέρον των ανθρώπων. Βγάζει νόημα αυτό; Να εγγυώμαι για τον χρόνο που αφιερώνουν να με ακούν».

Πολέμησε για όλα τα όνειρά του

Σκιαγράφηση του Λουίς Σεπούλβεδα μέσα από τις πιο προσωπικές, μύχιες και αποκαλυπτικές γραφές του

ΛΟΥΙΣ ΣΕΠΟΥΛΒΕΔΑ
Το χειρόγραφο του καθρέφτη και άλλα ανέκδοτα κείμενα
φωτογραφίες: Ντανιέλ Μορτζίνσκι
μτφρ.: Αχιλλέας Κυριακίδης
εκδ. Opera, 2022, **σελ.** 134

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Ονειρεύεται μια καλύτερη ζωή για όλους, που θα κυριαρχούν η ειρήνη, η αλληλεγγύη, η ισότητα, που η ζωή θα είναι χαρά και δημιουργικότητα, ονειρεύεται σταθερά και αταλάντευτα, ακόμη κι όταν οδηγείται στη φυλακή, στην εξορία. Το αριστερό, κομμουνιστικό πρόσημο της ματιάς του στον κόσμο τού στερεί τη σταθερότητα, την ασφάλεια, την ηρεμία και τα παιδιά του. Αποκτά έξι παιδιά που μεγαλώνουν σχεδόν δίχως την παρουσία του, σε ξένους τόπους, με την πατρική αγάπη δεδομένη, αλλά απούσα. Ο Χιλιανός συγγραφέας Λουίς Σεπούλβεδα γλιστράει από τη ζωή τον Απρίλιο του 2020, τον υποτάσσει ο κορωνοϊός, αυτόν που δεν τον υπέταξε όσο ζούσε καμία βία, καμία απαγόρευση, καμία αυταρχικότητα.

Ο Ντανιέλ Μορτζίνσκι, φίλος της καρδιάς του, φωτογράφος του, συνοδοιπόρος στα ταξίδια και στις σκέψεις, αναλαμβάνει, δύο χρόνια μετά και με τη συνδρομή της οικογένειάς του, να μας τον συστήσει μέσα από τις πιο προσωπικές, μύχιες και αποκαλυπτικές γραφές του. Οι λίγες ιστορίες που συγκεντρώθηκαν σε αυτό το βιβλίο, μαζί με τις φωτογραφίες που τις συνοδεύουν, φανερώνουν έναν συγκινητικά ευαίσθητο μέσα στη σκληρότητά του, ορμητικό προς τη χαρά της ζωής άνδρα, που πασχίζει να τιθασεύσει τις εσωτερικές του με τις εξωτερικές συγκρούσεις.

Οικογένεια και ενοχές

Ρίχνει το βλέμμα του στους γονείς του και με τρυφερότητα αναπολεί το σερβίρισμα στο πατρικό τραπέζι, όπως σερβίρει κι ο ίδιος τώρα τα παιδιά του. Η μητέρα του, μια γυναίκα αντοχής, υπομονής, καρτερίας και σταθερότητας, ήταν η δύναμη του σπιτιού, η δύναμη του πατέρα του, που τον ταλαιπωρούσε η κατάθλιψη της ματαιωμένης ζωής του, η διαρκής λύπη που είχε αμετακίνητα εγκατασταθεί ως στάση ζωής. Θυμάται τους έρωτες της εφηβείας, με σοβαρότητα και αγανάκτηση αντιμετωπίζει την πρώτη απόρριψη, μα και την πρώτη απογοήτευση που τον οδήγησε επίσης στο πρώτο τσιγαράκι.

Ο Χιλιανός συγγραφέας ήταν ένας άνθρωπος που έβλεπε τη ζωή ως αγώνα. «Ανέβηκα στο ρινγκ, κι αυτό είναι το μόνο που έχει σημασία».

Ο Σεπούλβεδα είναι ο γονιός της ενοχής. Αναγκασμένος να ζει μακριά από τα παιδιά του, αναμετριέται με την ενοχή, την αγάπη, την αποδοχή, τη συγχώρεση. Και με τον τρόπο του πετυχαίνει μια ανεπαίσθητη νίκη, ηρεμεί με τη σκέψη ότι τα παιδιά του πάντα μπορούν να υπολογίζουν σε εκείνον, είναι η σταθερά τους. Τον απασχολεί η απώλεια, ο θάνατος που παραμονεύει εκείνους τους συντρόφους του που σέβεται και τιμά, στη μνήμη των οποίων υψώνει ένα κρασάκι. Βιώνει όμως εξίσου επώδυνα και την απώλεια των τετράποδων μελών της οικογένειάς του που τα αποχαιρετά με σεβασμό και θλίψη. Αυτή η απουσία των ζώων γίνεται αφορμή προκειμένου να μιλήσει στα παιδιά του για τον θάνατο, την αγάπη, τη φροντίδα, την αξιοπρέπεια του τέλους.

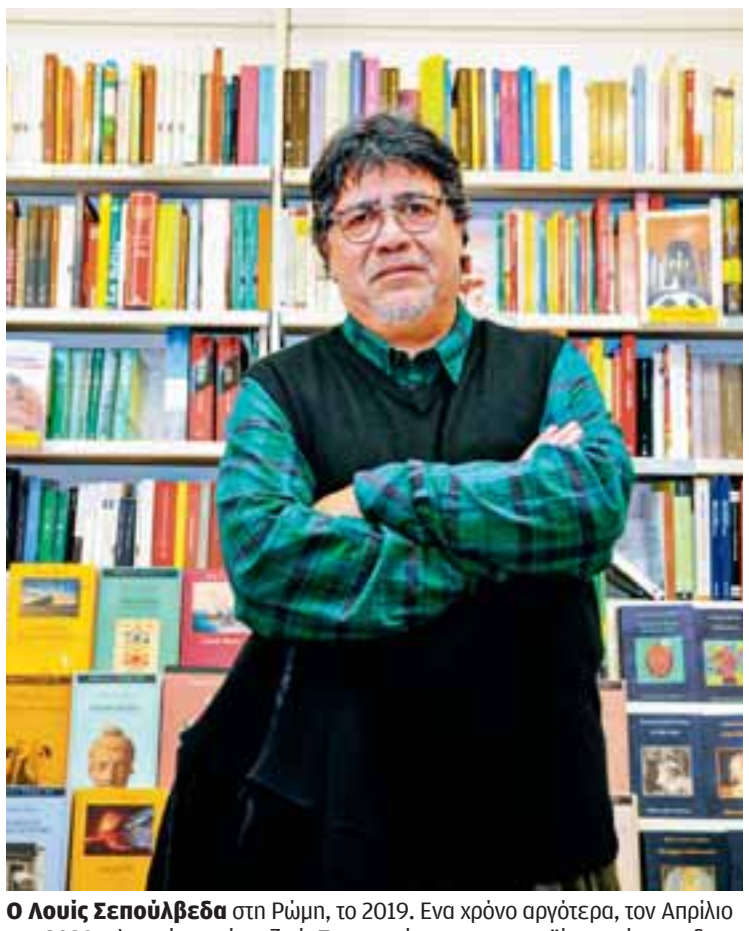

Ο Λουίς Σεπούλβεδα στη Ρώμη, το 2019. Ενα χρόνο αργότερα, τον Απρίλιο του 2020, γλιστράει από τη ζωή. Τον υποτάσσει ο κορωνοϊός, αυτόν που δεν τον υπέταξε όσο ζούσε καμία βία, καμία απαγόρευση, καμία αυταρχικότητα.

Ενα χαμόγελο κατανόησης, αποδοχής και πικρίας συνοδεύει τον αναγνώστη καθώς διαβάζει και συνάμα παρατηρεί τις φωτογραφίες που υπογράφει ο Ντανιέλ Μορτζίνσκι, στενός φίλος και συνοδοιπόρος του Λουίς Σεπούλβεδα.

Δεν υποτάχθηκε

Τα κείμενα καθρεφτίζονται στις φωτογραφίες και αντίστροφα. Εικόνες χαράς, ξενοιασιάς, περίσκεψης, λύπης, εικόνες που στοχεύουν όπως λέει ο συγγραφέας να ανασύρουν τα ξεχασμένα προσωπικά μας θραύσματα, μορφές που θα θέλαμε να είμαστε, μα τις απαρνηθήκαμε από δειλία ή για γελοίες συμβατικότητες. Ο Σεπούλβεδα όμως φαίνεται ότι δεν υποτάχθηκε, προσπάθησε να ορίσει τη μοίρα του, να βγει από το γκέτο όπου γεννήθηκε, να κάνει τις λέξεις, τις ιστορίες, τη λογοτεχνία μονοπάτι αυτογνωσίας και πληρότητας.

Το στίγμα του συγγραφέα δίνουν δύο μικρά διηγήματα, αγαπημένα του μεταφραστή και του εκδότη. «Αν δεν έχεις πού να κλάψεις», ο Σεπούλβεδα θα δημιουργήσει ένα εφιαλτικό, τρομακτικό και γελοίο ταυτόχρονα σκηνικό, θα σε εντάξει μέσα στο μισοσκόταδό του, και η φαντασία του, η χωρίς όρια και φραγμούς, ανεξέλεγκτη και οργιάζουσα, θα σε οδηγήσει να βρεις μέσα στην απελπισία και στον πανικό τον τρόπο να κλάψεις ώρα πολλή, περνώντας από το αναφιλητό στο αργό κλάμα. «Η αγάπη και ο θάνατος» είναι ένα αφιέρωμα στους μικρούς γιους του, για να τους μάθει τι σημαίνει να χάνεις από αγάπη και μόνο.

Ενα χαμόγελο κατανόησης, αποδοχής και πικρίας συνοδεύει τον αναγνώστη καθώς διαβάζει και συνάμα παρατηρεί τις φωτογραφίες. Γιατί μπροστά του αποκαλύπτεται ένας άνθρωπος σφιχτά δεμένος με τη ζωή που την αντιμετωπίζει ως αγώνα, ως απόλαυση, μια σειρά από όνειρα που πολέμησε, με ακριβό τίμημα, να γίνουν πραγματικότητα. Για να καταλήξει σεμνά, μα αγέρωχα: «Όμως ανέβηκα στο ρινγκ, κι αυτό είναι το μόνο που έχει σημασία».

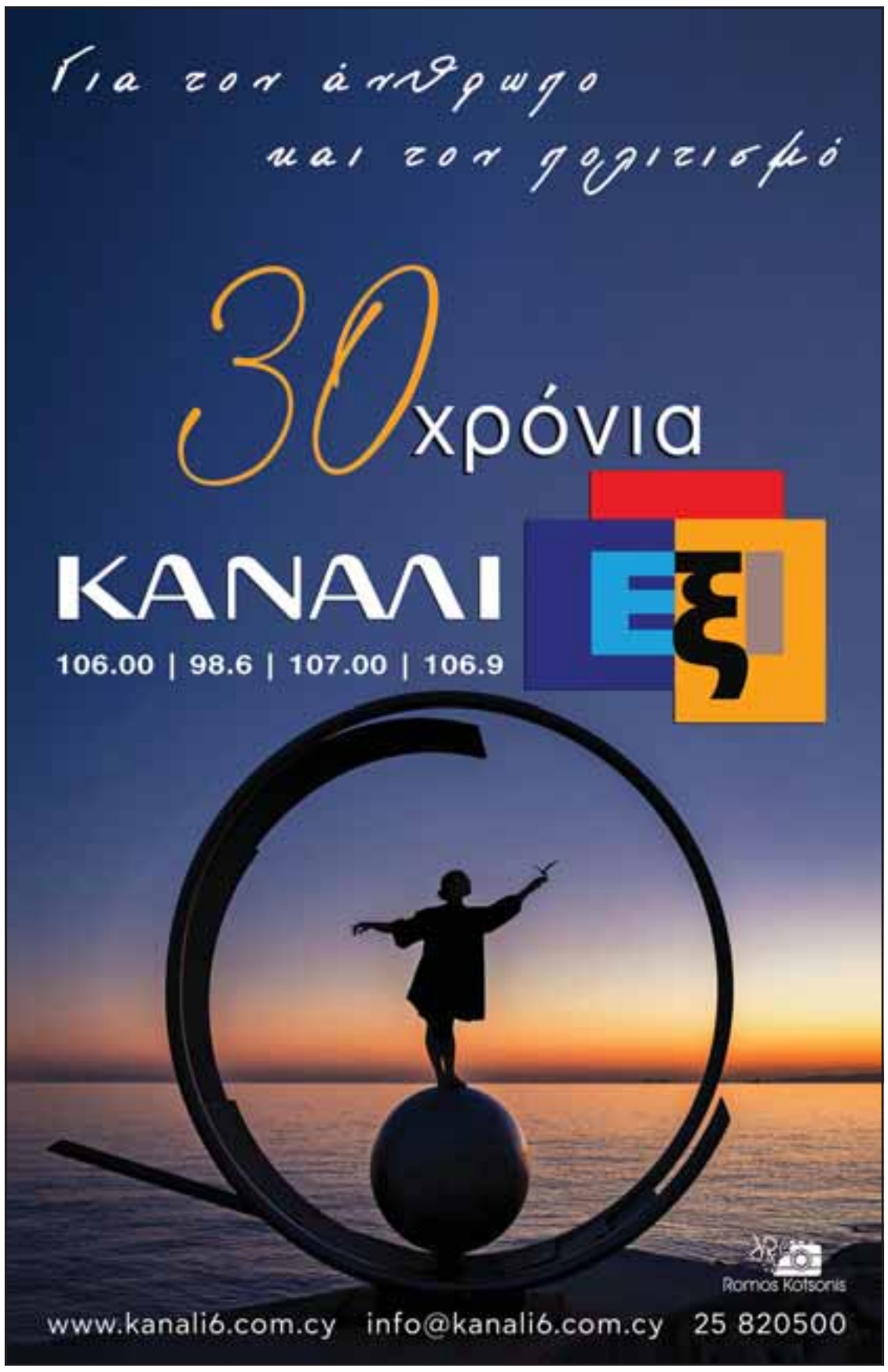

Ο υπηρέτης του Δράκουλα επαναστατεί

Επιστροφή του sui generis Νίκολας Κέιτζ με μια διασκεδαστική, μαύρη κωμωδία

Ο Νίκολας Χουλτ (Ρένφιλντ) και ο Νίκολας Κέιτζ (Κόμης Δράκουλας) πρωταγωνιστούν σε ένα σπλάτερ φιλμ με κομίστικο χαρακτήρα, δίχως ιδιαίτερες απαιτήσεις από τον εαυτό του ή τον θεατή, που θυμίζει κάτι από ανάλογες ταινίες των απενοχοποιημένων '90s.

Ρένφιλντ ★★★
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2023)
Σκηνοθεσία: Κρις Μακ Κέι
Ερμηνείες: Νίκολας Κέιτζ, Νίκολας Χουλτ, Ακουαφίνα

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Υστερα από δεκάδες ρόλους, ένα Οσκαρ αλλά και αρκετά Χρυσά Βατόμουρα, έρχεται η ώρα για τον Νίκολας Κέιτζ, έναν από τους πιο sui generis ηθοποιούς της γενιάς του, να μπει και εκείνος στη λίστα όσων έχουν υποδυθεί τον Κόμη Δράκουλα. Η πρωτοτυπία εδώ είναι πως το διάσημο βαμπίρ από τα Καρπάθια δεν είναι ο πρωταγωνιστής της ιστορίας, η οποία αντιθέτως έχει στο κέντρο της τον... υπηρέτη του.

Ο Ρένφιλντ (Νίκολας Χουλτ) ακολουθεί στην αιωνιότητα τον Δράκουλα, φροντίζοντας για όλες τις ανάγκες του: καταφύγιο από το φως της ημέρας, άνετο φέρετρο και φυσικά φρέσκα ανθρώπινα θύματα για να καλύψει τις ανάγκες σε αίμα ο αφέντης του. Ως αντάλλαγμα απολαμβάνει και εκείνος ένα μέρος από τις τρομερές δυνάμεις του τελευταίου. Εχοντας ωστόσο φθάσει στη σημερινή εποχή, ο Ρένφιλντ είναι πια έτοιμος να βάλει τέλος σε αυτή τη σχέση συνεξάρτησης με τη βοήθεια και μιας παρορμητικής αστυνομικού (Ακουαφίνα).

Προτάσσοντας το μαύρο χιούμορ και τη σπλάτερ δράση πριν από οτιδήποτε άλλο, ο σκηνοθέτης Κρις Μακ Κέι και ο σεναριογράφος Ράιαν Ρίντλεϊ καταφέρνουν να δημιουργήσουν ένα πολύ διασκεδαστικό σύνολο, το οποίο μάλιστα τραβάει ακριβώς και όσο χρειάζεται σε μάκρος (περίπου μιάμιση ώρα).

Οταν μιλάμε για σπλάτερ, το εννοούμε: χέρια, κεφάλια, κορμοί αποκολλώνται και εκτοξεύονται δεξιά και αριστερά με περίσσια ευκολία, σε σκηνές δράσης οι οποίες πάντως έχουν απόλυτα κομίστικο χαρακτήρα και όχι τρομακτικές... ιδιότητες.

Οσο για το χιούμορ, αυτό προκύπτει κυρίως μέσα από αλλόκοτα κωμικές καταστάσεις σχετικές με μια ανεκδιήγητη συμμορία μαφιόζων και φυσικά μέσα από την καλτ ερμηνεία του Νίκολας Κέιτζ. Ενισχυμένος και από τα κατάλληλα προσθετικά-μακιγιάζ, ο Αμερικανός ηθοποιός μπαίνει στον ρόλο του πρίγκιπα του σκότους με στυλ και γοητεία αντάξια της φήμης του, ενώ το σήμα κατατεθέν «υπερβολικό» του παίξιμο ταιριάζει γάντι στον νάρκισσο Δράκουλα. Πολύ καλός είναι και ο πρωταγωνιστής Νίκολας Χουλτ, τον οποίο βλέπουμε να ερμηνεύει ακόμη ένα χαρακτήρα δράσης, έπειτα από τους «X-Men» και το «Mad Max».

Ο Ρένφιλντ ακολουθεί στην αιωνιότητα τον Κόμη, φροντίζοντας για όλες τις ανάγκες του, ωστόσο πλέον είναι έτοιμος να βάλει τέλος στη σχέση συνεξάρτησης με τη βοήθεια και μιας παρορμητικής αστυνομικού.

Συνολικά το «Ρένφιλντ» είναι ένα επιτυχημένο ποπ φιλμ, δίχως ιδιαίτερες άλλες απαιτήσεις από τον εαυτό του ή τον θεατή· διαθέτει επίσης ατμοσφαιρικό σάουντρακ και γενικότερη ατμόσφαιρα που θυμίζει κάτι από ανάλογες ταινίες των απενοχοποιημένων 90s, με λιγότερο βέβαια σέξι διάθεση. Αλλά από το ολότελα...

HOME CINEMA

«Ελληνική σαλάτα» με γαλλική συνταγή στην Αθήνα

Επάνω, ο Αλιόσα Σνάιντερ πρωταγωνιστεί στη σειρά «Greek Salad» της Amazon Prime. Κάτω, ο Λαμπέρ Ουιλσόν ως στρατηγός Ντε Γκωλ στην ομώνυμη ταινία που είναι διαθέσιμη στο Cinobo.

Greek Salad
KOMENTI (2023)
Δημιουργός: Σεντρίκ Κλαπίς
Ερμηνείες: Αλιόσα Σνάιντερ, Μέγκαν Νόρθαμ, Ρομέν Ντουρίς

Είκοσι χρόνια μετά την ανάλογη ισπανική της εκδοχή («L' auberge espagnole»), ο Γάλλος Σεντρίκ Κλαπίς επιστρέφει με μια καινούργια νεανική σειρά, τοποθετημένη αυτή τη φορά στη σύγχρονη Αθήνα. Ο εικοσιεξάχρονος Τομ (Αλιόσα Σνάιντερ) φτάνει στην Ελλάδα από το Παρίσι, προκειμένου να επιβλέψει την αγοραπωλησία ενός ακινήτου που έχει κληρονομήσει από τον παππού του. Δικαιούχος βέβαια είναι και η αδελφή του, η Μία (Μέγκαν Νόρθαμ), η οποία βρίσκεται ήδη κάποιους μήνες στην Αθήνα, υποτίθεται σε πρόγραμμα φοιτητικών ανταλλαγών – στην πραγματικότητα το έχει παρατήσει για να γίνει μέλος μιας αναρχικής συλλογικότητας που συνδράμει τους πρόσφυγες, μένει σε κατάληψη, ενώ για τα προς το ζην έχει πιάσει δουλειά σε μπαρ.

Η νεανική ομάδα των σεναριογράφων καταφέρνει να πιάσει τον παλμό της εποχής, μέσα από τις κουβέντες των συνομηλίκων τους πρωταγωνιστών, που συναντιούνται στην Αθήνα από διαφορετικά μέρη του κόσμου. Αυτή η συναρπαστική «σαλάτα» είναι και το μεγαλύτερο ατού της σειράς, μαζί με την υψηλού επιπέδου κινηματογράφηση, η οποία εξερευνά γειτονιές της Αθήνας, όπως το Μεταξουργείο, τα Πατήσια και τα Εξάρχεια, που ανήκουν στο λιγότερο τουριστικό προφίλ της πόλης. Το «Greek Salad» κυκλοφορεί στην πλατφόρμα του Amazon Prime.

Ντε Γκωλ ★★★
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2020)
Σκηνοθεσία: Γκαμπριέλ Λε Μπομάν
Ερμηνείες: Λαμπέρ Ουιλσόν, Ιζαμπέλ Καρέ

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε τη σχετικά πρόσφατη βιογραφία του Γάλλου στρατηγού Ντε Γκωλ. Βρισκόμαστε στα τέλη της άνοιξης του 1940 και η αστραπιαία γερμανική προέλαση έχει καθηλώσει τις γαλλικές δυνάμεις. Ο στρατηγός Πετέν πιέζει τον Γάλλο πρόεδρο να συνθηκολογήσει, ωστόσο ο Ντε Γκωλ μαζί με μια χούφτα αξιωματούχους επιμένουν να συνεχίσουν τον πολεμικό αγώνα. Καθώς οι ναζί πλησιάζουν πια στο Παρίσι, εκείνος καταφεύγει στο Λονδίνο, ώστε να έρθει σε συνεννόηση με τον Ουίνστον Τσώρτσιλ· ταυτόχρονα η καρδιά του βρίσκεται πίσω στην πατρίδα, εκεί όπου η τύχη της οικογένειάς του αγνοείται. Το φιλμ ισορροπεί έξυπνα το βάρος του ανάμεσα στα δραματικά γεγονότα εκείνων των ημερών – και τον ρόλο του πρωταγωνιστή σε αυτά– και στον άνθρωπο Ντε Γκωλ που κρύβεται πίσω από τον αποφασιστικό στρατιωτικό. Αν και παραμένει συμβατικά ακαδημαϊκή στην προσέγγισή της και μάλλον επίπεδη ως προς τον ρυθμό, η ταινία του Γκαμπριέλ Λε Μπομάν βασίζεται στις καλές στιγμές της. Τέτοιες είναι αυτές των τεταμένων υπουργικών συμβουλίων, με τον Ολιβιέ Γκουρμέ να είναι εξαιρετικός στον ρόλο του πελαγωμένου προέδρου Ρεϊνό, αλλά και οι συναντήσεις με τον Τσώρτσιλ, όπου με λίγη φαντασία αισθάνεται κανείς τα γρανάζια της Ιστορίας να γυρίζουν.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Υποδειγματικός Μπάρτοκ από τη Φρανγκ και τον Κοζούκιν

Μια συναρπαστική βραδιά μουσικής δωματίου πραγματοποιήθηκε στις 4 Απριλίου στο πλαίσιο του «Φεστιβάλ της Ανοιξης» στην αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος» του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Δύο εξαιρετικοί νέοι μουσικοί, η Νορβηγίδα βιολονίστρια Βίλντε Φρανγκ και ο Ρώσος πιανίστας Ντένις Κοζούκιν, πρότειναν ένα πρόγραμμα που περιελάμβανε την πρώτη Σονάτα για βιολί και πιάνο του Γιοχάνες Μπραμς και την πρώτη Σονάτα για τα ίδια όργανα του Μπέλα Μπάρτοκ. Ανάμεσα στα δύο έργα ο Κοζούκιν απέδωσε επίσης επτά από τα «Λυρικά κομμάτια» για σόλο πιάνο του Εντβαρντ Γκριγκ.

Ο Μπραμς ήταν 45 ετών όταν το 1878 άρχισε να συνθέτει την πρώτη Σονάτα του για βιολί. Είχε ολοκληρώσει ήδη τις δύο πρώτες από τις τέσσερις Συμφωνίες του και το πρώτο από τα δύο Κοντσέρτα για πιάνο. Για την πρώτη Σονάτα του άντλησε έμπνευση από δύο δικές του φωνητικές συνθέσεις, το «Τραγούδι της βροχής» και την «Ηχώ», βασισμένες σε στίχους του Κλάους Γκροτ, που είχε μελοποιήσει λίγα χρόνια νωρίτερα. Από τον τίτλο του πρώτου από τα δύο ποιήματα προέρχεται η προσωνυμία «Σονάτα της βροχής». Κυρίως χάρη στη Φρανγκ η Σονάτα δόθηκε σε έντονα εκφραστική ερμηνεία, που ξεχώρισε για τη διαρκή αναπροσαρμογή της ταχύτητας και της δυναμικής κάθε φράσης, ανάλογα με το δραματικό περιεχόμενο της μουσικής. Ετσι, ειδικά στα ζωηρά μέρη η ερμηνεία διέθετε έντονη κίνηση και πλαστικότητα, ενώ στο αργό δεύτερο ο λυρισμός απέκτησε παλμό και δύναμη.

Μια ερμηνεία αναφοράς που ισορροπούσε εξαιρετικά τα εγκεφαλικά στοιχεία με το βαθύ συναίσθημα.

Στα επτά από τα 66 «Λυρικά κομμάτια» του Γκριγκ, που ακολούθησαν, ο Ντένις Κοζούκιν έδωσε το μέτρο των δικών του εξαιρετικών δεξιοτεχνικών και εκφραστικών ικανοτήτων. Η έξυπνη επιλογή ανάμεσα στα σύντομα κομψοτεχνήματα του Νορβηγού συνθέτη είχε ως αποτέλεσμα τη διαρκή εναλλαγή ρυθμών και, κυρίως, διαθέσεων. Η διαδοχή από ανάλαφρες και πιο στιβαρές μουσικές μικρογραφίες, ορισμένες περισσότερο αέρινες και άλλες με περιπαικτικό χαρακτήρα, επέτρεψαν στον πιανίστα να ξεδιπλώσει ποικίλες όψεις του ταλέντου του.

Χ. ΑΚΡΙΒΙΑΔΗΣ

Συναρπαστικό υπήρξε το ρεσιτάλ της Βίλντε Φρανγκ και του Ντένις Κοζούκιν στο πλαίσιο του «Φεστιβάλ της Ανοιξης».

Ωστόσο η κορύφωση ήρθε στο δεύτερο μέρος της βραδιάς με την πρώτη Σονάτα του Μπάρτοκ. Γραμμένη για τη διαπρεπή Ουγγαρέζα βιολονίστρια Γέλι ντ' Αρανι, πρωτοπαρουσιάστηκε το 1922 στο Λονδίνο με εκείνη και τον συνθέτη στο πιάνο. Στην Αθήνα, η Βίλντε Φρανγκ και ο Ντένις Κοζούκιν έδωσαν μια ερμηνεία αναφοράς, ειλικρινή και άμεση, με εξαιρετική ισορροπία ανάμεσα στα εγκεφαλικά στοιχεία της γραφής, όπως εμφανίζονται κυρίως στο μέρος το πιάνου, και στο βαθύ, εκφραστικό συναίσθημα, όπως το εμπιστεύεται ο Μπάρτοκ στο βιολί. Αυτή η ισορροπία διαμορφώθηκε κυρίως στο πρώτο μέρος, όπου αυτές οι δύο όψεις της μουσικής βρίσκονται σε διαρκή διάλογο.

Στη συνέχεια, η Φρανγκ υπήρξε συγκινητική στον νοσταλγικό, μελαγχολικό μονόλογό της στο δεύτερο μέρος της Σονάτας. Με ήχο εξαιρετικής ποιότητας και μεγάλης λεπτότητας, ξετύλιξε τη μελωδική γραμμή με βασικό γνώμονα την έκφραση, πράγμα που σημαίνει με εξαιρετική φροντίδα για την πλαστικότητα των φράσεων. Μαζί, οι δύο μουσικοί απέδωσαν με ξέφρενο τρόπο το καταιγιστικό δεξιοτεχνικό τελικό μέρος, που απαιτεί και από τους δύο μέγιστη ακρίβεια και άριστο συντονισμό.

© BEOWULF SHEEHAN

Η συναυλία «Περιμένοντας τους βαρβάρους», αποκορύφωμα του Cavafy Festival στη Νέα Υόρκη, κάτω από τις γοτθικές αψίδες του ναού του Αγίου Θωμά.

Ο Καβάφης ταξιδεύει στη Νέα Υόρκη

Το Ιδρυμα Ωνάση αναδεικνύει το αρχείο του Αλεξανδρινού με δράσεις και εκδηλώσεις στην αμερικανική μητρόπολη και αλλού

Αποστολή: **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Το παλιό εργοστάσιο ξυλείας, ένα από τα ελάχιστα βιομηχανικά κτίρια του Ουίλιαμσμπεργκ που έχουν απομείνει στο Μπρούκλιν από τη δεκαετία 1930, ξεχωρίζει αυτό το βροχερό απόγευμα χάρη στη μεγάλη υπαίθρια τοιχογραφία που καλύπτει το εξωτερικό περίβλημα. Ο καταξιωμένος εικαστικός και ακτιβιστής Νικ Κέιβ μαζί με τον Μπομπ Φάουστ, δουλεύοντας με έντονο χρώμα στην αισθητική των γκράφιτι –σήμα και σύμβολο της μητρόπολης που γέννησε το ορμητικό κίνημα του χιπ-χοπ–, απλώνουν τη σύνθεσή τους στις δύο όψεις της πρώην National Sawdust Company.

Οι δημοσιογράφοι, Έλληνες και ξένοι, οι συντελεστές της δράσης κι ένα κομψό πλήθος φιλότεχνων Νεοϋορκέζων γεμίζουμε το ισόγειο του κτιρίου, του μη κερδοσκοπικού οργανισμού για την προώθηση της σύγχρονης μουσικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας που στεγάζεται εδώ. Η βροχή μάς κλείνει μέσα, κι έτσι η Αφροδίτη Παναγιωτάκου, διευθύντρια Πολιτισμού του Ιδρύματος Ωνάση, η συνθέτρια Πάολα Πρεστίνι, καλλιτεχνική διευθύντρια του National Sawdust, και οι δύο καλλιτέχνες μάς καλωσορίζουν όρθιοι στα σκαλιά που οδηγούν στον δεύτερο όροφο του κτιρίου. Από εδώ ξεκινάει επίσημα το πλούσιο διαθεματικό πρόγραμμα του φεστιβάλ που είναι εμπνευσμένο από τον ποιητή Κ.Π. Καβάφη, σε επιμέλεια της Πάολα Πρεστίνι υπό την δημιουργική καθοδήγηση της Αφροδίτης Παναγιωτάκου.

Χάρη στο Ιδρυμα Ωνάση ο Αλεξανδρινός ποιητής έρχεται στη Νέα Υόρκη ακριβώς 160 χρόνια μετά τη γέννησή του. Η αύρα του κοσμοπολιτισμού της εποχής και της πόλης του, η ευρύτητα του πνεύματός του, η διαχρονικότητα της ποίησής του ταιριάζουν στο εδώ και τώρα της μεγάλης μητρόπολης. «Βλέποντας συγκεντρωμένους τόσο διαφορετικούς ανθρώπους από όλα τα μέρη του κόσμου, τόσες διαφορετικές κουλτούρες που ενώνονται κάτω από τη στέγη του φεστιβάλ, αισθάνομαι ότι ο ποιητής βρίσκεται ανάμεσά μας. Μια σύνθετη προσωπικότητα σαν τον Καβάφη, ένας σύγχρονος πολίτης αρχαίων πόλεων συστήνεται σε ανθρώπους που δεν τον γνώριζαν έως τώρα ενώ βρίσκονταν, χωρίς να το ξέρουν, ήδη τόσο κοντά στην πνευματική του κληρονομιά», σχολιάζει η κ. Παναγιωτάκου.

«Μια σύνθετη προσωπικότητα, ένας σύγχρονος πολίτης αρχαίων πόλεων συστήνεται σε ανθρώπουςπου δεν τον γνώριζαν έως τώρα», λέει η κ. Αφροδίτη Παναγιωτάκου.

Ο τίτλος της διοργάνωσης είναι «Archive of Desire» και διήρκεσε από τις 28 Απριλίου έως τις 6 Μαΐου. Το φεστιβάλ συνδέεται άμεσα με το Αρχείο Καβάφη, το οποίο διαχειρίζεται το Ιδρυμα Ωνάση από το 2012, γεγονός που εξασφάλισε την παραμονή του στην Ελλάδα. Το δημοσιογραφικό ταξίδι στη Νέα Υόρκη ξεκίνησε από τη λεωφόρο Αμαλίας 56, όπου στεγάζεται η Ωνάσειος Βιβλιοθήκη. Εκεί μας υποδέχθηκαν λίγες ημέρες πριν από την αναχώρηση και μας ξεναγήσαν στο σπάνιο για την πληρότητά του λογοτεχνικό και προσωπικό αρχείο, που συστηματικά τηρούσε ο ποιητής.

Το Αρχείο Καβάφη περιέχει περισσότερα από 2.000 τεκμήρια, έχει ψηφιοποιηθεί και μπορεί κανείς να το βρει διαδικτυακά με ελεύθερη πρόσβαση (//cavafy.onassis.org). Σε αυτήν την ξεναγηση, μεταξύ άλλων, συνάντησα για πρώτη φορά το χειρόγραφο ημερολόγιο –ένα εύθρυπτο χαρτώο τεκμήριο– που κρατούσε ο νεαρός Καβάφης όταν εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στην Κωνσταντινούπολη. Το ονόμαζε με νεανική ζέση «Constantinopoliad, an Epic». Στη Νέα Υόρκη συναντιέμαι ξανά με την «Κωνσταντινοπολιάδα». Μια ευτυχής συγκυρία, μια συγκινητική περφόρμανς στο National Sawdust από την καλλιτέχνιδα Σίστερ Σιλβέστερ γοητεύει το κοινό. Καθώς ξεφυλλίζουμε το χειροποίητο βιβλίο ακούγοντας την ίδια να το διαβάζει κάτω από το ζεστό φως μικρών αμπαζούρ, με ζωντανή μουσική επένδυση από την Ελ Σαζλί, ξεκινάμε το ταξίδι στον χρόνο με τους καλύτερους οιωνούς.

© BEOWULF SHEEHAN

Η Λόρι Αντερσον ερμηνεύει τη σύνθεσή της «Waiting for the Barbarians» ολοκληρώνοντας την ομώνυμη συναυλία στην εκκλησία του Αγίου Θωμά.

Τμήμα της εγκατάστασης που δημιούργησαν οι εικαστικοί καλλιτέχνες Νικ Κέιβ και Μπομπ Φάουστ για τον τοίχο του National Sawdust στο Μπρούκλιν.

Στην Αλεξάνδρεια το Ιδρυμα Ωνάση ανακαινίζει την Οικία Καβάφη. Οι δύο χώροι, σε Ελλάδα και Αίγυπτο, θα «συνομιλούν» ως προς το περιεχόμενο και τις δράσεις.

Οι επόμενες ημέρες κυλούν με δράσεις που απλώνονταν σε όλη την πόλη. Από τους καβαφικούς στίχους στα φαρδιά πεζοδρόμια φθάνουμε στο ONX Studio του Ιδρύματος Ωνάση, το οποίο στεγάζεται στο Olympic Tower στην καρδιά του Μανχάταν, όπου οι ψηφιακές τεχνολογίες μάς εκτοξεύουν στο μέλλον πειραματιζόμενες με τα υλικά του παρελθόντος και τα καβαφικά ποιήματα μετασχηματίζονται σε καλλιτεχνικό βίωμα.

Από το Πανεπιστήμιο Columbia βρισκόμαστε στο Μπάουερι, στην εκκλησία του Αγίου Μάρκου, όπου η αισθησιακή πλευρά της ποίησής του συναντάει τη δυναμική queer κοινότητα της Νέας Υόρκης, και στο πρωτοποριακό New Museum. Σε κάθε εκδήλωση ο Καβάφης γίνεται έμπνευση για άλλους δημιουργούς, όπως η ποιήτρια Ρόμπιν Κόστε Λιούις με τον έντονο πολιτικό λόγο της και οι σκηνοθέτες (Χρήστος Σαρρής, Ελενα Παρκ, Εύη Καλογηροπούλου) που εργάστηκαν για το Visual Cavafy, διερευνώντας την κινηματογραφική διάσταση της γλώσσας του.

Η μεγάλη συναυλία «Περιμένοντας τους βαρβάρους» αποτελεί το αποκορύφωμα των φεστιβαλικών εκδηλώσεων. Στην εντυπωσιακή επισκοπική εκκλησία του Αγίου Θωμά στην 5η Λεωφόρο, οι Death of Classical διοργανώνουν μια βραδιά με αναθέσεις σε Ελληνες και ξένους καλλιτέχνες νέων μουσικών έργων ή καινούργιων ενορχηστρώσεων. Το πρόγραμμα αρχίζει με τον σταρ Ρούφους Γουαϊνράιτ που τραγουδάει σε δική του σύνθεση «Chandelier (I went)», και ολοκληρώνεται με τη Λόρι Αντερσον. Η σπουδαία καλλιτέχνις, της οποίας ο χρόνος βαθαίνει την ευαισθησία και την εξυπνάδα, ερμηνεύει τη σύνθεσή της «Waiting for the Barbarians» καταφέρνοντας όχι μόνο να τραγουδήσει Καβάφη, αλλά να τον καταλάβει και να τον κάνει αληθινά δικό της, και σύγχρονο.

Το έργο αυτού του ποιητή, που υπήρξε μπροστά από την εποχή του, το Ιδρυμα Ωνάση φιλοδοξεί να το κρατήσει για πάντα ζωντανό. Ετσι το φθινόπωρο θα ενεργοποιήσει δύο νέους χώρους. Στην Αθήνα, στην οδό Φρυνίχου 16, θα στεγαστούν το αρχείο και η βιβλιοθήκη του ποιητή, καθώς και η συλλογή με προσωπικά αντικείμενα και έργα τέχνης που αναφέρονται σε εκείνον. Στην Αλεξάνδρεια το ίδρυμα ανακαινίζει την Οικία Καβάφη. Οι δύο χώροι, σε Ελλάδα και Αίγυπτο, θα «συνομιλούν» ως προς το περιεχόμενο και τις δράσεις.

Από αριστερά: Η ποιήτρια Ρόμπιν Κόστε Λιούις στην περφόρμανς «Archive of desire» στο National Sawdust. Το χειροποίητο βιβλίο στην παράσταση «Constantinopoliad» της Σίστερ Σιλβέστερ και της Ελ Σαζλί. Στιγμιότυπο από την ταινία «Αλεξάνδρεια» σε σκηνοθεσία Εύης Καλογηροπούλου, στο πλαίσιο του Visual Cavafy. Το Φεστιβάλ Καβάφη συναντάει το μετρό της Νέας Υόρκης.

γαστρονόμος BBQ

συνταγές

Για μοσχάρι, αρνί, χοιρινό και κοτόπουλο στη σχάρα

- Brisket αλλά και παϊδάκια
- Texas BBQ αλλά και προβατίνα
- Signature burger αλλά και σεφταλιές
- Χειροποίητα λουκάνικα αλλά και yakitori
- Αναλυτικά όλες οι κοπές και πώς θα τις ψήσουμε

ο απόλυτος οδηγός

Για τον αρχάριο αλλά και τον μάστερ

Η Αθηνά Λοΐζίδου μας φτιάχνει συνταγές εποχής με φράουλες

- Μαρμελάδα Φράουλας
- Κίφυλλα με μαρμελάδα φράουλα και κρέμα αναρή

ΚΥΡΙΑΚΗ

21/5

με την «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»